Główny Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki

INSTYTUT TURYSTYKI

Komisja Planowania przy Radzie Ministrów

ZAKŁAD PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA POLSKI

do użytku wewnętrznego

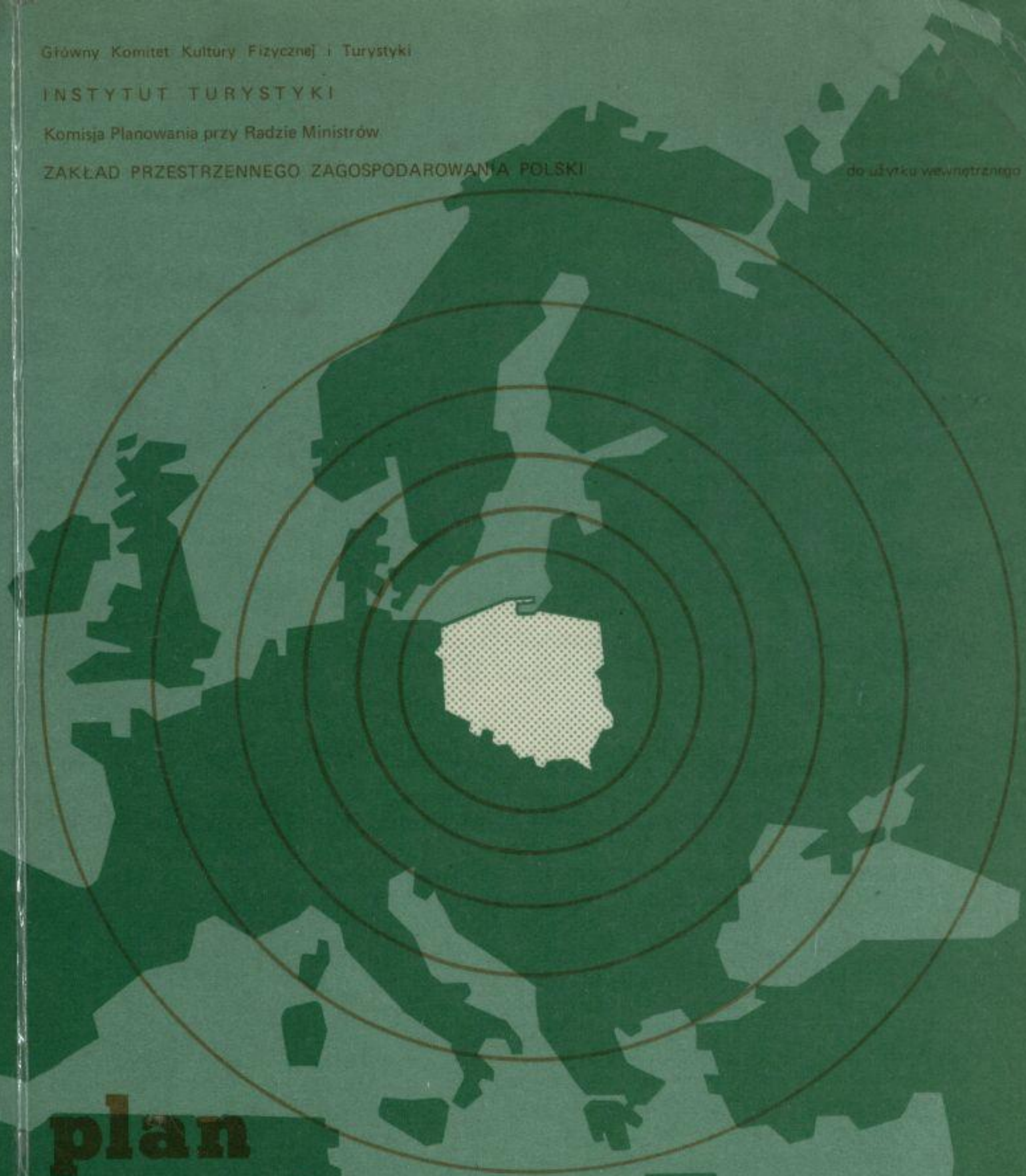

plan przestrzennego zagospodarowania turystycznego Polski do 1990 r.

Z przyczyn od autorów jak też od Instutu niezależnych,niniejsze opracowanie ukazuje się drukiem dopiero w rok po zakończeniu przez zespół autorski podstawowych prac nad tym "Planem...".

Podjęte w tym okresie - a nie uwzględnione w niniejszym opracowaniu - ustalenia,wynikające zarówno z kończących się obecnie prac nad syntezą planu przestrzennego zagospodarowania kraju jak też z aneksu do niniejszego opracowania,w niczym nie zmieniają podstawowych jego ustaleń i propozycji.

Zawarte natomiast w opracowaniu niektóre braki merytoryczne,jak np.ekonomiczno-organizacyjne aspekty programu - wynikające również z przyczyn od autorów niezależnych - będą stopniowo uzupełniane w następnych fazach prac nad przestrzennym zagospodarowaniem turystycznym kraju,których niniejszy "Plan..." stanowi jedynie podstawowy materiał dyrektywny.

Kierując niniejsze uwagi do wszystkich instytucji oraz osób,które będą korzystały z załączonego materiału,przepraszamy równocześnie za ewentualne błędy i niedopatrzenia,które - pomimo korekt - mogły znaleźć się w tekscie.

Za zespół autorski

mgr inż.arch.Andrzej Cosma

Warszawa,dnia 30.04.1974 r.

2158

Główny Komitet Kultury Fizycznej i Turystyki
INSTYTUT TURYSTYKI

Komisja Planowania przy Radzie Ministrów
ZAKŁAD PRZESTRZENNEGO
ZAGOSPODAROWANIA POLSKI

plan przestrzennego zagospodarowania turystycznego Polski do 1990 r.

Do użytku wewnętrznego
Egz. nr 00410

WARSZAWA KWIECIEŃ 1973 R

Niniejsze opracowanie wykonane zostało w marcu 1973 r. przez zespół pracowników Instytutu Turystyki w Warszawie oraz Zakładu Przestrzennego Zagospodarowania Polski — Komisji Planowania przy Radzie Ministrów — w składzie:

1. Zbigniew KRASNODĘBSKI — Kierownik Zespołu /IT/ —
2. Andrzej COSMA /IT/ —
3. Zygmunt FILIPOWICZ /IT/ —
4. Bonifacy GAJDZIK /IT/
5. Kazimierz KLIMASZEWSKI /IT/
6. Bogdan MIKUŁOWSKI /IT/
7. Romana PRZYBYSZEWSKA — GUDELIS /IT/ —
8. Czesława ROLEWICZ /ZPZP/
9. Janusz STĘPOROWSKI /ZPZP/
10. Bogumił WĘGIEŁEK /IT/ —
11. Jerzy WYRZYKOWSKI /IT/ —

Opracowanie redakcyjne:

Kazimierz KLIMASZEWSKI
Zbigniew KRASNODĘBSKI
Bogumił WĘGIEŁEK

2158

Koncepcja projektowo-graficzna:

Andrzej COSMA

INSTYTUT TURYSTYKI — Ośrodek Dokumentacji i Informacji Naukowej, Pracownia Wydawnicza, ul. Merliniego 9a, 02-511 Warszawa

Druk — NSM "Oświata", zam. 361/73 nak. 700 + 25 egz.

SPIS TREŚCI

str.

WPROWADZENIE 1

I. WSTĘP 3

1. Określenie głównych form turystyki 4

2. Bibliografia 5

II. STAN ISTNIEJĄCY ŚRODOWISKA, RUCHU I ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNEGO POLSKI 9

1. Ocena środowiska geograficznego Polski dla potrzeb turystyki 11

1.1. Położenie geograficzne Polski 11

1.1.1. Położenie przyrodnicze Polski 11

1.1.2. Położenie geo-polityczne 12

1.1.3. Położenie komunikacyjne 12

1.2. Charakterystyczne cechy środowiska geograficznego Polski 13

1.3. Kryteria oceny walorów turystycznych 18

1.3.1. Kryteria oceny walorów wypoczynkowych 18

1.3.2. Kryteria oceny walorów krajoznawczych 20

1.4. Tereny z walorami wypoczynkowymi w Polsce 22

1.5. Tereny i miejscowości z walorami krajoznawczymi 27

1.6. Tereny i szlaki turystyki wędrówkowej 29

1.6.1. Turystyka wodna 29

1.6.2. Inne formy turystyki wędrówkowej 31

str.

1.7. Stan zniszczeń i zagrożeń walorów turystycznych 31

1.7.1. Zanieczyszczenie wód 33

1.7.2. Zanieczyszczenie powietrza 35

1.7.3. Dewastacja lasów 36

1.7.4. Zniekształcenie terenów przez działalność górniczą odkrywkową i wgłębną 37

1.7.5. Degradacja walorów turystycznych w wyniku działalności inwestycyjnej 37

1.7.6. Zagrożenie walorów turystycznych w wyniku projektowanych zmian w stosunkach wodnych 37

1.7.7. Niszczenie walorów turystycznych inną działalnością produkcyjną 38

1.8. Synteza prac nad oceną środowiska geograficznego dla potrzeb turystyki 38

2. Ruch turystyczny 41

3. Zagospodarowanie 46

3.1. Zagospodarowanie turystyczne 46

3.1.1. Baza noclegowa 46

3.1.2. Baza gastronomiczna i zaopatrzenie w artykuły żywnościowe 56

3.1.3. Baza komunikacyjna 56

3.1.4. Baza towarzysząca 57

3.1.5. Charakterystyka istniejącego stanu urządzeń 57

3.1.6. Stan organizacyjny turystyki 59

str.

3.2. Zagospodarowanie dla potrzeb wypoczynku świątecznego 61

3.2.1. Stan istniejący 61

3.2.2. Organizacja 62

3.2.3. Ocena zagospodarowania dla potrzeb wypoczynku świątecznego 62

3.3. Uwagi końcowe 65

3.3.1. Główne problemy zagospodarowania turystycznego 65

3.3.2. Inne problemy zagospodarowania turystycznego 68

III. PLAN PRZESTRZENNEGO TURYSTYCZNEGO ZAGOSPODAROWANIA POLSKI DO ROKU 1990 71

1. Prognozy rozwoju turystyki do 1990 r. 73

1.1. Analiza czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego kraju do 1990 r. 73

1.1.1. Prognozy demograficzne 73

1.1.2. Potrzeby społeczne 75

1.1.3. Procesy gospodarcze 76

1.2. Trendy ruchu turystycznego 77

1.3. Prognoza ruchu turystycznego w Polsce na 1990 r. 80

1.3.1. Motywacja przyjętej metody 80

1.3.2. Prognoza ruchu wakacyjno-urlopowego do 1990 r. 82

1.3.3. Komentarz do tabel 83

1.3.4. Sprawdzenie prawidłowości wyników prognozy 85

1.3.5. Prognoza turystyki przyjazdowej do Polski w 1990 r. 87

str.

1.4. Prognoza rozwoju wypoczynku świątecznego do 1990 r. 95

1.4.1. Uwagi ogólne 95

1.4.2. Wskaźniki ruchu 95

1.4.3. Prognoza ruchu wypoczynku świątecznego 96

1.4.4. Wypoczynek świąteczny w zimie 97

1.4.5. Wypoczynek świąteczny w 1980 r. 97

2. Dane wyjściowe do projektowania 101

2.1. Przyjęte wielkości ruchu turystycznego i wypoczynku świątecznego w roku 1970 w podziale na rodzaje i sezony, dla określenia bazy noclegowej 101

2.2. Obliczenie wielkości bazy noclegowej na rok 1990 102

2.2.1. Baza wypoczynkowa 102

2.2.2. Baza krajoznawcza 105

2.2.3. Wypoczynek świąteczny 108

2.3. Założenia do planu zagospodarowania przestrzennego 111

2.3.1. Założenia ochrony środowiska człowieka 112

2.3.2. Proponowane zasady organizacyjno-ekonomiczne 116

3. Koncepcja przestrzennego turystycznego zagospodarowania kraju 126

3.1. Rozpatrywane warianty i wybór koncepcji przestrzennej 126

3.2. Ustalenia dyspozycji przestrzennej obszaru kraju 127

str.

3.2.1. Przyjęta metoda rozrzutu bazy turystycznej na terenie kraju 131

3.3. Układ przestrzenny zagospodarowania turystycznego 131

3.4. Zagospodarowanie turystyczne na tle trendów ruchu turystycznego 147

3.5. Wypoczynek świąteczny 148

3.5.1. Rejony i strefy wypoczynku świątecznego 148

3.5.2. Strefy koncentracji wypoczynku świątecznego 148

3.5.3. Pojemność rejonów i stref podmiejskich wypoczynku świątecznego 148

3.5.4. Zagospodarowanie dla potrzeb wypoczynku świątecznego 149

4. Baza turystyczna i urządzenia towarzyszące 153

4.1. Proporcje bazy całorocznej i sezonowej 153

4.2. Sieć gastronomiczna 154

4.3. Urządzenia specjalistyczne na przykładzie turystyki wodnej 158

4.4. Przewidywane nakłady na rozbudowę bazy noclegowej w latach 1970 - 1990 159

5. Uwagi końcowe 160

6. Podstawowe opracowanie graficzne na podkładach mapowych w skali 1 : 500 000 163

SPIS WAŻNIEJSZYCH TABEL

str.

1. Tereny z walorami wypoczynkowymi wg województw - Tabela Nr 2 23

2. Jednorazowa pojemność terenów z walorami wypoczynkowymi wg województw - Tabela Nr 3 25

3. Tereny i miejscowości krajoznawcze wg województw. - Tabela Nr 6 28

4. Zestawienia szlaków turystyki wodnej. - Tabela Nr 7 30

5. Zestawienie zbiorcze pojemności turystycznych szlaków wodnych i akwenów. - Tabela Nr 8 32

6. Bilans obszarów turystycznych wg województw i typów krajobrazu. - Tabela Nr 9 i 10 40

7. Ruch turystyczny wg województw. - Tabela Nr 1 44

8. Ruch turystyczny wg krain krajobrazowych.- Tabela Nr 2 45

9. Baza noclegowa wg kryteriów: sezonu, rodzaju turystyki i dostępności, stan na 1970 r., w tys.miejsc w podziale na województwa - Tabela Nr 1 48

10. Baza noclegowa otwarta i zamknięta w rozbiciu na sezonową i całoroczną oraz wypoczynkową i krajoznawczą, stan na 1970 r., w tys.miejsc, w podziale na województwa - Tabela Nr 2 49

11. Baza noclegowa wg kryteriów: sezonu, rodzaju turystyki i dostępności, stan na 1970r., w tys.miejsc, w podziale krain krajobrazowych - Tabela Nr 3 50-52

12. Struktura bazy noclegowej w rozbiciu na otwartą i zamkniętą wg rodzajów, stan na 1970 r. - Tabela Nr 5 54

str.

13. Pojemności ośrodków wypoczynku świątecznego, stan na rok 1970 - Tabela Nr 6 63-64

14. Ludność Polski wg wieku w latach 1970-1990. - Tabela Nr 1 77

15. Prognoza ruchu turystycznego wakacyjno-urlopowego w roku 1990 w podziale na grupy wieku.
- grupa wieku 7 - 14 lat. - Tabela Nr 1 89
- grupa wieku 18-54/59 lat. - Tabela Nr 2 90
- grupa wieku powyżej 55/60 lat. - Tabela Nr 3 91

16. Prognoza ruchu wakacyjno-urlopowego w roku 1990 /ruch krajowy i zagraniczny wyjazdowy/ w podziale na grupy wieku i rodzaje turystyki. - Tabela Nr 4 92

17. Ruch wakacyjno-urlopowy w Polsce w 1990 r. w podziale na rodzaje turystyki. - Tabela Nr 5 94

18. Rozwój ruchu turystycznego wakacyjno-urlopowego w latach 1970-80-90. - Tabela Nr 6 95

19. Liczba ludności w aglomeracjach /1970 - 1990/ - Tabela Nr 1 99

20. Prognoza rozwoju wypoczynku świątecznego w 1990 r. - Tabela Nr 2 100

21. Przyjęte wielkości ruchu turystycznego i wypoczynku świątecznego w roku 1990 w podziale na rodzaje i sezony, dla określenia bazy noclegowej.- Tabela Nr 1 101

22. Obszary turystyczne ilość, powierzchnia, założenia programowe, wg typów krajobrazu. - Tabela Nr 1 122

23. Obszary i szlaki przewidziane do rekonstrukcji lub realizacji w pierwszej kolejności. - Tabela Nr 3 124

str.

24. Obszary turystyczne Polski. - Tabela Nr 5 134-140

25. Zespoły obszarów turystycznych w podziale na typy krajobrazu i wg typu zagospodarowania do roku 1990. - Tabela Nr 6 142

26. Przyjęte wielkości bazy noclegowej w roku 1990 w podziale na krainy krajoznawcze i zespoły obszarów turystycznych. - Tabela Nr 7 143

27. Rozrzut bazy noclegowej na zespoły obszarów turystycznych, wielkie centra turystyczne i baza rozproszona w 1990 roku. - Tabela Nr 8 144-145

28. Strefy i rejony wypoczynku świątecznego. - Tabela Nr 9 150

29. Natężenie ruchu wypoczynku świątecznego w strefach koncentracji wypoczynku świątecznego w 1990 roku. - Tabela Nr 10 151

30. Pojemność stref koncentracji wypoczynku świątecznego. - Tabela Nr 11 152

31. Porównanie bazy noclegowej planowanej na rok 1990 ze stanem w roku 1970. - Tabela Nr 1 155

32. Rozwój bazy noclegowej w latach 1970 - 90 w typach krajobrazu. - Tabela Nr 2 156

33. Rozwój bazy noclegowej w latach 1970 - 90 w województwach. - Tabela Nr 3 157

str.

34. Obiekty, urządzenia i przystosowanie szlaków turystyki wodnej do roku 1990. - Tabela Nr 4 158

35. Przewidywane nakłady na rozbudowę bazy noclegowej w latach 1970 - 1990. - Tabela Nr 5 159

WYKAZ MAP, SZKICÓW, SCHEMATÓW I WYKRESÓW

A. PODSTAWOWE OPRACOWANIA GRAFICZNE NA PODKŁADACH MAPOWYCH W SKALI 1:500 000

1. Predyspozycje istniejącego środowiska naturalnego /plansza I/
2. Predyspozycje istniejącego stanu zagospodarowania /plansza II/
   Koncepcja zagospodarowania turystycznego Polski do roku 1990
3. Predyspozycje obszarów i miast do zagospodarowania /plansza III/
4. Rozwój bazy turystycznej - /plansza IV/

B. SZKICE I SCHEMATY MAPOWE

	po stronie
1. Polska na tle europejskiego układu drogowego	12
2. Orientacyjne odległości połączeń drogowych Warszawy z innymi miastami europejskimi	12
3. Izochrony połączeń lotniczych Warszawy z innymi miastami europejskimi	12
4. Schemat europejskiego tranzytu drogowego przez obszar Polski	12
5. Synteza waloryzacji obszarów turystycznych	40
6. Schemat głównych ciążeń ruchu turystycznego na obszarze kraju /4 rysunki/	44

po stronie

7. Główne kierunki rozwoju turystycznych przyjazdów zagranicznych do Polski 88
8. Główne kierunki turystycznych wyjazdów zagranicznych z Polski 88
9. Główne kierunki rozwoju zagranicznego ruchu wyjazdowego w turystyce pobytowej 88
10. Szkic syntetyczny koncepcji turystycznego zagospodarowania kraju 110
11. Podstawowe elementy przestrzenne turystycznego zagospodarowania kraju /4 rysunki/ 110
12. Analiza wariantów modelowych turystycznego zagospodarowania Polski /4 rysunki/ 126
13. Wybrany wariant koncepcji przestrzennej turystycznego zagospodarowania Polski/na tle sieci osadniczej/ 126
14. Teoretyczny podział obszaru kraju na zespoły obszarów turystycznych dostosowane do stref krajobrazowych 130
15. Główne rejony koncentracji wypoczynku świątecznego 152
16. Gradacja proponowanej intensywności zagospodarowania poszczególnych obszarów turystycznych 152
17. Obszary przygraniczne kwalifikujące się do zagospodarowania turystycznego w drodze kooperacji z krajami sąsiednimi 164
18. Schemat magistralnego układu drogowego o podstawowym znaczeniu dla turystyki w Polsce 164

po stronie

19. Efektywność turystycznego tranzytu N-S na tle konkurencyjności innych rozwiązać 164
20. Makieta planszy podstawowej turystycznego zagospodarowania Polski do 1990 r. z zaznaczeniem etapu 1980 r. - wycofano
21. Główne rejony potencjalnych zagrożeń walorów turystycznych ze strony przemysłu - wycofano
22. Fotokopia karty planu z Księgi Czynów Nauki Polskiej 164

C. INNE SCHEMATY I WYKRESY

1. Przyjęty podział strukturalny form ruchu turystycznego 8
2. Prognoza wzrostu ruchu w turystyce urlopowej 88
3. Prognoza wzrostu ruchu w zagranicznej turystyce przyjazdowej 88
4. Prognoza wzrostu ruchu w wypoczynku świątecznym 100
5. Rozwój turystycznej bazy noclegowej dla potrzeb wypoczynku urlopowego 110
6. Rozwój bazy noclegowej dla potrzeb wypoczynku świątecznego 110

W P R O W A D Z E N I E

Niniejsze opracowanie stanowi część składową prac nad planem przestrzennego zagospodarowania kraju i planów regionalnych, wykonywanych zgodnie z zarządzeniem nr 10 Prezesa Rady Ministrów z dnia 24 stycznia 1972 r.

W ramach prac nad tym planem, przeprowadzonych przez Zakład Przestrzennego Zagospodarowania Polski /ZPZP/, wchodzący w skład Zespołu Planów Perspektywicznych Komisji Planowania przy Radzie Ministrów, w grudniu 1972 roku zawarte zostało pomiędzy ZPZP jako jednostką wiodącą a Instytutem Turystyki jako jednostką resortową - porozumienie o powierzeniu opracowania planu zagospodarowania turystycznego Polski do roku 1990 Zespołowi Autorskiemu złożonemu z pracowników zarówno Instytutu jak i ZPZP.

Zespół wykonał niniejsze opracowanie w okresie niecałych trzech miesięcy I kwartału 1973 r.

Opracowanie niniejsze zawiera podstawowy materiał problemowy w zakresie turystycznego zagospodarowania kraju.
Składa się ono z części opisowej, tabelarycznej i schematowo - graficznej oprawionej łącznie w jednym zeszycie - oraz czterech map na podkładzie kartograficznym w skali 1/500.000, przedstawionych oddzielnie, ale stanowiących część integralną niniejszego opracowania.

Na podstawie tych prac, w ich końcowej fazie oraz w oparciu o dodatkowe wytyczne społeczno - gospodarcze, został opracowany oddzielnie skrót dyspozycyjno - programowy , przeznaczony - jak i niniejszy zeszyt dla Członków Rządowego Zespołu Ekspertów d/s Planu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju.

W opracowaniu niniejszym wykorzystano szereg materiałów źródłowych wyszczególnionych w załączonym zestawieniu bibliograficznym, z których najistotniejszymi były:

1/ plan kierunkowy zagospodarowania turystycznego Polski opracowany w latach 1968 - 1970 przez ówczesny Zakład Zagospodarowania Turystycznego przy GKKFiT, wchodzący obecnie w skład Instytutu Turystyki oraz

2/ szereg zeszytów problemowych, biuletynów i map z materiałów studialno - analitycznych i dyspozycyjno - programowych opracowanych bieżąco przez ZPZP.

Całość opracowania, stanowiąca rozwinięcie i kolejną fazę uszczegółowienia oraz konkretyzację przestrzenno - czasową programu turystycznego zagospodarowania Polski, została dostosowana do wytycznych społeczno - ekonomicznych zakreślonych przez Władze Polityczne i Państwowe. Opracowanie w możliwych do przyjęcia granicach zakresu i szczegółowości, uwzględnia ustalenia zamierzeń centralnych władz gospodarczych, w zakresie dyspozycji przestrzenno - programowych na obszarze kraju.

W ten sposób - i w świadomości wycinkowego, branżowego charakteru opracowania w stosunku do sumy pozostałych elementów składających się integralnie na kompleksowe zagospodarowanie obszaru kraju - Zespół zrezygnował z sze-

regu mających na tym etapie prac mniejszą wartość, aczkolwiek równie ważnych dla zagospodarowania terenów.

Czynnik ten odsunęliśmy wszędzie tam gdzie wyższość społeczno - ekonomicznej funkcji turystyki nad innymi działami gospodarki, byłaby trudna do udokumentowania.

Idąc dalej-należy podkreślić, że w wyniku tych analiz optymalizacyjnych wykorzystania poszczególnych terenów w aspekcie całości potrzeb społeczno - gospodarczych kraju oraz w wyniku przeprowadzonej rewaloryzacji obszarów turystycznych, wyeliminowano z dalszych rozważań i bilansów programowych blisko 50% terenów o udokumetowanych uprzednio walorach wypoczynkowych względnie krajoznawczych. W tym ujęciu zredukowano w efekcie ich ilość z łącznej powierzchni ponad 100.000 km^2 do 52.300 km^2. Stanowi to obecnie zaledwie 16% powierzchni obszaru naszego kraju.

Zdaniem Zespołu i w świetle przestiudiowanych materiałów wyjściowych - dalsze ograniczenie tej powierzchni uważamy za ekonomicznie nieuzasadnione a w poważnym stopniu za społecznie szkodliwe.

Należy naszym zdaniem mieć na uwadze, że w powierzchni tej, zawartych jest m.in. szereg szczególnie wartościowych z p.w. walorów środowiska naturalnego obszarów, które ze względu na ich unikalną wartość nasuwają konieczność szczególnej ochrony przed jakimkolwiek zagospodarowaniem, w tym również turystycznym.

Pod szczgólną rozwagę czynników rozpatrujących i oceniających niniejsze opracowanie, podajemy sprawę obszarów " kolizyjnych ". Na tych obszarach występuje silne zagrożenie ze strony konkurencyjnych zamierzeń poważnych ośrodków tworzących potencjał rozwoju kraju. Szczególnie ma to swój wyraz w zakresie inwestycji przemysłowych i eksploatacji zasobów środowiska. Z pełnym rozumieniem jej wagi przekazujemy informację, że takie kolizyjne zagrożenie dotyczy przede wszystkim kilku spośród najbardziej wartościowych obszarów krajobrazowo - wypoczynkowych w pasie nadmorskim, w strefie pojezierzy oraz wzdłuż szlaków wodnych.

Przedkładając opracowanie Rządowemu Zespołowi Ekspertów zdajemy sobie sprawę z jego niektórych punktów dyskusyjnych i z niedoskonałości w nim zawartych. Wynikło to nie tylko z krótkiego terminu wyznaczonego na wykonanie tej pracy, lecz również z braku lub nieosiągalności w tym okresie kilku - o podstawowym znaczeniu dla opracowania tej skali - materiałów wyjściowych. Braki te dotyczyły zarówno stanu istniejącego jak też prognozy względnie zamierzeń społeczno - gospodarczego programu rozwoju kraju. Szczególnie występują one w zakresie samego ruchu turystycznego oraz jego aspektów społecznych i ekonomiczno - organizacyjnych, w związku z brakiem prognozy w zakresie czasu pracy, czasu dyspozycyjnego i czasu wolnego.

Wyrażamy jednak przekonanie, że pomimo tych braków - opracowanie nasze stanowić będzie materiał do dalszych prac nad planem zagospodarowania przestrzennego kraju oraz poszczególnych regionów, które będą kontynuowane przez zespół Zakładu Przestrzennego Zagospodarowania Polski, oraz podległe mu jednostki.

Prof. dr ZYGMUNT FILIPOWICZ
p.o. DYREKTORA INSTYTUTU TURYSTYKI

mgr RYSZARD GRABOWIECKI
DYREKTOR ZAKŁADU PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA POLSKI

mgr inż.arch.Zbigniew KRASNODĘBSKI
KIEROWNIK ZESPOŁU INSTYTUTU TURYSTYKI

Warszawa, 10 kwietnia 1973 r.
oprac. mgr inż.arch.Andrzej COSMA

I. W S T Ę P

1. Określenie głównych form turystyki

2. Bibliografia

1. Określenie głównych form turystyki.

Pojęciem turystyki obejmujemy "świadome i dobrowolne wyruszanie poza miejsce zamieszkania na okres krótszy lub dłuższy, pieszo, środkami transportu publicznego lub turystycznego - w celach poznawczych, aktywnego wypoczynku i rozrywki, nie związanych z pracą zarobkową lub zamiarem osiedlenia się".

W zależności od motywów wyruszenia z miejsca stałego zamieszkania, środków w tym celu użytych, czasu trwania pobytu oraz dominującego sposobu wypoczywania, przyjęto następujący podział głównych form turystyki:

a/ turystyka pobytowa
b/ turystyka wycieczkowa
c/ turystyka wędrówkowa

---

d/ wypoczynek świąteczny
e/ wypoczynek codzienny

Trzy pierwsze formy dotyczą zasadniczo wypoczynku urlopowo - wakacyjnego, dwie ostatnie - wypoczynku po pracy.

a/ Turystyka pobytowa

Cechą charakterystyczną tej najstarszej formy turystyki jest osiadły charakter pobytu w jednej miejscowości. Urządzanie nawet dłuższych wypadów i wycieczek nie zmienia jej zasadniczego charakteru.

W skład jej wchodzą następujące rodzaje ruchu:

o funkcjach wypoczynkowych

wczasy pracownicze
wczasy zakładowe
otwarte wczasy biur turystycznych /np."wczasy pod gruszą"/
ruch letniskowy
kolonie szkolne
obozy stacjonarne /harcerskie, studenckie itp./

o funkcjach leczniczych

ruch sanatoryjno - uzdrowiskowy

b/ Turystyka wycieczkowa

Ta forma turystyki obejmuje zarówno krótkie, kilkudniowe wycieczki jak i dłuższe kilkunastodniowe, przeważnie o charakterze krajoznawczym, mające na celu rozszerzenie i pogłębienie znajomości kraju i świata.

W pierwszym rzędzie należy tu wymienić:
wycieczki zakładowe
wycieczki biur turystycznych
wycieczki szkolne
wycieczki indywidualne

c/ Turystyka wędrówkowa

Obok tradycyjnych form ruchu turystycznego, jakimi są pobyty wypoczynkowe i wycieczki krajoznawcze, bardzo silne tendencje rozwojowe wykazuje współcześnie turystyka wędrówkowa, która łączy w sobie cele wypoczynkowe i krajoznawcze. Cechą charakterystyczną wędrówek turystycznych jest stałe wędrowanie, stąd zupełna odmiana normalnego trybu życia, ciągła zmiana krajobrazu i miejsc wypoczynku. Jednocześnie ta forma turystyki wymaga od uczestników pewnej kondycji fizycznej oraz określonej biegłości technicznej w sposobie poruszania się lub posługiwania niezbędnym sprzętem.

W turystyce wędrówkowej rozróżniamy, związane ściśle z rozwojem motoryzacji, coraz popularniejsze -

wędrówki zmotoryzowane

wędrówki samochodowe
wędrówki motocyklowe

oraz

wędrówki kwalifikowane

wędrówki piesze, nizinne i górskie
wędrówki narciarskie
wędrówki kolarskie
wędrówki wodne
kajakowe
żeglarskie
motorowodne

d/ Wypoczynek świąteczny

Wypoczynkiem świątecznym, nazywamy skrótowo tę najprostszą formę ruchu turystycznego, która polega na niedzielnym lub świątecznym, a także sobotnim lub przedświątecznym, kilkugodzinnym, jednodniowym lub półtoradniowym wyjeździe poza miejsce zamieszkania, zwykle w jego najbliższą okolicę.

e/ Wypoczynek codzienny

Jest to forma spędzania wolnego czasu po pracy, w dni powszednie, najczęściej paru godzin, na terenach rekreacyjnych zainwestowania miejskiego - w miejscu zamieszkania lub najbliższej okolicy.

2. Bibliografia.

1. Biuletyny Rządowego Zespołu Ekspertów do spraw planu przestrzennego zagospodarowania kraju - Kom.Plan. przy RM.
2. Główne problemy rozwoju morskiej turystyki żeglarskiej w Polsce - - K.Klimaszewski. Zakład Zagospodarowania Turystycznego GKKFiT. Studia i materiały nr 3. Wrocław 1969r.
3. Główne problemy rozwoju śródlądowej turystyki żeglarskiej w Polsce - A.Rościszewski - Zakład Zagospodarowania Turystycznego GKKFiT. Studia

i materiały nr 3. Wrocław 1969 r.

4. Główne problemy rozwoju turystycznej żeglugi pasażerskiej w Polsce - M.Z. Dzieliński. Zakład Zagospodarowania Turystycznego GKKFiT. Studia i materiały nr 5. Wrocław 1969 r.

5. Główne problemy rozwoju turystyki kajakowej w Polsce. L. Dobrucki. Zakład Zagospodarowania Turystycznego GKKFiT. Studia i materiały nr 5. Wrocław 1969 r.

6. Główne problemy rozwoju turystyki motorowodnej w Polsce. T. Adolt. Zakład Zagospodarowania Turystycznego GKKFiT. Studia i materiały nr 5. Wrocław 1969 r.

7. Główne problemy rozwoju turystyki zimowej w Polsce. Instytut Turystyki. Warszawa - Kraków 1973 r.

8. Koncepcja rozwoju aglomeracji miejskich w Polsce w świetle ogólnych założeń zagospodarowania przestrzennego kraju "Studia do planu przestrzennego zagospodarowania kraju do 1990 r." z.4. Kom.Plan.przy RM, Zespół Planów Perspektywicznych. Warszawa, październik 1972 r.

9. Koncepcja rozwoju regionów w świetle założeń perspektywicznego rozwoju kraju do 1990 r. "Studia do planu przestrzennego zagospodarowania kraju do 1990 r." - z.6. Kom.Plan. przy RM, Zespół Planów Perspektywicznych. ZPZP Warszawa, listopad 1972 r.

10. Koncepcje prognostyczne przemian systemu osadniczego Polski "Studia do planu przestrzennego zagospodarowania kraju do 1990 r." - z.1. Kom.Plan. przy RM, Zespół Planów Perspektywicznych, ZPZP. Warszawa, czerwiec 1972 r.

11. Koreferat do opracowania Zespołu Planowania Społecznego pt."Założenia wyjściowe do programu problemowego rozwoju turystyki do 1990 r." S. Ostrowski.

12. Ludność według społeczno - ekonomicznych grup wieku do 1990 r. Prognozy demograficzne, z. nr 7. GUS, wrzesień 1972 r.

13. Materiały i studia do projektu założeń do planu rozwoju makroregionu północno - wschodniego - z.1. Opracował i wydał zespół generalnego projektanta makroregionu północno - wschodniego. Białystok - Lublin-Olsztyn - Warszawa. Warszawa, lipiec 1972 r.

14. Materiały resortowej komisji d/s opracowania rozwoju turystyki kwalifikowanej GKKFiT. Warszawa 1973 r.

15. Ocena projektowanych w Planie Operacyjnym "Wisła" koncepcji zabudowy hydrotecznicznej rzeki Wisły i dorzecza z punktu widzenia turystyki i wypoczynku. - O. Chmielewski, K. Klimaszewski, Z. Krasnodębski, W.Lechowicz. Zakład Zagospodarowania Turystycznego GKKFiT. Warszawa, lipiec 1971 r.

16. Plan kierunkowy zagospodarowania Turystycznego Polski. Zakład Zagospodarowania Turystycznego GKKFiT. Wrocław 1971 r.

17. Podstawowe założenia koncepcji planu przestrzennego zagospodarowania Polski do 1990 r. Kom. Plan. przy RM, Warszawa, grudzień 1972 r.

18. Problemy realizacji wypoczynku po pracy i nauce - Z.Filipowicz, J. Topisz, J. Wolski, Wydawnictwo Związkowe CRZZ. Warszawa 1971 r.

19. Prognoza przestrzennego rozmieszczenia motoryzacji indywidualnej. Rada Motoryzacyjna przy RM, Zespół Ekonomiczny. Warszawa, czerwiec 1972 r.

20. Prognoza rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego i profilaktycznego wcza -

sów leczniczo - wypoczynkowych w PRL - S. Ziemolożyński /materiały Kom. Plan.../. Warszawa, styczeń 1973 r.

21. Program potrzeb rozwoju bazy noclegowej w Polsce na lata 1971 - 1980 /Materiały dla Komisji Rządowej .../ z. nr 10. GKKFiT,Warszawa, listopad 1972 r.

22. Rozwój aglomeracji w Polsce "Studia do planu przestrzennego zagospodarowania kraju do 1990 r." - z.3. Kom. Plan. przy RM, Zespół Planów Perspektywicznych, ZPZP. Warszawa, wrzesień 1972 r.

23. Rozwój turystyki w regionie warszawskim /oprac.Zespół pod kierown. R. Grabowieckiego/, Pracownia Planu Regionalnego m.st. Warszawy i woj. warszawskiego. Warszawa, maj 1971 r.

24. Studia do planu przestrzennego zagospodarowania kraju do 1990r.-z.2. Kom. Plan. przy RM, Zespół Planów Perspektywicznych ZPZP.Warszawa, czerwiec 1972 r.

25. Studium planu makroregionu nadmorskiego. Wstępna koncepcja turystyki i wypoczynku - A. Walicki. Kom. Plan. Makroregionu Nadmorskiego, Gdańsk--Koszalin-Szczecin. Gdańsk, październik 1972 r.

26. Studium struktury funkcjonalno - przestrzennej stref koncentracji wypoczynku świątecznego i po pracy dla 77 większych skupisk miejskich w Polsce /oprac. zespół pod kier. B.Gajdzika/ Zakład Zagospodarowania Turystycznego GKKFiT /maszynopis/.

27. Syntetyczna ocena aktualnego stanu turystyki w Polsce / Materiały dla Komisji Rządowej .../ - z. nr 7. GKKFiT Warszawa, wrzesień 1972 r.

28. Szlaki i zbiorniki wodne w Polsce - klasyfikacja i próba obliczenia pojemności dla potrzeb turystyki wodnej. K. Klimaszewski.Instytut Turystyki. Warszawa 1973 r. /w druku/.

29. Tezy do opracowania programu rozwoju turystyki w Polsce do roku 1980 /Materiały dla Komisji Rządowej.../ - z. nr 4. GKKFiT.Warszawa , sierpień 1972 r.

30. Tezy do opracowania zasad planistycznych, ekonomicznych i finansowych turystyki /Materiały dla Komisji Rządowej.../ - z. 6. GKKFiT. Warszawa, sierpień 1972 r.

31. Tezy polityki rozwoju budownictwa turystycznego oraz propozycje kierunków prac nad jego programem /Materiały dla Komisji Rządowej.../ - z.9. GKKFiT. Warszawa, wrzesień 1972 r.

32. Turystyczna baza noclegowa w Polsce. Rozwój bazy noclegowej w latach 1961 - 1965. Zakład Zagospodarowania Turystycznego.GKKFiT.Wrocław 1967 r.

33. Turystyczna baza noclegowa w Polsce 1970 r. Instytut Turystyki - - Warszawa 1972/73 /w druku/.

34. Turystyka 1970. Statystyka Polski - Materiały Statystyczne nr 96 GUS Warszawa, wrzesień 1971 r.

35. Wstępna prognoza przestrzennego zagospodarowania kraju do roku 2000. Materiały z posiedzenia Komisji Planu Krajowego PAN w dniach 16 - 17 listopada 1971 r. Warszawa, maj 1972r.

36. Wstępna próba sformułowania założeń wyjściowych do programu rozwoju turystyki do 1990 r. - Materiały i Informacje Kom. Plan. przy RM,Zespół Planowania Społecznego. Warszawa, listopad 1972 r.

37. Wstępne koncepcje planów regionalnych województw do 1990 r. " Studia do planu przestrzennego zagospodarowania kraju do 1990 r." z.5.Kom.Plan. przy RM, Zespół Planów Perspektywicznych, ZPZP. Warszawa, listopad 1972r.

38. Wstępne koncepcje rozwoju regionów i kraju do 1990 r. Opracowanie graficzne "Studia do planu przestrzennego zagospodarowania kraju do 1990 r." - z.7. Kom.Plan. przy RM, Zespół Planów Perspektywicznych.Warszawa,listopad 1972 r.

39. Wstępne założenia rozwoju i rozmieszczenia infrastruktury społecznej kraju do 1990 r. "Studia do planu przestrzennego zagospodarowania kraju do 1990 r." - z.9. Kom. Plan. przy RM, Zespół Planów Perspektywicznych , ZPZP. Warszawa, marzec 1973 r.

40. Wstępne założenia wyjściowe do opracowania planu perspektywicznego do 1990 r. Kom. Plan. przy RM. Warszawa, grudzień 1972 r.

41. Wstępny program rozwoju infrastruktury techniczno - ekonomicznej do 1990 r. "Studia do planu przestrzennego zagospodarowania kraju do 1990r." - z. 8. Kom. Plan. przy RM, Zespół Planów Perspektywicznych,ZPZP.Warszawa, styczeń 1973 r.

42. Wypoczynek świąteczny w Polsce. Ocena stanu istniejącego i kierunki rozwoju do 1985 r. /Oprac. zespół pod kierunkiem W.Wdowiaka,J.Wyrzykowskiego/. Wrocław 1966 r. /maszynopis/.

43. Założenia do planu rozwoju społeczno - gospodarczego makroregionu północno - wschodniego na lata 1971 - 1990.
Opracował i wydał: Zespół generalnego projektanta makroregionu północno-wschodniego. Warszawa, lipiec 1972 r.

44. Założenia rozwoju turystyki wodnej w Polsce do 1985 r. K. Klimaszewski, Z. Krasnodębski. Instytut Turystyki. Warszawa 1973 r. /w druku/.

45. Założenia wyjściowe do programu problemowego rozwoju turystyki do 1990r. /wstępne opracowanie/ Kom.Plan. przy RM, Zespół Planowania Społecznego. Warszawa, styczeń 1973 r.

46. Zasady zagospodarowania przestrzennego wielkich centrów krajoznawczych na przykładzie Torunia - rozdział: Prognozy ruchu krajoznawczego w Polsce. Zakład Zagospodarowania Turystycznego. Pracownia w Bydgoszczy 1971 - 72.

47. Zasoby i potrzeby wodne w Polsce. Materiały studialne Międzyresortowej Komisji d/s opracowania kompleksowego programu rozwoju gospodarki wodnej do 1990 r. Warszawa, sierpień 1972 r.

PRZYJĘTA STRUKTURA FORM TURYSTYKI

WYPOCZYNEK URLOPOWO WAKACYJNY

TURYSTYKA POBYTOWA

WYPOCZYNKOWA

- F.W.P.
- BAZA ZAKŁADOWA
- BAZA BIUR TURYSTYCZNYCH
- KWATERY PRYWATNE
- KOLONIE
- OBOZY STACJONARNE

LECZNICZA

- SANATORIA
- UZDROWISKA

TURYSTYKA WYCIECZKOWA

- WYCIECZKI ZAKŁADOWE
- WYCIECZKI BIUR TURYSTYCZNYCH
- WYCIECZKI SZKOLNE
- WYCIECZKI INDYWIDUALNE

TURYSTYKA WĘDRÓWKOWA

ZMOTORYZOWANA

- WĘDRÓWKI SAMOCHODOWE
- WĘDRÓWKI MOTOCYKLOWE

KWALIFIKOWANA

- WĘDRÓWKI PIESZE
  - NIZINNE
  - GÓRSKIE
- WĘDRÓWKI NARCIARSKIE
- WĘDRÓWKI KOLARSKIE
- WĘDRÓWKI MOTOROWE
- WĘDRÓWKI WODNE
  - KAJAKOWE
  - ŻEGLARSKIE
  - MOTOROWODNE

WYPOCZYNEK PO PRACY

- WYPOCZYNEK ŚWIĄTECZNY
- WYPOCZYNEK CODZIENNY

TAB.1

GŁÓWNE FORMY TURYSTYKI

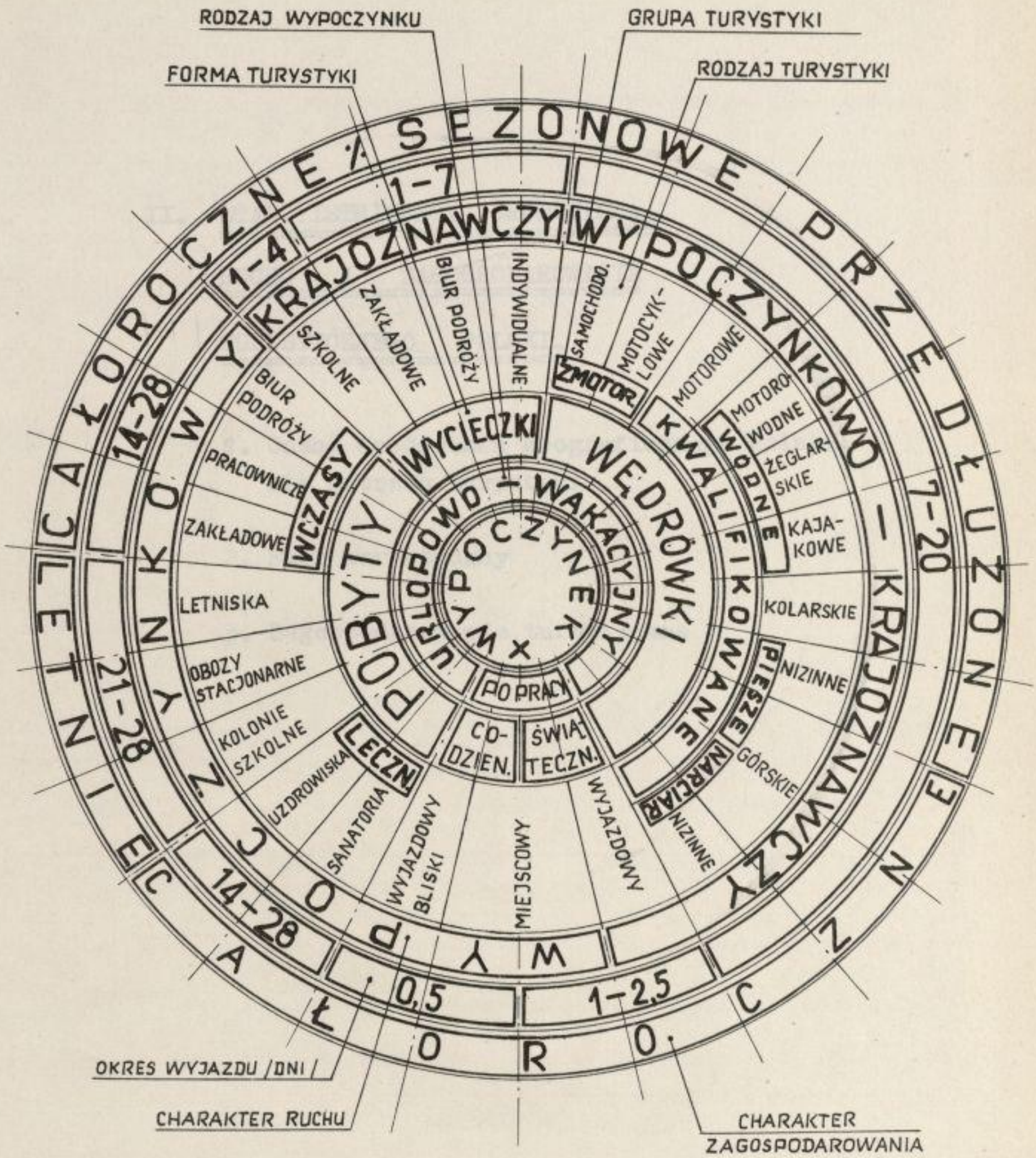

II. STAN ISTNIEJĄCY ŚRODOWISKA, RUCHU I ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNEGO POLSKI.

1. Ocena środowiska geograficznego Polski dla potrzeb turystyki

2. Ruch turystyczny

3. Zagospodarowanie turystyczne

1. Ocena środowiska geograficznego Polski dla potrzeb turystyki.

1.1. Położenie geograficzne Polski

Czynnikiem w znacznym stopniu wpływającym na rozwój turystyki danego kraju jest jego położenie geograficzne. Czynnik ten niezależnie od walorów środowiska naturalnego oraz wszelkich innych elementów rozwoju społeczno - ekonomicznego kraju, warunkujących zagospodarowanie wypoczynkowo - turystyczne obszaru Polski - odgrywać będzie dominującą rolę w sprawach związanych zarówno z ruchem turystycznym we wszelkich jego formach, wielkością i rozmieszczeniem bazy noclegowej i turystycznej jak też ze strukturą przestrzenną turystycznego zagospodarowania kraju.

Najważniejszy wpływ, na rozwój turystyki z punktu widzenia położenia geograficznego mają: położenie przyrodnicze, położenie geopolityczne, położenie komunikacyjne.

1.1.1. Położenie przyrodnicze Polski.

Polska zajmuje geometryczny środek Europy, linie proste łączące skrajne punkty Europy przecinają się w pobliżu Warszawy. Fakt ten z punktu widzenia turystycznego ma bardzo duże znaczenie. Nie ma w Europie obszarów, które znajdowałyby się dalej niż 2500 od granic Polski w kierunku wschodnim i zachodnim, 1500 w kierunku południowym oraz 1800 w północnym.

Polska leży na pograniczu Europy zachodniej i wschodniej - przeciwstawnych sobie tak pod względem fizyczno - geograficznym jak i społeczno - politycznym.

Europę zachodnią cechuje bardzo zróżnicowana, skomplikowana budowa geologiczna i uwarunkowana nią rzeźba.

Budowa geologiczna i rzeźba Europy wschodniej jest jednolita. Jest to wielka płyta rozciągająca się od Karpat do Uralu.

Granica pomiędzy blokiem wschodnioeuropejskim i zwężonym klinem zachodnio-europejskim przebiega przez ziemie polskie.

Z wyżej wymienionych faktów wywodzą się zasadnicze różnice klimatyczne, florystyczne, faunistyczne itp.

Terytorium Polski z północy /Bałtyk/ i południa /Karpaty i Sudety/ ujęte jest jakby w naturalne ramy.

Wybrzeże Bałtyku tworzy granicę Polski na przestrzeni około 500 km, natomiast granica górska jest przeszło dwukrotnie dłuższa.

Od wschodu brak jest wyraźnych krajobrazowych granic. Zachodnią rubież graniczną Polski stanowi tzw. Brama Łużycko - Szczecińska, leżąca pomiędzy północnymi Sudetami i ujściem Odry. Niż środkowoeuropejski zwęża się tu do 250 km, gdy natomiast odległość pomiędzy polskimi Karpatami i Bałtykiem wynosi około 500 km.

Położenie Polski nad Bałtykiem ma doniosłe znaczenie tak dla krajowego jak i dla zagranicznego ruchu turystycznego.

Duże znaczenie ma szeroki dostęp do Bałtyku, zwłaszcza, że nie-

mal cały obszar kraju leży w zlewisku tego morza, a bieg i ujście Wisły w całości, zaś Odry prawie w całości znajduje się na terytorium Polski.

Bałtyk poprzez cieśniny duńskie i Kanał Kiloński łączy nasz kraj z Europą Zachodnią i innymi częściami świata.
Wąska południowa część Bałtyku powoduje, że wybrzeża Szwecji znajdują się w zasięgu kilkunasto-godzinnej jazdy promem lub statkiem.

Walorem mało dostrzegalnym, ale istotnym z punktu widzenia turystyki, jest fakt różnej długości trwania dnia.
Różnice szerokości geograficznej północnych i południowych obszarów Polski powodują, że w lecie na północy kraju dzień jest przeszło o godzinę dłuższy niż na krańcach południowych, a w zimie o godzinę krótszy, tak, że różnica w ciągu roku wynosi 2 godziny 12 minut.

1.1.2. Położenie geo-polityczne.

Z turystycznego punktu widzenia największym walorem położenia politycznego Polski jest fakt, że w wyniku II wojny światowej po raz pierwszy w historii posiadamy granice, które są granicami ścisłej współpracy - nie dzielą one, lecz łączą ze sobą państwa zaprzyjaźnione.

Granica zachodnia z NRD o długości 460 km stanowi podstawę pokojowego współżycia obu narodów i jest jednym z ważnych warunków bezpieczeństwa powojennej Europy.

Granica z Czechosłowacją, ciągnąca się wzdłuż Sudetów i Karpat na przestrzeni 1310 km. jest granicą historyczną zaprzyjaźnionych ze sobą państw o podobnym ustroju politycznym i społeczno - gospodarczym. Jest to granica w większości naturalna - górska, ale niskie na ogół przełęcze oraz doliny rzeczne ułatwiają wymianę oraz komunikację.

Na wschodzie i północnym wschodzie sąsiadujemy z ZSRR, z którym łączy Polskę sojusz oraz rozległe stosunki gospodarcze i kulturalne.

Doniosłe znaczenie gospodarcze i polityczne ma położenie nadmorskie. Z Bałtykiem łączy nas 694 km wybrzeża. Morze jest nie tylko najlepszą granicą państwa, ale najtańszą międzynarodową drogą komunikacji.

Dzięki temu położeniu Polska stała się ważnym ogniwem w zespole państw bałtyckich. Sytuacja odprężeniowa jaka zarysowuje się na kontynencie europejskim stwarza korzystne warunki do wymiany i współpracy turystycznej z krajami położonymi nad Bałtykiem.

1.1.3. Położenie komunikacyjne.

Kraj nasz leży na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyj -

POLSKA NA TLE EUROPEJSKIEGO UKŁADU DROGOWEGO

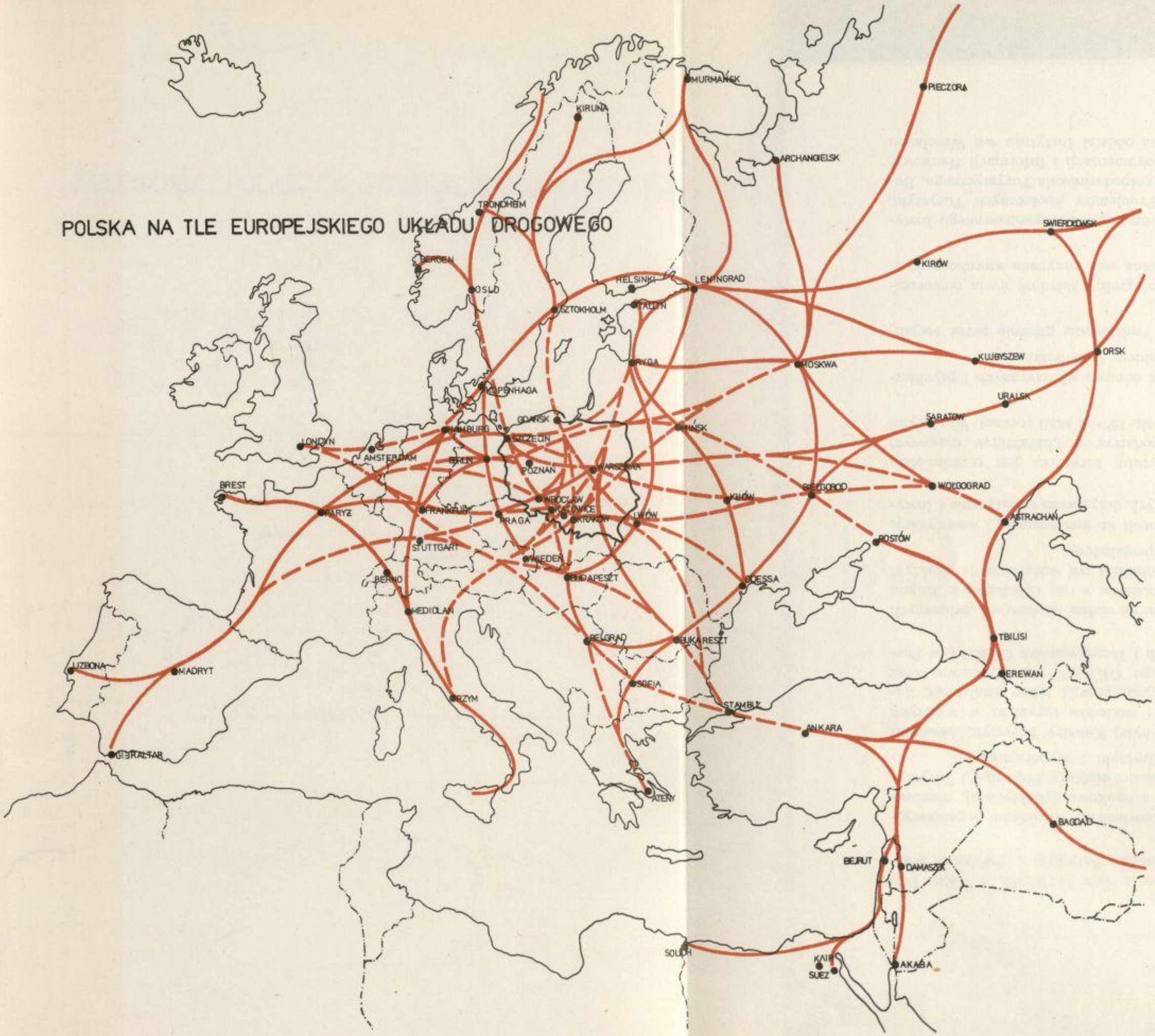

ODLEGŁOŚCI POŁĄCZEŃ DROGOWYCH WARSZAWY Z INNYMI MIASTAMI EUROPEJSKIMI

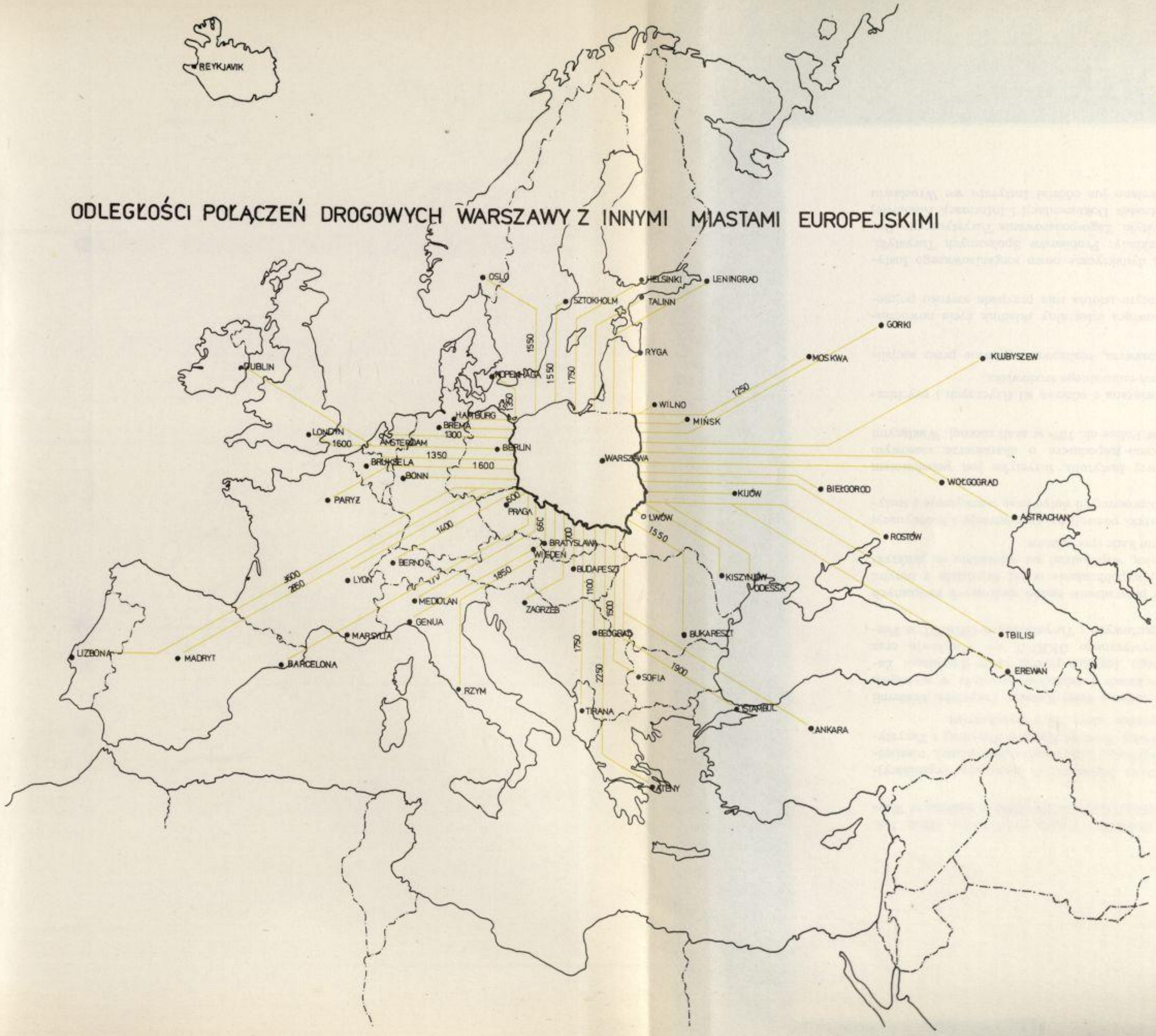

IZOCHRONY POŁĄCZEŃ LOTNICZYCH WARSZAWY Z INNYMI MIASTAMI EUROPEJSKIMI

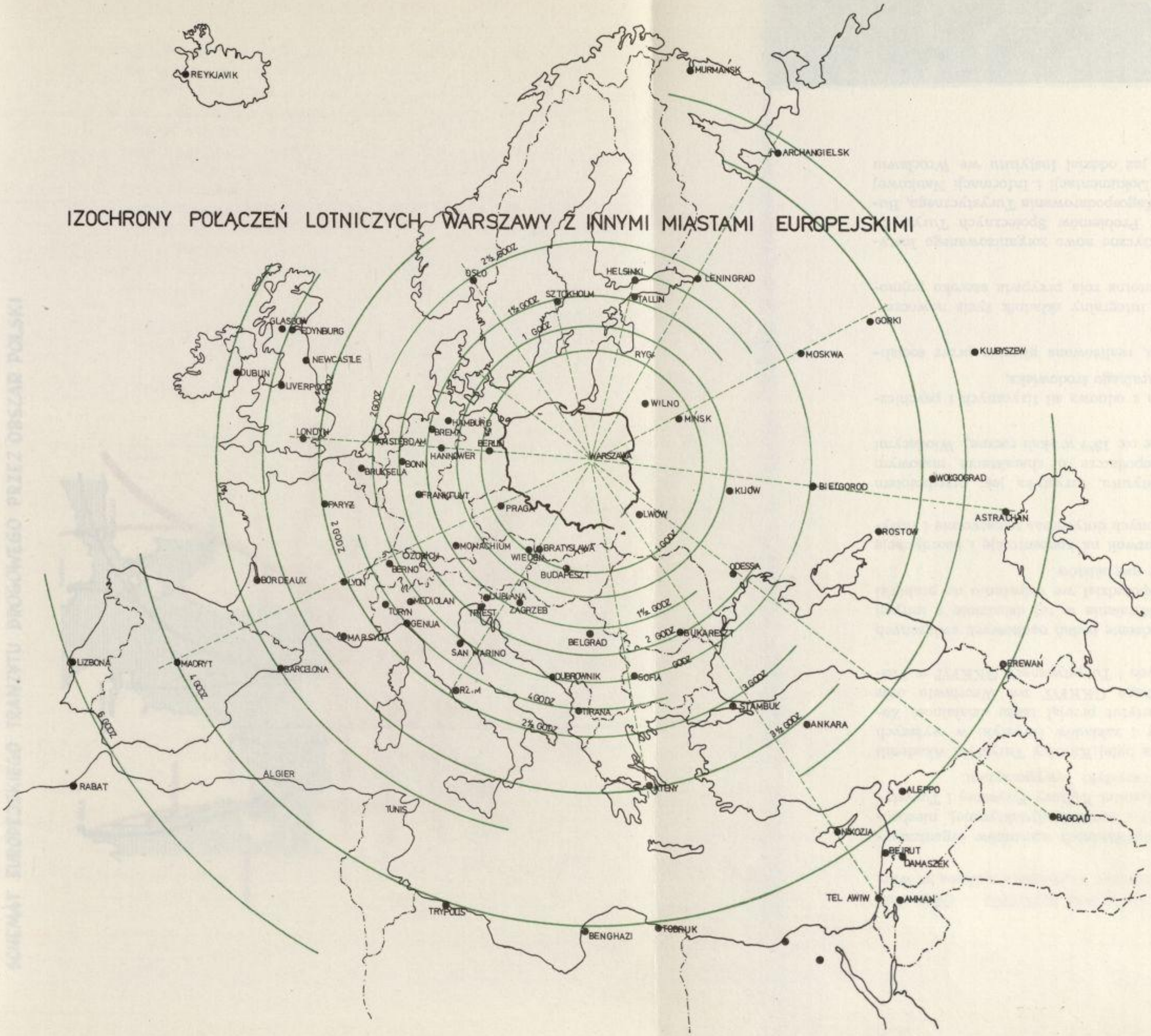

SCHEMAT EUROPEJSKIEGO TRANZYTU DROGOWEGO PRZEZ OBSZAR POLSKI

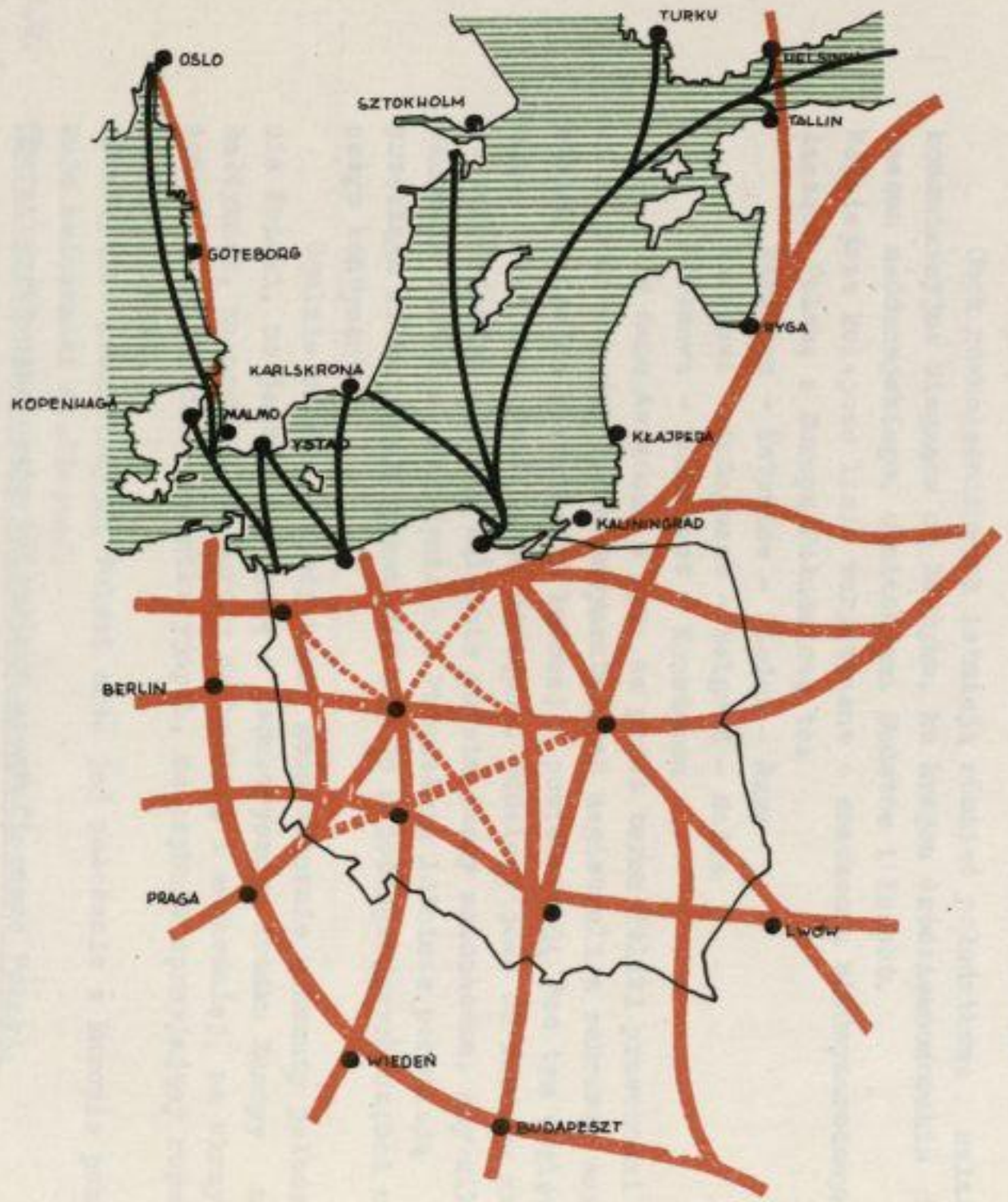

nych Europy. Obszar Polski zajmuje zwężenie niżu europejskiego, między Bałtykiem i wałem karpacko - sudeckim. Ta okoliczność sprzyjała i sprzyja przebiegom dróg komunikacyjnych w kierunkach równoleżnikowych.

Przez Polskę przechodzą ważne drogi międzynarodowe. Największe znaczenie dla ruchu turystycznego posiada droga E-8, biegnąca z Londynu do Moskwy, oraz odcinek drogi międzynarodowej E-12, z Paryża przez Pragę, Warszawę do Leningradu. Ważnym szlakiem jest droga międzynarodowa E-7, z Warszawy poprzez Kraków i Wiedeń do Rzymu. Szlakiem biegnącym przez południowe tereny Polski jest międzynarodowa droga E-22, ze Lwowa przez Kraków, Wrocław do Berlina.

Wzrastające znaczenie w związku z rozbudową żeglugi promowej ma droga międzynarodowa E-14, ze Świnoujścia przez Świebodzin, Bolesławiec, Jelenią Górę, Pragę do Triestu.

Z linii kolejowych łączących wschód i zachód Europy największe znaczenie mają:

- Londyn - Rotterdam - Hanower - Berlin - Warszawa - Moskwa

lub: Warszawa - Wilno - Leningrad ; Paryż - Lipsk - Drezno - Wrocław - Łódź - Warszawa,

lub: Wrocław - Katowice - Kraków - Lwów - Odessa.

Obok równoleżnikowych istnieją również południkowe szlaki komunikacyjne biegnące od Bałtyku, ku krajom śródziemnomorskim i basenu naddunajskiego, obniżeniami Sudetów i Karpat.
Ważniejsze kolejowe linie turystyczne o znaczeniu międzynarodowym łączące Polskę z Europą Południową to:

Warszawa - Katowice - Wiedeń - Rzym
Warszawa - Budapeszt - Belgrad - Sofia
Warszawa - Bukareszt - Konstanca

W/w dane świadczą o tym, że przez teren Polski przechodzi kilka podstawowych transkontynentalnych magistrali w zakresie wszystkich rodzajów komunikacji lądowej i powietrznej. Pod tym względem więc, Kraj nasz jest łatwo dostępny. Oddalony jest od szeregu miast europejskich o kilka zaledwie godzin jazdy samochodem, czy kilkanaście statkiem /Skandynawia/. Połączenia lotnicze pozwalają w przeciągu kilku godzin przenosić się do najodleglejszych części naszego kontynentu.

Ogólnie biorąc, należy uznać geograficznie elementy położenia Polski, to jest jej pozycję w geometrycznym środku Europy nad Bałtykiem, na pograniczu Europy zachodniej i wschodniej, na skrzyżowaniu ważnych dróg komunikacyjnych, za czynnik sprzyjający rozwojowi turystyki.
/Dostępność komunikacyjną Polski oraz jej położenie w Europie pokazują załączniki graficzne/.

1.2. Charakterystyczne cechy środowiska geograficznego Polski.

1.2.1. Polska jest krajem nizinnym, 91% jej powierzchni zajmują obszary położone poniżej 300 m n.p.m. Zaledwie 6% przypada na tereny wyżynne /od 300 do 500 m n.p.m./ i 3% na obszary górskie położone powyżej 500 m n.p.m. Tereny o charakterze wysokogórskim, położone po-

gólnie w okresie lata, naturalny krajobraz wydm porośniętych lasem, jeziora przybrzeżne, w wielu miejscach wybrzeże klifowe, źródła mineralne, to wszystko sprawia, że wąski pas wybrzeża pomimo niskiego zasolenia Bałtyku w sezonie letnim stanowi jeden wielki obszar wypoczynkowy.

Obszary te posiadają też wysokiej rangi walory krajoznawcze tak środowiska przyrodniczego, dóbr kultury jak i osiągnięć współczesnych, oraz stanowią tereny turystyki wodnej i żeglugi przybrzeżnej.

1.2.6.2. Pojezierza zajmują pas szerokości od 40 do 90 km, obejmujący łącznie ponad 20% powierzchni kraju.

Krajobraz pojezierzy jest wyjątkowo urozmaicony dzięki bogactwu trzech głównych elementów krajobrazowych: wzgórz, jezior i lasów.

Pas pojezierzy stwarza duże możliwości dla uprawiania różnorodnych form wypoczynku i turystyki wodnej i lądowej połączonej z rybołóstwem i myśliwstwem. Cechą charakterystyczną wspólną dla tego obszaru jest urozmaicona rzeźba młodoglacjalna, bogactwo jezior i znacznych kompleksów leśnych oraz liczne niewielkie rzeki. Jeśli do tego dodamy nie zanieczyszczone powietrze, oraz stosunkowo czyste wody jeziorne i rzeczne, wtedy staje się zrozumiałe, że są to obszary o charakterze unikalnym nie tylko w skali krajowej, ale i w skali europejskiej.

Południowe obszary pojezierzy zajmują wielkie równiny sandrowe. Obecnie pokrywają je zwarte kompleksy leśne tworząc długi ciąg puszcz południowego pasa Pojezierzy od Puszczy Augustowskiej na wschodzie, poprzez Puszczę Piską, Kurpiowską, Bory Tucholskie po lasy na równinach sandrowych na Pojezierzu Pomorskim.

1.2.6.3. Pas nizin środkowopolskich stanowi obniżenie pomiędzy pasem pojezierzy a pasem starych gór i wyżyn, zajmują prawie 48% powierzchni ziem polskich.

Równiny środkowopolskie, mimo, że nie odznaczają się bogatą rzeźbą - niektóre ich fragmenty posiadają znaczne walory krajobrazowe jak np. największy pierwotny kompleks leśny na terenie Niżu Środkowoeuropejskiego - Puszcza Białowieska.

Poza tym krainę tę przecinają duże rzeki, nad którymi uformowały się specyficzne formy krajobrazowe jak terasy z rozległymi obszarami piaszczystymi. Klasycznym przykładem dolin rzecznych pokrytych śródlądowymi wydmami są obszary położone nad Wisłą i Notecią /Puszcza Kampinowska, Bydgoska, Notecka/.

1.2.6.4. Różnorodne typy krajobrazu pasa wyżyn środkowopolskich wynikają głównie ze zróżnicowanej budowy geologicznej.
Przełomowe doliny rzek, duże obszary leśne, ciekawe zabytki architektury, istniejąca sztuka ludowa, sprawiają, że ważniejszą rolę odgrywa tu turystyka krajoznawcza niż wypoczynkowa.

Na Wyżynie Śląskiej dominuje typ krajobrazu będący przede

wszystkim dziełem pracy ludzkiej.

Krajobraz Wyżyny Krakowsko - Częstochowskiej odznacza się bogactwem form związanych z wymywaniem skał wapiennych. Najpiękniejsze formy krajobrazu wapiennego obserwujemy w Ojcowskim Parku Narodowym.

W Niecce Nidziańskiej występują największe w Polsce złoża gipsu i związane z tym źródła wód mineralnych.

Wyżyna Kielecko - Sandomierska w środkowej swej części przechodzi w Góry Świętokrzyskie. Najwyższym ich pasmem są łysogóry, którym pierwotny krajobraz nadają gołoborza. Szczytowe partie grzbietu porasta Puszcza Jodłowa, będąca częścią Świętokrzyskiego Parku Narodowego.

Na Wyżynie Lubelskiej i Roztoczu, najpiękniejszym krajobrazem odznaczają się przełomowe doliny Wisły, Bugu i Wieprza oraz Wał Roztocza przecięty gęstą siecią potoków i pokryty bogatą szatą leśną.

1.2.6.5. Część zachodnią obszarów górskich Polski zajmuje stary masyw Sudetów, część wschodnią - znacznie młodsze, Karpaty.

Krajobraz Sudetów charakteryzuje się kontrastami, zachodzącymi między łagodnymi powierzchniami grzbietów, a głęboko wcinającymi się dolinami rzek górskich o stromych stokach i licznych wodospadach.

Osobliwością zaś są licznie występujące formy wietrzenia skał przybierających postać rumowisk skalnych lub malowniczych grup w partiach grzbietowych.

Z atrakcyjniejszych, najlepiej zachowanych fragmentów przyrody utworzono Karkonoski Park Narodowy.

Zróżnicowana i skomplikowana budowa geologiczna Sudetów sprawiła, że występują tu liczne, wykorzystywane dla celów leczniczych źródła mineralne.

1.2.6.6. Od Bramy Morawskiej po granicę radziecką rozciągają się szerokim pasmem - Karpaty, zajmujące około 6% powierzchni kraju.

Na tle mało urozmaiconych pasm beskidzkich wyróżnia się pieniński pas skałowy oraz Tatry, które w części wschodniej pod wpływem działalności lodowców górskich posiadają prawdziwie alpejski charakter. Turystyka, a szczególnie jej formy wyspecjalizowane jak taternictwo w tym najwyższym masywie górskim mają w zasadzie jedyne miejsce w Polsce do jej uprawiania.

Dodatkowym elementem jest duże nasłonecznienie związane ze znacznym wzniesieniem ponad poziom morza oraz możliwości uprawiania sportów zimowych, szczególnie narciarstwa.

Cały obszar Tatr stanowi Tatrzański Park Narodowy.

Na północ od Tatr, ciągnie się pasmo skalic wapiennych, którego część tworzą Pieniny. Góry te przecina Dunajec, tworząc malowniczy przełom. Spływ Dunajcem zaliczany jest do największych atrakcji turystycznych Polski. Obszar Pienin obejmuje Pieniński

Park Narodowy.

Beskidy porośnięte w większości lasami mają formy łagodne , zaokrąglone, nie wiele różniące się od siebie na całym obszarze od Śląska po Sar.

Z wielu form wybija się na plan pierwszy Beskid Wysoki,najwyższa w Beskidach grupa górska, w której leży Babia Góra. Teren ten tworzy Babiogórski Park Narodowy.

Na wschód od Przełęczy Łupkowskiej ciągną się Bieszczady . Charakteryzują je długie, regularne, strome grzbiety górskie,ułożone równolegle do siebie i podzielone szerokimi obniżeniami .

W Beskidach, podobnie jak w Sudetach występuje szereg źródeł mineralnych. Największe ich skupienie jest w Beskidzie Sądeckim i Niskim.

Wyżej omawiane obszary górskie posiadają wysokiej rangi walory wypoczynkowe i krajoznawcze. Podstawowe ich walory to: urozmaicona rzeźba, duże różnice wysokości, duże powierzchnie leśne, czyste powietrze i czyste wody, ostrość klimatu, długi czas zalegania pokrywy śnieżnej, wody mineralne. Wszystko to sprawia, że w Karpatach i Sudetach występują różnorodne, niezwykle ciekawe, typy krajobrazu górskiego, o dużym bogactwie form morfologicznych i, że obszary te odgrywają najważniejszą rolę w ruchu turystycznym, tak krajowym jak i zagranicznym.

W Karpatach najatrakcyjniejszym obszarem jest rejon tatrzańsko - podhalański, gdzie nałożyły się najwyższe walory tak środowiska przyrodniczego jak i kultury i sztuki ludowej.

W obrębie Sudetów i Przedgórza Sudeckiego najciekawsze obszary to rejon Kotlin: Jeleniogórskiej i Kłodzkiej.

Oprócz w/w obszarów ważną rolę szczególnie w turystyce krajoznawczej i przyjazdowej turystyce zagranicznej odgrywają miasta, w których jest znaczne nagromadzenie zabytków dawnej i nowoczesnej architektury i sztuki i które jednocześnie stanowią największe ośrodki współczesnych osiągnięć gospodarczych kraju. Są to wielkie centra krajoznawcze i ośrodki krajoznawcze.

Duże znaczenie dla zagranicznej turystyki przyjazdowej mają regiony folkloru i sztuki ludowej. Najbardziej atrakcyjne regiony kultury ludowej to: Podhale, Łowickie, Kieleckie,Kaszuby,Kurpie oraz region Beskidu Śląskiego.

1.3. Kryteria oceny walorów turystycznych.

1.3.1. Kryteria oceny walorów wypoczynkowych.

Walory wypoczynkowe dzielą się na letnie i zimowe. Do podstawowych letnich walorów wypoczynkowych zaliczono:
rzeźbę terenu, wodę, szatę leśną.

W ocenie walorów zimowych wzięto pod uwagę przede wszystkim:
- odpowiednie warunki terenowe do uprawiania sportów zimowych,
- długość zalegania pokrywy śnieżnej.

Ocena walorów letnich i zimowych, uwzględniła ponadto zróż -

nicowanie warunków klimatycznych oraz możliwości wykorzystania źródeł mineralnych i poloidów.

Przyjęto również założenie, że niezbędnym warunkiem dla wypoczynku poza wymienionymi walorami, jest niski stopień urbanizacji , spokój,czyste powietrze.

Przy ocenie rzeźby terenu uwzględniono głównie walory krajobrazowe. Opierano się na analizach zróżnicowania wysokości bezwzględnych, bogactwa form urzeźbienia, walorów widokowych itp. Wysoko oceniono tereny o krajobrazie zbliżonym do naturalnego.

W ocenie walorów związanych z wodą, brano pod uwagę: możliwości kąpielowe, plażowe, uprawiania sportów wodnych.

Uwzględniono tutaj perspektywiczne programy poprawy stanu czystości wód oraz projektowane inwestycje wodne, co do których istnieją przesłanki, że będą mogły być wykorzystane również na cele turystyczne.

Przy ocenie szaty leśnej uwzględniono możliwość pieszych penetracji, zbierania runa leśnego, korzystny wpływ na mikroklimat terenów, uatrakcyjnienie krajobrazu, w szczególności w połączeniu z wodą. Brano pod uwagę, w ujęciu generalnym, wielkość i rozczłonkowanie obszarów leśnych, typ siedliska, skład gatunkowy i wiekowy, bogactwo runa leśnego, dostępność terenów leśnych itp.

Podstawę oceny warunków terenowych dla sportów narciarskich stanowiły studia przeprowadzone na szczegółowych podkładach kartograficznych obejmujące analizy spadków terenów, długości stoków,ekspozycji, stopnia zalesienia, warunków śniegowych itp.

W oparciu o oceny poszczególnych walorów wypoczynkowych dokonano oceny kompleksów walorów.

Oceny kompleksowe wyrażono w 3 stopniowej skali stosując następujące określenie:

- walory wybitne /I rangi/
- walory bardzo duże /II rangi/
- walory znaczne /III rangi/

O ocenie łącznej decydowała ilość występujących na danym obszarze walorów oraz ich ocena jednostkowa.

Zasady dochodzenia do oceny łącznej były różne w różnych typach krajobrazu. W obszarach nadmorskich decydujące znaczenie miała ocena możliwości plażowania i kąpieli w morzu, pozostałe walory mają charakter uzupełniający. Na obszarach pojeziernych woda w zasadzie odgrywa również ważną rolę, ale na ocenę łączną w znacznym stopniu wpływał fakt jednoczesnego występowania terenów leśnych i urozmaiconej rzeźby terenu. W obszarach nizinnych wiodącym walorem jest woda lub las, często jedno i drugie. W obszarach wyżynnych i górskich wiodącą rolę odgrywa rzeźba terenu, łączną ocenę podnosi jednak znaczne występowanie atrakcyjnych terenów leśnych lub zbiorników wodnych. We wszystkich typach krajobrazu, poza nadmorskim, występują obszary , w których jednym z walorów dominujących, są walory uzdrowiskowe.

W ocenie łącznej uwzględniono również istniejące i przewidy -

wane zjawiska ograniczające możliwości korzystania z walorów. W szczególności rozwój urbanizacji i uprzemysłowienie.
Ocena łączna w większości przypadków odnosi się do walorów letnich. Na obszarach, ma których występują jednoczesne znaczniejsze walory zimowe lub uzdrowiskowe zaznaczono specjalnie predyspozycje dla turystyki zimowej lub uzdrowiskowej. Gradacji tych walorów dla uproszczenia obrazu nie wprowadzono.

1.3.2. Kryteria oceny walorów krajoznawczych.

W zakresie turystyki krajoznawczej wyznacza się walory, które już obecnie, a także w przyszłości, stanowią lub stanowić będą podstawowe obiekty zainteresowania w turystycznym ruchu krajoznawczym. Dlatego też po przeprowadzeniu ogólnej klasyfikacji, uwzględnia się w zasadzie walory krajoznawcze o znaczeniu międzynarodowym i ogólnokrajowym.

W zakresie walorów uwydatnia się 4 podstawowe rodzaje:
- walory krajoznawcze środowiska przyrodniczego,
- " " dóbr kultury,
- " " historii najnowszej,
- " " współczesnej działalności człowieka.

W przypadku występowania dwóch lub więcej różnorodnych walorów bez wyraźnej dominanty jednego z nich, miejscowość taką lub obszar zalicza się do grupy o walorach mieszanych.

Przy wyborze elementów z walorami kierowano się przede wszystkim ich wartością dla turystyki krajoznawczej, nie uwzględniając w zasadzie aktualnej dostępności komunikacyjnej ani istniejącego stanu zagospodarowania. Przy ocenie uwzględniono moment wizualny, jaki przedstawiają rozpatrywane obiekty, widziane w otaczającym je środowisku, ich wartość dydaktyczną, szczególnie ważną w krajoznawstwie oraz znaczenie artystyczne, historyczne, naukowe i wychowawcze.

W oparciu o przeprowadzoną syntezę przestrzenną walorów krajoznawczych wyznaczono:
a/ walory krajoznawcze występujące punktowo /miejscowości i obiekty / z trójstopniową klasyfikacją wartościującą,
b/ walory krajoznawcze występujące powierzchniowo /obszary/ również z trójstopniowym określeniem ich krajoznawczej atrakcyjności.

Dla potrzeb planu krajowego wszystkie 4 rodzaje walorów krajoznawczych zostały opracowane niezależnie od siebie jako odrębne ekspertyzy, które następnie poprzez ujęcia syntetyzujące, dały podstawę do wyznaczenia obiektów, miejscowości i obszarów atrakcyjnych dla turystyki krajoznawczej.

Podstawą do wyznaczenia podziałów w grupach elementów punktowych i elementów powierzchniowych były przyjęte w wyniku szeregu analiz następujące kryteria:
- stopień koncentracji walorów /nagromadzenie walorów/,
- stopień zainteresowania turystów /ranga walorów/,
- przeciętny czas zwiedzania.

Decydującymi wyznacznikami dla miejscowości były: stopień koncentracji walorów i stopień zainteresowania turystów.
Czas zwiedzania jest w pewnym sensie funkcją dwu poprzednich.

Dla obszarów natomiast wiodącym miernikiem był stopień zainteresowania turystów, a następnie koncentracji walorów.
Czas zwiedzania związany jest tu raczej z wielkością obszaru, a nie kategorią jego walorów.

Syntezy walorów dokonano przez uchwycenie przestrzennego nakładania się różnego rodzaju walorów krajoznawczych o określonej wadze. W rezultacie otrzymano pewną ilość miejscowości, w których występują różnego rodzaju walory oraz pozostałe miejscowości, reprezentujące jako podstawowy walor tylko jedną grupę obiektów czy zjawisk. Do otrzymanych w ten sposób punktów zastosowano jednolite zasady klasyfikacji. Jako zasadnicze kryterium przy syntezie przyjęto ilość i jakość walorów oraz czas zwiedzania danego ośrodka. W wyniku dokonywanej syntezy walorów o charakterze punktowym otrzymano 3 grupy miejscowości:
- wielkie centra krajoznawcze,
- ośrodki krajoznawcze,
- mniejsze zespoły i pojedyńcze obiekty krajoznawcze.

Podział ten zawiera elementy klasyfikacji w odniesieniu do miejscowości krajoznawczych i mówi o hierarchii poszczególnych ośrodków. Dwie pierwsze grupy stanowią miejscowości o dużym nagromadzeniu walorów.

Przez wielkie centra krajoznawcze rozumie się ośrodki miejskie dysponujące wielką ilością cennych obiektów z dziedziny walorów, dóbr kultury, stanowiące przy tym jednocześnie największe ośrodki współczesnych osiągnięć gospodarczych i kulturalnych kraju. Miasta te posiadają bardzo bogatą historię i to zarówno z okresu dawniejszego, jak i historii najnowszej. Są to miejscowości, dla których przeciętny czas zwiedzania kształtuje się w granicach 2 - 4 dni.

Ośrodki krajoznawcze - to miejscowości będące znacznymi skupiskami obiektów zabytkowych, reprezentujące ważne walory historyczne, często posiadające również godne zainteresowania obiekty współczesnych osiągnięć gospodarczych i kulturalno - społecznych. Znalazły się tu miasta, dla których czas zwiedzania określa się w zasadzie na 1 - 2 dni.

Mniejsze zespoły i pojedyńcze obiekty krajoznawcze zawierają w większości przypadków obiekty poszczególnych grup walorów krajoznawczych występujące pojedyńczo oraz w mniejszych lub mniej ważnych zespołach i nie kwalifikują się do zaliczenia do dwu w/w typów miejscowości. Punkty te zwiedza się w zasadzie krócej niż 1 dzień.

Oprócz syntezy walorów uznanych za punktowe, przeprowadzono także syntezę walorów występujących powierzchniowo. W oparciu o wskazane w "branżowych" opracowaniach walorów tereny, wyznaczono obszary, które stanowią lub będą stanowić cele intensywnego ruchu krajoznawczego. Te obszary koncentracji walorów, jako samodzielne ele-

menty penetracji turystycznej, w zasadzie wymagać będą kilkudniowego czasu zwiedzania.

Przebieg granic określających obszary krajoznawcze kształtuje się w zależności od takich czynników jak:

- układ fizjograficznych elementów powierzchni terenu i jego walorów krajoznawczych,
- powiązania przestrzenne zawartych w obszarach miejscowości,
- rodzaj występujących walorów krajoznawczych,
- znaczenie tych walorów dla turystyki.

W zależności od kształtowania się i znaczenia kryteriów w określonych warunkach terenowych, większość wyznaczonych obszarów jest dość zróżnicowana.

Wobec znacznego niekiedy zróżnicowania obszarów także pod względem wartości dla turystyki, dokonano dodatkowo podziału wyznaczonych obszarów krajoznawczych na 3 grupy:

I kategoria - unikalny typ krajobrazu, obszar posiada wiele punktów docelowych o wybitnych zaletach poznawczych i widokowych;

II kategoria -charakterystyczny typ krajobrazu o dużych walorach poznawczych i widokowych;

III kategoria-inne ważniejsze obszary krajoznawcze o interesującym typie krajobrazu lub obszary koncentracji walorów punktowych.

Dla potrzeb planu perspektywicznego walory o charakterze punktowym jak i powierzchniowym pokazano w 2 grupach.

Elementy punktowe

1. Miejscowości o dużym nagromadzeniu walorów,
2. Mniejsze zespoły i pojedyńcze obiekty, przy czym dla obu grup podano rangę walorów, określającą w dwóch stopniach atrakcyjność dla turystyki.

Elementy powierzchniowe

1. Tereny o wybitnych walorach krajoznawczych, do których należy I kategoria w/w obszarów.
2. Tereny o dużych walorach krajoznawczych, na które składają się II i III kategoria obszarów.

1.4. Tereny z walorami wypoczynkowymi w Polsce.

1.4.1. Łączna powierzchnia wyznaczonych terenów z walorami wypoczynkowymi wynosi 70,1 tys. km^2, tj. stanowi 22,5% obszaru kraju.

Z ogólnej powierzchni przypada:

- na tereny I rangi, o najcenniejszych walorach wypoczynkowych 18,1 tys. km^2, tj. 5,8% obszaru kraju /26% ogółu terenów z walorami/;
- na tereny II rangi, o bardzo dużych walorach wypoczynkowych - 28,7 tys. km^2, tj. 9,2% obszaru kraju /41 % ogółu terenów z walorami /;
- na tereny III rangi, o znacznie już skromniejszych walorach wypoczynkowych - 23,3 tys. km^2, tj. 7,5% obszaru kraju /33% ogółu terenów z walorami/.

Rozbicie terenów z walorami wypoczynkowymi na główne typy kra-

jobrazu naturalnego w Polsce przedstawia się następująco:

krajobraz nadmorski 1,0 tys. km² /1% ogółu terenów z walorami/
" pojezierny 35,6 " " /51 % /
" nizinny 12,1 " " /17 % /
" wyżynny 5,9 " " / 9 % /
" górski i wysokogórski 15,5 " " /22 % /

Szczegółowe rozbicie terenów z walorami na typy krajobrazu z uwzględnieniem rangi przedstawia tabela nr 1.

Tabela nr 1

Bilans terenów z walorami wypoczynkowymi w układzie wg typów krajobrazu

Typ krajobrazu	Powierzchnia terenów z walorami wypoczynkowymi w tys. km²			
	Ogółem	w tym ranga		
		I	II	III
NADMORSKI	1,0	0,9	0,1	-
POJEZIERNY	35,6	9,0	15,2	11,4
NIZINNY	12,1	-	5,7	6,4
WYŻYNNY	5,9	0,7	2,9	2,3
GÓRSKI I WYSOKOGÓRSKI	15,5	7,5	4,8	3,2
P O L S K A	70,1	18,1	28,7	23,3

Rozbicie terenów z walorami wypoczynkowymi w układzie wg województw przedstawia tabela nr 2.

Tabela nr 2.

Powierzchnie terenów z walorami wypoczynkowymi / w tys. km² /

Lp.	Województwo	Powierzchnia terenów z walorami rangi			
		Ogółem	I	II	III
1.	Białostockie	3,7	1,2	1,4	1,1
2.	Bydgoskie	5,5	1,4	2,2	1,9
3.	Gdańskie	3,9	0,9	1,9	1,1
4.	Katowickie	1,0	0,5	0,1	0,4
5.	Kieleckie	4,2	0,5	2,2	1,5
6.	Koszalińskie	5,7	0,9	2,9	1,9
7.	Krakowskie	6,1	2,8	2,9	0,4
8.	Lubelskie	4,2	0,2	1,9	2,1
9.	Łódzkie	2,3	-	1,4	0,9

Lp.	Województwo	Powierzchnia terenów z walorami rangi			
		Ogółem	I	II	III
10.	Olsztyńskie	6,5	2,9	2,0	1,6
11.	Opolskie	0,4	-	0,3	0,1
12.	Poznańskie	4,8	0,7	1,9	2,2
13.	Rzeszowskie	5,9	2,2	1,6	2,1
14.	Szczecińskie	3,4	0,6	2,1	0,7
15.	Warszawskie	4,6	-	2,5	2,1
16.	Wrocławskie	4,0	2,0	0,5	1,5
17.	Zielonogórskie	3,9	1,3	0,9	1,7
	Razem POLSKA	70,1	18,1	28,7	23,3

Udział terenów z walorami wypoczynkowymi do ogólnej powierzchni województwa waha się od 4,1% w opolskim i 10,4% w katowickim do 39,1% w krakowskim i 35,4% w gdańskim.

Większość terenów posiada wyłącznie letnie walory wypoczynkowe. Walory zimowe związane są głównie z obszarami wyżynnymi i górskimi, a poza tym jedynie z niektórymi fragmentami Pojezierza Pomorskiego i Mazurskiego. Szczególne predyspozycje dla turystyki zimowej posiadają tereny o łącznej powierzchni 13,4 tys.km^2 tj. 19% ogółu terenów z walorami.

Specjalne predyspozycje dla rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego posiadają tereny o łącznej powierzchni 2,2 tys.km^2.
W załączeniu podaje się ponadto wykaz miejscowości ze szczególnymi walorami uzdrowiskowymi. /Załącznik nr 1 Miejscowości z walorami uzdrowiskowymi/.

Dla zorientowania w możliwościach terenów z walorami wypoczynkowymi podaje się wielkość ich jednorazowej pojemności dla urlopowej turystyki wypoczynkowej. Określenie „pojemność turystyczna" oznacza optymalną ilość turystów, którzy mogą jednocześnie przebywać na danym obszarze w warunkach prawidłowego zaspokojenia ich potrzeb, nie powodując negatywnych konsekwencji o walorach turystycznych środowiska przyrodniczego. W odniesieniu do niektórych obszarów pojemność turystyczna była wyrazem określonej polityki. Pojemność dla urlopowej turystyki wypoczynkowej uwzględniała również wykorzystanie terenów przez wypoczynek świąteczny i turystykę krajoznawczą.

Globalną jednorazową pojemność terenów wypoczynkowych Polski określono:
- dla sezonu letniego na 4,0 - 5,6 mln osób
- dla sezonu zimowego na 0,9 - 1,2 " "

Średnia pojemność terenów wypoczynkowych w rozbiciu na typy krajobrazu przedstawia się następująco:

Obszary	lato		zima	
	tys.osób	%	tys.osób	%
nadmorskie	420	8,9	-	-
pojezierne	2160	45,2	60	5,4
nizinne	470	9,8	10	0,8
wyżynne	330	6,9	80	7,6
górskie i wysokogórskie	1390	29,2	920	86,2
Razem	4770	100,0	1070	100,0

Szczegółowe rozbicie jednorazowej pojemności wg województw przedstawia tabela nr 3.

Tabela nr 3

Jednorazowa pojemność terenów z walorami wypoczynkowymi

Lp.	Województwo	Pojemność w tysiącach osób	
		Lato	Zima
1.	Białostockie	229 - 306	34 - 46
2.	Bydgoskie	262 - 364	8 - 10
3.	Gdańskie	304 - 415	7 - 9
4.	Katowickie	67 - 89	43 - 54
5.	Kieleckie	177 - 275	34 - 49
6.	Koszalińskie	355 - 499	-
7.	Krakowskie	529 - 689	369 - 472
8.	Lubelskie	164 - 243	35 - 44
9.	Łódzkie	82 - 134	2 - 4
10.	Olsztyńskie	400 - 548	-
11.	Opolskie	22 - 32	4 - 5
12.	Poznańskie	179 - 267	-
13.	Rzeszowskie	309 - 447	171 - 245
14.	Szczecińskie	234 - 308	-
15.	Warszawskie	140 - 232	4 - 7
16.	Wrocławskie	314 - 405	211 - 263
17.	Zielonogórskie	234 - 297	-
	RAZEM	4001 - 5550	924 -1208

Przeprowadzono również próbę oceny możliwości terenowych dla wypoczynku świątecznego wokół dużych ośrodków miejskich. Poza wykazanymi wyżej terenami wypoczynkowymi uwzględniono również szereg innych, z mniej znaczącymi walorami, natomiast położonymi w pobliżu źródła ruchu. Ocena możliwości środowiska w strefach podmiejskich dużych ośrodków miejsko - przemysłowych zostanie podana w dalszej części opracowania.

1.4.2. Rekreacja zimowa, a szczególnie turystyka zimowa-narciarstwo wymaga specjalnych walorów środowiska naturalnego. Jakość tych walorów związana jest głównie z grubością oraz z okresem zalegania pokrywy śnieżnej, a także z rzeźbą terenu.

Szczegółowe określenie przydatności terenów dla turystyki zimowej obszarów górskich Polski południowej oraz wyżynnych i pojeziernych Polski centralnej i północnej wymagało odrębnych metod. Określając przydatność obszarów górskich zastosowano metodę bonitacyjną, natomiast dla pozostałych obszarów kraju przyjęto metodę ogólnej analizy fizjograficznej. Różnorodność przyjętych metod wynikała z braku wspólnych kryteriów dla obszarów górskich z jednej strony, oraz wyżynnych i pagórkowatych z drugiej.

Na obszarach Polski południowej w Sudetach i Karpatach tereny nadające się dla turystyki zimowej zajmują około 3.400 m^2 powierzchni. Ich atrakcyjność jednak nie jest jednakowa dlatego też tereny te można podzielić na trzy kategorie.

Kategoria I, to najatrakcyjniejsze tereny charakteryzujące się zaleganiem pokrywy śnieżnej ponad 140 dni w roku, różnicami wzniesień ponad 400 m, najkorzystniejszymi nachyleniami i ekspozycją oraz pokryciem szatą leśną.

Do tej kategorii zaliczono: Karkonosze, Grupę Śnieżnika, liczne stoki Beskidu Śląskiego, Żywieckiego i Sądeckiego, Tatry, północne stoki Gorców, znaczne obszary Bieszczad.

Kategoria II to tereny średnio atrakcyjne o gorszych warunkach śniegowych i rzeźbie. Powierzchniowo terenów kategorii II jest dwukrotnie więcej niż kat. I.

Kategoria III to tereny najmniej atrakcyjne pod względem rzeźby i długości zalegania pokrywy śnieżnej.

Wielkość terenów z walorami dla turystyki zimowej przedstawia poniższa tabela:

Tereny górskie Polski południowej z walorami dla turystyki zimowej w km^2 /wg województw /

Lp.	Województwo	Ogółem gór ponad 500 m npm	Ogółem terenów narciarsk.	Odsetek terenów narciar.	I kat.		II kat.		III kat.	
					km^2	%	km^2	%	km^2	%
1.	Wrocławskie	2.113	603	28	96	17	208	37	299	46
2.	Katowickie	395	180	46	33	18	73	41	74	41
3.	Krakowskie	4.586	1.520	33	260	17	449	29	811	54
4.	Rzeszowskie	2.473	1.095	43	102	9	192	17	801	74
	Ogółem :	9.567	3.398	36	491	15	922	27	1985	58

Pozostałe obszary Polski przydatne dla turystyki zimowej obejmują wyżynne tereny Roztocza i Gór Świętokrzyskich oraz pagórkowatą strefę czołowo - morenową północnej białostocczyzny / Wzgórza

Szeskie, Pojezierze Ełckie i Suwalskie/ i Pojezierza Kaszubskiego.

Tereny Polski środkowej i północnej z walorami dla turystyki zimowej w km^2 / wg województw /

Lp.	Województwo	Powierzchnia terenów		
		Ogółem	I kategoria	II kategoria
1.	kieleckie	690	240	450
2.	lubelskie	1.620	1.070	550
3.	białostockie	1.620	490	1.130
4.	gdańskie	680	180	500
	Ogółem :	4.610	1.980	2.630

1.5. Tereny i miejscowości z walorami krajoznawczymi.

Łączna powierzchnia terenów z walorami krajoznawczymi wynosi 79,3 tys. km^2 czyli 25% powierzchni Polski.

Z tego :

- na tereny o wybitnych walorach krajoznawczych przypada 19,1 tys.km^2, co stanowi 24% ogólnej wielkości terenów z walorami,
- na tereny o dużych walorach krajoznawczych przypada 60,2 tys. km^2 , czyli 76% ogólnej powierzchni terenów z walorami.

Rozbicie terenów z walorami krajoznawczymi na główne typy krajobrazu naturalnego w Polsce przedstawia tabela nr 4.

Tabela nr 4

Bilans terenów krajoznawczych wg typów krajobrazu

Lp.	Typ krajobrazu	Powierzchnia w tys. km^2	
		ogółem	w tym I kat.
1.	nadmorski	5,5	3,5
2.	pojezierny	26,1	7,2
3.	nizinny	7,6	0,9
4.	wyżynny	9,6	2,3
5.	górski	30,5	5,2
	POLSKA razem	79,3	19,1

Walory punktowe tzn. miejscowości i obiekty krajoznawcze obejmują łącznie 221 haseł. Dzielą się na 2 grupy:

- miejscowości i obiekty o wybitnych walorach krajoznawczych - I ranga
- miejscowości i obiekty o dużych walorach krajoznawczych - II ranga

Walory punktowe dzielą się dodatkowo na:

- miejscowości o dużym nagromadzeniu walorów

- mniejsze zespoły i pojedyńcze obiekty.

Rozkład miejscowości krajoznawczych wg typów krajobrazu przedstawia tabela nr 5.

Tabela nr 5

Bilans miejscowości krajoznawczych wg typów krajobrazu

Lp.	Typ krajobrazu	Ogółem	ranga walorów		nagromadzenie walorów	
			I	II	duże	mniejsze
1.	nadmorski	12	4	8	7	5
2.	pojezierny	49	7	42	14	35
3.	nizinny	70	8	62	22	48
4.	wyżynny	36	9	27	8	28
5.	górski	54	6	48	14	49
	POLSKA razem	221	34	187	65	156

Zestawienie bilansowe terenów i miejscowości krajoznawczych wg województw przedstawia tabela nr 6.

Tabela nr 6

Lp.	Województwo	Powierzchnia obszarów - I i II rangi / w tys. km^2 /	Ilość miejscowości I i II rangi
1	2	3	4
1.	Białostockie	4,2	4
2.	Bydgoskie	3,7	17
3.	Gdańskie	5,3	9
4.	Katowickie	3,4	10
5.	Kieleckie	5,6	22
6.	Koszalińskie	4,0	8
7.	Krakowskie	10,6	28
8.	Lubelskie	3,9	9
9.	Łódzkie	2,8	11
10.	Olsztyńskie	7,4	8
11.	Opolskie	1,6	10
12.	Poznańskie	1,9	13
13.	Rzeszowskie	10,1	14
14.	Szczecińskie	3,7	8
15.	Warszawskie	0,9	13
16.	Wrocławskie	9,9	31
17.	Zielonogórskie	0,3	6
	Razem :	79,3	221

Poza wymienionymi wyżej walorami, znajduje się jeszcze około 250 miejscowości i obiektów o nieco niższej atrakcyjności, których nie wykazano w niniejszym opracowaniu.

1.6. Tereny i szlaki turystyki wędrówkowej.

Turystyka wędrówkowa jest uprawiania w zasadzie na obszarze całego kraju. Takie dyscypliny jak turystyka piesza, nizinna, kolarska i zmotoryzowana nie wymagają terenów o specjalnych walorach, poza ogólnie przyjętymi walorami wypoczynkowymi i krajoznawczymi.

Z tego też względu, wędrówki piesze nizinne odbywają się na najciekawczych obszarach wypoczynkowych i krajoznawczych całego kraju. Koncentracja ich występuje na atrakcyjnych obszarach w pobliżu aglomeracji miejskich.

Wędrówki zmotoryzowane i kolarskie wykorzystują całą sieć drogową kraju. Koncentracja ich wiąże się z obszarami o wybitnych i bardzo dużych walorach wypoczynkowych i krajoznawczych oraz z miejscowościami turystycznymi.

Wędrówki wodne oraz wędrówki narciarskie i piesze górskie wymagają specjalnych walorów i warunków bez spełnienia których nie mogą być uprawiane.

Ograniczenia te powodują, że nie są one uprawiane na obszarze całego kraju, tylko na terenach o odpowiednich predyspozycjach.

Z uwagi na powyższe, szlaki i tereny, na których te dyscypliny są uprawiane, są omówione szczegółowo dalej.

1.6.1. Turystyka wodna.

Na ogólną długość 159 ważniejszych rzek polskich wynoszącą około 19.900 km, eksploatowane w turystyce wodnej szlaki mają w sumie 11.560 km i stanowią 58,1%. Szlaki kajakowe, obejmujące głównie wody spławne i niezbyt zasobne w wodę dzikie cieki o ogólnej długości 7.825 km, stanowią 67,7% szlaków turystycznych. Szlaki żeglarskie, obejmują zasadniczo tylko wody żeglowne - ich sumaryczna długość wynosi 3.735 km, tj. 32,3% ogólnej długości szlaków turystycznych.

Ogólna długość szlaków o wybitnych walorach, rzadko spotykanych w Europie wynosi 1.614 km, tj. 14,0%. Są to takie szlaki jak Dunajec, Brda, Czarna Hańcza czy Wielkie Jeziora Mazurskie. Szlaków o bardzo dużych walorach jak np. Drwęca, Narew czy Biebrza mamy 6.764 km, tj. 58,5%. Pozostałe szlaki, o dużych walorach, mają 3.182 km, tj. 27,5%. Zestawienie szlaków turystyki wodnej wg walorów podaje tabela nr 7.

Przepustowość szlaków została określona w dwóch grupach. Szlaki o przepustowości indywidualnej tj. dostępne tylko dla wędrówek indywidualnych ew. małych zespołów 3-5 osad oraz szlaki o przepustowości masowej, dostępne dla większych spływów. Przy kwalifikacji poszczególnych szlaków do jednej z wymienionych grup, były brane pod uwagę, zarówno szerokość toru wodnego, jak i dostępność brzegów oraz częstotliwość i rodzaj napotykanych na szlaku przeszkód. Długość szlaków

o przepustowości indywidualnej zamyka się liczbą 4.001 km, tj.34,6% a o przepustowości masowej 7.559 km tj. 65,4%.

Gęstość szlaków wodnych i ich atrakcyjność nie jest jednakowa w poszczególnych częściach kraju. Sześć najatrakcyjniejszych pod tym względem województw - olsztyńskie, bydgoskie, warszawskie, białostockie, poznańskie i koszalińskie - ma powyżej 800 km szlaków, a suma długości szlaków w tych województwach wynosi 6.178 km, tj. 53,4% ogólnej długości turystycznych szlaków wodnych.

Z ogólnej powierzchni 440.060 ha zbiorników wodnych w Polsce - 411.197 ha jezior i zalewów oraz 28.863 ha zbiorników sztucznych - w turystyce wodnej są wykorzystywane akweny powyżej 100 ha, o ogólnej powierzchni 247.707 ha, tj. 56,3%, w tym zbiorniki sztuczne 28.863 ha.

Klasyfikacja akwenów dla potrzeb turystyki wodnej została oparta na podobnych zasadach co klasyfikacja szlaków. Wobec tego, że wybrane akweny mają powierzchnię powyżej 100 ha.

Tabela nr 7

Walory	Kajakowe			Żeglarskie			Szlaki wodne ogółem		
	przepustowość			przepustowość			przepustowość		
	indywidualna	masowa	razem	indywidual	masowa	razem	indywidualna	masowa	razem
wybitny	307	984	1.291	-	323	323	307	1.307	1.614
bardzo duży	1.975	1.511	3.486	129	3.149	3.278	2.104	4.660	6.764
duży	1.590	1.458	3.048	-	134	134	1.590	1.592	3.182
Razem :	3.872	3.953	7.825	129	3.606	3.735	4.001	7.559	11.560

przyjęto z uwagi na ich wielkość i występujące najczęściej duże głębokości tranzytowe, za równorzędne ze szlakami żeglarskimi. Łodzie żaglowe zresztą, są na nich dominującym sprzętem.

Z tego samego względu uznano przepustowość tych akwenów za masową.

Atrakcyjność akwenów została określona, tak jak szlaków, w trzech grupach. Kryteria decydujące o zakwalifikowaniu akwenu do odpowiedniej grupy, zostały oparte w głównej mierze na szacunku naturalnych warunków otaczającego środowiska przyrodniczego. Malownicze położenie, lesistość terenów nadbrzeżnych, urozmaicone i dostępne brzegi, mała gęstość zaludnienia terenów nadbrzeżnych sprzyjająca zachowaniu naturalnych walorów środowiska przyrodniczego - oto główne elementy tej klasyfikacji.

Akwenów o wybitnych walorach jest 140.839 ha tj. 56,9%, o wa -

lorach bardzo dużych - 48.917 ha, tj. 19,7 %, a pozostałych o du - żych walorach 57.951 ha tj. 23,4 % ogólnej powierzchni akwenów wynoszącej 247.707 ha.

Rozmieszczenie zbiorników wodnych jest skoncentrowane na pół - nocy kraju w pasie pojezierzy - sześć województw: szczecińskie, olsztyńskie, gdańskie, koszalińskie, bydgoskie, białostockie - ma od 5 do 28 % ogólnej powierzchni akwenów, a suma ich powierzchni wynosi 218.047 ha tj. 88,0 % ogólnej powierzchni akwenów turystycznych.

Wyliczona na podstawie szczegółowych opracowań Instytutu Turystyki optymalna jednorazowa pojemność turystycznych szlaków i akwe - nów, nie powodująca degradacji ani samych wód, ani terenów nadbrzeżnych, wynosi dla szlaków 161 tys. osób, a dla akwenów 68 tys. osób uprawiających turystykę wodną / tabela nr 8 /.

Z wielkości tych wynika, że podstawowe warunki dalszego dyna - micznego rozwoju turystyki wodnej są zabezpieczone, o ile wody nasze nie ulegną dalszym niekorzystnym zmianom.

1.6.2. Inne formy turystyki wędrówkowej.

Wędrówki motorowe i rowerowe wykorzystują w zasadzie całą sieć drogową kraju. Koncentracja ich jednak wiąże się z obszarami o walorach wypoczynkowych i krajoznawczych oraz z miejscowościami turystycznymi.

Wędrówki piesze odbywają się na obszarze całego kraju. Koncentracja ich występuje w atrakcyjnych obszarach wypoczynkowych i krajoznawczych i w pobliżu aglomeracji miejskich.

Szlaki wędrówek górskich przechodzą przez najciekawsze i naj - ważniejsze pasma i grupy górskie odznaczające się wybitnymi walorami krajoznawczymi /Beskidy, Tatry, Sudety i Góry Świętokrzyskie/.

1.7. Stan zniszczeń i zagrożeń walorów turystycznych.

Dynamiczny rozwój przemysłu w naszym kraju, oprócz ogromnych korzyści, jakie przynosi gospodarce narodowej - powoduje również naras - tanie skutków szkodliwych dla otoczenia.

Ujemny wpływ rozwijającego się przemysłu na środowisko przyrodnicze przejawia się przede wszystkim w stałym wzroście przemysłowego zanie - czyszczenia wód powierzchniowych oraz powietrza gazami i pyłami. Rów - nież postępująca urbanizacja kraju oraz rozwój masowej turystyki, powoduje wiele zniszczeń i zagrożeń walorów turystycznych.

W Polsce pozornie sytuacja nie jest tak alarmująca jak w innych krajach, bo przecież nie doszliśmy do takich przerostów cywilizacyjnych, jakie istnieją w najbardziej rozwiniętych krajach zachodnich. Tym niemniej jest już w Polsce wiele obszarów gdzie środowisko naturalne uległo degradacji. Są to głównie regiony o dużej koncentracji przemysłu i ludności miejskiej, na których występują przekroczenia norm zanieczy - szczenia powietrza, bardzo silnie zanieczyszczone rzeki, nieodpowiadające normatywom składowiska odpadów przemysłowych i komunalnych, zniszczenia terenu spowodowane działalnością górniczą oraz hałas i wibracje. Wpływa to w zasadniczy sposób na stan zdrowotny ludności, powoduje ob-

2158

Tabela nr 8

ZESTAWIENIE ZBIORCZE POJEMNOŚCI TURYSTYCZNYCH SZLAKÓW WODNYCH I AKWENÓW

WALOR	PRZEPUSTOWOŚĆ	WYSZCZEGÓLNIENIE	SZLAKI			AKWENY			RAZEM
			Długość szlaków km	Wskaźnik pojemn. osób/km	Pojemność osób	Powierzchnia akwenów	Wskaźnik pojemności osób/100 ha	Pojemność osób	Pojemność szlaków i akwenów liczba osób
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Wybitny	Indywidualna	-	307	8	2.500	-	-	-	2.500
Wybitny	Masowa	Zalewy: Szczeciński i Wiślany	-	-	-	88.700	11	9.900	9.900
		Inne szl.i akweny	1.307	16	20.900	52.139	36	18.800	39.700
		Razem:	1.307	16	20.900	140.839	20	28.700	49.600
Bardzo duży	Indywidualna	-	2.104	10	21.100	-	-	-	21.100
Bardzo duży	Masowa	-	4.660	20	93.200	48.917	38	18.500	111.700
RAZEM:	Masowa i ind.	Znaczenie wybitne i bardzo duże	8.378	16	137.700	189.756	25	47.200	184.900
Duży	Indywidualna	-	1.590	5	7.900	-	-	-	7.900
Duży	Masowa	-	1.592	10	15.900	57.951	35	20.500	36.400
RAZEM:	Masowa i ind.	Znaczenie duże	3.182	8	23.800	57.951	35	20.500	44.300
OGÓŁEM szlaki i akweny			11.560	14	161.500	247.707	27	67.700	229.200

niżenie wartości gleb, przekształcenia powierzchni terenu, dewastację świata roślinnego i zwierzęcego.

Również walory wielu rejonów i miejscowości turystycznych, przez brak odpowiedniej infrastruktury oraz nieprzemyślaną działalność inwestycyjną uległo dużej degradacji, a nawet nieraz zniszczeniom, w niektórych przypadkach nieodwracalnych.

Główne rodzaje zniszczeń i zagrożeń walorów turystycznych przedstawione są niżej.

1.7.1. Zanieczyszczenia wód.

Ocena czystości wód obejmuje 100 głównych rzek łącznie z Wisłą i Odrą. Dla rzek obciażanych zanieczyszczeniami odprowadzanymi z zakładów przemysłowych o charakterze kampanijnym, ocenę stanu czystości wód przedstawiono w zróżnicowaniu na okresy charakterystyczne tj. dla okresu trwania kampanii jesiennej /np.zrzuty cukrowni/i dla okresu pozakampanijnego.

Porównując otrzymane wartości stężeń z wartościami dopuszczalnymi dla poszczególnych klas otrzymano następujące wyniki:

Oznaczenie klasy	Długość rzek przynależna do danej klasy w km		% łącznej długości rzek objętych opracowaniem przynależny do danej klasy	
	okres kampanijny	okres pozakampanijny	okres kampanijny	okres pozakampanijny
I	3.101,0	3.111,0	24,8	24,9
II	3.655,5	4.026,0	29,2	32,2
III	2.206,0	2.440,4	17,6	19,5
poza klasyfik.	3.543,7	2.928,8	28,4	23,4
łącznie	12.506,2	12.506,2	100,0	100,0

W okresie kampanijnym 28,4 %, a w okresie pozakampanijnym 23,4% ogólnej długości głównych rzek posiadało wody nieodpowiadające normatywom i składem swym zbliżone bardziej do wód ściekowych, niż do wód normalnych.

Należy dodać, że klasyfikacja poziomu czystości wykonana w 1969 roku, a przeprowadzona w oparciu o ostrzejsze normy dopuszczalnych wskaźników zanieczyszczeń z 1962 r., które obowiązywały do 1970 r. przedstawia się jeszcze gorzej. Dla klasy V czystości wód, o zanieczyszczeniach przekraczających wszelkie dopuszczalne normy zostało zaliczone w okresie kampanijnym 37,7%, a w okresie pozakampanijnym 32,3% ogólnej długości głównych rzek.

W porównaniu z innymi krajami europejskimi, pod względem szystości wód znajdujemy się na jednym z ostatnich miejsc. W tak gospodarczo i przemysłowo rozwiniętych krajach jak Wielka Brytania czy NRF długośc rzek posiadających wody nie odpowiadające obowiązującym normatywom stanowi odpowiednio 21 i 14%.

Szczególnie niezadawalający jest stan zanieczyszczenia dwóch głównych rzek Polski - Wisły i Odry, gdzie wody o wskaźnikach jakości przekraczających normy zanieczyszczenia wynoszą odpowiednio 48,1 i 51,9 % biegu rzeki.

Najwyższy stopień obciążenia wód związkami organicznymi wykazują rzeki w woj. katowickim, lubelskim, łódzkim i wrocławskim.

Najsilniejsze zanieczyszczenie fenolami występuje w wodach woj. krakowskiego i opolskiego.

Przekroczenie dopuszczalnych norm wskaźników zasolenia dotyczy głównie górnej i środkowej Odry oraz górnej Wisły.

Zanieczyszczenie rzek to nie tylko zagadnienie naturalnego środowiska przyrodniczego, to także wielka strata dla gospodarki narodowej i jej poszczególnych gałęzi.

Coraz więcej rzek na dużych odcinkach nie nadaje się już do kąpieli, a nawet przebywanie w najbliższej ich okolicy jest utrudnione przez unoszące się wyziewy.

Również wiele jezior położonych w najbliższej okolicy dużych miast zostało całkowicie zanieczyszczone. Zanieczyszczenie jezior ściekami jest szczególnie niebezpieczne ze względu na małą zdolność samooczyszczania się tych wód stojących.

Centralny Urząd Geologii zaobserwował zanieczyszczenie również niektórych wód podziemnych, objaw tym groźniejszy, że wody te stanowiły dotąd jak gdyby żelazną rezerwę.

Na ogólną ilość w skali krajowej w 1970 r. 3,6 mld m^3 ścieków wymagających oczyszczenia, tylko 50% było oczyszczonych - 1,8 mld m^3 ścieków było odprowadzanych bezpośrednio do wody i ziemi bez oczyszczenia. Z ogólnej ilości ścieków oczyszczanych, tylko około 20-25 % oczyszczane jest na oczyszczalniach biologicznych i chemicznych, a 75 - 80% na oczyszczalniach mechanicznych, a więc w większości w stopniu niedostatecznym.

Szczególnie szkodliwy wpływ na czystość naszych wód mają ścieki przemysłu ciężkiego, chemicznego, celulozowo-papierniczego i spożywczego.

Obok przemysłu gospodarka komunalna ma duży wpływ na zanieczyszczenie wód, gdyż z 600 skanalizowanych miast, tylko 230 ma urządzenia do czyszczenia ścieków. Warszawa - jako jedyna obok Tirany stolica europejska, a także Łódź i Kraków nie mają oczyszczalni ścieków.

Również duże niebezpieczeństwo dla czystości wód, stwarza postępujący rozwój stosowania różnych środków chemicznych w walce z chwastami i pasożytami roślin w gospodarce rolnej. Trucizny te dostają się z pól i spryskiwanych drzew z wodą deszczową do rowów odwadniających, a stamtąd do rzek i jezior.

99,75 % powierzchni kraju leży w zlewisku Morza Bałtyckiego, a więc cała Polska jest w sposób naturalny skanalizowana do Bałtyku. Główne kanały spływu zanieczyszczeń stanowią : Wisła i Odra.

Wpływ wód rzeki Wisły zaznacza się wyraźnie w całej Zatoce Gdańskiej i na jej przedpolu. Zatoka Gdańska jest najsilniej zanieczyszczonym akwenem naszych przybrzeżnych wód morskich. Obok spływu zanieczyszczeń Wisłą ma w tym swój udział również znaczne zagęszczenie ośrodków miejskich i przemysłu oraz silnie rozwinięta rekreacja wzdłuż brzegów Zatoki.

Drugim znacznie zanieczyszczonym akwenem jest Zatoka Pomorska leżąca w strefie wpływu Odry. Jej stan zanieczyszczenia wskutek dogodniejszych warunków wymiany wód jest tak groźny jak w Zatoce Gdańskiej.

Najmniejsze zanieczyszczenie w skali całego wybrzeża wykazują wody wybrzeża środkowego jako najsłabiej zagospodarowanego i o najmniejszym spływie ładunków zanieczyszczeń ze zlewni. Wyjątek stanowi tylko rejon Kołobrzegu, gdzie odprowadzane są do morza ścieki z tego miasta.

Piaszczyste wybrzeże morskie południowego Bałtyku stwarza wyjątkowo dogodne warunki dla letniej rekreacji i wszelkich form wypoczynku. Ta funkcja naszego wybrzeża stawia określone wymagania co do czystości wód przybrzeżnych, a równocześnie wpływa wyraźnie ujemnie na ich stan sanitarny.

1.7.2. Zanieczyszczenie powietrza.

Ujemny wpływ rozwijającego się przemysłu na środowisko przyrodnicze przejawia się w stałym wzroście przemysłowego zanieczyszczenia powietrza gazami i pyłami. W składzie powietrza jest coraz mniej czystego tlenu, a za to coraz więcej trujących tlenków węgla, siarki, azotu oraz innych szkodliwych związków organicznych, z lokalnymi stanami stężenia wielokrotnie przekraczającymi bezpieczne dawki. Na terenie GOP istnieją już obszary gdzie opada rocznie ponad 5 tys. ton pyłów przemysłowych na 1 km^2. Żeby ocenić rozmiary tych zanieczyszczeń trzeba podkreślić, że stosunkowo tolerancyjna norma radziecka dopuszcza jako wartość bezpieczną dla zdrowia w dzielnicach przemysłowych - 200, a w dzielnicach mieszkaniowych 50 ton pyłu na 1 km^2 w ciągu roku.

Szczególnie dotkliwe dla otoczenia są emisje dwutlenku siarki, które niszczą pola i lasy. Okolice Puław, Tarnowa, Tarnobrzegu, Nowej Huty są tego ilustracją.

W wyniku zanieczyszczen powietrza około 20% ludności oddycha powietrzem nadmiernie skażonym, a w strefie najwyższego zapylenia żyje około 6 mln ludzi.

Problem zanieczyszczenia powietrza gazami i pyłami przemysłowymi, o najwyższym stopniu nasilenia występuje w 5 regionach.

Region katowicki - Prawie w całym województwie, a zwłaszcza w GOP-ie, Cz.O.P-ie, ROW-ie i Bielsko-Białej występują znaczne przekroczenia norm opadu pyłu i stężeń gazu.

Region krakowski - Największe przekroczenie norm w Krakowie, Jaworznie. Trzebini, a także na terenach specjalnie chronionych jak Ojcowski Park Narodowy.

Region łódzki - Największe przekroczenie norm w Łodzi i Tomaszowie Mazowieckim.
Region opolski - Największe przekroczenie norm w Opolu, Blachowni Śl, Zdzieszowicach, Raciborzu, Koźlu i Kędzierzynie.
Region wrocławski - Największe przeproczenie norm w Wałbrzychu,okręgu Turoszowskim, Wrocławiu, Nowej Rudzie, Bielawie, Legnicy i Lubinie.

Lasy stanowiące najwyższą formę biologicznego zagospodarowania powierzchni , bardzo źle znoszą zanieczyszczenia powietrza gazami i pyłami. Szkody w lasach ujawniają się jednak dopiero po kilku latach, głównie wskutek gromadzenia się w glebie jak i w aparacie asymilacyjnym drzew substancji toksycznych. Najbardziej wrażliwe na przemysłowe zanieczyszczenia powietrza są gatunki drzew iglastych z jodłą, świerkiem i sosną na czele, które zajmują blisko 82% powierzchni lasów w kraju.

Ogólną powierzchnię lasów objętych wpływem przemysłowego zanieczyszczenia powietrza szacuje się na 240 tys. ha tj. około 3 % ogólnej powierzchni leśnej.

1.7.3. Dewastacja lasów.

W gęsto zaludnionych, charakteryzujących się dużym natężeniem zanieczyszczeń powietrza rejonach przemysłowych, równie jak na obszarach turystycznych, gdzie wypoczywamy, lasy odgrywają specyficzną rolę. Ich dotychczasowa, podstawowa funkcja gospodarcza, funkcja drewna staje się coraz bardziej drugoplanowa, a na pierwszy plan wysuwa się ich funkcja zdrowotna.

Lasy przyczyniają się do poprawy miejscowego klimatu przez swoje zdolności częściowego przechwytywania i zatrzymywania pyłów i gazów oraz wzbogacanie powietrza w tlen.

Znany jest powszechnie wpływ dodatni lasów na organizm człowieka i na psychikę ludzką, ponadzo nie należy zapominać, że lasy i zadrzewienia przygłuszają i osłabiają szkodliwy dla zdrowia wpływ hałasu.

Przemysł leśny od wielu lat przekracza plany wyrębu średnio o 30% rocznie, to też w szybkim tempie zmniejszają się obszary "starodrzewu", najbardziej atrakcyjne z punktu widzenia turystyki.Lasy położone w najbardziej atrakcyjnych terenach turystycznych nie mają żadnej taryfy ulgowej, mimo, że ich wartość krajobrazowa jest wręcz unikalna - są wycinane zgodnie z założonym planem wyrębu. Również lasy nadbrzeżne, stanowiące bezcenną oprawę szlaków wodnych i akwenów, są podobnie traktowane.

Wiele zakładów przemysłowych zostało zlokalizowanych na terenach leśnych, co doprowadziło do zupełnego wycięcia części powierzchni i zdewastowania jeszcze większych /"Azoty" k/Puław, elektrownia "Kozienice", "Silikaty" k/Augustowa itp./.

Szczególnie zagrożone przez budownictwo turystyczne, różnego rodzaju ośrodków wypoczynkowych, są leśne tereny przywodne, szcze -

gólnie atrakcyjne z uwagi na walory klimatyczno-krajobrazowe, jak też ze względu na znacznie łatwiejszy dostęp, a zwłaszcza dojazd niż na terenach górskich.

1.7.4. Zniekształcenie terenów przez działalność górniczą odkrywkową i wgłębną.

Powiększająca się z roku na rok eksploatacja zasobów mineralnych powoduje duże zniekształcenie terenów oraz dewastację krajobrazu.

Wysypane na hałdy, przy górnictwie wgłębnym, miliony ton skruszonych skał płonych stanowią problem do dziś nie rozwiązany.

Szczególne jednak zniszczenia powodują kopalnie odkrywkowe, które pozostawiają po sobie otwarte jamy i kratery w ziemi, zupełnie niszcząc krajobraz.

Do najbardziej zagrożonych terenów należą obszary na Dolnym Śląsku i Ziemi Lubuskiej, pomiędzy Nysą Łużycką i Bobrem od Zgorzelca po Gubin oraz w rejonie Żar, Żagania i Zielonej Góry, okolic Konina, Turka, Turoszowa, Tarnobrzegu oraz obszary pomiędzy Kostrzynem, Sulęcinem, Świebodzinem i Krosnem n/Odrą.

1.7.5. Degradacja walorów turystycznych w wyniku działalności inwestycyjnej.

W pierwszym rzędzie należy tu wymienić:

- nieprzemyślaną lokalizację uciążliwych zakładów przemysłowych na obszarach turystycznych,
- przekształcenie się wielu atrakcyjnych miejscowości wypoczynkowych w wielofunkcyjne miasta,
- postępującą urbanizację atrakcyjnych miejscowości turystycznych,
- nadmierne zagęszczenie ośrodków wypoczynkowych, szczególnie na terenach przybrzeżnych szlaków wodnych i akwenów, powodujące ich dewastację,
- zabudowę terenów nadbrzeżnych, szczególnie przez ośrodki środowiskowe, prawie do samego lustra wody, co powoduje wyłączenie tych najwartościowszych terenów z ogólnej dostępności i powszechności użytkowania,
- budownictwo turystyczne, szpecące naturalny krajobraz otoczenia i zupełnie niezharmonizowane architektoniczno - urbanistycznie.

1.7.6. Zagrożenie walorów turystycznych w wyniku projektowanych zmian w stosunkach wodnych.

Jednym z podstawowych walorów turystycznych jest woda. Wszelkie zmiany stosunków wodnych mogą spowodować degradację walorów turystycznych. Dlatego też, projekt melioracji 80 tys. ha bagien biebrzańskich zaniepokoił środowiska fachowe zajmujące się ochroną środowiska i turystyką.

Część bagien biebrzańskich, leżąca w widłach Biebrzy, Jegrzni i Ełku stanowi jedyny w środkowej Europie unikat przyrodniczy o powierzchni około 18 tys. ha., na którym od lat projektuje się utworzenie parku narodowego. Park taki mógłby stanowić w przyszłości wielką atrakcję turystyczną dla tych co szukają ciszy.

Realizacja projektu melioracji bagien biebrzańskich pociągnęłaby za sobą równie niepowetowane straty w związku z retencjonowaniem wody dla potrzeb nawodnienia zmeliorowanych terenów w jeziorach augustowskich, głównie zaś w jez. Wigry. Retencjonowanie wody i alimentacja w wodę zmeliorowanych obszarów z jez. Wigry, spowodowałyby duże wahania lustra wody, co wpłynęłoby ujemnie na hydrobiologię jeziora i otaczającego go terenu - zabagnienie brzegów, zniszczenie szaty roślinnej. W ten sposób jez. Wigry, stanowiące unikalny twór hydro-geograficzny, wpisany na listę obiektów wodnych podlegających międzynarodowej ochronie w ramach "Projektu Agua", straciłoby wszystkie swoje walory.

1.7.7. Niszczenie walorów turystycznych inną działalnością produkcyjną.

Nawet Bieszczady, stanowiące wspaniały obszar dzikiej przyrody, którym zdawałoby się nic nie zagraża, są dewastowane przez człowieka.

Walory Bieszczadzkich potoków ulegają dewastacji wskutek rabunkowej eksploatacji kruszywa, dokonywanej wprost z koryt potoków, za pomocą ciężkiego sprzętu mechanicznego.

Metody zrywki drewna z wyższych partii górskich, polegające na tym, że ścięte pnie ściąga się do jarów potoków i wykorzystując ich koryta, transportuje ciężkimi ciągnikami gąsiennicowymi do położonych niżej placów składowych, powodują zniszczenie naturalnego bieszczadzkiego środowiska.

1.8. Synteza prac nad oceną środowiska geograficznego dla potrzeb turystyki.

Synteza oparta jest na materiałach planu kierunkowego zagospodarowania turystycznego Polski zweryfikowanych częściowo w oparciu o zaktualizowane perspektywiczne założenia gospodarki wodnej, rozpatrzone przez Rządowy Zespół Ekspertów.

Synteza dotyczy głównie elementów powierzchniowych i stanowi podsumowanie ocen walorów wypoczynkowych i krajoznawczych.

Przyjęto podział na obszary turystyczne o znaczeniu:

- wybitnym,
- bardzo dużym,
- dużym.

Jako zasady generalne przyjęto zaliczać:

- do obszarów o wybitnym znaczeniu: tereny z walorami wypoczynkowymi I rangi
- do obszarów o bardzo dużym znaczeniu: tereny z walorami wypoczynkowymi II rangi, tereny z przyrodniczymi walorami krajoznawczymi I rangi
- do obszarów o dużym znaczeniu: pozostałe tereny z walorami wypoczynkowymi i krajoznawczymi.

Kierowano się również założeniem przeniesionym z planu kierunkowego, że:

- na obszarach o wybitnym znaczeniu turystyka ma stać się dominującą funkcją przestrzenną

- na obszarach o bardzo dużym znaczeniu turystyka powinna być funkcją równorzędną z innymi funkcjami gospodarczymi,
- na obszarach o dużym znaczeniu turystyka będzie się rozwijać w miarę możliwości wyznaczonych przez rozwój innych funkcji gospodarczych.

W analizach szczegółowych wprowadzono szereg odstępstw od tej zasady związanych:
- z potrzebą generalizacji obrazu,
- z potrzebą wprowadzenia zasady pewnej ciągłości stref,
- z innymi przesłankami, wynikającymi z uwarunkowań przestrzennych poszczególnych obszarów.

Między innymi:
- do obszarów o wybitnym znaczeniu zakwalifikowano tereny Słowińskiego Parku Narodowego i Wolińskiego Parku Narodowego,
- do obszarów o bardzo dużym znaczeniu zakwalifikowano tereny Kampinoskiego Parku Narodowego, rejon Wzgórz Trzebnickich, rejon Krowiarek na ziemi Kłodzkiej, rejon Kamieniogórski.

Omówione wyżej ujęcia obszarowe preferują tereny o walorach wypoczynkowych, natomiast przedstawione w syntezie miejscowości są najważniejszymi miastami turystycznymi z punktu widzenia turystyki krajoznawczej.

Pokazano je w dwóch grupach:
- miasta o wybitnym znaczeniu dla turystyki krajoznawczej,
- miasta o bardzo dużym znaczeniu dla turystyki krajoznawczej.

Brak jest zdecydowanych przesłanek do wytypowania ważniejszych miejscowości wypoczynkowych.

Łączna powierzchnia wyznaczonych obszarów turystycznych wszystkich trzech kategorii wynosi 100,5 tys. km^2, co stanowi 32,1% obszaru kraju.

Z ogólnej powierzchni przypada:
- na obszary o wybitnym znaczeniu dla turystyki 18,1 tys. km^2, tj.5,8% obszaru kraju /18% ogółu obszarów turystycznych/,
- na obszary o bardzo dużym znaczeniu dla turystyki 34,2 tys.km^2, tj. 10,9% obszaru kraju /34% ogółu obszarów turystycznych/,
- na inne ważniejsze obszary turystyczne - 48,2 tys. km^2, tj. 15,4% obszaru kraju /48% ogółu obszarów turystycznych/.

W dalszej części opracowania podawane będą wielkości dotyczące dwóch pierwszych grup obszarów, ponieważ w planie przestrzennego zagospodarowania Polski dla potrzeb turystyki do 1990 r. te obszary odgrywać będą główną rolę.

Szczegółowe bilanse powierzchniowe obszarów turystycznych o wybitnym i bardzo dużym znaczeniu dla turystyki w układzie wg typów krajobrazu i wg województw przedstawiają dalej podane tabele.

Tabela nr 9

Bilans obszarów turystycznych w układzie wg typów krajobrazu

Lp.	Typ krajobrazu	Powierzchnia obszarów turystycznych					
		o wybitnym znaczeniu		o bardzo dużym znaczeniu		Razem	
		w tys. km²	w %	w tys. km²	w %	w tys. km²	w %
1.	Nadmorski	1,0	6	0,6	2	1,6	3
2.	Pojezierny	8,9	49	16,6	48	25,5	49
3.	Nizinny	-	-	6,4	19	6,4	12
4.	Wyżynny	0,7	4	5,4	16	6,1	12
5.	Górski i wysokogórski	7,5	41	5,2	15	12,7	24
	Polska	18,1	100	34,2	100	52,3	100

Tabela nr 10

Bilans obszarów turystycznych w układzie wojewódzkim

Lp.	Województwo	Powierzchnia obszarów turystycznych / w tys. km² /		
		o wybitnym znaczeniu	o bardzo dużym znaczeniu	Razem
1.	Białostockie	1,2	2,1	3,3
2.	Bydgoskie	1,4	2,2	3,6
3.	Gdańskie	0,9	2,6	3,5
4.	Katowickie	0,4	1,o	1,4
5.	Kieleckie	0,5	1,7	2,2
6.	Koszalińskie	1,0	3,2	4,2
7.	Krakowskie	2,8	4,4	7,2
8.	Lubelskie	0,2	2,3	2,5
9.	Łódzkie	-	1,4	1,4
10.	Olsztyńskie	3,0	2,3	5,3
11.	Opolskie	-	1,0	1,0
12.	Poznańskie	0,7	1,7	2,4
13.	Rzeszowskie	2,2	1,3	3,5
14.	Szczecińskie	0,6	2,3	2,9
15.	Warszawskie	-	2,9	2,9
16.	Wrocławskie	2,0	0,9	2,9
17.	Zielonogórskie	1,2	0,9	2,1
	Polska ogółem	18,1	34,2	52,3

SYNTEZA WALORYZACJI OBSZARÓW TURYSTYCZNYCH

2. Ruch turystyczny /wg stanu na koniec 1970 r./

Przedstawienie w formie danych cyfrowych poszczególnych rodzajów ruchu turystycznego za 1970r., wg przyjętego w opracowaniu podziału, nie było proste, gdyż statystyka GUS nie ujmuje tych wszystkich rodzajów ruchu, a chodziło o to, by dane z 1970 były porównywalne z 1990r.

Najlepiej stosunkowo przedstawiają się dane statystyczne turystyki pobytowej, które można w skali kraju bez większych zastrzeżeń przyjąć.

O wiele gorzej już jest ze statystyką turystyki wycieczkowej, która ujmuje nie tylko wycieczki kilkudniowe, ale również jednodniowe korzystające i nie - z noclegów /odbywane najczęściej w ramach wypoczynku świątecznego/ oraz typowe wędrówki turystyczne - jednocześnie ujęte tu są również wyjazdy służbowe na delegacje.

Turystyka kwalifikowana, obejmuje tylko ruch zorganizowany, przez co jest zaniżona. Jednocześnie obok wędrówek wielodniowych /rajdów, spływów, rejsów/ obejmuje również wycieczki jednodniowe czy parogodzinne, odbywane najczęściej w ramach wypoczynku świątecznego.

Wypoczynek świąteczny /nazywamy w statystyce wypoczynkiem po pracy/ oparty na jednorazowych badaniach i szacunkach obejmuje tylko wypoczynek beznoclegowy.

Zagraniczny ruch turystyczny, przyjazdowy i wyjazdowy, jest podany tylko w osobach, bez określenia okresu pobytu.

Jak z powyższego wynika, dane statystyczne turystyki wycieczkowej są zawyżone, gdyż obejmują również wędrówki, tak zmotoryzowane jak i kwalifikowane, wycieczki świąteczne oraz wyjazdy służbowe.

Na odwrót, dane statystyczne wypoczynku świątecznego są zaniżone, gdyż wycieczki jednodniowe, korzystające i nie - z noclegów, odbywane w soboty i niedziele, nie są tu ujęte.

Przeprowadzona analiza materiałów statystycznych, dodatkowe źródła informacji oraz pewne dedukcje doprowadziły do ustalenia danych liczbowych ruchu za 1970 r.:

Lp.	Rodzaj turystyki	osób w mln	średnio dni	osobodni w mln
1.	Turystyka pobytowa			
2.	1. młodzieży	1,1	20	22,5
3.	2. dorosłych	8,6	15	132,5
4.	Razem	9,7	16	155,0
5.	Turystyka wycieczkowa			
6.	1. wycieczki szkolne	3,0	2	6,0
7.	wycieczki dorosłych x/	1,0	4	4,0
8.	Razem	4,0	2,5	10,0
9.	Turystyka wędrówkowa			
10.	1. Wędrówki zmotoryzowane x/	1,0	10	10,0

Lp.	Rodzaj turystyki	osób w mln	średnio dni	osobodni w mln
11.	2. Wędrówki kwalifikowane	1,0	10	10,0
12.	Razem	2,0	10	20,0
13.	Ogółem krajowy ruch wakacyjno - urlopowy	15,7	11	185,0
14.	Turystyka zagraniczna wyjazdowa	0,9	12,0	10,8
15.	Ogółem ruch wakacyjno - urlopowy	16,6	12,0	195,8

x/ określono szacunkowo

Aktywność turystyczna w roku 1970 - stosunek wyjeżdżających na wakacje czy urlop do ogółu mieszkańców kraju - wynosiła 30% w odniesieniu do turystyki pobytowej, natomiast uwzględniając inne formy turystyki wakacyjno - urlopowej wraz z turystyką zagraniczną wyjazdową i wprowadzając średni okres trwania wakacji czy urlopu do 16 dni, aktywność wyniosła 37%.

Dołączone tabele ilustrują rozłożenie ruchu turystycznego w 1970 roku w poszczególnych województwach i krainach krajobrazowych.

Wypoczynek świąteczny

W wypoczynku świątecznym w 1970 roku brało udział 46,1 mln osób tj. 72,1 % krajowego ruchu turystycznego. W przeliczeniu na osobodni - 20,5%. Szczegółowy rozkład wypoczynku świątecznego wg poszczególnych województw jest podany dalej.

Z rozbicia globalnej wielkości wynika, że największy ruch wykazują aglomeracje i miasta o największej liczbie mieszkańców i najbardziej uprzemysłowione. W 1970 roku wypoczynek świąteczny w 41 ośrodkach przemysłowo miejskich wyniósł 63,1%. Przy rozłożeniu całego ruchu na 13 niedziel w roku,można przyjąć, że w każdą z wymienionych niedziel wypoczywało przeciętnie około 3,5 mln osób. Ruch wyjazdów na wypoczynek poza miasto rozkłada się bardzo nierównomiernie, w zależności od pogody. Miesiące letnie /VI-IX/ skupiają ponad 80% całego ruchu. Okres zimy - około 10% ruchu.
Z wieloletniej statystyki wynika, że przeciętny okres pobytu poza miastem wynosi 1,1 dnia, czyli, że tylko 10% uczestników korzysta z noclegów.

Wypoczynek świąteczny wg województw w 1970 r.
/ w tys. osób /

1. Białostockie	840,0
2. Bydgoskie	2.590,0
3. Gdańskie	1.550,0
4. Katowickie	5.900,0

5.	Kieleckie	1.500,0
6.	Koszalińskie	800,0
7.	Krakowskie	4.600,0
8.	Lubelskie	1.600,0
9.	Łódzkie	4.500,0
10.	Olsztyńskie	1.400,0
11.	Opolskie	1.300,0
12.	Poznańskie	3.500,0
13.	Rzeszowskie	1.750,0
14.	Szczecińskie	2.550,0
15.	Warszawskie	6.200,0
16.	Wrocławskie	4.200,0
17.	Zielonogórskie	1.320,0
	Razem	46.100,0

Jak już było wspomniane w roku 1970 przeciętnie wypoczywało około 3,5 mln osób. Poniżej są podane źródła tego ruchu:

Lp.		1 9 7 0		
		Ludność /w tys./	% uczestnict.	Liczba uczestników
1.	Aglomeracje wykształcone /10/	8.825	25	2.177
2.	Aglomeracje kształtujące się /7/	1.676	20	335
3.	Aglomeracje potencjalne /6/	577	12	69
4.	Pozostałe miasta	5.952	11	654
5.	Ludność wiejska	15.573	2	311
	R a z e m :	32.603	10,8	3.546

Tabela nr 1

RUCH TURYSTYCZNY WG WOJEWÓDZTW

1 9 7 0 rok

/ tys. osób /

Lp.	Województwo	Turystyka pobytowa			Turystyka wycieczkowa			Turystyka wędrówkowa			Ogólna ilość osób
		młodzież	dorośli	ogółem	wycieczk. szkolne	dorośli	ogółem	zmotoryzowana	kwalifikowana	ogółem	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1.	Białostockie	36,0	304,0	340,0	87,0	26,0	113,0	26,0	17,0	43,0	496,0
2.	Bydgoskie	34,0	271,0	305,0	206,0	65,0	271,0	65,0	34,0	99,0	675,0
3.	Gdańskie	133,0	717,0	850,0	142,0	110,0	252,0	110,0	120,0	230,0	1.332,0
4.	Katowickie	49,0	316,0	365,0	353,0	85,0	438,0	87,0	159,0	246,0	1.049,0
5.	Kieleckie	54,0	236,0	290,0	137,0	40,0	177,0	39,0	21,0	60,0	527,0
6.	Koszalińskie	125,0	687,0	812,0	43,0	20,0	63,0	20,0	28,0	48,0	923,0
7.	Krakowskie	141,0	2.142,0	2.283,0	363,0	230,0	593,0	229,0	147,0	376,0	3.252,0
8.	Lubelskie	30,0	138,0	168,0	148,0	44,0	192,0	44,0	21,0	65,0	425,0
9.	Łódzkie	45,0	203,0	248,0	209,0	29,0	238,0	28,0	32,0	60,0	546,0
10.	Olsztyńskie	72,0	368,0	440,0	167,0	23,0	190,0	23,0	20,0	43,0	673,0
11.	Opolskie	15,0	255,0	270,0	110,0	42,0	152,0	42,0	40,0	82,0	504,0
12.	Poznańskie	18,0	192,0	210,0	157,0	26,0	183,0	25,0	55,0	80,0	473,0
13.	Rzeszowskie	59,0	291,0	350,0	166,0	44,0	210,0	44,0	38,0	82,0	642,0
14.	Szczecińskie	90,0	920,0	1.010,0	91,0	37,0	128,0	36,0	50,0	86,0	1.224,0
15.	Warszawskie	49,0	421,0	470,0	254,0	100,0	354,0	100,0	101,0	201,0	1.025,0
16.	Wrocławskie	106,0	994,0	1.100,0	301,0	69,0	370,0	73,0	92,0	165,0	1.635,0
17.	Zielonogórskie	41,0	161,0	202,0	66,0	10,0	76,0	9,0	25,0	34,0	312,0
	R a z e m :	1.097,0	8.616,0	9.713,0	3.000,0	1.000,0	4.000,0	1.000,0	1.000,0	2.000,0	15.713,0

SCHEMAT GŁÓWNYCH CIĄŻEŃ RUCHU TURYSTYCZNEGO NA OBSZARZE KRAJU

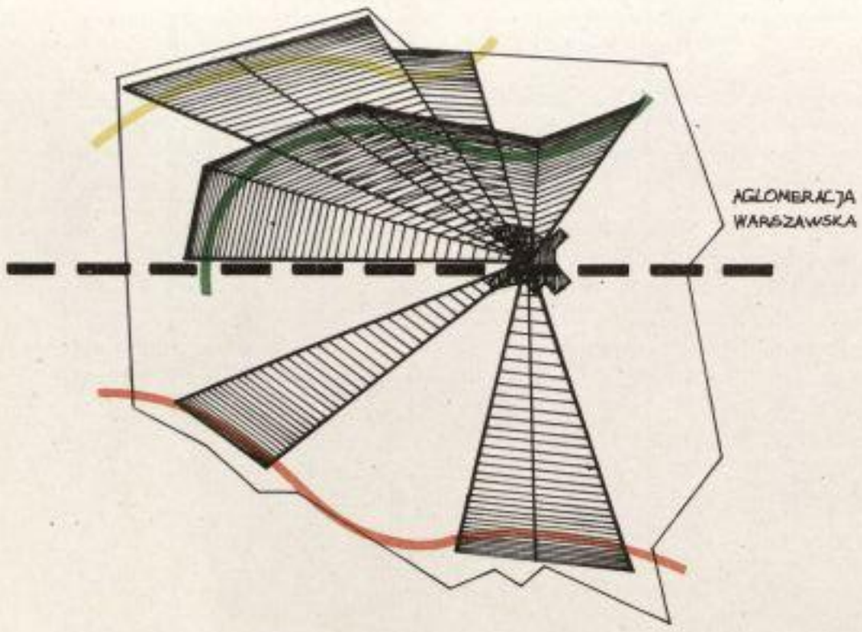

Z WARSZAWY

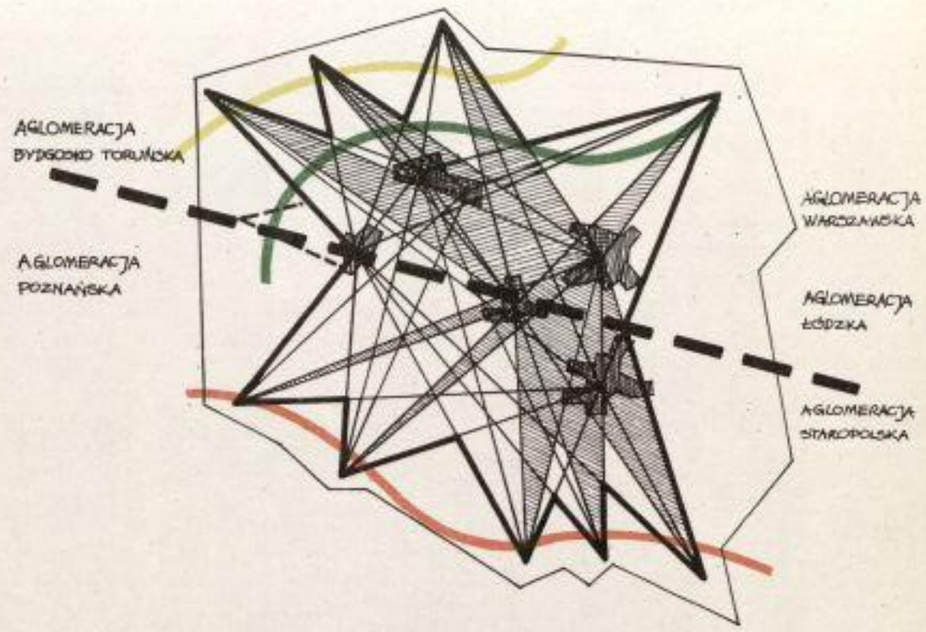

Z AGLOMERACJI CENTRALNYCH

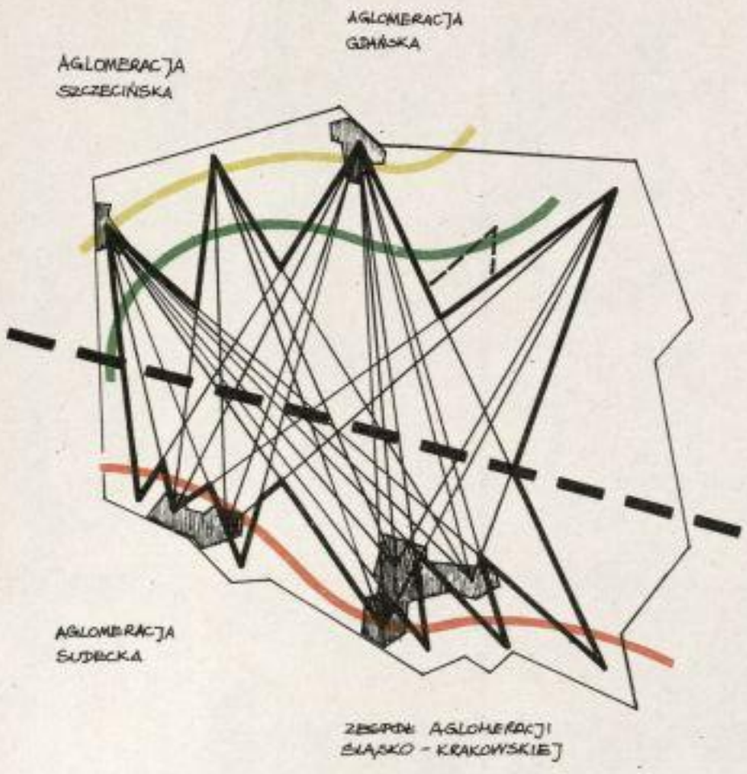

Z AGLOMERACJI PERYFERYJNYCH

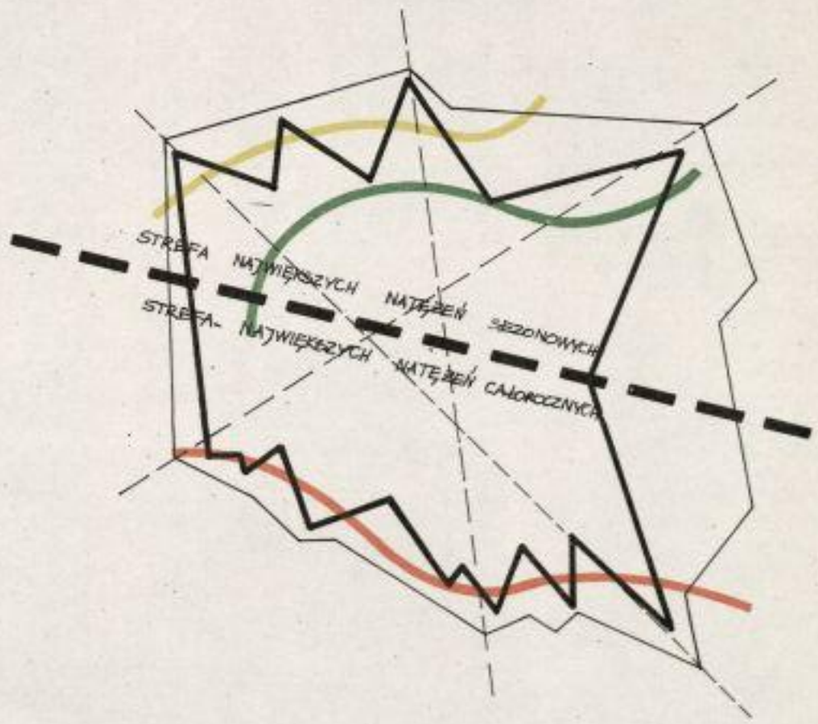

OBSZAR KONCENTRACJI NATĘŻEŃ

Tabela nr 2

RUCH TURYSTYCZNY W ROZBICIU NA KRAINY KRAJOBRAZOWE

R O K 1 9 7 0

Lp.	Typ krajobrazu	Turystyka pobytowa			Turystyka wycieczkowa /młodzież i dorośli/	Turystyka wędrówkowa /zmotoryzowana i kwalifikowana/	Ogółem	%
		dorośli	młodzież	razem				
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Nadmorski	2.369,0	108,0	2.477,0	284,0	458,0	3.219,0	20,4
2.	Pojezierny	1.948,0	300,0	2.248,0	1.044,0	468,0	3.760,0	23,9
3.	Nizinny	1.146,0	297,0	1.443,0	1.140,0	336,0	2.919,0	18,6
4.	Wyżynny	310,0	106,0	416,0	320,0	92,0	828,0	5,3
5.	Górski i wysokogórski	2.843,0	286,0	3.129,0	1.212,0	646,0	4.987,0	31,8
	R A Z E M :	8.616,0	1.097,0	9.713,0	4.000,0	2.000,0	15.713,0	100,0

3. Zagospodarowanie.

3.1. Zagospodarowanie turystyczne.

Stan urządzeń turystycznych odzwierciedlają bazy - noclegowa, gastronomiczna i usługowa oraz urządzenia towarzyszące turystyczne i paraturystyczne.

Trudności na odcinku budownictwa wynikające tak z niedostatku materiałów jak i mocy produkcyjnej sprawiły, że główny nurt inwestycji turystycznych przebiegał po linii rozbudowy bazy noclegowej z niedorozwojem lub wręcz pominięciem gastronomii, usług i innych elementów dopełniających. Stąd dla zobrazowania stanu bazy turystycznej, w wyniku nacisku położonego na ten problem przez sprawozdawczość GUS, na pierwszy plan wybija się obraz bazy noclegowej.

W opracowaniu niniejszym oparto się na pracy Wrocławskiego Oddziału Instytutu Turystyki, który w latach 1971-72 przeprowadził inwentaryzację bazy noclegowej na koniec roku 1970.

Opracowanie to nie objęło placówek kolonijnych w obiektach szkolnych i kwater prywatnych. Przyjęte w dalszym toku niniejszej pracy wielkości tej części bazy opierają się na szacunkach.

3.1.1. Baza noclegowa.

Ogólna liczba turystycznych miejsc noclegowych w Polsce wynosiła na koniec roku 1970 ok. 800 tys. miejsc, kolonie w obiektach szkolnych ok. 390 tys. miejsc, obozy szkolne i młodzieżowe na biwakach ok. 200 tys. miejsc, kwatery prywatne ok. 260 tys. miejsc i wreszcie indywidualne, prywatne domki wypoczynkowe ok. 30 tys. miejsc, co daje ogólną liczbę ok. 1.680 tys. miejsc.

W przedziałach czasu 1961-65 i 1966-70 przyrost stanu bazy turystycznej był nierównomierny. Zestawienie danych za lata 1960, 65, 70

1960	1965	1970
ok. 350 tys. miejsc	ok. 570 tys. miejsc	ok. 800 tys. miejsc

wskazuje, że wskaźnik wzrostu zmniejszył się z 1,6 w okresie 60 - 65 do 1,4 w okresie 65-70, przy czym bezwzględny przyrost liczby miejsc był podobny i wynosił odpowiednio 220 i 230 tys. miejsc.

Porównując wzrost ruchu w tych samych przedziałach czasu widzimy, że dysproporcja między zapotrzebowaniem na usługi noclegowe i pojemnością bazy wzrosła.

Na wykresie obok uwidoczniono przyrost bazy noclegowej ogółem wg podanego wyżej zestawienia i dynamikę wykorzystania bazy wypoczynkowej. Brak danych nie pozwala uzyskać pełniejszego obrazu. Ponieważ turystyka pobytowa stanowi ponad 60 % całego ruchu można przyjąć, że obraz sytuacji jest prawidłowy.

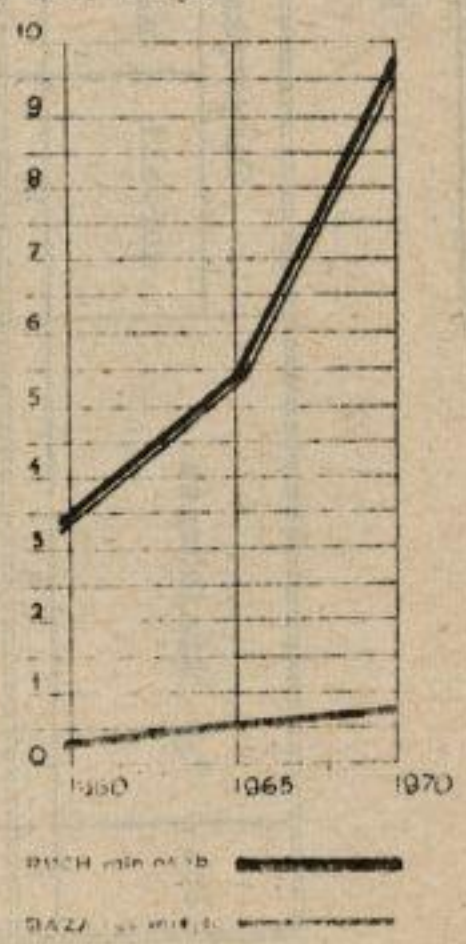

Rozpatrując stan bazy turystycznej wg kryterium ruchu wypoczynkowego i krajoznawczego /Tab. nr 1 kol. 9-12/ widzimy, że baza wypoczynkowa stanowi 77,6%, zaś krajoznawcza 22,4% całkowitej bazy krajowej. Do bazy wypoczynkowej zaliczono całą bazę zamkniętą i pensjonaty oraz ok. połowy miejsc w obozowiskach turystycznych,na campingach i polach biwakowych z bazy otwartej.

Rozpatrując stan bazy turystycznej wg kryterium przydatności sezonowej i całorocznej /Tab. nr 1 kol. 5-8/ widzimy, że baza sezonowa stanowi 76,2%, zaś całoroczna 23,8% całkowitej bazy krajowej.

Na specjalną uwagę zasługuje fakt, że istnieje ok. 270 tys. miejsc, tj. ok. 34% całej bazy krajowej, w obiektach trwałych, które są wykorzystywane tylko w sezonie letnim /Tab. nr 4 poz. 2/przyczym ok. 16% tych miejsc przypada na bazę otwartą, zaś ok. 84 % na bazę zamkniętą.

Taki stan stwarza ogromną rezerwę bazy turystycznej, którą kosztem niewielkich nakładów można przystosować do wykorzystania w międzysezonie, a nawet w sezonie zimowym.

W podziale na bazę otwartą i zamkniętą /Tab. nr 2/ baza sezonowa stanowi ok. 59% bazy otwartej /kol. 10/ i ok. 82% bazy zamkniętej /kol. 20/. Podobnie baza całoroczna stanowi ok. 41% bazy otwartej /kol.16/ i ok. 18% bazy zamkniętej.

Rozpatrując stan bazy turystycznej wg kryterium trwałości widzimy /Tab.nr 4/, że ok. 58% /poz. 1 + 2, kol. 8/ miejsc znajduje się w budynkach trwałych, ok. 33% /poz. 3,kol. 8/ w budynkach nietrwałych, reszta tj. ok. 9% /poz.4, kol.8/ są to miejsca na campingach i biwakach.

W podziale na bazę otwartą i zamkniętą budynki trwałe stanowią ok. 57% bazy zamkniętej i ok. 61% bazy otwartej. Podobnie budynki nietrwałe ok. 40% /poz. 3, kol.6/ bazy zamkniętej i ok. 16% bazy otwartej /poz.3, kol. 3/.

Rozpatrując stan bazy turystycznej w podziale na otwartą i zamkniętą /widzimy /Tab. 2/, że baza otwarta stanowi ok. 27%, a zamknięta ok. 73% całkowitej bazy krajowej. Obraz ten pogłębia podany wyżej fakt, że 84% miejsc /Tab. 4/ w obiektach trwałych wykorzystywanych tylko w sezonie letnim tkwi właśnie w bazie zamkniętej.

Strukturę bazy w rozbiciu na otwartą i zamkniętą przedstawia tabela nr 5.

W bazie otwartej najwięcej miejsc - 32,4% posiadają obozowiska, ośrodki turystyczne, campingowe i pola biwakowe, za nimi -25,1% hotele, najmniej pensjonaty 1,1%.

W bazie zamkniętej najwięcej miejsc - 61,5% posiadają obiekty zakładów pracy i resortów, dalej obiekty kolonijne 26,3%,najmniej - - 4,5% sanatoria i uzdrowiska.

Rozmieszczenie bazy noclegowej.

Szczegółowe rozbicie bazy noclegowej na województwa w układzie wg kryteriów sezonu, rodzaju turystyki i dostępności wraz z podaniem ilości miejscowości posiadających bazę, przedstawia tabela nr 1.

Baza noclegowa w rozbiciu wg kryteriów sezonu, rodzaju turystyki i dostępności, stan na rok 1970, w tysiącach miejsc w podziale na województwa

Tabela nr 1.

Lp.	Województwo: NAZWA	OGÓŁEM: Ilość miejsc	OGÓŁEM: % woj./kraj.	KRYTERIUM sezonu: sezonowa: Ilość miejsc	sezonowa: % woj./kraj.	całoroczna: Ilość miejsc	całoroczna: % woj./kraj.	rodzaj turystyki: wypoczynkowa: Ilość miejsc	wypoczynkowa: % woj./kraj.	krajoznawcza: Ilość miejsc	krajoznawcza: % woj./kraj.	dostępność: zamknięta: Ilość miejsc	zamknięta: % woj./kraj.	otwarta: Ilość miejsc	otwarta: % woj./kraj.	Liczba miejscowości z bazą noclegową: Ogółem	Powyżej 500 miejsc nocleg.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1.	Białostockie	18.1	100/2.3	15.3	84.5/1.9	2.8	15.5/0.4	11.9	65.6/1.5	6.2	34.4/0.8	11.3	62.4/1.4	6.8	37.6/0.9	89	8
2.	Bydgoskie	36.6	100/4.6	27.4	74.8/3.4	9.2	25.2/1.2	28.7	78.4/3.6	7.9	21.6/1.0	26.1	72.3/3.3	10.5	28.7/1.2	134	17
3.	Gdańskie	85.4	100/10.7	80.5	94.2/10.1	4.9	5.8/0.6	71.5	83.8/9.0	13.9	16.2/1.7	65.3	76.5/8.2	20.1	23.5/2.2	136	38
4.	Katowickie	35.7	100/4.5	17.0	47.6/2.7	18.7	52.4/2.4	26.2	73.4/3.3	9.5	26.6/1.2	25.5	71.4/3.2	10.2	28.6/1.3	78	13
5.	Kieleckie	18.6	100/2.3	12.7	68.3/1.6	5.9	31.7/0.7	11.4	61.2/1.4	7.2	38.8/0.9	10.2	54.8/1.3	8.4	45.2/1.0	93	9
6.	Koszalińskie	88.1	100/11.0	78.9	89.6/9.9	9.2	10.4/1.1	80.9	91.9/10.1	7.2	8.1/0.9	77.9	88.4/9.7	10.2	11.6/1.3	125	22
7.	Krakowskie	90.9	100/11.4	47.4	52.2/5.9	43.5	47.8/5.5	61.3	67.4/7.7	29.6	32.6/3.7	59.6	65.6/7.4	31.3	34.5/4.0	238	39
8.	Lubelskie	20.2	100/2.5	16.7	82.7/2.1	3.5	17.3/0.4	13.9	68.8/1.7	6.3	31.2/0.8	12.7	62.8/1.6	7.5	37.2/0.9	84	8
9.	Łódzkie	23.6	100/2.9	19.7	83.5/2.5	3.9	16.5/0.4	18.8	79.6/2.3	4.8	20.4/0.6	18.2	77.2/2.2	5.4	22.8/0.7	100	7
10.	Olsztyńskie	45.5	100/5.7	42.6	93.5/5.3	2.9	6.5/0.4	36.3	79.8/4.5	9.2	20.2/1.2	34.3	75.4/4.3	11.2	24.6/1.4	170	22
11.	Opolskie	15.9	100/2.0	13.3	83.6/1.7	2.6	16.4/0.3	11.7	73.5/1.5	4.2	26.5/0.5	10.5	66.0/1.2	5.4	34.0/0.7	49	7
12.	Poznańskie	41.6	100/5.2	35.2	84.6/4.4	6.4	15.4/0.8	29.1	69.8/3.6	12.5	30.2/1.6	24.5	58.9/3.1	17.1	41.1/2.1	194	20
13.	Rzeszowskie	21.8	100/2.7	12.1	55.5/1.5	9.7	44.5/1.2	11.3	51.7/1.4	10.5	48.3/1.3	10.4	47.7/1.3	11.4	52.3/1.4	146	10
14.	Szczecińskie	93.6	100/11.7	88.3	94.3/11.0	5.3	5.7/0.7	33.3	89.2/10.4	10.1	10.8/1.3	79.4	84.8/9.9	14.2	15.2/1.8	88	20
15.	Warszawskie	49.9	100/6.2	38.9	77.9/4.2	11.0	22.1/1.2	33.9	67.8/4.2	16.0	32.2/2.0	31.9	64.0/4.0	18,0	36.0/2.2	165	25
16.	Wrocławskie	85.8	100/10.7	37.3	43.5/4.7	48.5	56.5/6.0	69.5	81.0/8.7	16.3	18.8/2.0	68.4	79.7/8.2	17.4	20.3/2.2	217	31
17.	Zielonogórskie	27.8	100/2.5	25.1	90.3/2.1	2.7	9.2/2.4	21.0	75.5/2.6	6.8	24.5/0.9	18.1	65.1/2.2	9.7	34.9/1.2	116	12
	POLSKA	799.1	-/100	608.4	-/76.2	190.7	-/23.8	620.9	-/77.6	178.2	-/22.4	584.5	-/73.2	214.8	-/26.8	2222	310

Baza noclegowa otwarta i zamknięta w rozbiciu na sezonową i całoroczną oraz wypoczynkową i krajoznawczą, stan na rok 1970, w tysiącach miejsc, w podziale na województwa.

Tabela nr 2.

WOJEWÓDZTWO				OTWARTA														ZAMKNIĘTA					
		OGÓŁEM		SEZONOWA						CAŁOROCZNA						Razem otwarta		sezonowa		całoroczna		Razem zamknięta	
				wypoczynk.		krajozn.		razem		wypoczynk.		krajozn.		razem				wypoczynk.		wypoczynk.			
Lp.	NAZWA	Ilość miejsc	% woj./kraj	Ilość miejsc	% sezon	Ilość miejsc	% sezon	Ilość miejsc	% otwar./wojew.	Ilość miejsc	% całor	Ilość miejsc	% całor	Ilość miejsc	% otwar/wojew	Ilość miejsc	% woj./kraj	Ilość miejsc	% zamk/woj	Ilość miejsc	% zamk/woj	Ilość miejsc	% woj./kraj
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
1.	Białostockie	18.1	100/2.3	0.5	10.6	4.2	89.4	4.7	69.2/26.0	0.1	4.8	2.0	95.2	2.1	30.8/11.6	6.8	37.6/0.9	10.6	93.8/58.4	0.7	6.2/4.0	11.3	62.4/1.4
2.	Bydgoskie	36.0	100/4.6	2.4	32.9	4.9	67.1	7.3	69.5/19.9	0.2	6.3	3.0	93.7	3.2	30.5/8.7	10.5	28.7/1.2	20.1	76.9/55.7	6.0	23.1/16.2	26.1	72.3/2.2
3.	Gdańskie	85.4	100/10.7	6.1	37.4	10.2	62.6	16.3	81.1/19.1	0.1	2.6	3.7	97.4	3.8	18.9/4.4	20.1	23.5/2.5	64.2	98.3/75.2	1.1	1.7/1.3	65.3	76.5/8.2
4.	Katowickie	35.7	100/4.5	0.7	24.1	2.2	75.9	2.9	28.4/8.2	-	-	7.3	100.0	7.3	71.6/20.4	10.2	28.6/1.3	14.1	55.3/39.4	11.4	44.7/31.9	25.5	71.4/3.2
5.	Kieleckie	18.6	100/2.3	1.2	28.6	3.0	71.4	4.2	50.0/22.6	-	-	4.2	100.0	4.2	50.0/22.6	8.4	45.2/1.0	8.5	83.3/45.7	1.7	16.7/9.1	10.2	54.8/1.3
6.	Koszalinskie	88.1	100/11.0	2.9	37.7	4.8	62.3	7.7	75.5/8.7	0.1	0.4	2.4	96.0	2.5	24.5/2.8	10.2	11.6/1.3	71.2	91.4/80.8	6.7	8.6/7.6	77.9	88.4/9.7
7.	Krakowskie	90.9	100/11.4	1.2	9.7	11.2	90.3	12.4	39.6/13.7	0.5	2.6	18.4	97.4	18.9	60.4/20.8	31.3	34.5/4.0	35.0	58.7/38.5	24.6	41.3/27.1	59.6	65.6/7.4
8.	Lubelskie	20.2	100/2.5	1.2	24.0	3.8	76.0	5.0	66.7/24.7	-	-	2.5	100.0	2.5	33.3/12.5	7.5	37.2/0.9	11.7	92.1/57.9	1.0	7.9/4.9	12.7	62.8/1.6
9.	Łódzkie	23.6	100/2.9	0.6	22.2	2.1	77.8	2.7	50.0/11.4	-	-	2.7	100.0	2.7	50.0/11.4	5.4	28.8/0.7	17.0	93.4/72.0	1.2	6.6/5.2	18.2	77.2/2.2
10.	Olsztyńskie	45.5	100/5.7	2.0	21.7	7.2	78.3	9.2	82.2/20.2	-	-	2.0	100.0	2.0	17.8/4.4	11.2	24.6/1.4	33.4	97.4/73.4	0.9	2.6/2.0	34.3	75.4/4.3
11.	Opolskie	15.9	100/2.0	1.2	32.4	2.5	67.6	3.7	68.5/23.3	-	-	1.7	100.0	1.7	31.5/10.7	5.4	34.0/0.7	9.6	91.4/60.3	0.9	8.6/5.7	10.5	66.0/1.3
12.	Poznańskie	41.6	100/5.2	4.6	39.6	7.0	60.4	11.6	67.8/27.9	-	-	5.5	100.0	5.5	32.2/13.2	17.1	41.1/2.1	23.6	96.3/56.7	0.9	3.7/2.2	24.5	58.9/3.1
13.	Rzeszowskie	21.8	100/2.7	0.9	18.0	4.1	82.0	5.0	43.9/22.9	-	-	6.4	100.0	6.4	56.1/29.4	11.4	52.3/1.4	7.1	68.3/32.6	3.3	31.7/15.1	10.4	47.7/1.3
14.	Szczecińskie	93.6	100/11.7	3.8	33.3	7.6	66.7	11	80.3/12.2	0.3	10.7	2.5	89.3	2.8	19.7/3.0	14.2	15.2/1.8	76.9	96.9/82.1	2.5	3.1/2.7	79.4	84.8/9.9
15.	Warszawskie	49.9	100/6.2	1.9	19.4	7.9	80.6	9.8	54.4/19.6	0.1	1.2	8.1	99.0	8.2	45.6/16.4	18.0	36.0/2.2	29.1	91.2/58.4	2.8	8.8/5.6	31.9	64.0/4.0
16.	Wrocławskie	85.8	100/10.7	0.9	14.5	5.3	85.5	6.2	35.6/7.2	0.2	1.8	11.0	98.2	11.2	64.4/13.0	17.4	20.3/2.2	31.1	45.2/36.3	37.3	54.8/43.4	68.4	79.7/8.5
17.	Zielonogórskie	27.8	100/3.5	2.9	39.7	4.4	60.3	7.3	75.3/26.3	-	-	2.4	100.0	2.4	24.7/8.6	9.7	34.9/1.2	17.8	98.4/64.0	0.3	1.6/1.1	18.1	65.1/2.3
	POLSKA	799.1	-/100					127.4	59.4/15.9x/					87.4	40.6/10.9x/	214.8	-/26.8	481.0	82.3/60.4x/	103.3	17.7/12.9x/	584.3	-/73.

x/ kraj

B A Z A N O C L E G O W A

W ROZBICIU WEDŁUG KRYTERIÓW : SEZONU, RODZAJU TURYSTYKI I DOSTĘPNOŚCI
STAN NA ROK 1970 w tysiącach miejsc
W UKŁADZIE KRAIN KRAJOBRAZOWYCH

Tabela nr 3

Krajobraz	Lp.	WOJEWÓDZTWO Nazwa	OGÓŁEM Ilość miejsc	OGÓŁEM % woj./kraj	SEZON sezonowa Ilość miejsc	SEZON sezonowa % woj./kraj	SEZON całoroczna Ilość miejsc	SEZON całoroczna % woj./kraj	RODZAJ TURYSTYKI wypoczynkowa Ilość miejsc	RODZAJ TURYSTYKI wypoczynkowa % woj./kraj	RODZAJ TURYSTYKI krajoznawcza Ilość miejsc	RODZAJ TURYSTYKI krajoznawcza % woj./kraj	DOSTĘPNOŚĆ otwarta Ilość miejsc	DOSTĘPNOŚĆ otwarta % woj./kraj	DOSTĘPNOŚĆ zamknięta Ilość miejsc	DOSTĘPNOŚĆ zamknięta % woj./kraj
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
NADMORSKI	1.	Szczecińskie	80.6	86.1/10.1	77.2	82.5/9.7	3.4	3.6/0.4	76.7	81.9/9.6	3.9	4.2/0.5	72.7	77.7/9.1	7.9	8.4/1.0
	2.	Koszalińskie	72.1	81.8/9.6	65.3	74.1/8.2	6.8	7.7/0.8	68.0	77.2/8.5	4.1	4.6/0.5	67.9	77.0/8.5	4.2	4.8/0.5
	3.	Gdańskie	70.8	82.9/8.9	66.7	78.1/8.4	4.1	4.8/0.5	62.7	73.4/7.8	8.1	9.5/1.0	54.9	64.3/6.9	15.9	18.6/2.0
		razem :	223.5	-/28.1	209.2	-/26.4	14.3	-/1.7	207.4	-/25.9	16.1	-/2.2	195.5	-/24.6	28.0	-/3.5
POJEZIERNY	1.	Szczecińskie	13.0	13.9/1.6	11.1	11.8/1.4	1.9	2.1/0.2	6.8	7.3/0.8	6.2	6.6/0.8	6.7	7.2/0.8	6.3	6.7/0.8
	2.	Koszalińskie	16.0	18.2/2.0	13.6	15.5/1.7	2.4	2.7/0.3	12.9	14.6/1.6	3.1	3.6/0.4	10.0	11.4/1.3	6.8	6.8/0.7
	3.	Gdańskie	14.6	17.1/1.8	13.8	16.1/1.7	0.8	1.0/0.1	8.8	10.3/1.1	5.8	6.8/0.7	10.4	12.2/1.3	4.2	4.9/0.5
	4.	Olsztyńskie	45.5	100.0/5.7	42.6	93.5/5.3	2.9	6.5/0.4	36.3	79.8/4.5	9.2	20.2/1.2	34.3	75.4/4.3	11.2	24.6/1.4
	5.	Białostockie	15.2	83.8/1.9	13.7	75.6/1.7	1.5	8.2/0.2	11.5	63.5/1.4	3.7	20.4/0.5	10.8	59.5/1.4	4.4	24.3/0.5
	6.	Zielonogórskie	26.6	95.6/5.3	24.3	87.4/5.0	2.3	8.2/0.3	20.1	72.3/2.5	6.5	23.3/0.8	17.6	63.2/2.2	9.0	32.4/1.1
	7.	Poznańskie	38.6	92.8/4.8	33.4	80.2/4.2	5.2	12.5/0.6	27.0	64.9/3.4	11.6	27.9/1.4	23.4	56.3/2.9	15.2	36.5/1.9
	8.	Bydgoskie	36.6	100.0/4.6	27.4	74.8/3.4	9.2	25.2/1.2	28.7	78.4/3.6	7.9	21.6/1.0	26.0	71.0/3.3	10.6	29.0/1.3
	9.	Warszawskie	6.8	13.6/0.9	6.6	13.2/0.8	0.2	0.4/0.1	6.2	12.4/0.8	0.6	1.2/0.1	6.0	12.0/0.8	0.8	1.6/0.1
		razem :	212.9	-/26.5	186.5	-/23.3	26.4	-/3.2	158.3	-/19.8	54.6	-/6.8	145.2	-/18.1	67.7	-/8.4

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
N I Z I N N Y	1.	Białostockie	2.9	16.2/0.4	1.6	1.3/0.2	1.3	7.3/0.2	0.4	2.4/0.1	2.5	13.8/0.3	0.7	3.9/0.1	2.2	12.3/0.3
	2.	Zielonogórskie	1.2	4.4/0.2	0.8	2.9/0.1	0.4	1.5/0.1	0.9	3.2/0.2	0.3	1.1/-	0.5	1.8/0,1	0.7	2.6/0,1
	3.	Poznańskie	3.0	7.2/0.4	1.8	4.3/0.2	1.2	2.9/0.2	2.1	5.0/0.3	0.9	2.2/0.1	1.2	2.9/0.2	1.8	4.3/0.2
	4.	Łódzkie	22.6	95.8/2.3	18.8	79.6/2.3	3.8	16.2/0.5	18.1	76.7/2.3	4.5	19.1/0.5	17.5	74.2/2.2	5.1	21.6/0.6
	5.	Warszawskie	43.1	86.4/5.3	32.2	64.6/4.0	10.9	21.8/1.3	27.7	55.5/3.4	15.4	30.9/1.9	25.8	51.7/3.2	17.3	34.7/2.1
	6.	Kieleckie	4.0	21.6/0.5	3.5	18.8/0.4	0.5	2.8/0.1	3.4	18.4/0.4	0.6	3.2/0.1	2.6	14.0/0.3	1.4	7.6/0.2
	7.	Lubelskie	11.1	54.9/1.4	10.5	52.0/1.3	0.6	2.9/0.1	8.3	41.1/1.0	2.8	13.8/0.4	8.4	41.5/1.1	2.7	13.4/0.3
	8.	Wrocławskie	7.5	8.7/0.9	3.8	4.4/0.5	3.7	4.3/0.4	2.6	3.0/0.3	4.9	5.7/0.6	2.5	2.9/0.3	5.0	5.8/0.6
	9.	Opolskie	13.0	81.6/1.6	11.4	71.5/1.4	1.6	10.1/0.2	9.4	59.0/1.2	3.6	22.6/0.4	8.7	54.5/1.1	4.3	27.1/0.5
	10.	Katowickie	4.4	12.3/0.5	1.8	5.0/0.2	2.6	7.3/0.3	2.6	7.3/0.3	1.8	5.0/0.2	1.3	3.6/0.1	3.1	8.7/0.4
	11.	Krakowskie	12.6	13.9/1.6	6.3	7.0/0.8	6.3	6.9/0.8	3.1	3.4/0.4	9.5	10.5/1.2	3.0	3.3/0.4	9.6	10.6/1.2
	12.	Rzeszowskie	4.4	20.2/0.5	2.4	11.0/0.3	2.0	9.2/0.2	0.4	1.8	4.0	19.4/0.5	1.3	6.0/0.2	3.1	14.2/0.4
		R a z e m :	129.8	-/16.2	94.9	-/11.8	34.9	-/4.4	79.0	-/9.8	50.8	-/6.4	73.5	-/9.2	56.3	-/7.0

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
WYŻYNNY	1.	Łódzkie	1.0	4.2/0.1	0.8	3.4/0.1	0.2	0.8/-	0.7	3.0/0.1	0.3	1.2/-	0.6	2.5/0.1	0.4	1.7/-
	2.	Kieleckie	14.6	78.4/1.8	9.2	49.4/1.2	5.4	29.0/0.6	8.0	43.0/1.0	6.6	35.4/0.8	7.6	40.8/0.9	7.0	37.6/0.9
	3.	Lubelskie	9.1	45.1/1.1	6.1	30.2/0.7	3.0	14.9/0.4	5.6	27.8/0.7	3.5	17.3/0.4	4.3	21.3/0.5	4.8	23.8/0.6
	4.	Katowickie	8.2	23.0/1.0	6.3	17.6/0.8	1.9	5.4/0.2	5.4	15.1/0.7	2.8	7.9/0.3	5.3	14.8/0.6	2.9	8.2/0.4
	5.	Krakowskie	1.8	2.0/0.2	1.7	1.9/0.2	0.1	0.1/-	1.1	1.3/0.1	0.6	0.7/0.1	0.5	0.6/-	1.3	1.4/0.2
		Razem:	34.7	-/4.3	24.1	-/3.0	10.6	-/1.3	20.8	-/2.6	13.8	-/1.7	18.3	-/2.3	16.4	-/2.0
GÓRSKI I WYSOKOGÓRSKI	1.	Wrocławskie	78.3	91.3/9.8	33.5	39.0/4.2	44.8	52.3/5.6	66.9	78.0/8.4	11.4	13.3/1.4	65.9	76.9/8.3	12.4	14.4/1.5
	2.	Opolskie	2.9	18.4/0.4	2.0	12.6/0.3	0.9	5.8/0.1	2.3	14.6/0.3	0.6	3.8/0.1	1.8	11.5/0.3	1.1	6.9/0.1
	3.	Katowickie	23.1	64.7/3.0	9.0	25.2/1.2	14.1	39.5/1.8	18.2	51.3/2.4	4.8	13.4/0.6	18.8	52.7/2.5	4.3	12.0/0.5
	4.	Krakowskie	76.5	84.1/9.6	39.4	43.3/5.0	37.1	40.8/4.6	57.1	62.7/7.1	19.5	21.4/2.4	56.1	61.7/7.1	20.4	22.4/2.5
	5.	Rzeszowskie	17.4	29.8/2.2	9.6	43.9/1.2	7.8	35.9/1.0	10.9	50.0/1.4	6.5	29.8/0.8	9.2	42.2/1.2	8.2	37.6/1.0
		Razem:	198.2	-/24.7	93.5	-/11.6	104.7	-/13.1	155.4	-/19.4	42.8	-/5.3	151.8	-/24.7	46.4	-/5.8
		POLSKA	799.1	-/100.0	608.4	-/76.2	190.7	-/23.8	620.9	-/77.6	178.2	-/22.4	584,3	-/73.2	214.8	-/26.8

Tabela nr 4

WYKORZYSTANIE BAZY W SEZONIE LETNIM I CAŁOROCZNYM
stan w roku 1970

w tys. miejsc

Lp.	RODZAJ MIEJSC NOCLEGOWYCH	BAZA					
		Otwarta		Zamknięta		RAZEM	
		Ilość miejsc	% rodz. miejsc otwarta / kraj	Ilość miejsc	% rodz. miejsc zamknięta / kraj	Ilość miejsc	% rodz. miejsc - / kraj
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	Miejsca czynne cały rok	87.5	45.8 / 40.6 / 11.0	103.1	54.2 / 17.8 / 12.9	190.6	100.0 / - / 23.9
2.	Miejsca w obiektach trwałych czynne tylko w sezonie letnim	44.1	16.2 / 20.4 / 5.4	227,3	83.8 / 28.8 / 28,4	271,4	100.0 / - / 33.8
3.	Miejsca w obiektach lekkich /sezonowe/	33.7	12.6 / 15.7 / 4.2	233.7	87.4 / 29.8 / 29.3	267.4	100.0 / - / 33.5
4.	Miejsca na camping i biwakach /sezonowe/	49.5	70.9 / 23.3 / 6.2	20.2	29.1 / 6.6 / 2.6	69.7	100.0 / - / 8.8
	POLSKA	214.8	- / 100.0 / 26.8	584,3	- / 100.0 / 73.2	799,1	- / - / 100.0

Tabela nr 5

STRUKTURA BAZY NOCLEGOWEJ W ROZBICIU NA OTWARTĄ I ZAMKNIĘTĄ, wg rodzajów
stan na rok 1970

BAZA OTWARTA				BAZA ZAMKNIĘTA			
Lp.	Rodzaj bazy	Ilość miejsc w tys.	Ilość miejsc % otw./kraj	Lp.	Rodzaj bazy	Ilość miejsc w tys.	Ilość miejsc % zamkn./kraj
1.	Hotele i motele	53,9	25.1 / 6.7	1.	Sanatoria i uzdrowiska PPU i resortowe	22.6	4.5 / 3.3
2.	Domy turystyczne, wycieczkowe, zajazdy	28.6	13.3 / 3.6				
3.	Schroniska	6.2	2.9 / 0.8	2.	Obiekty FWP	45.0	7.7 / 5.6
4.	Stacje turystyczne	17.6	8.2 / 2.2				
5.	Stanice wodne	6.2	2.9 / 0.8	3.	Obiekty wypoczynkowe zakładów pracy i resortów	359,0	61.5 / 45.0
6.	Schroniska szkolne	30.2	14.1 / 3.8				
7.	Pensjonaty	2.3	1.1 / 0.3	4.	Obiekty kolonijne /bez kolonii letnich w obiektach szkolnych/	153.6	26.3 / 19.1
8.	Obozowiska, ośrodki turyst. ośr.wypocz.świąt.camp., p.biw.	69.8	32.4 / 8.7				
	RAZEM BAZA OTWARTA	214.8	100.0 / 26.8		RAZEM BAZA ZAMKNIĘTA	584.3	100.0 / 73.2

Takież rozbicie bazy w układzie wg kryterium dostępności z podziałem na grupy sezonową i całoroczną oraz podgrupy - wypoczynkową i krajoznawczą, przedstawia tabela nr 2.

Rozpiętość w posiadanej liczbie miejsc jest duża między województwami. Najwięcej miejsc posiada woj. szczecińskie - 11,7%, najmniej opolskie - 2,0% bazy krajowej.

Pięć najzasobniejszych województw - szczecińskie, krakowskie, koszalińskie, wrocławskie i gdańskie, dysponuje 55,5% całej bazy krajowej.

Podobnie te same województwa posiadają największą bazę wypoczynkową obejmującą 59,0% całej krajowej bazy wypoczynkowej i 45,9% bazy krajowej ogółem.

Podobna sytuacja istnieje w bazie zamkniętej. Te same pięć województw posiada łącznie 60% całej bazy zamkniętej i 45,7% całej bazy krajowej.

W miejscowościach nadmorskich ministerstwa i urzędy centralne posiadają 62,5% miejsc w ośrodkach wczasowych.

Bardziej równomiernie rozmieszczona jest baza otwarta, stanowiąca 26,8% całej krajowej. Wynika to stąd, że w niej skupia się cała baza krajoznawcza stanowiąca 83,0% całej otwartej.

Największą bazę otwartą posiada woj. krakowskie - 31,3 tys. miejsc tj. 14,6% całej otwartej.

W pozostałych województwach rozpiętość waha się od 5,4 tys. miejsc w łódzkim i opolskim do 20,1 tys. miejsc w gdańskim tj. od 2,5 do 9,3% całej bazy otwartej.

Baza całoroczna stanowiąca 23,8% całej krajowej, koncentruje się głównie w województwach wrocławskim i krakowskim, które posiadają łącznie 48,2% całej bazy całorocznej /11,5% krajowej/. Jest to zrozumiałe, gdyż znaczna część obu województw leży w strefie krajobrazu górskiego posiadającego warunki do uprawiania turystyki przez cały rok.

Natomiast w trzech województwach północnych, które w strefie nadmorskiej posiadają zasoby wód leczniczych i warunki klimatyczne stwarzające całoroczne możliwości uzdrowiskowe, baza całoroczna /19,4 tys. miejsc/ stanowi tylko 10,2% bazy całorocznej /2,4% krajowej /.

Szczegółowe rozbicie bazy noclegowej według typów krajobrazów w układzie przyjętych kryteriów sezonu, rodzaju turystyki i dostępności przedstawia tabela nr 3.

Rozpiętości między krainami krajobrazowymi w posiadanej liczbie miejsc nie są duże i wahają się między 16,0% w krajobrazie nizinnym, a 28% w krajobrazie nadmorskim. Odbiega od tych wielkości krajobraz wyżynny, posiadający tylko 4% bazy krajowej. Inaczej natomiast przedstawia się stopień wykorzystania jednorazowej pojemności terenów wypoczynkowych, co wygląda następująco:

Lp.	Typ krajobrazu	Jednorazowa pojemność w sezonie letnim w tys.os.	Wielkość bazy wypoczynkowej /+ kolonie w ob.szkolnych/ w tys.miejsc	Stopień wykorzystania pojemności terenu w %
1	2	3	4	5
1.	nadmorski	420	245,7	58
2.	pojezierny	2.160	265,6	12
3.	nizinny	470	185,5	40
4.	wyżynny	330	59,0	18
5.	górski i wysokogórski	1.390	257,3	19

Zestawienie to wskazuje, że największe potencjalne możliwości rozbudowy bazy turystycznej posiadają obszary krajobrazu pojeziernego, zaś najmniejsze nadmorskiego i nizinnego.

3.1.2. Baza gastronomiczna i zapotrzebowanie w artykuły żywnościowe.

Brak danych nie pozwala na analizę sezonowego zaopatrzenia w artykuły żywnościowe na potrzeby ruchu turystycznego.
Mimo systematycznej poprawy wyrażającej się spadkiem liczby ludności przypadającej na 1 miejsce konsumpcyjne w zakładach uspołecznionych /G.U.S./ w latach

1960	1965	1970
56	45	36

sytuacja na tym odcinku jest niezadawalająca.

Wyżej wymienione wielkości odnoszą się do ludności stałej i nie dają obrazu możliwości zaspokojenia zwiększonych potrzeb na terenach objętych dużą frekwencją w sezonie turystycznym. Obserwacje wskazują, że w okresie nasilenia ruchu urlopowego na wszystkich obszarach penetracji turystycznej sieć handlowa zaopatrzenia w żywność i gastronomiczna są niewystarczające, co powoduje często dużą stratę czasu turystów i wczasowiczów w kolejkach lub nawet niemożliwość zaspokojenia potrzeb.

Baza gastronomiczna ośrodków wypoczynkowych jest naogół niedostępna dla pasantów, mimo, że udostępnienie jej mogłoby się przyczynić do złagodzenia sytuacji i poprawy rentowności ośrodków. Stan taki wypływa z założeń organizacyjnych, trudności zaopatrzenia i powszechnie przyjętej zasady zamkniętych drzwi.

3.1.3. Baza komunikacyjna.

Zaspokojenie potrzeb komunikacyjnych ruchu turystycznego nie pokrywa zapotrzebowania. Wg orientacyjnych obliczeń GKKFiT zapotrzebowanie na środki transportu, w szczytach sezonu letniego, jest zaspokajane w granicach 50-60%. Zbyt mała jest ilość połączeń bezpośrednich tak kolejowych i autobusowych w okresie nasilenia ruchu. Podobnie brak jest czarterowych połączeń lotniczych i wiązanych.

Innym problemem jest dostępność komunikacyjna szlaków turystycznych. Sieć komunikacji publicznej jest nastawiona na potrzeby go-

spodarcze z pominięciem sezonowych potrzeb ruchu turystycznego wzdłuż szlaków. Przebycie kilkudziesięciokilometrowego szlaku o wysokich walorach turystycznych /szlak "Orlich gniazd", "Tysiąclecia" / wymaga wielokrotnych przesiadek, powrotów do punktu wyjściowego i ogromnej straty czasu. Praktycznie,dla małych grup czy turysty indywidualnego, bazujących na komunikacji publicznej, szlaki takie są niedostępne.

3.1.4. Baza towarzysząca.

Rozbudowa bazy noclegowej w większości wypadków nie obejmowała, w toku realizacji równoczesnej budowy towarzyszących urządzeń turystycznych. Dla turystyki pobytowej brak jest urządzeń kulturalnych i rozrywkowych, a także urządzeń pozwalających na wypoczynek czynny jak pływalnie, wyciągi, boiska itp. służących podniesieniu poziomu kultury spędzania czasu wolnego.

Dla turystyki wędrówkowej. zwłaszcza kwalifikowanej brak jest niezbędnego zaplecza technicznego.

Problemy te będą szerzej omówione w ocenie zagospodarowania dla poszczególnych form turystyki.

3.1.5. Charakterystyka istniejącego stanu urządzeń.

3.1.5.1. Ogólna ocena istniejącej bazy turystycznej, prowadzi do następujących wniosków:

- W wyniku nienadążania rozwoju bazy ze wzrostem ruchu jej wzrost ilościowy poszedł po linii budownictwa lekkiego /domki campingowe/. Ten typ budownictwa jest droższy od pawilonowej zabudowy sezonowej, niepodatny na przystosowanie do potrzeb przedłużonego sezonu i nieekonomiczny w eksploatacji.
- Standard poszczególnych obiektów i urządzeń turystycznych jest często zbyt niski.
- Zbyt duże rozproszenie bazy turystycznej pociągnęło za sobą braki w kształtowaniu wszystkich elementów we właściwych proporcjach.
- Wiele nawet znanych i silnie frekwentowanych miejscowości posiada duże i istotne braki w infrastrukturze.
- W wielu rejonach i miejscowościach występuje przeciążenie bazy turystycznej w okresie szczytu sezonu przy jednoczesnym niewykorzystaniu zdolności recepcyjnej poza nim.

3.1.5.2. Ogólna ocena urządzeń towarzyszących i infrastruktury prowadzi do następujących wniosków:

- rozwój ilościowy i jakościowy urządzeń towarzyszących nie nadąża za wzrostem bazy noclegowej. Listę braków na tym odcinku omówioną dalej / problem nr 4/ należy uzupełnić brakiem terenów i urządzeń sportowo - rekreacyjnych, kąpielisk i wypożyczalni sprzętu sportowo - turystycznego i rekreacyjnego.

3.1.5.3. Ocena zagospodarowania dla potrzeb turystyki pobytowej.

Na bazę noclegową turystyki pobytowej składają się miejsca

w obiektach: FWP, środowiskowo - zamkniętych, uzdrowiskach i sanatoriach, pokojach gościnnych, kwaterach prywatnych, a ponadto kolonijnych.

Stan techniczny budynków, zwłaszcza będących w użytkowaniu przez FWP i zakładów pracy, które przejęły zaraz po II wojnie wiele budynków starych, jest bardzo zły. Niezależnie od tego, stan tych budynków i nowowybudowanych pogarsza się stale na skutek braku prawidłowej konserwacji. Ogólny szacunek wskazuje, że do roku 1980 wypadnie z użytkowania:

100% liczby miejsc oddanych do użytku przed 1951 r.
50% liczby miejsc oddanych do użytku przed 1965 r.
10% " " " " " " 1970 r.

co daje w sumie około 120 tys. miejsc noclegowych.

3.1.5.4. Ocena zagospodarowania dla potrzeb turystyki krajoznawczej /wycieczkowej/.

Ruch krajoznawczy korzysta w głównej mierze z otwartej bazy noclegowej stałej tj. hoteli, domów wycieczkowych, schronisk szkolnych, w niewielkim stopniu z pokoi gościnnych i kwater prywatnych, oraz w sezonie letnim z campingów i pól namiotowych.

Cała ta baza nie pokrywa zapotrzebowania. W dużych centrach turystycznych, niezależnie od zbyt małej ilości miejsc noclegowych, sytuację pogarsza duży ruch nie mający charakteru turystycznego/delegacje służbowe/. W średnich i małych miejscowościach krajoznawczych i rejonach turystycznych sytuacja jest jeszcze trudniejsza ze względu na nie wystarczającą wielkość bazy noclegowej i wykorzystywanie jej dla potrzeb ogólno-gospodarczych. Ponadto w wielu rejonach baza ta nie zawsze jest zlokalizowana w sposób odpowiadający potrzebom. W rejonach turystycznych i małych miejscowościach szczególnie duże braki istnieją na odcinku infrastruktury i urządzeń towarzyszących. Problemem dużej wagi są trudności na jakie napotyka budowa nowych obiektów /brak wykonawstwa budowlanego/ i utrzymanie istniejącej bazy na odpowiednim poziomie technicznym / remonty /, stąd też proces wypadania z użytkowania jest szybszy niż proces techniczny starzenia się.

3.1.5.5. Ocena zagospodarowania dla potrzeb turystyki kwalifikowanej.

	Liczba obiektów	-	liczba uczestników
Schroniska	99		5.590
Stanice wodne	72		4.550
	171		10.140

Zagospodarowanie wszystkich turystycznych tras, tak nizinnych jak górskich, w schroniska oraz szlaków wodnych i akwenów w ośrodki i stanice, wynosi zaledwie w bazie całorocznej 5,6 a w bazie sezonowej 4,5 tys. miejsc, ogółem 10,1 tys. miejsc. Przyjmując nawet, że około 30% turystów korzysta z własnej bazy noclegowej / namioty, przyczepy campingowe, cięższy sprzęt pływający/ to oferowa-

na baza turystyczna, nie jest w żadnej proporcji do potrzeb. Wystarczy dla przykładu podać, że w Warszawie nie ma dotychczas nowoczesnego ośrodka turystyki wodnej, nie ma takiego ośrodka również i nad Zalewem Zegrzyńskim.

Turystyka kwalifikowana odczuwa duży brak różnych urządzeń towarzyszących i specjalistycznych. Zbyt mała jest ilość górskich tras pieszych i narciarskich, a utrzymanie ich pozostawia wiele do życzenia. Nie ma zupełnie stacji narciarskich typu alpejskiego. Ilość czynnych wyciągów narciarskich jest nie wystarczająca,o czym świadczą długie kolejki oczekujących. Brak jest wyznaczonych tras narciarstwa nizinnego oraz pieszych szczególnie w pobliżu dużych aglomeracji miejskich.

Trudno jest mówić o rozwoju turystyki kolarskiej, jeżeli brak jest zupełnie ścieżek rowerowych, tak w miastach jak i wzdłuż ważniejszych dróg o dużyn nasileniu ruchu.

Ilość klubowych przystani - wodnych jest niewystarczająca,na dodatek obiekty te są w większości wypadków w złym stanie technicznym oraz bardzo nierównomiernie rozmieszczone. Wystarczy podać , że na naszych najważniejszych rzekach - Wiśle, Odrze i Warcie,istnieją odcinki kilkuset kilometrowe,na których nie ma ani jednej przystani klubowej. Na całym wybrzeżu morskim, długość 694 km łącznie z zalewami: Szczecińskim i Wiślanym, jest tylko 5 portów jachtowych /Szczecin, Trzebież, Gdynia, Jastarnia, Pleniewo/, z tym, że ich zaplecze lądowe zupełnie nie odpowiada wymaganiom. Typowym tego przykładem może być, nasz reprezentacyjny basen jachtowy im. generała M.Zaruskiego w Gdyni.

Brak pomieszczeń hangarowo-magazynowych powoduje, że większość jachtów zimuje pod gołym niebem, co w naszych warunkach meteorologicznych przyczynia się do ich dewastacji. Od lat również nie można uzyskać środków na postawienie niezbędnych urządzeń higieniczno - sanitarnych, ogólnodostępnych /ustępy spłukiwane,zimna i ciepła woda, prysznice/ co budzi zrozumiałe zdziwienie załóg jachtów obcych bander odwiedzających ten port.

Porty rybackie Zalewu Szczecińskiego i Wiślanego,zupełnie nie są przystosowane do przyjmowania jachtów. Jest to szczególnie dotkliwe na Zalewie Szczecińskim, z uwagi na wzmożony na tym akwenie ruch jachtów NRD i NRF.

3.1.6. <u>Stan organizacyjny turystyki</u>.

3.1.6.1. Administracja państwowa i rad narodowych, GKKFiT i jego odpowiedniki terenowe /KKFiT/ w radach narodowych planują, nadzorują i kontrolują oraz koordynują organizację i eksploatację wykorzystania terenów zagospodarowania dla celów turystyki i wypoczynku.

Ministerstwo Oświaty i Wychowania sprawuje te funkcje w stosunku do kontroli młodzieży szkolnej /500 tys. miejsc/ oraz Ministerstwo Gospodarki Terenowej i O.S. w stosunku do hoteli.

3.1.6.2. Działalność gospodarczą w dziedzinie turystyki i wypoczynku prowadzą przedsiębiorstwa państwowe i spółdzielcze, placówki gospodarcze Z.Z. i organizacji społecznych, jak też sieć ajencyjna zlecana przez państwo osobom fizycznym.

Zjednoczenie Przedsiębiorstw Turystycznych /od 1.1.71/"Orbis" /26 hoteli/, Centralny Ośrodek Sportu, Turystyki i Wypoczynku i jego odpowiedniki terenowe, Przedsiębiorstwo Imprez Sportowych i Turystycznych "Sports-Tourist"/9 oddziałów/,Centralny Ośrodek Informacji Turystycznej, Zjednoczenie "Uzdrowiska Polskie".

3.1.6.3. Działalność Z.Z. i organizacji społecznych.

Fundusz Wczasów Pracowniczych /56 tys. miejsc/, Wczasy Zakładowe, Ośrodki wypoczynku po pracy, 700 obiektów P.T.T.K. /schroniska, domy wycieczkowe, domy turysty, stacje, stanice i inne, wypożyczalnie sprzętu, autokary/. Ludowe Zespoły Sportowe /17 obiektów/, Polskie Towarzystwo Schronisk Młodzieżowych /750 schronisk/,Towarzystwo Krzewienia Kultury Fizycznej /690 obiektów/. "Gromada"-8 tys. miejsc i "Turysta" /11 tys. miejsc/ w spółdzielczości. Hotele studenckie i młodzieżowe oraz obozowiska Z.S.P., Z.M.S., Z.H.P., Ośrodki i Domy Resortów.

Biuro podróży młodzieżowe "Almatur" /Z.S.P./, Biuro Turystyki Młodzieżowej/OKWOM/, Biuro Usług Z.H.P.

3.1.6.4. Zasady ekonomiczne turystyki w zakresie zagospodarowania.

Budownictwo turystyczne nie znajdowało właściwego uwzględnienia w ramach limitów Narodowego Planu Gospodarczego. Ponadto plany wieloletnie - w planach rocznych ulegały korektom in minus i wprowadzały ograniczenia realizacyjne.

Nowa baza powstała głównie w renomowanych centrach ruchu turystycznego. Jedynie w nieznacznym zakresie rozwój budownictwa objął nowe atrakcyjne turystycznie rejony kraju.

Podejmowane realizacje oceniane były w układach indywidualnych i nie wynikały z generalnej koncepcji rozwojowej oraz z generalnych kompleksowych planów zagospodarowania danego rejonu czy miejscowości.

Wobec poważnego ogólnego deficytu urządzeń i bieżących potrzeb na plan pierwszy wysuwano w minionym okresie zagadnienia wzrostu bazy. W mniejszym stopniu brano pod uwagę ekonomiczną zasadność realizacji poszczególnych budów. Porównanie wzrostu bazy wykazuje w minionym dziesięcioleciu wyższą dynamikę przyrostu bazy środowiskowej /zamkniętej/ niż przyrostu bazy ogólnie dostępnej/otwartej/.

Oceniając pozytywnie rozwój bazy socjalnej zakładów pracy,powodujący między innymi:

- lepsze warunki wypoczynku dla załóg pracy,
- uruchomienie dodatkowych środków finansowych i wykonawczych,
- odciążenie zapotrzebowania na bazę otwartą

stwierdzić trzeba, że proporcje rozwoju bazy otwartej i zamkniętej

oraz sposób ich eksploatacji, nie mogą być uznane za prawidłowe .

Budownictwo turystyczne realizowane jest przez szereg gestorów. Dotychczasowe przepisy i zespół praktycznie dysponowanych środków egzekutywy nie stwarzają możliwości zapewnienia prawidłowej koordynacji budownictwa turystycznego.

Występujące w niektórych okresach minionego 10-lecia tendencje ograniczenia zagranicznych wyjazdów turystycznych powodowały dodatkowe trudności w zakresie pokrycia potrzeb i dodatkowo obciążały bazę krajową.

Aktualne wielkości limitów na rozbudowę bazy turystycznej ujęte w NPG, nie zabezpieczają dostatecznej dynamiki przyrostu bazy w stosunku do aktualnych wielkości ruchu turystycznego i prognoz jego rozwoju w najbliższym czasie.

Podjęta została w ostatnich latach współpraca z poszczególnymi resortami /Min. Handlu Wewnętrznego i Usług, Ministerstwo Kultury i Sztuki, Ministerstwo Zdrowia, Ministerstwo Spraw Wewnętrznych, Ministerstwo Komunikacji/, w kierunku zabezpieczenia realizacji niektórych inwestycji w różnych działach gospodarki narodowej pod kątem widzenia potrzeb turystyki daje wstępne pozytywne wyniki.

3.2. Zagospodarowanie dla potrzeb wypoczynku świątecznego.

3.2.1. Stan istniejący.

Analiza stanu zagospodarowania krajowych ośrodków wypoczynku świątecznego pozwala przyjąć, że na bazę tego ruchu składają się:

1/ Ośrodki specjalne położone w rejonach większych miast w odległości do 1,5 godziny jazdy samochodem. Na program zagospodarowania ich składają się urządzenia rekreacji fizycznej, rozrywek kulturalnych, gastronomii i urządzeń sanitarnych. Do programu tego mogą wchodzić miejsca noclegowe /ok. 1% pojemności ośrodka/ w pawilonach, domkach campingowych lub na biwaku.

2/ Ośrodki turystyczno - wypoczynkowe z funkcjami wypoczynku świątecznego, położone w odległości od większych miast ponad 1,5 godziny jazdy samochodem, w środowisku o wysokich walorach przyrodniczych. Zagospodarowanie tych ośrodków służy przede wszystkim turystyce pobytowej, a ich rezerwa w urządzenia gastronomicznych, sanitarnych oraz częściowo noclegowych jest wykorzystywana przez wypoczynek świąteczny.

3/ Ogólna baza turystyczna miejscowości o charakterze krajoznawczym. Miejscowości te skupiają poważny procent wyjeżdżających za miasto w ramach wolnego czasu i zazwyczaj posiadają poważne braki w zagospodarowaniu, przede wszystkim w zakresie gastronomii.

Literatura przedmiotu i fragmentaryczne badania pozwalają określić, że z bazy wypoczynku świątecznego chciałoby korzystać ok.70% jego uczestników. Pozostała część preferuje wyjazdy na tereny niezorganizowane.

Istniejące ośrodki wypoczynku świątecznego /tab. nr 6/ posiadają łączną pojemność 900,0 tys. osób, z tej ilości 705,0 tys./78,3%/ osób mogą przyjąć ośrodki 23 aglomeracji, resztę: 185,0 tys. /20,5%/ pozostałe miasta i 10,0 tys. /1,2%/ wieś.

Średni krajowy wskaźnik ilości mieszkańców /1 miejsce w ośrodkach/ wynosi:

dla miast ogółem - 19,1
dla eglomeracji - 15,7
dla pozostałych miast - 32,2

Wielkości ekstremalne w aglomeracjach wahają się między 8 mieszk. /1 miejsce - w Opolskiej, a 35 mieszk./1 miejsce - w Lubelskiej, ten ostatni wskaźnik jest wyższy od średniego wskaźnika dla pozostałych miast.

Przyjmując, że w roku 1970 wyjeżdżało przeciętnie na wypoczynek świąteczny około 3,5 mln osób, pojemność bazy powinna wynosić około 2,3 mln osób /66%/ z czego wynika, że pojemność istniejących ośrodkow pokryła zaledwie 39,0% zapotrzebowania.

3.2.2. Organizacja.

Ośrodki wypoczynku świątecznego budowane i eksploatowane przez rady narodowe /wojewódzkie, powiatowe K.K.F. i T./ i przedsiębiorstwa przez nie powołane /np. Wisła/, organizacje społeczne / TKKF / i inne turystyczne i sportowe mają charakter otwarty. Inne prowadzone przez rady zakładowe przy jednostkach administracji państwowej i terenowej mają naogół charakter zamknięty.

Budowa zespołów ośrodków wypoczynku świątecznego na dużych obszarach natrafia na poważne trudności organizacyjne. Przykładem może być Zalew Zegrzyński nad którym, mimo upływu 10 lat od rozpoczęcia zagospodarowania obrzeży, cały ten proces daleki jest od zakończenia. Na trudności realizacji kompleksowego zagospodarowania na dużych obszarach składają się - brak wyspecjalizowanych jednostek organizacyjnych, które mogłyby przejąć rolę inwestora zastępczego, brak wyspecjalizowanych przedsiębiorstw budowlanych i trudności zaopatrzenia w materiały budowlane, a ponadto zrozumienia i chęci do zespołowego działania ze strony wielu inwestorów bezpośrednich.

3.2.3. Ocena zagospodarowania dla potrzeb wypoczynku świątecznego.

Wypoczynek świąteczny wykorzystuje obiekty wybudowane specjalnie na ten cel oraz rezerwy obiektów turystyki pobytowej, krajoznawczej i kwalifikowanej położonych w rejonach większych miast.

Obiekty budowane na potrzeby wypoczynku świątecznego są zagospodarowane przeważnie nietrwałymi domkami i pawilonami campingowymi, które w ogólnej masie ograniczają okres użytkowania do ścisłego sezonu letniego. Ich krótka żywotność i użytkowość wymaga radykalnej zmiany sposobu zagospodarowania tj. przejścia na budowę trwałych, lekkich pawilonów przystosowanych do warunków przedłużonego sezonu letniego. Taki typ zabudowy podniesie również walory estetyczne obiektów, które w aktualnej formie pozostawiają wiele do życzenia. Wypo -

Tabela nr 6

Pojemność ośrodków wypoczynku świątecznego,
stan na rok 1970

Lp.	Aglomeracja			Pojemność ośrodków		Ludność	
	rodz.	Lp.	Nazwa	tys. osób	% ABC/K	tys. osób	osób/1 miejsce
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	A. Wykształcona	1.	Katowicko-Rybnicko-Jaworznicko-Chrzanowska	170,0	24.1/18.8	2.400	14.1
2.		2.	Warszawska	120.0	17.1/13.2	1.800	15.0
3.		3.	Łódzka	60.0	8.5/6.6	1.040	17.3
4.		4.	Gdańska	25.0	3.5/2.8	680	27.2
5.		5.	Krakowska	40.0	5.7/4.4	625	15.6
6.		6.	Wrocławska	20.0	2.8/2.2	560	28.0
7.		7.	Poznańska	50.0	7.1/5.5	550	11.0
8.		8.	Szczecińska	35,0	5.0/3.9	440	12.6
9.		9.	Bydgosko-Toruńska	40.0	5.7/4.4	430	10.8
10.		10.	Sudecka	15.0	2.1/1.7	300	20.0
A			RAZEM	575,0	81.4/63.9	8.825	15.3 xx/
11.	B. Kształtująca się	1.	Staropolska	20.0	2.8/2.2	470	23.5
12.		2.	Częstochowska	10.0	1.4/1.1	300	30.0
13.		3.	Lubelska	8.0	1.1/0.9	280	35.0
14.		4.	Opolska	30.0	4.3/3.3	240	8.0
15.		5.	Białostocka	7.0	1.0/0.8	170	24.2
16.		6.	Rzeszowska	10.0	1.4/1.1	110	11.0
17.		7.	Bielsko Bialska	10.0	1.4/1.1	106	10.6
B			RAZEM	95.9	13.5/10.5	1.676	17.6 xx/

1	2	3	4	5	6	7	8
18.	C. Potencjalne	1.	Olsztyńska	7.0	1.0/0.8	95	13.5
19.		2.	Koszalińska	7.0	1.0/0.8	66	10.6
20.		3.	Zielonogórska	8.0	1.1/0.9	74	9.2
21.		4.	Legnicko-Głogowska	5.0	0.7/0.6	125	25.0
22.		5.	Kalisko - Ostrowska Wlkp.	5.0	0.7/0.6	131	26.2
23.		6.	Tarnowska	3.0	0.4/0.3	86	28.6
C			RAZEM	35.0	5.0/3.9	577	16.5 xx/
ABC			RAZEM AGLOMERACJE	705.0	100.0/78.3	11.078	15.7 xx/
24.	-	1.	Pozostałe miasta	185.0	26.2/20.5	5.953	32.2 xx/
25.	-	2.	Wieś	10.0	1.2/1.1	15.574	1557.4 xx/
K			OGÓŁEM KRAJ	900.0	-/100.0	32.605	36.2 xx/

x/ wskaźnik 100 osób/ha
średnio dla miast ogółem

xx/ średnio

$$\frac{7/ABC + 24/}{5/ABC + 24/} = 19.1$$

sażenia obiektów w urządzenia towarzyszące jest naogół również prymitywne jak ich baza noclegowa.

Zagospodarowanie obiektów dla potrzeb wypoczynku świątecznego, podobnie jak wszystkich odmian turystyki nie pokrywa aktualnego zapotrzebowania.

3.3. Uwagi końcowe.

3.3.1. Główne problemy zagospodarowania turystycznego.

Problemem nr 1 jest nienadążanie rozwoju bazy za wzrostem ruchu. Potrzeby budownictwa turystycznego przez wiele lat nie znajdowały należytego miejsca w NPG. Plany wieloletnie ulegały zmniejszeniu w planach rocznych, a w ślad za tym następowały ograniczenia realizacyjne. Zarządzenie Nr 46 Prezydium Rządu z dnia 27.04.1970/npbl./ wstrzymujące budowę obiektów turystycznych i sportowych, doprowadziło do niemal całkowitego zahamowania prac projektowych stwarzając na tym polu lukę, którą będziemy odczuwać jeszcze szereg lat.

Ilustracją tego zagadnienia może być porównanie nakładów na obiekty turystyczne i wypoczynkowe, dynamiki ruchu i przyrostu miejsc noclegowych w latach 1969-71 /GUS Turystyka 1970-71/.

Rok	Nakłady		Ruch		Miejsca nocleg.	
	tys. zł.	%	tys.osób	%	tys.miejsc	%
1	2	3	4	5	6	7
1969	1.035.359	100,0	58.746	100,0	1.152,5	100,0
1970	911.430	87,9	63.943	108,8	1.237,2	107,2
1971	1.010.121	97,6	73.800	125,7	1.480,4	128,6

Przyrost miejsc noclegowych zaznaczył się jedynie w ośrodkach wypoczynkowych, w turystyce spadł z 424.794 w roku 1969 na 338.329 w roku 1971 / - 20,4 % /.

Ogólny wzrost ilości miejsc noclegowych przy spadku nakładów ilustruje obniżkę ogólnego standardu obiektów.

W ślad za niedostatkiem na odcinku projektowania szedł brak limitów materiałów, mocy przerobowej i specjalizacji przedsiębiorstw budowlanych. Niezależnie od tego zagospodarowania rejonów turystycznych nie doczekało się kompleksowej organizacji procesu inwestycyjnego. Klasycznym przykładem takiego stanu rzeczy może być trwające już 10 lat zagospodarowanie obrzeży Zalewu Zegrzyńskiego. Kosztująca 735 mln zł. budowa zbiornika wodnego była kierowana przez sprawną dyrekcję inwestycji, zaś oszacowane przez PWRN na ponad 2 mld zł., zagospodarowanie obrzeży zbiornika zostało puszczone " na żywioł".

Problemem nr 2 jest niski standard i stan urządzeń sanitarnych w obiektach i miejscowościach turystycznych. Systematyczny niedobór środków inwestycyjnych i trudności na odcinku wykonawstwa po-

ciągnęły za sobą budowanie prymitywnych suchych ustępów i urządzeń higieny osobistej.
Nagminny brak należytego zadbania i etatów dla stałej obsługi tych urządzeń doprowadziły do tego, że zastraszający stan ich robi nam złą reklamę wobec turystów zagranicznych. Konieczne jest wyciągnięcie na światło dzienne tego wstydliwie przemilczanego problemu i znalezienie środków na jego radykalną i szybką poprawę.

Problemem nr 3 jest niewłaściwy układ: władza terenowa-inwestor, a jednocześnie użytkownik. Inwestorzy budujący własne ośrodki wypoczynkowe na terenach odległych od ich siedzib, realizują je często przy użyciu własnych przedsiębiorstw budowlanych, materiałów i transportu. Podobnie obsługa ośrodków w sezonie wypoczynkowym oraz zaopatrzenie są dowożone z poza obszaru likalizacji.
Ośrodki takie najczęściej są niewykorzystywane poza sezonem letnim. Dysponenci ich korzystają z lokalnej infrastruktury nie wnosząc na rzecz miejscowej gospodarki społecznej nic poza kosztami wykupu gruntu. Taki system realizacji i eksploatacji ośrodków wypoczynkowych nie przyczynia się do aktywizacji obszarów zaniedbanych gospodarczo.

Problemem nr 4 jest brak równowagi między różnymi rodzajami urządzeń, niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania obiektów, ośrodków czy rejonów turystycznych. Na tym ostatnim odcinku szczególnie daje się odczuwać, wynikający z niekompleksowego ich zagospodarowania niedorozwój infrastruktury.
Rozproszenie inwestycji turystyczno-wypoczynkowych w skali kraju i rejonów utrudnia ich organizację przestrzenną, wyposażenie w urządzenia socjalno-usługowe i uzbrojenie zwłaszcza w sieć kanalizacyjną.

Na odcinku komunikacji publicznej daje się odczuwać w sezonie turystycznym niedorozwój sieci krajowych linii lotniczych oraz śródlądowej i przybrzeżnej żeglugi pasażerskiej.

Na odcinku turystyki kwalifikowanej brak jest przystani śródlądowych i portów jachtowych, schronisk, wyciągów i urządzonych tras narciarskich. Również zaopatrzenie w sprzęt niezbędny dla turystyki kwalifikowanej jest niewystarczające, a ceny wygórowane. Wynikające z niewłaściwego ustawienia organizacyjnego i ekonomicznego wytwórni sprzętu turystycznego wysokie jego ceny prowadzą do powrotu dotacji państwowych, na zakup sprzętu dla organizacji turystycznych, do kasy państwa.
Narzuty na koszty produkcji sprzętu turystycznego przekraczają w wielu wypadkach 50% ceny sprzedażnej.

Problemem nr 5 jest niewłaściwy stosunek wielkości zamkniętej bazy środowiskowej do otwartej bazy ogólnie dostępnej. W roku 1970 stosunek ilości miejsc noclegowych bazy środowiskowo zamkniętej do otwartej wynosił ponad 2,73 : 1 /patrz Tab. nr 1/, a ponadto z ok. 60 tys. pokojów gościnnych i kwater prywatnych, okresowo wykorzystywanych na potrzeby turystyki, znaczny procent był w sezonie blo -

kowany na rzecz bazy środowiskowej. Szczególnie hamujące rozwój turystyki kwalifikowanej jest zajmowanie przez zakłady pracy schronisk i stanic wodnych, na cały sezon turystyczny, na wczasy dla swoich pracowników. Dodatkową anomalią tego stanu jest fakt, że wiele obiektów bazy środowiskowej nie jest w pełni wykorzystane w ciągu sezonu.

Problemem nr 6 jest niezaspokojenie potrzeb turystyki indywidualnej. Turysta indywidualny, nie znajduje schronienia, nawet w warunkach awarii czy złej pogody w obiekcie środowiskowo zamkniętym, podobnie nie może korzystać z bazy gastronomicznej tych ośrodków. Stan taki zmusza turystę indywidualnego do noszenia lub wożenia ze sobą pełnego wyposażenia biwakowego i zaopatrzenia w żywność. Na domiar złego wiele obiektów turystycznych jak również pokoi gościnnych i kwater prywatnych, jak o tym wyżej, jest zajmowanych w sezonie przez wczasy zakładowe. Tak się dzieje nie tylko w rejonach i na szlakach mogących przyjąć ruch masowy, ale i tam gdzie najwyższe i unikalne w skali międzynarodowej walory krajobrazu czy środowiska są, przez wpuszczenie zbyt licznych grup ludzi nie posiadających kultury obcowania z naturą, narażone na dewastację. Przykładami występowania tego zjawiska są masowe wycieczki w Tatry i wczasy na takich szlakach wodnych jak Czarna Hańcza czy Brda.

Problemem nr 7 jest obrastanie miejscowości i szlaków o najwyższych walorach, przykładami mogą być Zakopane, Kazimierz n/Wisłą, Brda, Kanał Augustowski, Wielkie Jeziora Mazurskie, środowiskowo zamkniętymi obiektami wypoczynkowymi. Zjawisko to występuje wbrew obowiązującym prawom i przepisom jest objawem niezrozumienia interesu społecznego, słabości lokalnej administracji i w wielu wypadkach panoszenia się potentatów uspołecznionego przemysłu mimo sprzeciwów szerokiej opinii publicznej.

Problemem nr 8 jest niedostateczne przygotowanie do recepcji ruchu zagranicznego, zwłaszcza jeśli chodzi o bazę średniego standardu, kompleksowego zagospodarowania tras tranzytowych, campingów, portów jachtowych. Elementami antyreklamowymi są: niski standard i stan urządzeń sanitarnych oraz wysokie ceny usług turystycznych w dewizach, nie konkurujące z cenami oferowanymi przez szereg krajów europejskich. Jaskrawym przykładem tego może być fakt, że turystom skandynawskim lepiej się kalkuluje daleki wyjazd do Hiszpanii, czy na wyspy Kanaryjskie niż na nasze wybrzeże bałtyckie mimo, że klimatycznie bardziej im ono odpowiada.

Problemem nr 9 jest brak warunków do prawidłowego rozwoju budownictwa pensjonatów. Budowa pensjonatów jako uzupełnienia bazy noclegowo - gastronomicznej jest jednym ze środków aktywizacji rejonów turystycznych. Problem ten jest od dawna sprawdzony w krajach o wysokim udziale turystyki w dochodzie narodowym.
Czynnikami, które stanowią o małej atrakcyjności takiego przedsięwzięcia są - wysokość wkładu własnego, małe możliwości kredytowe, ogó-

lne trudności na odcinku wykonawstwa budowlanego, mała atrakcyjność wyników ekonomicznych w porównaniu z innymi dostępnymi formami lokowania własnego kapitału, brak skodyfikowanych przepisów ujmujących kompleksowo całokształt zagadnienia, nierealność poszukiwania nowych rozwiązań technicznych jako środka uatrakcyjnienia problemu. Wszystko to sprawia, że budowę pensjonatów podejmują ludzie o nastawieniu spekulacyjnym co nie przyczynia się do rozwoju tej gałęzi gospodarki, a ponadto pogłębia haos panujący na tym odcinku.

3.3.2. Inne problemy zagospodarowania turystycznego.

Niezależnie od w/w problemów rzutujących na całokształt zagospodarowania turystycznego szereg innych staje przed turystyką kwalifikowaną, a w szczególności turystyką wodną i tak:

3.3.2.1. Zabudowa brzegów najatrakcyjniejszych jezior obiektami wypoczynkowo - wczasowymi.

Mimo, że jezior w Polsce mamy 9.296, a ważne dla turystyki wodnej jeziora nie przekraczają liczby 500 /94%/, większość ich ma brzegi zabudowane różnego rodzaju ośrodkami wypoczynkowo - wczasowymi, które w dużym stopniu degradują ich walory naturalne. Z niewiadomych przyczyn, inwestorzy w większości wypadków omijają pozostałe 94% jezior.

Jednocześnie zamiast budować te ośrodki w pewnej odległości od brzegu i pas nadbrzeżny pozostawić dla ogólnej penetracji, ośrodki te są budowane niemal bezpośrednio przy samej wodzie i wygrodzone do samej wody, co prowadzi do wyłączenia tych najwartościowszych terenów z ogólnej dostępności i możliwości powszechnego użytkowania, nie mówiąc już o dewastacji walorów widokowo-krajobrazowych samego szlaku czy akwenu taką zabudową.

Ta ogólnie stosowana praktyka, jest jak dotąd tolerowana wbrew podstawowej zasadzie Prawa Wodnego, o powszechnym korzystaniu z wód śródlądowych powierzchniowych, stanowiących własność Państwa, dla zaspokojenia potrzeb osobistych, rekreacji oraz do uprawiania sportów wodnych - /Ustawa z 30 maja 1962 roku Prawo Wodne art. 17.1, 28.1, 33.1, 32.2 Dz.Ust. Nr 34 z 11 czerwca 1962 roku/.

Mimo,że ustawa zabezpiecza wyraźnie prawo powszechnego dostępu do wody, stwierdzając, że "właściciele gruntów przyległych do wód powierzchniowych obowiązani są w razie potrzeby umożliwić dostęp do wody, albo pozostawić przejście lub przejazd dla swobodnego ruchu wzdłuż tych wód, jak również pozwolić na przybijanie i przycumowanie do brzegów statków i tratew" oraz określa wyraźnie, że tzw. powszechne korzystanie z wód dotyczy m.in. uprawiania sportów wodnych, których ustawodawca nie odróżnia od turystyki wodnej, władze nadzoru budowlanego i władze porządkowe zezwalają względnie nie reagują na zagradzanie dostępu do wody, stawianie płotów uniemożliwiających przejście wzdłuż brzegu, utrudnianie turystom lądowania względnie biwakowania na brzegu.

3.3.2.2. Realizacja potrzeb turystyki przy budowie zapór i sztucznych zbiorników wodnych.

Wobec dużego wzrostu ilości sztucznych zbiorników wodnych, zarówno już realizowanych jak i projektowanych, narasta problem odpowiedniego ich przygotowania dla celów turystycznych.

Prace "Hydroprojektu" obejmujące hydrotechniczną zabudowę rzek są prowadzone w myśl założeń wynikających z potrzeb gospodarki wodnej, transportu wodnego i gospodarki energetycznej. Założenia te nie obejmują specyficznych potrzeb turystyki wodnej i wypoczynku przywodnego.

3.3.2.3. Wahania lustra wody.

W większości projektowanych zbiorników wodnych w dorzeczu Wisły występują duże wahania lustra wody, wynoszące od 2 metrów do 18 m. powodowane alimentowaniem w wodę szlaków żeglugowych w sezonie letnim. Przy płaskich brzegach następuje odsłanianie znacznych połaci dna zbiornika, które stają się terenem intensywnego rozwoju roślinności lądowej, zamierającej i ulegającej rozkładowi po podwyższeniu się lustra wody. Procesowi temu sprzyja nanoszenie gleby i nawozów z przyległych terenów rolnych w wyniku ich erozji i spływania w kierunku zbiornika. Zjawiska te pogarszają miejscowy klimat, utrudniają korzystanie z kąpieli i mogą prowadzić do ograniczenia, a nawet uniemożliwienia korzystania obrzeża zbiornika dla turystyki.

Problemu tego nie można całkowicie zlikwidować, można go jednak załagodzić na drodze prawidłowego rozrzutu zbiorników retencyjnych po całej sieci rzek należących do tej samej zlewni.

3.3.2.4. Drożność szlaków.

Coraz częściej zdarzają się wypadki trwałej niedrożności, nawet na najbardziej uczęszczanych szlakach, powodowane przez nowo wznoszone obiekty budownictwa wodnego - zapory, które uniemożliwiają przepłynięcie szlaku. Inwestorzy tych obiektów nie dostrzegli w turystyce wodnej pełnoprawnego partnera, użytkownika szlaku, któremu powinni umożliwić dalsze jego wykorzystanie, przez budowę odpowiednich urządzeń dla pokonywania tych przeszkód. Po prostu zamyka się szlak - nie oglądając się na konsekwencje, wynikłe z tego faktu dla współużytkowników i przerzucając całkowicie na nich skutki.

Tak zrobiono między innymi na bardzo uczęszczanym szlaku kajakowym rzeki Brdy. Wybudowane zapory w Samociążku, Tryszczynie i Smukale - nie wykonując żadnych urządzeń dla transportu łodzi turystycznych - przez co ten atrakcyjny szlak stał się trudno dostępny. Inny przykład - 90 km odcinek Drwęcy od Brodnicy do Torunia, łączący jeziora Brodnickie z Wisłą, jest dla cięższych łodzi nie dostępny, z powodu jazu dla młyna wodnego w Lubiczu, w odległości około 12 km od ujścia Drwęcy do Wisły.

Przykładów takich jest wiele, trudno je wszystkie wyliczyć. Tym niemniej nasuwa się od razu jeden wniosek, że przy budowie takich obiektów, już w fazie projektowania inwestycji, należy przewidzieć wykonanie odpowiednich przejść wodnych, pochylni z mechaniczną wyciągarką lub transportu lądowego dla jednostek turystycznych. Nie stać nas bowiem w żadnym wypadku na marnowanie i tak ograniczonej ilości szlaków wodnych, tym bardziej, że koszty urządzeń dla przerzucania jednostek turystycznych stanowią drobny ułamek procentu kosztów realizowanej inwestycji.
Wobec dużego wzrostu ilości sztucznych zbiorników wodnych, zarówno już realizowanych jak i projektowanych, narasta problem odpowiedniego ich przygotowania dla celów turystycznych.

3.3.2.5. Realizacja wstępnych prac zagospodarowania turystycznego "na sucho" przed zalaniem zbiornika.

Mimo bezspornych korzyści przeprowadzenia wielu wstępnych prac dla turystyki "na sucho" przed zalaniem zbiornika, w praktyce rzadko je spotykamy. Najczęściej inwestorzy zapominają o tym, że sztuczne zbiorniki obok przemysłu i rolnictwa, mają służyć również turystyce wodnej i wypoczynkowi nadwodnemu. Nie wykonuje się przed zalaniem zbiornika niezbędnych prac przygotowawczych dla budowy turystycznych urządzeń wodnych, nie oczyszcza się dna budowanego zbiornika wodnego. Nawet nie wykarczowuje się drzew, tylko wycina na wysokości 1 m, a nawet istnieją nierzadkie wypadki, że nie rozbiera się całkowicie domów i zabudowań gospodarczych leżących na terenach zalewowych. Pozostałości te, sterczące jeszcze długo z wody, szpecą krajobraz, a gnijąc obniżają zdrowotność nadbrzeżnych terenów. Tak było na zbiorniku w Koronowie, tak było również na podwarszawskim zbiorniku Zegrzyńskim.

Rezultatem takiej działalności jest duże zmniejszenie efektywności inwestycji oraz pogorszenie w dużym stopniu walorów turystycznych budowanych zbiorników. Na dodatek, pozostawienie kikutów drzew i resztek zabudowań, wpływa na bezpieczeństwo żeglugi, stając się przyczyną licznych awarii nie tylko jednostek turystycznych ale również innych użytkowników tych wód.

Z podanych powyżej braków i niedopatrzeń, obserwowanych przy realizacji tego rodzaju inwestycji wodnych, muszą być wyciągnięte właściwe wnioski, aby podane, nieprzemyślane, decyzje, obniżające realne efekty społeczno - gospodarcze poniesionych nakładów finansowych, więcej się nie powtórzyły.

Przy budowie sztucznych zbiorników wodnych, już w fazie projektowania, należy przewidzieć rozwiązanie techniczne zagospodarowania turystycznego, szczególnie jeżeli chodzi o urządzenia wodne, takie jak - budowę portów, przystani, kąpielisk itp. Przy budowie tych urządzeń "na sucho", przed spiętrzeniem wody na stopniu, uzyskuje się duże oszczędności nakładów inwestycyjnych. Wystarczy nadmienić, że koszt 1 m^3 betonu w robotach lądowych jest kilkakrotnie tańszy niż w robotach podwodnych. W przypadku konieczności zastosowania przy robotach podwodnych konstrukcji specjalnych /palowanie, kesony/ różnica może wzrosnąć wielokrotnie.

III. PLAN PRZESTRZENNEGO TURYSTYCZNEGO ZAGOSPODAROWANIA POLSKI do 1990 roku

1. Prognozy rozwoju turystyki do 1990 r.

2. Dane wyjściowe do projektowania.

3. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania turystycznego kraju.

4. Baza turystyczna i urządzenia towarzyszące

5. Uwagi końcowe

1. Prognozy rozwoju turystyki do 1990 r.

1.1. Analiza czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego kraju do 1990 roku.

Postawienie koncepcji dalszego rozwoju turystyki, a przede wszystkim koncepcji przestrzennego zagospodarowania turystycznego kraju do roku 1990 należy oprzeć na szeregu wskaźników determinujących jej przyszłą wielkość i warunki jej uprawiania. Wskaźniki te wynikają z potrzeb społecznych, rozwoju procesów gospodarczych i znajomości przebiegu procesów demograficznych.

1.1.1. Procesy demograficzne.

Stan i struktura ludności Polski w latach 1971 - 1990 /tab. 1/.

- w latach 1971-1990 liczba ludności kraju wzrośnie o 4,4 mln czyli o 13,5 %.
- okres 1970 - 1990 będzie się charakteryzował dalszymi istotnymi zmianami w ogólnym stanie i w strukturze wieku ludności,
- zmiany te będą miały przede wszystkim wpływ na kształtowanie się wzajemnych proporcji ludności w wieku przedprodukcyjnym i poprodukcyjnym.

Proporcje te kształtować się będą następująco:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym / 0-17 lat / obniży się z 32,9 % ogólnej liczby ludności w 1970 r. do 25,6 % w 1990 r.
- ludność w wieku produkcyjnym wzrośnie z 56,1 % ogólnej liczby ludności do 60,6 %,
- ludność w wieku poprodukcyjnym wzrośnie z 11,0 % ogólnej liczby ludności w 1970 r. do 13,5 % w 1990 r.

Wiek przedprodukcyjny

- w latach 1971-1990 nastąpi spadek liczby dzieci i młodzieży w wieku szkolnym /7-14 lat/ o ok. 700 tys. /tj. o 14%/,
- podobna sytuacja rysuje się w przypadku młodzieży w wieku 15-17 lat - spadek o około 450 tys. /tj. o 22 %/.

Wiek produkcyjny

- liczba ludności w wieku produkcyjnym wzrośnie o 22 %
- wynosić ona będzie:

  w wariancie I /K-18/54, M-18/59/ - 20,5 mln /wzrost o 3,7 mln-55,4% ogółu ludności

  w wariancie II/K-18/59, M-18/64/ - 22,5 mln /wzrost o 4,2 mln/ - - 60,8 % ogółu ludności

Wiek poprodukcyjny

- liczba ludności w wieku poprodukcyjnym wzrośnie o 38%
- wynosić ona będzie:

  w wariancie I /jw./ - 6,9 mln /wzrost o 1,9 mln/ - 18,6 % ogółu ludności

  w wariancie II /jw./ - 4,9 mln /wzrost o 1,5 mln/ - 13,5 % ogółu ludności

Przewidywana koncentracja ludności

W latach 1971 - 1990 średnia wielkość zaludnienia w Polsce nie

ulegnie większej zmianie. Wzrośnie ona ze 104 osób/km^2 w 1970 r. do 118 osób/km^2 w 1990 r.

Znacznie większe różnice w gęstości zaludnienia będą występowały w podziałach wojewódzkich, a jeszcze większe w powiatowych. Spowodowane to będzie faktem, że okres najbliższych 20 lat charakteryzować się będzie:

- dalszą koncentracją życia społeczno-ekonomicznego na niewielkich obszarach powodując wielkie skupienie ludności i powstawanie aglomeracji miejsko-przemysłowych, a także mniejszych ośrodków miejsko - przemysłowych
- dalszą urbanizację wsi, polegającą na przechodzeniu ludności mieszkającej na wsi do zajęć pozarolniczych oraz na przyjęciu form miejskiego sposobu życia.

Ludność miast powiększy się w latach 1971-1990 o 6,7 - 7,5 mln osób /z 17,0 mln w r. 1970 do 23,7 - 24,5 mln w 1990 r./ - czyli wzrośnie o 39 - 44 %, podczas gdy w tym samym czasie ludność całej Polski wzrośnie o 4,4 mln osób.

Z przewidzianego ogólnego przyrostu ludności w miastach, na aglomeracje miejskie powinno przypadać 60 - 67 % całego przyrostu ludności miejskiej tj. w granicach 4-5 mln osób. Oznaczać to będzie wzrost udziału ludności zamieszkałej na terenach aglomeracji miejskich w całej ludności kraju, a mianowicie ludność ta stanowić będzie w roku 1990 39-42 %, wobec 32 % w 1970 r., a łącznie z ludnością rolniczą zamieszkałą na terenie aglomeracji miejskich zamieszkiwać będzie w 1990 r. ponad 50 % całej ludności kraju na obszarze stanowiącym zaledwie 7% pow kraju.

Ponad 2/3 przyrostu biologicznego ludności przypada na ludność zamieszkałą w 1970 r. na wsi. W związku z tym, ludność wiejska głównie z przeludnionych obszarów Polski centralnej i płd-wschodniej będzie migrowała do miast i będzie głównym źródłem przyrostu zatrudnienia w miastach. Przyczyni się też do tego przebudowa struktury rolnej.

Obok aglomeracji, ważną rolę spełniać będą ośrodki miejsko-przemysłowe o funkcjach ponadpowiatowych, o zaludnieniu perspektywicznym 50 - 100 tys. każde, koncentrujące różnego typu usługi oraz dostosowane do skali rodzaju zakłady przemysłowe. Miast takich, oprócz wojewódzkich, będzie około 30 - 40, zamieszkiwać w nich będzie 4,3 mln ludności /obecnie 2,6 mln/.

Pozostałe miasta, o skali obsługi powiatu, będą się rozwijać przede wszystkim w oparciu o pełnione przez nie funkcje administracyjne i rolnicze. Ludność tych miast wzrośnie z 3,9 mln w 1970 r. do 4,7 - 4,9 mln w 1990 r.

Migracje wewnętrzne będą znaczne. O kierunkach przemieszczeń ludności w latach 1971 - 1990 w wysokości 730 - 830 tys. osób będą decydowały potrzeby pięciu województw deficytowych pod względem siły roboczej: katowickiego, m.Warszawy, gdańskiego, opolskiego i szczecińskiego, przy czym kluczowe znaczenie mają dwa:katowickie i m.Warszawa.

1.1.2. Potrzeby społeczne.

Decydujący wpływ na właściwe postawienie koncepcji przestrzennego zagospodarowania turystycznego kraju mają potrzeby społeczne.

Najważniejszym elementem potrzeb społecznych jest wzrost przeciętnej realnej płacy. Stopniowy wzrost przeciętnej realnej płacy w latach 1971 - 1990 szacowany jest:

- w granicach 4,0 - 4,3 % średnio rocznie. Oznacza to, że w roku 1990 przeciętna płaca realna będzie 2,2-2,3 krotnie wyższa niż w roku 1970.

Ww dane wskazują na podwojenie tempa wzrostu przeciętnej realnej płacy w porównaniu z poprzednim 20-leciem.

Aby osiągnąć zakładany wzrost płacy realnej konieczne jest następujące tempo wzrostu dochodu narodowego:

Przeciętne roczne tempo wzrostu płacy realnej w latach 1971 - 1990 w %	4,0	-	4,3
Przeciętne roczne tempo wzrostu dochodu narodowego wytworzonego w latach 1971 - 1990 w %	6,6	-	7,5
Poziom dochodu narodowego wytworzonego w 1990 r. w %, przyjmując 1970 = 100	360	-	420

Elementem potrzeb społecznych w znacznym stopniu rzutującym na rozwój turystyki jest skracanie czasu pracy i zwiększanie urlopu.

Na kształtowanie się łącznych zasobów czasu wolnego wpływać będzie realizacja programu socjalnego, w ramach którego zakłada się m. in.:

- wprowadzenie 5 dniowego tygodnia pracy do 1980 roku i skracanie nominalnego czasu pracy w tygodniu z 46 godz. w 1970 do 44 godz. w 1975 r., 42,5 godz. w 1990 r. i 40 godz. w latach 1985 - 1990.
- rozszerzenie możliwości dla niektórych kategorii zatrudnionych wcześniejszego przejścia na emeryturę,
- wydłużenie płatnych urlopów macierzyńskich,
- wprowadzenie po 1980 r. dla niektórych kategorii zatrudnionych określonego czasu w roku dla podnoszenia kwalifikacji w oderwaniu od pracy.

Następować będzie stopniowe zwiększanie realnej średniej liczny dni urlopowych w roku, wynikające z dalszego wyrównywania urlopów dla pracowników fizycznych i umysłowych, z przesunięć w proporcjach pomiędzy poszczególnymi grupami wieku ludności /przyrost ludności w wieku produkcyjnym/ oraz ze wzrostu liczby osób uprawnionych do urlopów 6-tygodniowych.

Ważnym elementem polityki społecznej z punktu widzenia turystyki będą ułatwienia w zakresie przekraczania granic państwa. Należy założyć dalsze "otwieranie" granic pomiędzy krajami socjalistycznymi oraz znoszenie obowiązku posiadania wiz pomiędzy Polską, a niektórymi krajami socjalistycznymi.

1.1.3. Procesy gospodarcze.

Polska roku 1990 będzie krajem wysoko rozwiniętym gospodarczo. Dochód narodowy na jednego mieszkańca kształtować się będzie w wysokości 3.850 - 4.480 dolarów /1970 r. - 1.210 dolarów/. Oznacza to, że do roku 1990 Polska osiągnie od 130 - 225 % obecnego poziomu dochodu narodowego na 1 mieszkańca wysokorozwiniętych krajów kapitalistycznych Europy.

W podstawowych gałęziach przemysłu zostanie osiągnięty światowy poziom jakości i standardu, tak że będą one mogły być przedmiotem opłacalnego eksportu. Zostaną stworzone nowoczesne gałęzie gospodarki - w związku z rewolucją naukowo-techniczną - zwłaszcza przemysłu elektrotechnicznego, automatyki przemysłowej, petrochemii, nowoczesnych tworzyw itp. Poprzez rozwój techniki nastąpi "uprzemysłowienie rolnictwa".

Aby ww. oraz inne zamierzenia mogły być zrealizowane konieczny jest znaczny wzrost nakładów na inwestycje.

Poziom nakładów inwestycyjnych w latach 1971 - 1990 kształtować się będzie następująco:

Globalne nakłady inwestycyjne w latach 1971 - 1990 w mld zł	11.050	-	11.950
w %, poprzednie 20-lecie =100	442	-	478
Średnioroczna stopa wzrostu nakładów inwestycyjnych w 20-leciu 1971 - 1990 w %	7,7	-	8,5

Łącznie w 20-leciu przyjmuje się znaczne bardziej wyrównane tempo wzrostu inwestycji produkcyjnych i nieprodukcyjnych niż w poprzednich okresach pięcioletnich. Jest to konsekwencją przyznania w planie perspektywicznym priorytetu dla rozwiązania problemu mieszkaniowego. W związku z tym w całym 20-leciu nakłady na inwestycje nieprodukcyjne rosnąć będą nieco szybciej niż inwestycje produkcyjne, co stanowi specyfikę obecnego planu perspektywicznego.

Ze wszystkich gałęzi gospodarki narodowej najważniejszą rolę będzie odgrywał przemysł. Dla osiągnięcia założonego wzrost dochodu narodowego konieczny jest wzrost produkcji czystej przemysłu z 364 mld zł. w 1970 r. do 1.640 - 1.963 mld zł. t.j. wzrost 4,5 - 5,4 krotny. Średnioroczne tempo wzrostu produkcji przemysłu wynosić będzie odpowiednio 7,8% i 8,8%.

Spośród wielu gałęzi przemysłu jedna będzie miała szczególne znaczenie dla rozwoju turystyki i zwiększenia ruchliwości ludności-przemysł motoryzacyjny.

Masowy rozwój motoryzacji indywidualnej rozpocznie się w drugiej połowie lat 70-tych, a po r. 1980 będzie on poważnie zaawansowany. Zakłada się, że liczba samochodów osobowych w prywatnym użytkowaniu wzrośnie z około 0,5 mln w r. 1970 do ok. 5 mln w roku 1990. Oznaczać to będzie wzrost liczby rodzin posiadających samochody z 5% do ok. 37 % /1970 r.-1 samochód na 68 mieszkańców, 1990r. -1 samochód na 7 mieszkańców.

Jeżeli na ww. dane nałożymy pięciodniowy tydzień pracy, średnie wydłużenie urlopu, rozbudowę sieci autostrad i modernizację pozostałej sieci dróg, wzrost zamożności społeczeństwa, wzrost poziomu wykształcenia, zmiany wzorców związanych z wolnym czasem i wypoczynkiem, ułatwień związanych z turystyką zagraniczną to należy przypuszczać, że ruchliwość społeczeństwa za lat 20 będzie kilka, a może kilkanaście razy większa niż obecnie.

Tabela I

Ludność w latach wg wieku/w tys.osób/

Wyszczególnienie	1970	1980	1990
OGÓŁEM	32.604	35.149	36.996
dynamika	100,0	107,8	113,5
Wiek szkolny			
7 - 14	5.053	4.114	4.349
dynamika	100,0	81,4	86,1
15 - 17	2.102	1.584	1.636
dynamika	100,0	75,4	77,8
Wiek produkcyjny			
W - 1 K-18/54, M-18/59	16.808	19.879	20.525
dynamika	100,0	118,3	122,1
W - 2 K-18/59, M-18/64	18.306	21.405	22.525
dynamika	100,0	116,9	122,8
Wiek poprodukcyjny			
W - 1 K-55, M-60 i więcej	5.057	5.722	6.933
dynamika	100,0	113,1	137,1
W - 2 K-60, M-65 i więcej	3.559	4.196	4.981
dynamika	100,0	117,9	139,9

1.2. Trendy ruchu turystycznego.

Nie jest rzeczą łatwą określenie dynamiki rozwojowej ruchu turystycznego w okresie powojennym, ze względu przede wszystkim na to, że brak jest kompletnych, jednolitych materiałów statystycznych tego ruchu za okres 1946 - 1960.

Najpełniejszy stosunkowo obraz dynamiki rozwojowej turystyki w tym okresie, daje jednorodna statystyka przewozów turystycznych pub-

licznymi środkami lokomocji prowadzona od roku 1946. Wynika z niej,że w piętnastoleciu 1946 - 1960, ruch turystyczny wzrósł 23-krotnie/1946 - 1,1 mln osób, 1960 - 23,3 mln osób/, przy bardzo wysokim średniorocznym tempie przyrostu, wynoszącym ponad 31 %. Wielkości te, nie mogą jednak stanowić podstawy do wyciągania wniosków na przyszłość,gdyż dane okresu wyjściowego tzn. 1946 r., od którego się oblicza wzrost, są bardzo zaniżone, z uwagi na okres wojny i okupacji oraz trudności gospodarcze lat powojennych.

Począwszy dopiero od 1960 r., porównywalny materiał statystyczny i ujednolicone ceny dają prawidłowy obraz trendów. Oczywiście dla wyprowadzenia i bardziej bezdyskusyjnego udowodnienia tendencji rozwojowych ruchu turystycznego w naszym kraju, niezbędne byłoby przyjęcie dłuższych okresów obserwacyjnych. Z przyczyn jednak podanych wyżej, oparto się na materiale z lat 1960 - 1970:

Rodzaj ruchu turystycznego	jedn. miary	1960	1965	1970
1	2	3	4	5
Krajowy	tys. osób	23.294,0	45.609,0	63.943,0
"	%	100	196	274
"	%	-	100	140
Zagraniczny				
Przyjazdy	tys. osób	184,0	1.162,9	1.888,8
"	%	100	632	1.030
"	%	-	100	162
Wyjazdy	tys. osób	216,4	778,4	871,3
"	%	100	360	403
"	%	-	100	112

Z podanego zestawienia wynika, że w porównaniu do roku 1960,krajowy ruch turystyczny wzrósł w badanym dziesięcioleciu blisko 3-krotnie. Stosunkowo jednak większy wzrost obserwuje się w pierwszej połowie okresu /1960 - 1965/ - prawie 2 - krotny, przy średniorocznym tempie przyrostu 19,2%, niż w drugiej połowie okresu /1965-1970/ - 140%, przy średniorocznym tempie przyrostu 8,0 %.

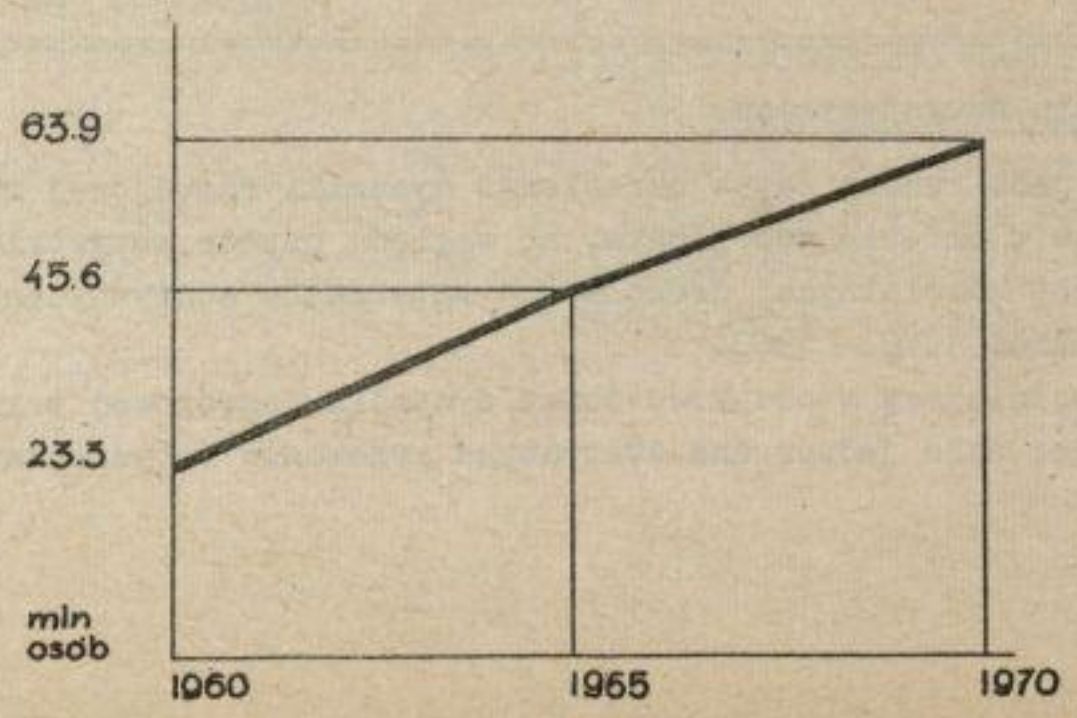

Ruch zagraniczny przyjazdowy wzrósł w omawianym dziesięcioleciu przeszło 10-krotnie, z tym, że w pierwszej połowie okresu - przeszło 6-rotnie, przy średnim bardzo wysokim tempie rocznego przyrostu 126,4%, a w drugiej połowie - tylko 162 %, przy rocznym tempie przyrostu 12,4%.

Ruch zagraniczny wyjazdowy, wzrósł w mniejszym stopniu w badanym okresie niż ruch przyjazdowy, bo tylko 4-krotnie. W latach 1960 - 1965 przeszło 3,5-krotnie - przy średniorocznym tempie wzrostu 72,0 %, natomiast w latach 1965 - 70 tylko 112 % - przy rocznym tempie wzrostu tylko 2,4 %.

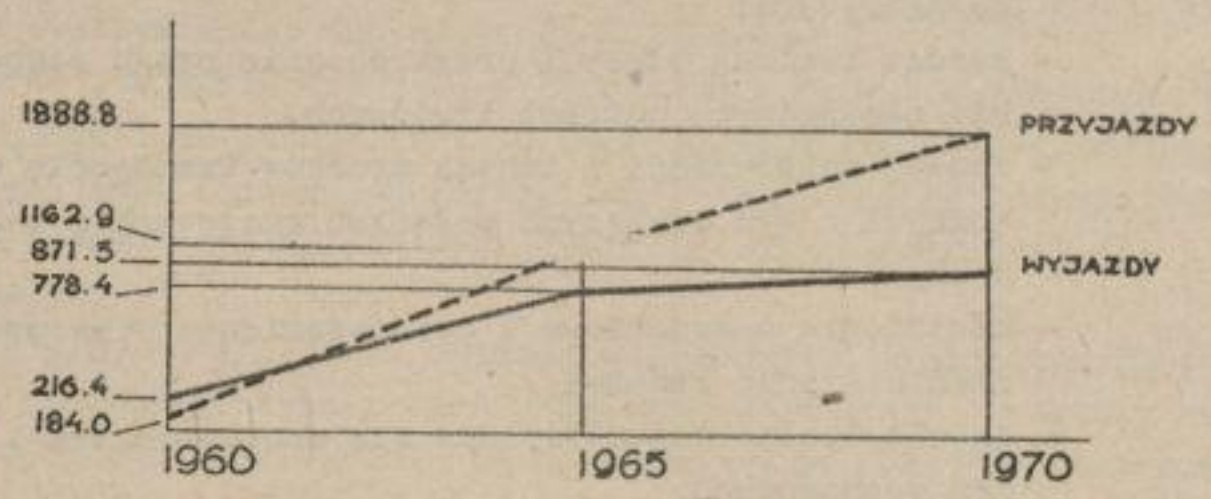

Aktywność turystyczna w badanym okresie, w ruchu krajowym przy przeliczeniu osobodni na osoby i przyjęciu średniego 16-dniowego okresu wypoczynku, przedstawia się następująco:

Rok	Aktywność turystyczna	Trendy	
1960	13,1 %	100	-
1965	30,1 %	230	100
1970	46,1 %	352	153

W dziesięcioleciu 1960 - 1970 aktywność turystyczna wzrosła 3,5-krotnie, z tym, że w pierwszym pięcioleciu tempo wzrostu było większe, prawie 2,5-krotne, a w drugim pięcioleciu mniejsze, bo tylko 1,5-krotne.

Przeprowadzone badania rejonizacji i głównych ciągów turystycznych w latach 1960 - 1970 dały w rezultacie następujący obraz lokalizacji wyjazdów turystycznych, w podziale na 5 krain krajobrazowych:

Lp.	Typ krajobrazu	% ruchu turystycznego od	-	do
1.	Nadmorski	20	-	30
2.	Pojezierny	15	-	24
3.	Nizinny	15	-	19
4.	Wyżynny	5	-	10
5.	Górski i wysokogórski	30	-	32

1.3. Prognoza ruchu turystycznego w Polsce na rok 1990.

1.3.1. Motywacja przyjętej metody.

1.3.1.1. Jako dane wyjściowe do opracowania prognozy posłużył szereg materiałów dot. trendów rozwoju dotychczasowego ruchu turystycznego, zarysowujących się w nim przemian strukturalnych oraz wpływu zjawisk takich, jak:

- rozwój demograficzny kraju,
- wzrost czasu wolnego i przyspieszenie okresu przejścia na emeryturę,
- wzrost realnej płacy i przekroczenie progu zaspokajania niezbędnych potrzeb życiowych,
- rozwój motoryzacji i innych środków transportu oraz związanych z tym szybszych połączeń krajowych i zagranicznych,
- ułatwienia paszportowe i celno-dewizowe przy przekroczeniu granic Państwa,
- intelektualne kształtowanie się społeczeństwa i jego dążeń poznawczych,
- dalsza urbanizacja powodująca chęć kontaktu ze środowiskiem naturalnym w czasie wakacji,
- przedłużenie życia ludzkiego z zachowaniem witalności do lat późniejszych niż to ma miejsce obecnie.

Z powyżej przytoczonych czynników wzrostowych, jako konkretnie uchwytne w liczbach i przydatne do obliczeń prognostycznych uznano:

1/ rozwój demograficzny do roku 1990 /materiały GUS, i materiały Komisji Planowania/,
2/ urbanizację społeczeństwa, a więc podział ludności w roku 1990 na miejską i wiejską /materiały GUS i Komisji Planowania/,
3/ prognozę motoryzacyjną /materiały Rady Motoryzacyjnej przy RM/,
4/ wzrost realnej płacy obywatela naszego kraju w latach 1970 -90,
5/ przedłużenie średniego urlopu, skrócenie tygodnia pracy, przybliżenie granicy wieku emerytalnego o 5 lat.

Pozostałe stymulatory ruchu turystycznego zostały wzięte pod uwagę dodatkowo jako nie zawsze wymierne cechy wskazujące jednak na stałą progresywną dynamikę ruchu turystycznego w najbliższym dwudziestoleciu, po którym nastąpić może pewne nasycenie potrzeb.

1.3.1.2. Turystyka, tak jak i inne formy spędzania czasu wolnego jest zjawiskiem trudnym do uchwycenia w ścisłe ramy, szczególnie w przewidywaniach, gdyż pozwala na wybór sposobu jej uprawiania najbardziej odpowiadający aktualnym potrzebom człowieka i tylko w części daje się kontrolować na polu organizacji wycieczek zbiorowych i poprzez warunki paszportowo - dewizowe w turystyce zagranicznej oraz regulować miejscami bazy turystycznej - głównie zamkniętej.
Szybki rozwój motoryzacji oraz kształtujące się cele i ambicje po-

znawcze wraz z dążeniem do aktywnego wypoczynku przyczyniają się do zmiany struktury ruchu turystycznego. Coraz liczniej w czasie urlopu uprawia się wojaże krajoznawczo - wypoczynkowe polegające na częstej zmianie miejsca pobytu, bazowaniu na ogół na własnym sprzęcie noclegowo-żywieniowym i łączeniu form wypoczynku pobytowego /najczęściej jednak krótszego niż statystyczne minimum téj formy = 7 dni/ ze zwiedzaniem okolic i miast, przez które prowadzi trasa. W czasie tych koczowniczych eskapad uprawia się też często rozmaite formy turystyki kwalifikowanej korzystając ze sprzętu wypożyczonego lub własnego składanego.
Formy te stają się też bardzo popularne w zagranicznym ruchu turystycznym i wzrastają wraz ze zwiększeniem się liczby zmotoryzowanych osób i rozwojem caravaningu. Jednocześnie wzrasta też znacznie liczba uczestników wycieczek zarówno weekendowych jak i urlopowych.
Wydaje się, że stosowana obecnie w większości analizowanych opracowań prognostycznych metoda przedłużania obecnej struktury ruchu turystycznego /szczególnie urlopowego/ aż po rok 1990 jest niebezpieczna i grozić może niewłaściwym zagospodarowaniem turystycznym kraju.

1.3.1.3. W oficjalnej statystyce GUS-u istnieje podział na:

- turystykę pobytową,
- turystykę wycieczkową,
- wypoczynek świąteczny.

Osobno wymienia się też w niektórych zestawieniach turystykę kwalifikowaną.

Z powyższego podziału tylko turystykę pobytową uważa się za formę ruchu urlopowego.

1.3.1.4. W niniejszych rozważaniach dotyczących roku 1990 podzielono analizy na część dot. wypoczynku świątecznego oraz część odnoszącą się do ruchu wakacyjno-urlopowego.
W jednym i drugim okresie uprawiania turystyki występować mogą takie formy jak:

- wycieczki,
- wędrówki samochodowe,
- wędrówki kwalifikowane,

i jedynie stacjonarne formy wypoczynku są różne /wypoczynek świąteczny - krótki, jedno - lub dwu, a w przyszłości dwu i półdniowy, a wypoczynek pobytowy - długi: 7 - 30 dni/.

Prognozę dotyczącą ruchu wakacyjno - urlopowego oparto na społecznych potrzebach uczestnictwa w wym. wyżej czterech rodzajach turystyki, które mogą się odbywać w czasie urlopu, zaś prognoza rozwoju wypoczynku świątecznego bazuje na potrzebach wyjazdu poza miasto ludności miejskiej w 23-ech aglomeracjach w roku 1990.

Wprowadzenie analiz rodzajów turystyki zgodnie z przewidywaną strukturą ruchu turystycznego w przyszłości daje możliwość łat-

wego przetłumaczenia danych ruchu na potrzeby bazy noclegowej od - powiednio do jej struktury.

Potrzeby społeczne określają ruch wakacyjno - urlopowy łącznie z turystyką zagraniczną wyjazdową; osobno przeprowadzić trzeba badanie tendencji wzrostu ruchu zagranicznego przyjazdowego.

1.3.2. Prognoza ruchu wakacyjno - urlopowego do roku 1990.

1.3.2.1. Ruch wakacyjno - urlopowy w Polsce różni się swoim charakterem w zależności od grupy wieku uprawiającej turystykę: zachodzą też duże różnice w udziale ludności miejskiej i wiejskiej w rozmaitych jego formach.

1.3.2.2. W rozważaniach dla roku 1990 przyjęto szereg postulatów wynikają - cych z czynników rozwoju i zmiany struktury ruchu.

1.3.2.2.1. Należy zaktywizować turystycznie wieś, bo aczkolwiek prace gos - podarskie utrudniają wyjazd, to mechanizacja rolnictwa, nowe formy gospodarki rolnej, zmiana psychiki i zainteresowanie światem /zawdzięczane m.in. wpływom publikatorów/ będą wpływały na duży rozwój turystyki na wsi z przewagą form turystyki pobytowej i wycieczek zorganizowanych, które należy propagować i usprawnić organizacyjnie przewidując specjalną "sezonowość wiejską" zależną od rolniczego cyklu produkcyjnego.

1.3.2.2.2. Dużą uwagę przywiązywać trzeba do wypoczynku wakacyjnego dzieci i młodzieży, dla których przygotować należy taką liczbę miejsc bazy noclegowej i towarzyszącej, aby wszystkie mogły chociaż 3 - 4 tygodnie wakacji /licząc łącznie z feriami zimowymi/ spędzić w zmienionym klimacie, poznając walory naszego kraju, uprawiając czynną turystykę wędrówkową kwalifikowaną itp.

1.3.2.2.3. Do młodzieżowego ruchu wakacyjno - urlopowego ze względu na ich doroczny charakter dołączono także wycieczki krajoznawcze, dydaktyczne, które powinny znaleźć się w obowiązkowym programie szkolnym jako najbardziej interesująca forma nauczania geografii, historii, przyrody /w klasach niższych 1 wycieczka 2-dniowa w roku, w klasach wyższych jedna wycieczka 4-dniowa, lub dwie 2-dniowe /.

1.3.2.2.4. Jako dość aktywną turystycznie uznano grupę ludności w wieku produkcyjnym /szczególnie w mieście/, po obniżeniu granicy wieku wejścia do niej, skupiać ona będzie ludzi nie starych, posiadających fizyczną sprawność pozwalającą na organizację turystycznych przedsięwzięć, dużo czasu wolnego oraz zainteresowania poznawcze.

Jako formy najpopularniejsze uznano tu turystykę pobytową /wczasy, sanatoria, letniska itp./ oraz turystykę wycieczkową jako formę dość łatwą i tanią, nie wymagającą wielu zabiegów organizacyjnych i pozwalającą poznać miasta, kraje, ludzi.

1.3.2.2.5. Dążność zurbanizowanego społeczeństwa do ucieczki od hałasu i cywilizacji wyraża się chęcią spędzania urlopu w naturalnym środowisku.

Dlatego też przewiduje się wzrost popularności form wędrówek kwalifikowanych i zmotoryzowanych, które uprawiane głównie w sezonie letnim zadowolą się bazą lekką.
Przewidywać należy też duży rozwój turystyki wycieczkowej w obszarach krajoznawczych o atrakcyjnym środowisku naturalnym.

1.3.2.2.6. Obliczenia należy wykonać dla całego ruchu urlopowo-wakacyjnego łącznie z ruchem zagranicznym wyjazdowym, który określony osobno, trzeba potem odjąć /dla uzyskania liczb potrzebnych do ustalenia liczby miejsc baz[illegible]ej w kraju/.

1.3.2.2.7. Wyniki prognozy faktycznego udziału osób w poszczególnych rodzajach turystyki wakacyjno-urlopowej /jedna osoba może uczestniczyć w kilku krótszych formach w czasie urlopu/ należy przetransponować, ustalając średni okres rocznego urlopu poświęcony turystyce równy 20 dni, oraz przyjmując 100% udziału młodzieży w wieku szkolnym w wypoczynku trwającym 3 - 4 tyg. rocznie.

1.3.2.2.8. Metodę określenia społecznych potrzeb udziału w turystyce grup wieku w mieście i na wsi uważa się za podstawę w ustaleniu prognozy; jako sprawdzenie wyników traktuje się ponadto:

a/ metodę ustalenia wielkości ruchu turystycznego przy pomocy tzw. "współczynnika elastyczności dochodowej ruchu turystycznego " /[illegible]ide "Koreferat..." mgr St. Ostrowskiego do opracowania Zespołu Planowania Społecznego Komisji Planowania przy R.M./;

b/ obliczenie uczestnictwa w formach turystyki wędrówkowej na podstawie prognozy motoryzacyjnej na rok 1990;

c/ porównanie z innymi opracowaniami prognostycznymi wykonanymi w kraju;

d/ porównanie otrzymanej aktywności turystycznej w roku 1990 do aktywności turystycznej innych rozwiniętych gospodarczo państw Europy w latach bieżących.

1.3.2.2.9. Dla roku 1980 nie wykonuje się analitycznych obliczeń; wielkości dla tego roku ustala się przyjmując założenia stopniowej przemiany struktury ruchu oraz większych możliwości przygotowania właściwej bazy turystycznej podstawowej i towarzyszącej w dziesięcioleciu 1980 - 1990.
Uwzględnia się również proporcje rozwoju demograficznego między rokiem 1980 a 1970 i 90 oraz prognozę motoryzacyjną na ten rok.

1.3.3. Komentarz do tabel.

1.3.3.1. W trzech pierwszych tabelach przedstawiono prognozę ruchu turystycznego wakacyjno - urlopowego /łącznie krajowego i zagranicznego wyjazdowego/ w następującym podziale:

T a b e l a I - Grupa wieku 7 - 17 lat /dzieci i młodzież w wieku szkolnym/,

T a b e l a II - Grupa wieku: kobiety 18-54 lat i mężczyźni 18-5[illegible] lat /ludność w wieku produkcyjnym/,

T a b e l a III - Grupa wieku: kobiety od 55 lat i mężczyźni od 60 lat /ludność w wieku emerytalnym/.
W analizach nie uwzględniono grupy lat 0-6, gdyż udział tych dzieci w turystyce jest nieliczony i nie rzutuje w sposób istotny na zagospodarowanie turystyczne kraju.

Wyniki trzech tabel wyrażone są w ich ostatnich pozycjach w przeliczeniu z faktycznej liczby uczestników we wszystkich rodzajach turystyki /o różnym okresie trwania/ na:

- stuprocentowe uczestnictwo w turystyce wakacyjnej dzieci i młodzieży w wieku szkolnym. /Wyliczenie to obrazuje długość wypoczynku w mieście i na wsi, gdyby wszystkie dzieci spędzały wakacje poza domem; ma to znaczenie raczej teoretyczne, gdyż praktycznie jakiś procent dzieci - większy na wsi - pozostanie w czasie wakacji w miejscu swego zamieszkania. Dla obliczeń bazy noclegowej takie przedstawienie uczestnictwa nie zmienia wyników, gdyż liczba"osobodni"pozostaje bez zmian. Wydaje się bardziej uzasadnione założenie, że 100% dzieci będzie wypoczywało przez 24-29 dni,niż gdyby zakładało się, że mniej dzieci będzie wypoczywało dłużej/.
- 20-dniowy urlop ludności produkcyjnej /30 dni - przeciętna długość urlopu, z tego średnio 20 dni przeznaczone na uprawianie turystyki/ oraz 20-dniowy średni okres imprezy turystycznej ludności w wieku poprodukcyjnym

1.3.3.2. T a b e l a IV jest podsumowaniem 3-ch tabel analitycznych w podziale na miasto i wieś oraz:

a/ grupy wieku /przyjmując 100% udziału dzieci i młodzieży , 20-dniowy okres urlopu wykorzystywanego na turystykę przez dorosłych/,

b/ rodzaje turystyki urlopowej - suma wyraża faktyczną liczbę uczestników biorąc pod uwagę, że jedna osoba w czasie urlopu może brać udział w więcej niż jednej imprezie turystycznej, stąd udział ponad 100%.

1.3.3.3. T a b e l a V wprowadza podział ruchu wakacyjno - urlopowego na:

- turystykę krajową,
- turystykę zagraniczną wyjazdową

zakładając po 2 warianty dla każdej z tych form i wykazując w rubrykach "turystyka wakacyjno-urlopowa ogółem" wariant maksymalny i minimalny.

Ze względu na wprowadzone średnie długości trwania imprez turystyki zagranicznej nieco odmienne od krajowych, globalne wartości różnią się w sposób nieznaczny od wartości podanych w tab. IV /1-4 % /.

Wielkość uczestnictwa w ruchu zagranicznym wyjazdowym przyjęto z analiz dotychczasowych trendów i z proporcji ruchu wewnętrznego do wyjazdowego w krajach rozwiniętych gospodarczo.

Wzrost uczestnictwa w zagranicznym ruchu wyjazdowym w Polsce w ostatnich dwóch latach nie może być miarodajną wskazówką dla prognozy:

r. 1970 - 0,871 mln osób
r. 1972 - 3,0 mln osób,

gdyż eksplozję spowodowało otwarcie granicy z NRD.
Przy dalszych ułatwieniach wyjazdów ruch ten będzie dynamicznie rósł, jednak wielkości w roku 1990 nie powinny przekraczać w " osobach" - 0,5 do 7,0 milionów, tj. ok. 20-25% ruchu krajowego.
Daje to aktywność ruchu turyst. zagranicznego wyjazdowego w r.1990= = 13,5 - 19,0%, tzn. ca 16 Polaków na 100 wyjeżdżać by mogło w czasie urlopu za granicę.

1.3.3.4. T a b e l a VI pokazuje rozwój ruchu turystycznego wakacyjno-urlopowego w latach 1970 - 90 wraz z aktywnością turystyczną w poszczególnych rodzajach ruchu i podziałem na turystykę krajową i zagraniczną.

Z tabeli wynika, że ruch krajowy wzrośnie w latach 1970 - 90 o 220 - 310 %, zaś ruch zagraniczny w tym samym czasie o 700-1000%, co daje łączny wzrost ruchu w osobodniach o 250 - 350 %.

Wzrost ruchu w osobach wg jego struktury przedstawia również wykres 1 /ze str. /.

1.3.4. Sprawdzenie prawidłowości wyników prognozy.

1.3.4.1. Metoda współczynnika elastyczności dochodowej ruchu turystycznego, który wyraża stosunek wzrostu ruchu turystycznego do wzrosu indywidualnych płac.

Współczynnik ten określony jest w materiałach UIOOT jako:
1,2 - dla turystyki krajowej
1,5 - dla turystyki zagranicznej wyjazdowej.
Dynamika wzrostu przeciętnej płacy w Polsce w latach 1970 - 90 = = 220 lub 230 %, średnio 225 %.

W roku wyjściowym ruch turystyki pobytowej wyrażał się liczbą 155 mln osobodni.
Wzrost ruchu w okresie 1970-90 - 225 x 1,2 = 270%
155 mln x 2,70 = 420 mln osobodni
420 : 20 dni = 21 mln osób
w turystyce urlopowej /pobyt+inne formy ruchu/
Wyniki prognozy przewidują udział 22,6 - 26,6 mln osób w turystycznym ruchu urlopowym w kraju, a więc liczbę osób wyższą, co jest uzasadnione dotychczasowym niedorozwojem zagospodarowania turystycznego w Polsce.

Sprawdzenie danych turystyki zagranicznej wyjazdowej w okresie 1970 - 90 w analogiczny sposób przy użyciu współczynnika 1,5 nie wydaje się słuszne, gdyż turystyka ta w Polsce nie wzrastała w równomierny sposób, była niewspółmiernie zaniżona i przeżyła eksplozję w ub. roku, a licząc od r. 1970 z pewnością wzrost jej w sto-

sunku do wzrostu płacy realnej będzie się wyrażał współczynnikiem znacznie większym /ok. 3,0/.

1.3.4.2. Metoda uwzględnienia prognoz motoryzacyjnych - dla turystyki wędrówkowej motorowej.

W r. 1990 - liczba samochodów osobowych wyniesie 5,3 mln, w tym szacunkowo: miasta 3,3 mln sztuk
wieś 2,0 mln sztuk

Przyjmując średnio 3 użytkowników na samochód:
miasto - 9,9 mln potencjalnych użytkowników
wieś - 6,0 mln potencjalnych użytkowników

Założenie: Korzystać będzie z samochodów w wojażach turystycznych:
w mieście - 75 % - 7,4 mln osób
na wsi - 50 % - 3,0 mln osób.

Na dojazdy do miejsca turystyki pobytowej używa samochód:
w mieście 25% użytkowników - 2,5 mln osób
na wsi 30-35% użytkowników - 1,8-2,1 mln osób.

Pozostali wyjeżdżają w czasie urlopu na wojaże krajoznawczo-wypoczynkowe, czyli wędrówki turystyczne:
w mieście - 50% użytkowników - 5,0 mln osób
na wsi - 15-20% użytkowników-0,0-1,2 mln osób

Porównując z tabelą IV :
- w mieście 4,6 - 6,6 mln osób
- na wsi 0,9 - 1,2 mln osób

Wyniki są więc zgodne.

1.3.4.3. Porównanie z innymi opracowaniami prognostycznymi na rok 1990.

w mln osób

Lp.	Opracowania porównywane	Razem tur. urlop.	tur.kraj.	tur.zagr.wyjazd.
1.	mgr Wł.Czepulis: Założenia wyjściowe do problemu rozwoju turystyki do 1990r.	24,5-27,0	19,5-21,5 a`20 dni	4,9-5,5
2.	mgr St.Ostrowski Koreferat do wyż. wym. "Założeń..."	24,5-28,8	19,5-20,4 a`20 dni	4,9-8,4
3.	Opracowanie własne Instytutu Turystyki	25,0-31,4 a`20 dni	22,6-26,6 a`20 dni	5,0-7,0 a`15 dni

1.3.4.4. Porównanie aktywności turystycznej Polski w latach 1970 - 90 z aktywnością turystyczną innych wysoko rozwiniętych krajów:

Aktywność turystyczna jest stosunkiem procentowym liczby uczestników wyjazdów urlopowych do liczby ludności kraju.

	1970	1980	1990
P O L S K A	37%	śr. 57% /48-66%/	śr. 78% /71-86%/

aktywność turystyczna w niektórych krajach w r. 1967:

Francja	-	42,6 %
Holandia	-	54,0 %
W.Brytania	-	60,0 %
Dania	-	66,0 %
Szwecja	-	77,0 %
Norwegia	-	78,0 %

1.3.5. Prognoza turystyki przyjazdowej do Polski w 1990 r.

Ruch turystyki przyjazdowej do Polski w roku 1970 wyrażał się liczbą 1,9 mln osób, a w tym:

z krajów socjalistycznych	-	1,6 mln osób
z krajów kapitalistycznych	-	0,3 mln osób
RAZEM :		1,9 mln osób

Liczba osób, które przyjechały do naszego kraju w ciągu 1970 - ego roku była wyższa o 110 % od liczby turystów, którzy w tym samym czasie z kraju naszego wyjechali /0,9 mln osób/.

Ruch przyjazdowy wzrastał w latach 1965-70 szybciej niż ruch wyjazdowy i to szczególnie w odniesieniu do krajów socjalistycznych:

turystyka wyjazdowa:	przyrost 1965 - 70
- do krajów socjalistycznych	7,7
- do krajów kapitalistycznych	50,7
razem	11,9 %

turystyka przyjazdowa:	przyrost 1965 - 70
- z krajów socjalistycznych	63,3
- z krajów kapitalistycznych	47,3
razem	62,4 %

Przewiduje się, że w przyszłości różnice między liczbą wyjeżdżających i przyjeżdżających z zagranicy turystów będą mniejsze i wynosić będą w r. 1990 ok. 20% nadal na korzyść ruchu przyjazdowego /ze względu na dodatni bilans płatniczy w turystyce zagranicznej /.

W p. 2.3.3. założono wielkości zagranicznego ruchu turystycznego w 1990 r. na 5,0 - 7,0 mln osób.
Wobec 20 % przewagi ruchu przyjazdowego powinna ona w r. 1990 wynosić :

6,0 - 8,5 mln osób

Po przeanalizowaniu szacunkowych danych na temat aktualnej struktury ruchu przyjazdowego i panujących w tej dziedzinie tendencji i trendów, założono następującą strukturę tego ruchu w roku 1990 :

1/ turystyka pobytowa	20 %	- średnio dni	15
2/ turystyka wycieczkowa	30 %	- " "	10
3/ turystyka wędrówkowa motorowa	40 %	- " "	10
4/ turystyka wędrówkowa kwalifikowana	10 %	- " "	15
razem turystyka zagraniczna przyjazdowa	100 %	- średnio dni	12

Powyższy podział struktury ruchu przyjazdowego został uwzględniony w rozdziale określającym szacunkowe potrzeby bazy noclegowej w formie narzutu w każdym z rodzajów noclegowej bazy turystycznej.

Reasumując można stwierdzić, że zagraniczny ruch przyjazdowy może wzrosnąć między rokiem 1970 - 90 3,1 - 4-5 krotnie, a więc nieco mniej niż ruch wyjazdowy.

Wielkość i struktura ruchu przyjazdowego w 1990 r.

rodzaj ruchu	osoby	osobodni
pobyt	1,2 - 1,7	18,0 - 25,5
wycieczki	1,8 - 2,6	18,0 - 26,0
wędrówki	2,4 - 3,4	24,0 - 34,0
turyst.kwalifikowana	0,6 - 0,8	9,0 - 12,0

GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU TURYSTYCZNYCH PRZYJAZDÓW ZAGRANICZNYCH DO POLSKI

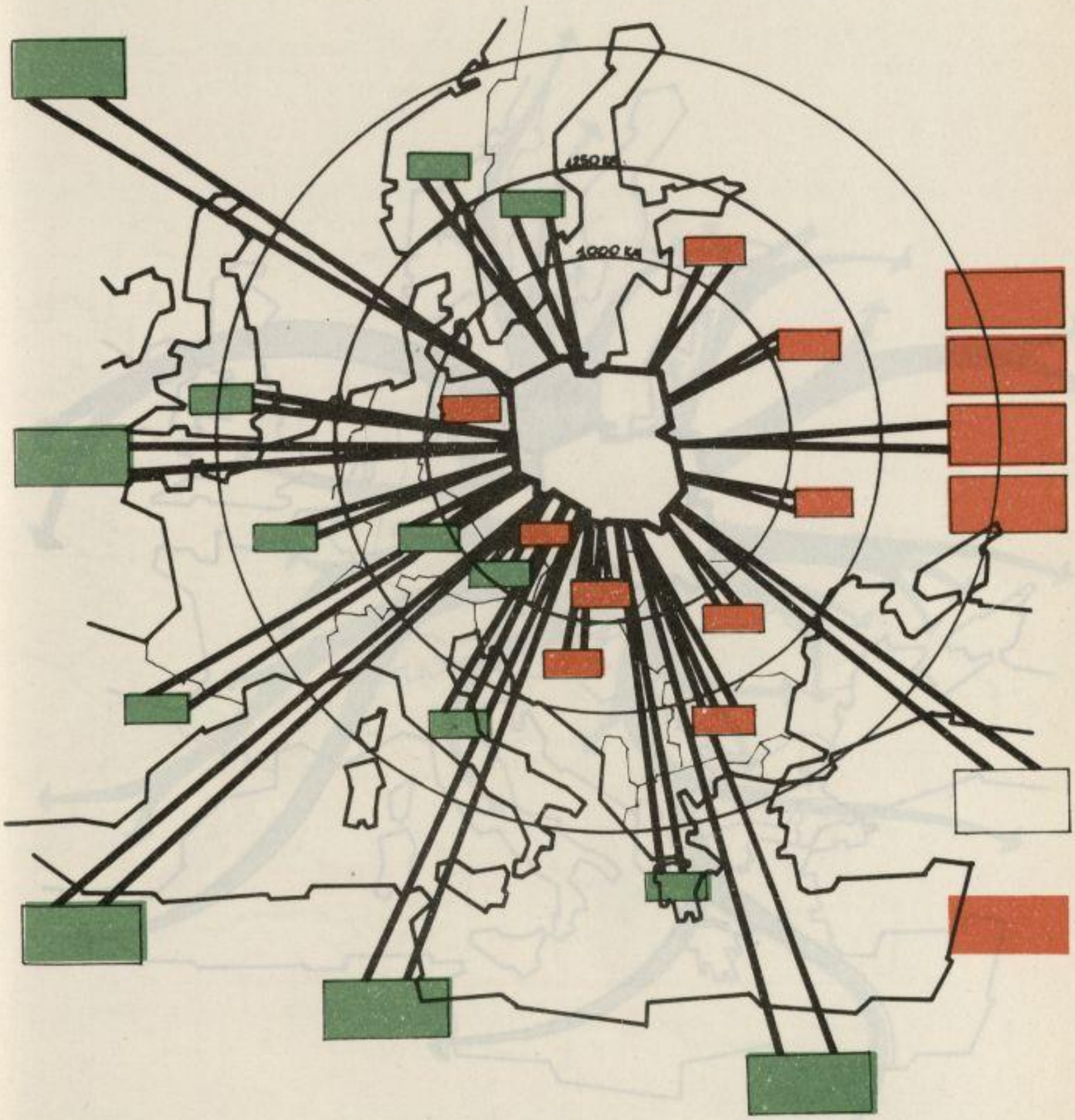

GŁÓWNE KIERUNKI TURYSTYCZNYCH WYJAZDÓW ZAGRANICZNYCH Z POLSKI

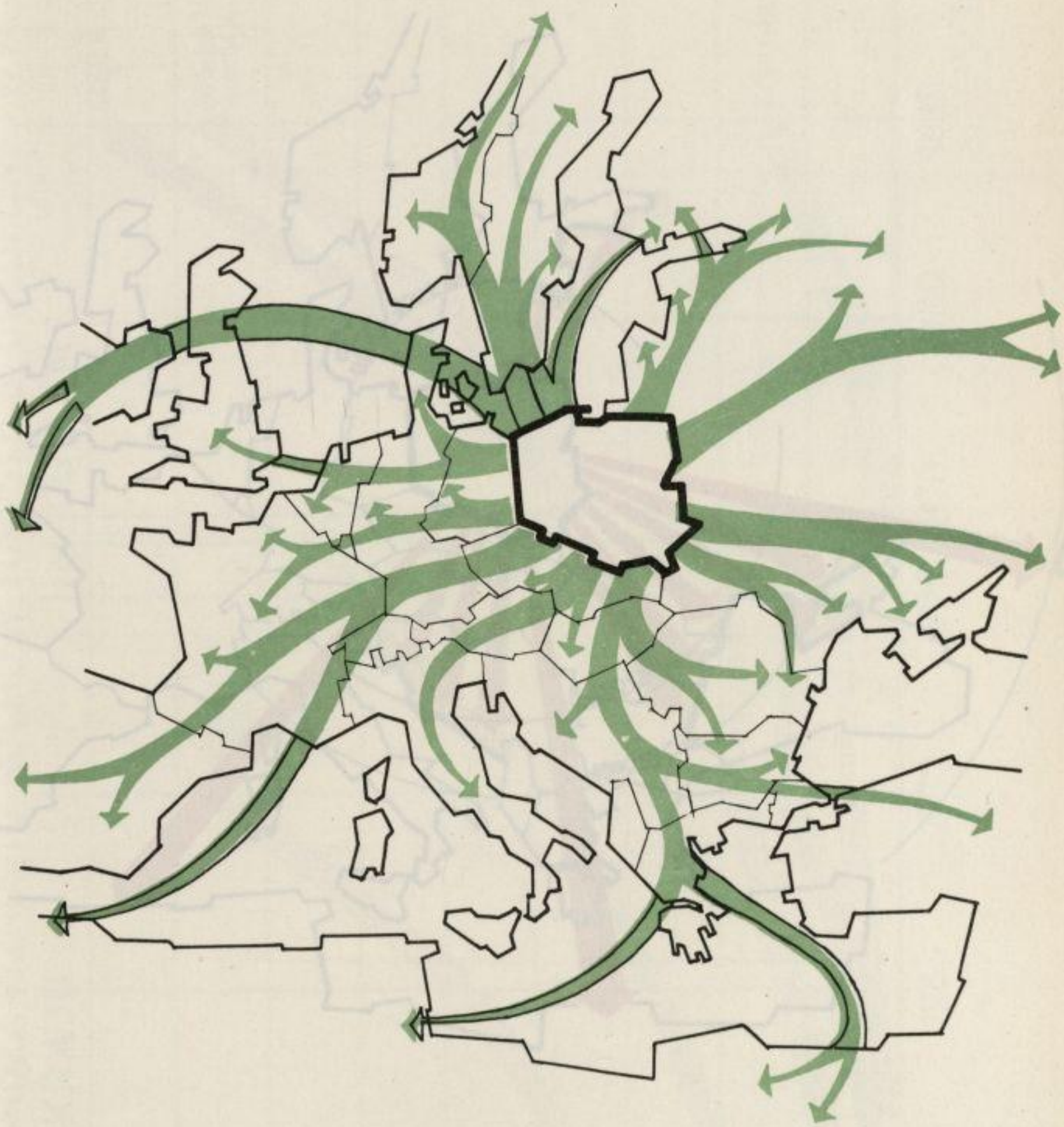

GŁÓWNE KIERUNKI ROZWOJU ZAGRANICZNEGO RUCHU WYJAZDOWEGO W TURYSTYCE POBYTOWEJ

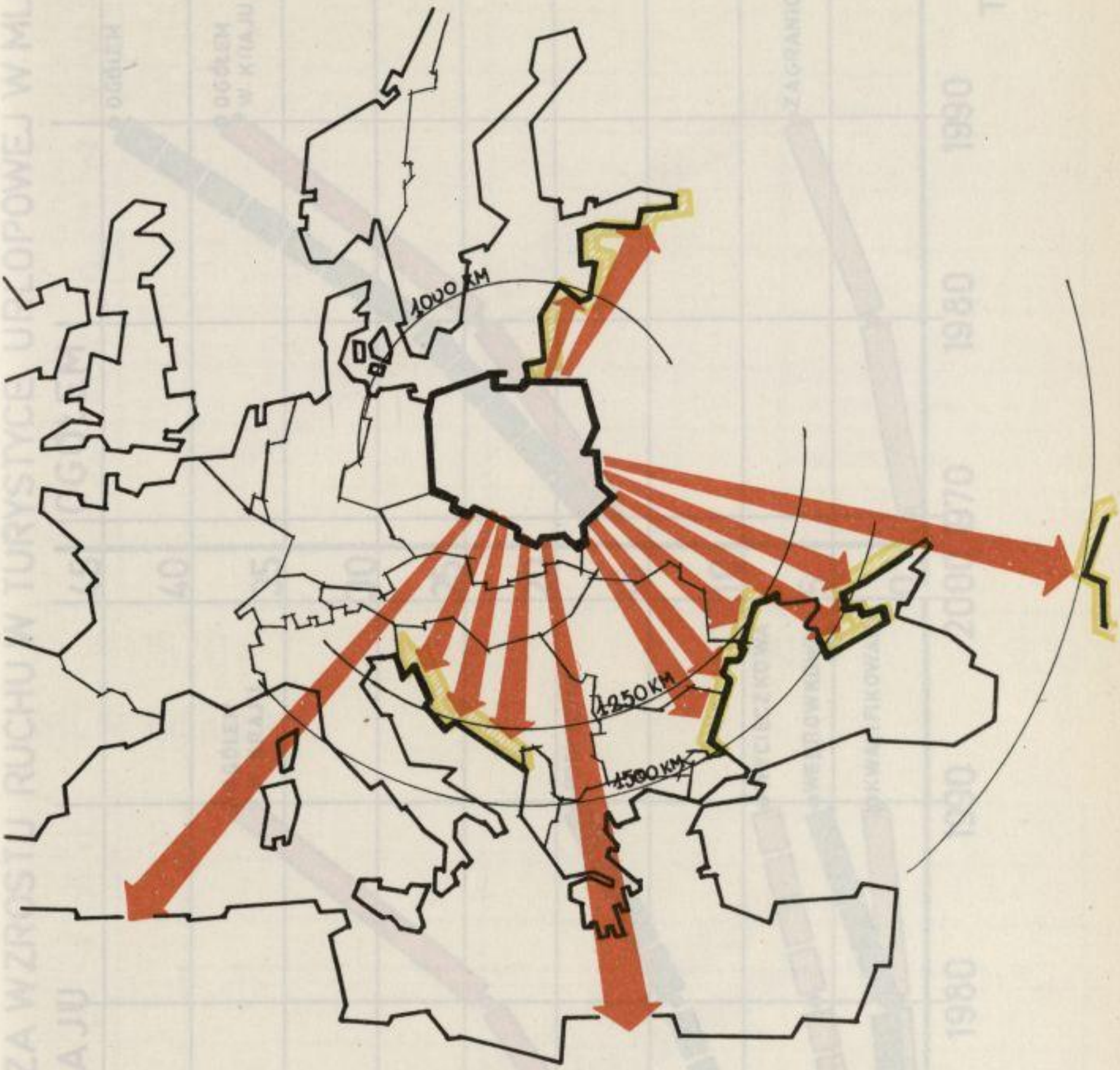

PROGNOZA WZROSTU RUCHU W TURYSTYCE URLOPOWEJ W MLN. OS.

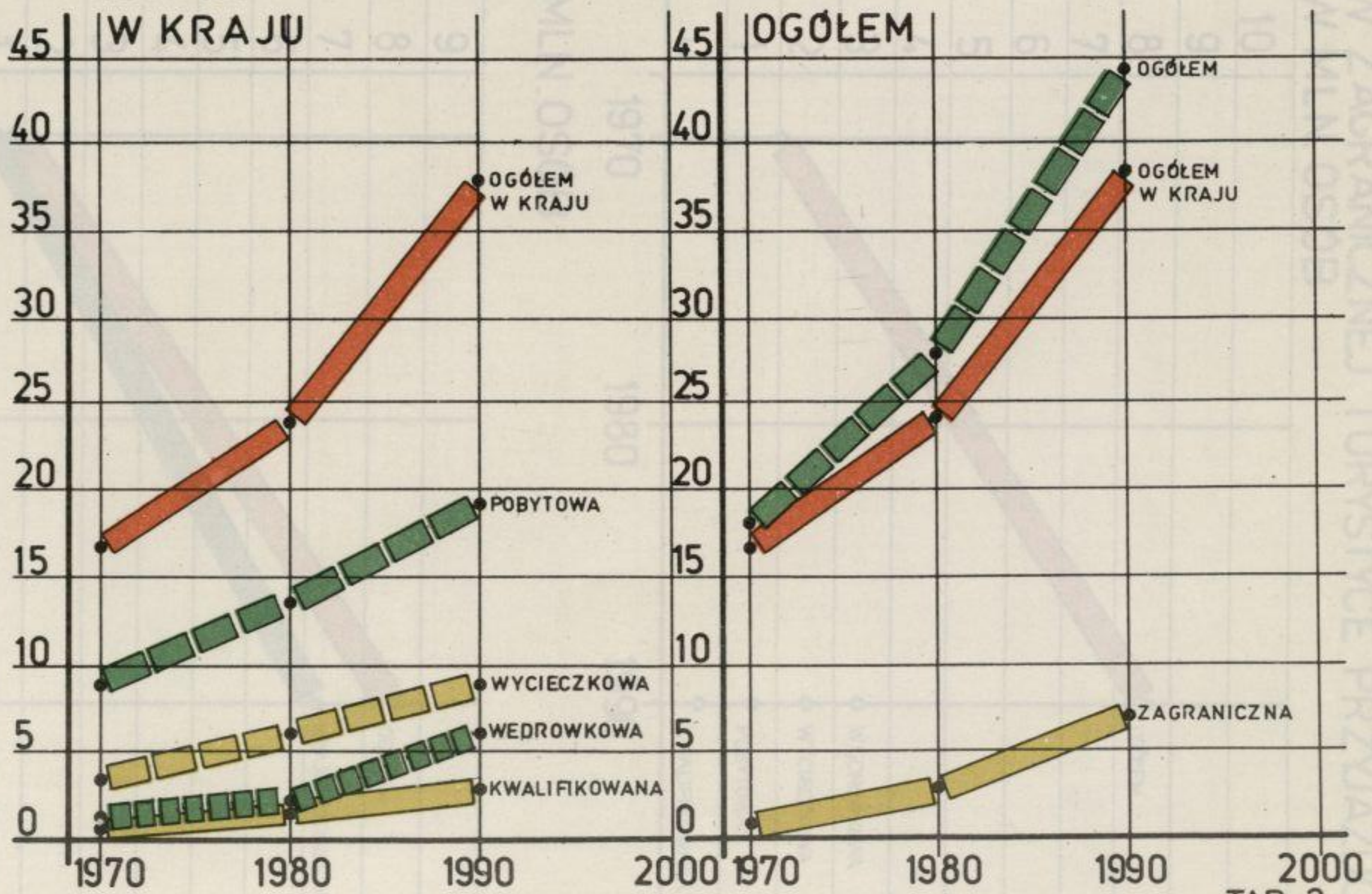

TAB. 2

PROGNOZA WZROSTU RUCHU W ZAGRANICZNEJ TURYSTYCE PRZYJAZDOWEJ W MLN. OSÓB

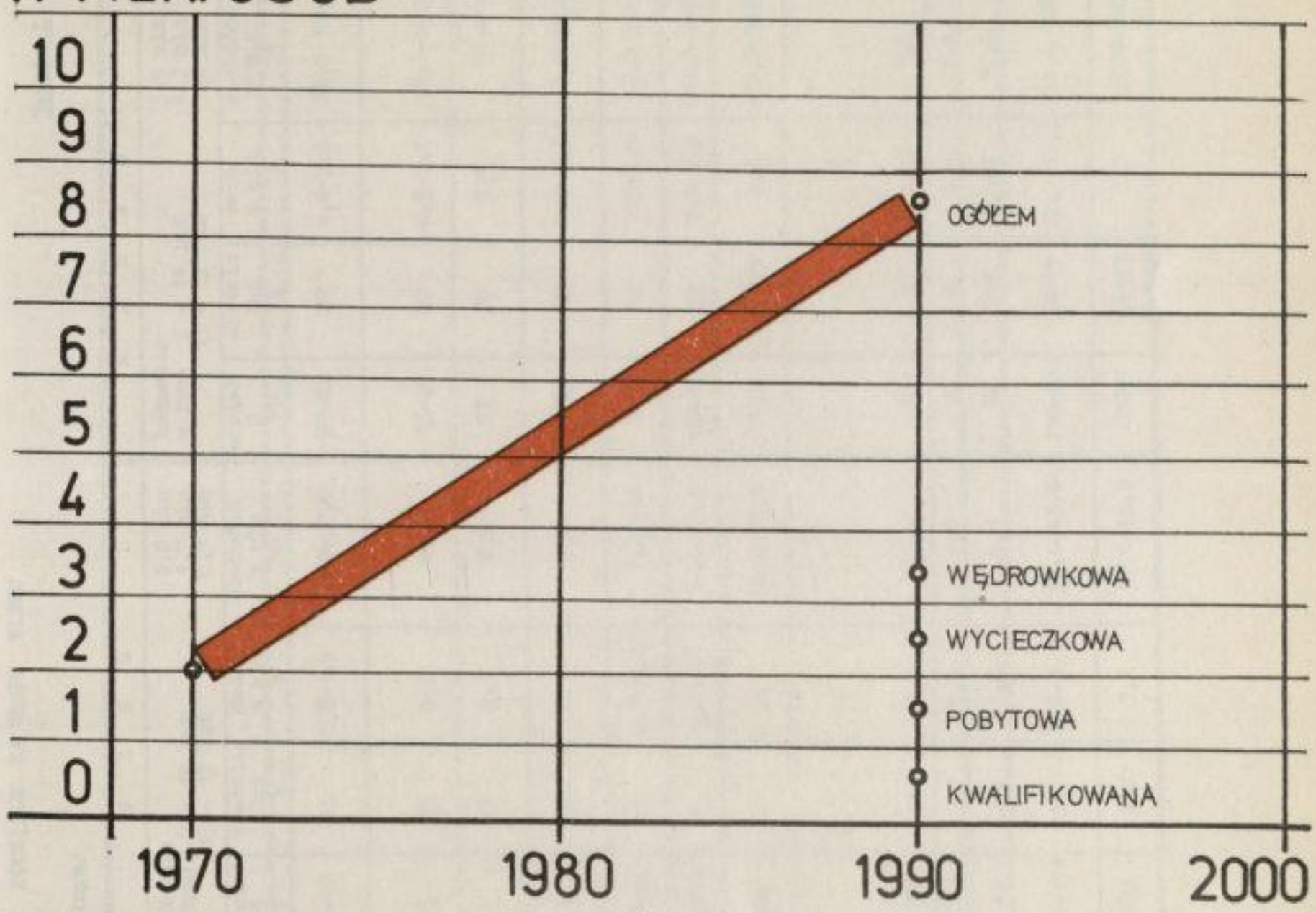

MLN. OSÓB

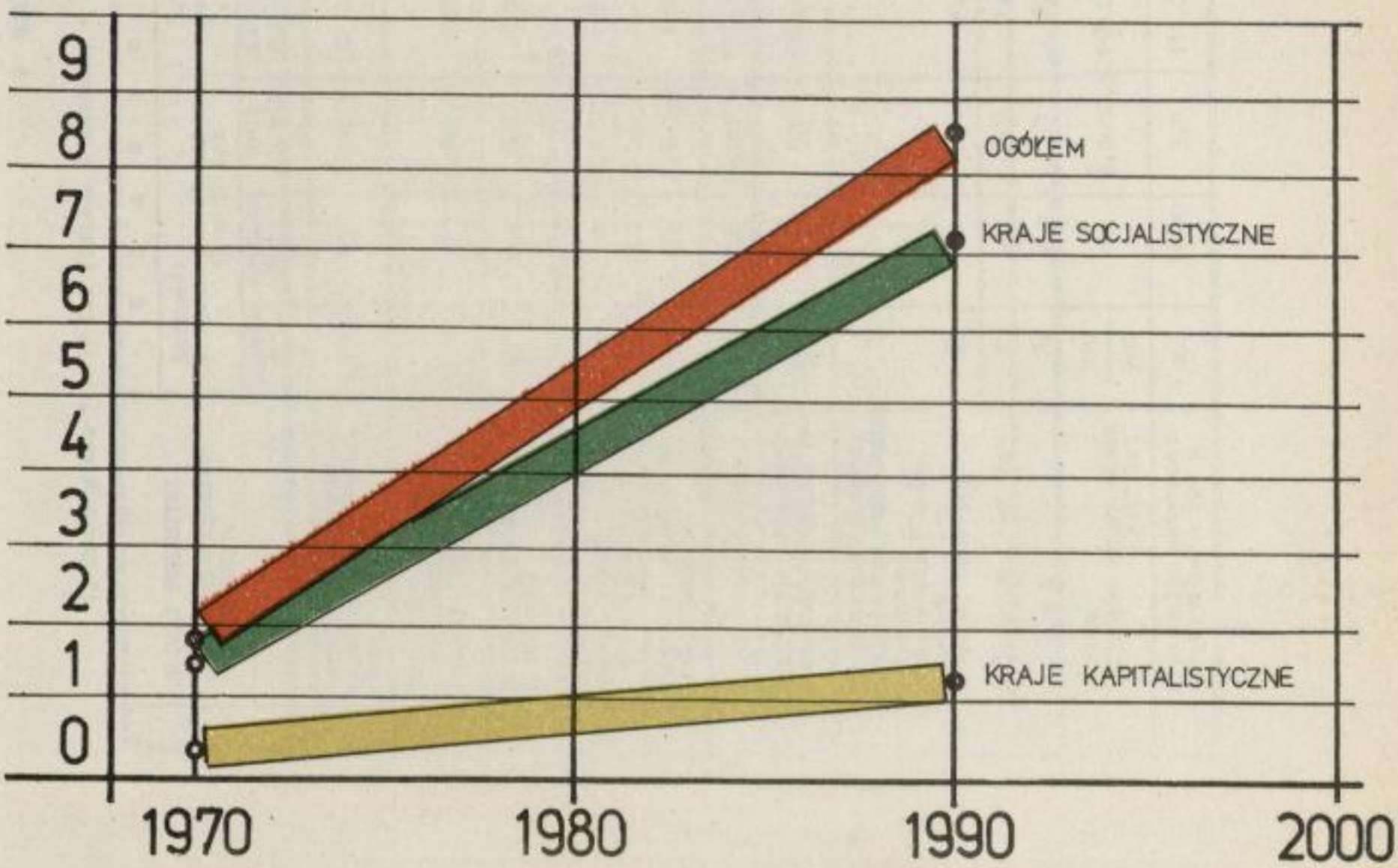

TAB. 3

PROGNOZA RUCHU TURYSTYCZNEGO WAKACYJNO - URLOPOWEGO
W ROKU 1990 W PODZIALE NA GRUPY WIEKU

Tabela I

1. Grupa wieku 7 - 17 lat /dzieci i młodzież w wieku szkolnym/

Lp.	RODZAJ TURYSTYKI /poza wypoczynkiem świątecznym/	MIASTO Ludność: 3,7 mln w tym: 7 - 14 lat 2,6 mln, 15 - 17 lat 1,1 mln				WIEŚ Ludność: 2,2 mln w tym: 7 - 14 lat 1,7 mln, 15 - 17 lat 0,5 mln				RAZEM Ludność: 5,9 mln w tym: 7 - 14 lat 4,3 mln, 15 - 17 lat 1,6 mln			
		udział %	średnio dni	osób w mln	osobodni w mln	udział %	średnio dni	osób w mln	osobodni w mln	udział %	średnio dni	osób w mln	osobodni w mln
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Turystyka pobytowa zorganizowana /kolonie, obozy/	90-100	20	3,3-3,7	66,0-74,0	60-70	20	1,3-1,5	26,0-30,0	77-88	20	4,6-5,2	92,0-104,0
2.	Turystyka pobytowa z rodzicami /wczasy, letnisko/	20-30	20	0,7-1,1	14,1,1	10	20	0,2	4,0	15-22	20	0,9-1,3	18,0-26,0
3.	Turystyka pobytowa u krewnych	20	20	0,7	14,0	5	20	0,1	2,0	13	20	0,8	16,0
4.	Turystyka wędrówkowa zmotoryzowana / z rodzicami /	20-30	10	0,7-0,1	7,0-11,0	5	10	0,1	1,0	13-20	10	0,8-1,2	8,0-12,0
5.	Turystyka wędrówkowa kwalifikowana	10-15	12	0,4-0,6	4,8-7,2	5-10	12	0,1-0,2	1,2-2,4	8-12	12	0,5-0,8	6,0-9,6
	Razem ruch wakacyjny	155-195	18	5,8-7,2	105,8-128,2	83-95	19	1,8-2,1	34,2-39,4	130-155	18	7,6-9,3	140,0-167,6
	Przyjmując aktywność turyst.młodzieży=100%	100	29-35	3,7	105,8-128,2	100	16	2,3	34,2-39,4	100	24-28	5,9	140,0-167,6
	Turystyka wycieczkowa krajoznawcza, wycieczki dydaktyczne 1 wycieczka w roku szkolnym a/dzieci 7-14 lat	80	2	2,1	4,2	80	2	1,4	2,8	80	2	3,5	7,0
	b/młodzież 15-17 lat	90	4	1,0	4,0	90	4	0,4	1,6	90	4	1,4	5,6
	RAZEM	84	2-4	3,1	8,2	82	2-4	1,8	4,4	82	2-4	4,9	12,6
	Ogółem: Turystyka grupy wieku 7-17 lat	240/280	13	8,9-10,3	114,0-136,4	165-178	11	3,6-3,9	38,6-43,8	210-240	12-13	12,5-14,2	152,6-180,2
	Przyjmując aktywność turystyczną = 100 %	100	31-37	3,7	114,0-136,4	100	18-20	2,2	38,6-43,8	100	26-33	5,9	152,6-180,2

2. GRUPA WIEKU 18 - 54/59 /LUDNOŚĆ W WIEKU PRODUKCYJNYM/

Tabela II

Lp.	RODZAJ TURYSTYKI URLOPOWEJ	M I A S T O				W I E Ś				R A Z E M			
		Ludność: 13,9 mln				Ludność: 6,5 mln				Ludność: 20,4 mln			
		udział %	średnio dni	osób w mln	osobodni w mln	udział %	średnio dni	osób w mln	osobodni w mln	udział %	średnio dni	osób w mln	osobodni w mln
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Turystyka pobytowa	55-60	20	7,6-8,4	152,0-168,0	45-50	20	2,9-3,3	58,0-66,0	50-57	20	10,5-11,7	210,0-234,0
2.	Turystyka wycieczkowa - zorganizowana /wycieczki krajozn./	10-15	5	1,4-2,1	7,0-10,5	20-30	5	1,3-2,0	6,5-10,0	13-20	5	2,7-4,1	13,5-20,5
3.	Turystyka wędrówkowa zmotoryzowana /krajozn.-wypoczynk./	25-35	10	3,5-4,9	35,0-49,0	10-15	10	0,7-1,0	7,0-10,0	20-30	10	4,2-5,9	42,0-59,0
4.	Turystyka wędrówkowa - kwalifikowana	10-15	12	1,4-2,1	16,8-25,2	10	12	0,7	8,4	10-15	12	2,1-2,8	25,2-33,6
	R A Z E M : ruch urlopowy	100-126	14-15	13,9-17,5	210,8-252,7	85-107	14	5,6-7,0	79,9-94,4	95-120	14-15	19,5-24,5	290,7-347,1
	Przyjmując średnio okres wypoczynku = = 20 dni	75-92	20	10,5-12,6	210,8-252,7	60-72	20	4,0-4,7	79,9-94,4	70-85	20	14,5-17,4	290,7-347,1

3. GRUPA WIEKU POWYŻEJ 55/60 LAT

/ Ludność w wieku emerytalnym /

Tabela III

Lp.	RODZAJ TURYSTYKI URLOPOWEJ	MIASTO				WIEŚ				RAZEM:			
		Ludność: 4,2 mln				Ludność: 2,7 mln				Ludność: 6,9 mln			
		udział %	średnio dni	osób w mln	osobodni w mln	udział %	średnio dni	osób w mln	osobodni w mln	udział %	średnio dni	osób w mln	osobodni w mln
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	Turystyka pobytowa	40-50	20	1,7-2,1	34,0-42,0	30-40	20	0,8-1,1	16,0-22,0	35-45	20	2,5-3,2	50,0-64,0
2.	Turystyka wycieczkowa - zorganizowana /Wycieczki krajoznawcze/	20-30	4	0,8-1,3	3,2-5,2	5-15	4	0,1-0,4	0,4-1,6	15-25	4	0,9-1,7	3,6-6,8
3.	Turystyka wędrówkowa zmotoryzowana /krajozn.-wypoczynk./	10-15	10	0,4-0,6	4,0-6,0	5	10	0,1	1,0	7-12	10	0,5-0,7	5,0-7,0
4.	Turystyka wędrówkowa-kwalifikowana	5-10	10	0,2-0,4	2,0-4,0	2	10	0,1	1,0	4-7	10	0,3-0,5	3,0-5,0
	Razem: ruch urlopowy	74-105	13-14	3,1-4,4	43,2-57,2	42-67	15-16	1,1-1,7	18,4-25,6	62-93	13-14	4,2-6,1	61,6-82,8
	przyjmując średni urlop = 20 dni	52-70	20	2,2-2,9	43,2-57,2	33-48	20	0,9-1,3	18,4-25,6	45-60	20	3,1-4,2	61,6-82,8

PROGNOZA RUCHU WAKACYJNO - URLOPOWEGO W ROKU 1990

/ RUCH KRAJOWY I ZAGRANICZNY WYJAZDOWY /, W PODZIALE NA GRUPY WIEKU

I RODZAJE TURYSTYKI

Tabela IV

Lp.	GRUPA WIEKU	M I A S T O				W I E Ś				O G Ó Ł E M			
		Ludność: 23,7 mln				Ludność: 13,3 mln				Ludność: 37,0 mln			
		udział %	średnio dni	osób w mln od - do	osobodni w mln od - do	udział %	średnio dni	osób w mln od - do	osobodni w mln od - do	udział %	średnio dni	osób w mln od - do	osobodni w mln od - do
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	7 - 17 lat /zakładając udział=100%/	100	31-37	3,7	114,0-136,4	100	18-20	2,2	38,6-43,8	100	26-33	5,9	152,6-180,2
2.	18 - 54/59 lat /zakład.śr.okres=20dni/	75-92	20	10,5-12,6	210,8-252,7	60-72	20	4,0-4,7	79,9-94,4	70-85	20	14,5-17,3	290,7-347,1
3.	powyżej 55 i 60 lat /zakład.śr.okres=20dni/	52-70	20	2,2-2,8	43,2-57,2	33-48	20	0,9-1,3	18,4-25,6	45-60	20	3,1-4,1	61,6-82,8
	R A Z E M	68-80	22-23	16,4-19,1	368,0-446,3	55-64	19-20	7,1-8,2	136,9-163,8	64-74	22	23,5-27,3	504,9-610-1
	RODZAJE TURYSTYKI												
1.	Turystyka pobytowa	58-65	20	14,0-76,0	280,0-320,0	42-48	20	5,3-6,2	106,0-124,0	52-60	20	19,3-22,2	386,0-444,0
2.	Turystyka wycieczkowa	22-27	4	5,3-6,5	18,4-23,9	25-33	4	3,2-4,2	11,3-16,0	23-30	3-4	8,5,10,7	29,7-39,9
3.	Turystyka wędrówkowa zmotoryzowana	20-28	10	4,6-6,6	46,0-66,0	7-9	10	0,9-1,2	9,0-12,0	15-20	10	5,5-7,8	55,0-78,0
4.	Turystyka wędrówkowa kwalifikowana	8-12	12	2,0-3,1	23,6-36,4	7-8	12	0,9-1,0	10,6-11,8	8-10	12	2,9-4,1	34,2-48,2
	R A Z E M: we wszystkich rodzajach turystyki urlopowej	108-134	14	25,9-32,2	368,0-446,3	80-100	13	10,3-12,6	136,9-163,8	98-120	14	36,2-44,8	504,9-610,1

RUCH WAKACYJNO - URLOPOWY W POLSCE W 1990 R.

W PODZIALE NA RODZAJE TURYSTYKI

/ w dwóch wariantach/

Tabela V

WARIANT	RODZAJE TURYSTYKI	TURYSTYKA WAKACYJNO-URLOPOWA OGÓŁEM				TURYSTYKA KRAJOWA				TURYSTYKA ZAGRANICZNA WYJAZDOWA			
		osób w mln	średnio dni	osobodni w mln	Struktura ruchu w % /osoby/	osób w mln	średnio dni	osobodni w mln	Struktura ruchu w % /osoby/	osób w mln	średnio dni	osobodni w mln	Struktura ruchu w % /osoby/
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
I.	Turystyka pobytowa	19,3	20	377,5	54	17,6	20	352,0	56	1,7	15	25,5	25
	Turystyka wycieczkowa	8,5	5	43,0	23	7,0	4	28,0	23	1,5	10	15,0	30
	Turystyka wędrówkowa zmotoryzowana	5,5	13	70,0	15	4,0	10	40,0	13	1,5	20	30,0	30
	Turystyka wędrówkowa kwalifikowana	2,9	12	35,5	8	2,6	12	31,0	8	0,3	15	4,5	5
	OGÓŁEM:	36,2	15	526,0	100	31,2	14	451,0	100	5,0	15	75,0	100
	Przyjmując średni okres wypoczynku = = 20 dni	26,3	20	526,0	x	22,6	20	451,0	x	3,8	20	75,0	x
II.	Turystyka pobytowa	22,2	19	431,5	50	19,7	20	394,0	52	2,5	15	37,5	35
	Turystyka wycieczkowa	10,7	5	55,4	24	8,6	4	34,4	23	2,1	10	21,0	30
	Turystyka wędrówkowa zmotoryzowana	7,8	13	99,0	17	5,7	10	57,0	15	2,1	20	42,0	30
	Turystyka wędrówkowa kwalifikowana	4,1	12	50,1	9	3,8	12	45,6	10	0,3	15	4,5	5
	OGÓŁEM:	44,8	13	636,0	100	37,8	14	531,0	100	7,0	15	105,0	100
	Przyjmując średni okres wypoczynku = = 20 dni	31,8	20	636,0	x	26,6	20	531,0	x	5,2	20	105,0	x

Tabela VI

ROZWÓJ RUCHU TURYSTYCZNEGO WAKACYJNO-URLOPOWEGO

w latach 1970 - 80 - 90

/krajowego i zagranicznego wyjazdowego/

Lp.	RODZAJ TURYSTYKI	Rok 1970 Ludność: 32,6 mln				Rok 1980 Ludność 35,1 mln				Rok 1990 Ludność: 37,0 mln				Wzrost osobodni 1970 - 1990 1970 - 100% 1980 - 1990	
		osób w mln	osobodni w mln	średn. dni	aktywn. %	osób w mln	osobodni w mln	średn. dni	aktywn. %	osób w mln	osobodni w mln	średn. dni	aktyw. %		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	Turystyka pobytowa	9,7	155,0	1,6	30	12,0-16,0	216,0-288,0	18	34-45	17,6-19,7	352,0-394,0	20	47-53	140/185	226/256
2	Turystyka wycieczkowa	4,0	10,0	2,5	12	5,2-6,3	15,7-19,0	3	15-18	7,0-8,5	28,0-34,4	4	19-23	152/190	280/345
3	Turystyka wędrówkowa zmotoryzowana	1,0	10,0	10	3	1,5-2,5	15,0-25,0	10	4-7	4,0-5,7	40,0-57,0	10	11-15	150/250	400/570
4	Turystyka wędrówkowa kwalifikowana	1,0	10,0	10	3	1,5-2,5	15,0-25,0	10	4-7	2,6-3,8	31,0-45,6	12	7-10	150/250	310/460
	Razem turystyka krajowa	15,7	185,0	11	48	20,2-27,3	261,7-357,0	13	57-77	31,2-37,8	451,0-531,0	14	84-102	140/190	290/340
	Przyjmując średni okres wypoczynku 1970 = 16 dni 1980 = 18 dni 1990 = 20 dni	11,5	185,0	16	35	14,5-20,0	261,7-357,0	18	41-57	22,6-26,6	451,0-531,0	20	61-72	140/190	290/340
5	Turystyka zagraniczna wyjazdowa	0,9	10,8	12	3	3,0-4,0	45,0-60,0	15	8-11	5,0-7,0	75,0-105,0	15	14-19	420/550	700/1000
	Razem turystyka krajowa i zagraniczna wyjazdowa	16,6	195,8	12	51	23,2-31,3	306,7-417,0	13	66-89	36,2-44,8	526,0-636,0	14	98-121	155/210	270/325
	Przyjmując średni okres wypoczynkowy: 16, 18, 20 dni	12,2	195,8	16	37	17,0-23,2	306,7-417,0	18	48-66	26,3-31,8	526,0-636,0	20	71-86	155/210	270/325

1.4. Prognoza rozwoju wypoczynku świątecznego do 1990 roku.

1.4.1. Uwagi ogólne.

Na rozwój wypoczynku świątecznego i codziennego do 1990 roku w większym niż dotychczas stopniu decydujący wpływ będzie mieć tendencja do skracania czasu pracy do 5 dni roboczych w tygodniu i zwiększania czasu wolnego po pracy.

Również wzrost ludności miejskiej będzie miał wpływ na rozwój ruchu wypoczynkowego.O tendencjach rozwoju różnych form ruchu wypoczynku świątecznego będą także decydować zmiany w strukturze zawodowej,w wieku ludności,w zwiększającym się procencie osób ze średnim i wyższym wykształceniem.

Wymienione czynniki jak również wzrost zrozumienia wartości odnowy sił psychicznych i fizycznych człowieka poprzez rekreację spowodują dalszy wzrost wielkości wypoczynku świątecznego.

Przy opracowaniu prognozy rozwoju ruchu wypoczynku świątecznego do roku 1990 zajęto się szczególnie 23 aglomeracjami.Wykaz aglomeracji podaje,łącznie z liczbą ludności tabela Nr.1.

1.4.2. Wskaźniki ruchu.

Obliczenie wskaźników wyjazdów na wypoczynek świąteczny i ich prognozowaniu może się opierać na różnorakich przesłankach stosowanych przez różnych autorów.Może to być: wzrost ilości samochodów,wzrost dochodu narodowego,wzrost realnej płacy,procesy demograficzne,wskaźniki rozwoju ruchu wypoczynkowego w minionych okresach,zakładany procent wyjazdów na wypoczynek z poszczególnych grup miast/zgrupowanych według liczby ludności/.

Dla przykładu można podać,że:

I. jeśli weźmiemy pod uwagę dynamikę wzrostu płacy w 1990 r. w stosunku do 1970 r. = 2,2 oraz uwzględniając współczynnik 1,5 elastyczności dochodowej ruchu wekendowego,przy czym za podstawę wyjściową ruchu przyjmiemy 1970r.tj.46,1 mln osób otrzymamy 46,1 mln x 2,2 x 1,5 = 152,0 mln uczestników wypoczynku świątecznego w roku 1990.

II. Opierając się na danych funduszu spożycia dóbr materialnych z dochodów osobistych,który w 1990 roku w stosunku do 1970r. wzrośnie 318,4% otrzymamy liczbę uczestników wypoczynku świątecznego: 46,1 mln w 1970 r. x 318,4%= 146,8 mln w 1990 roku.

III. W oparciu o obroty zakładów gastronomicznych z tytułu turystyki /1970 r. = 5,68 mld zł ; 1990 r. 27,6 mld zł.co równa się zwyżce o 485,9% /.
46,1 mln x 485,9% = 224,0 mln uczestników.

IV. Materiały Komisji Planowania przy Radzie Ministrów podają 138,6 mln uczestników wypoczynku świątecznego w 1990 roku.

V. Na podstawie przeprowadzonego przez GKKFiT prognozowania opracowanego w 1968 r. otrzymano dla wypoczynku świątecznego następujące wyniki:

1970 - 100% = 46,1 mln osób

1990 - 356% = 164,0 mln osób

1.4.3. Prognoza ruchu wypoczynku świątecznego.

W niniejszym opracowaniu przyjęto dla prognozy rozwoju ruchu wypoczynku świątecznego metodę opartą na procentowym udziale wyjeżdżających z różnych skupisk na wypoczynek. Wprowadzono podział ogółu ludności Polski na 5 głównych działów- na ludność mieszkającą w aglomeracjach wykształconych,kształtujących się,potencjalnych,ludność w pozostałych miastach oraz ludność wiejską - o różnym stopniu udziału w wypoczynku świątecznym.

Metoda ta jest stosowana w literaturze fachowej tak krajowej jak i zagranicznej,a ponadto wyniki prognozy oparte na tych założeniach podają zbliżone cyfry do poprzednio podanych wariantów obliczeń.

Z załączonego dalej zestawienia /Tab.Nr 2/ wynika,że w 1990 roku w wypoczynku świątecznym będzie brało udział 135.000 tys. osób przy wyjazdach w pogodne dni świąteczne.

Średnio jednorazowe wyjazdy wyniosą 6750 tys.osób. Największy procent /35%/ wyjedzie z największych aglomeracji,a najniższy ze wsi /5%/.

Widełkowe opracowanie w granicach maksimum daje liczbę 138.600 tys.osób. Wobec stosunkowo małej różnicy między obu wariantami,dalej już będzie rozpatrywany tylko wariant I.

Jak już wyżej podano średnie jednorazowe wyjazdy na wypoczynek świąteczny wyniosą około 6.750,0 tys.osób. Z 23 aglomeracji - 4.650,0 tys.osób tj. 68,9% całego ruchu,z pozostałych miast - 1.450,0 tys.osób tj.21,5% oraz ze wsi - 650,0 tys.osób tj.9,6 % całego ruchu.

1.4.4. Wypoczynek świąteczny w zimie.

Dotychczas zimowy ruch wyjazdów na wypoczynek świąteczny wyrażał się cyfrą ok.10% całego ruchu. Dla przykładu można podać,że w regionie krakowskim mającym szczególnie korzystne warunki dla wypoczynku w zimie wielkość ruchu turystycznego wyniosła w pierwszym kwartale 1970 r. średnio 13% całorocznego ruchu.Przewiduje się,że procent ten w 1990 roku powinien podnieść się do 15%.Wyjazdy tego rodzaju będą mieć miejsce w aglomeracjach dysponujących w swym pobliżu odpowiednimi warunkami dla uprawiania turystyki zimowej.

Należy podać,że poza typowymi terenami narciarskimi teren całej Polski daje możliwości wypoczynku świątecznego w okresie zimy / wędrówki narciarskie,kuligi,tory saneczkowe itp./ chociaż w mniejszych rozmiarach.

1.4.5. Wypoczynek świąteczny w 1980 roku.

Prognozy ruchu wypoczynku świątecznego ustalają,że w 1980 roku poza miastem będzie wypoczywać w Polsce około 88,5 mln osób.

Zakładając 15 wyjazdów/pogodnych niedziel/ rocznie można ok-

reślić, że jednorazowy wyjazd na wypoczynek będzie wyrażał się średnio liczbą około 5,9 mln osób w 1980 roku.

Wielkość jednorazowa wypoczynku świątecznego będzie się kształtowała w poszczególnych województwach następująco:

Lp.	Województwo	Ruch jednorazowy tys. osób
1	2	3
1.	Białystok	155
2.	Bydgoszcz	315
3.	Gdańsk	315
4.	Katowice	805
5.	Kielce	340
6.	Koszalin	155
7.	Kraków	570
8.	Lublin	245
9.	Łódź	485
10.	Olsztyn	170
11.	Opole	340
12.	Poznań	400
13.	Rzeszów	220
14.	Szczecin	170
15.	Warszawa	710
16.	Wrocław	390
17.	Zielona Góra	130
	Ogółem Polska	5.915

Z urządzonych ośrodków będzie korzystało ok. 70% uczestników ruchu t.j. ok. 4.000 tys. osób.

Jednorazowa liczba uczestników
wypoczynku świątecznego w 1990 roku.

Lp.	Województwo	Ruch jednorazowy w tys. osób
1	2	3
1.	Białostockie	165,0
2.	Bydgoskie	340,0
3.	Gdańskie	350,0
4.	Katowickie	1.100,0
5.	Kieleckie	350,0
6.	Koszalińskie	160,0
7.	Krakowskie	600,0
8.	Lubelskie	255,0
9.	Łódzkie	520,0
10.	Olsztyńskie	180,0
11.	Opolskie	360,0
12.	Poznańskie	430,0
13.	Rzeszowskie	230,0
14.	Szczecińskie	240,0
15.	Warszawskie	900,0
16.	Wrocławskie	420,0
17.	Zielonogórskie	150,0
	Ogółem Polska	6.750,0

Z urządzonych ośrodków będzie korzystało ok.70% uczestników ruchu t.j. ok. 4.500 tys. osób.

LICZBA LUDNOŚCI W AGLOMERACJACH

/ w tysiącach/

Tabela Nr 1

Lp.	NAZWA AGLOMERACJI	1970	1990		Dynamika 1970=100	
			minimum	maksimum	minimum	maksimum
1	2	3	4	5	6	7
	A. Aglomeracje wykształcone					
1.	Katowicko-Rybnicko-Jaworznicko-Chrzanowska	2.400	2.900	3.000	120	125
2.	Warszawska	1.800	2.250	2.500	125	140
3.	Łódzka	1.040	1.200	1.250	115	120
4.	Gdańska	680	900	1.050	130	155
5.	Krakowska	625	750	850	120	135
6.	Wrocławska	560	700	800	125	145
7.	Poznańska	550	750	800	135	145
8.	Szczecińska	440	650	800	150	180
9.	Bydgosko - Toruńska	430	650	750	150	175
10.	Sudecka	300	350	400	120	133
	Razem:	8.825	11.100	12.200	126	138
	B. Aglomeracje kształtujące się					
1.	Staropolska	470	650	750	140	160
2.	Częstochowska	300	350	400	120	133
3.	Lubelska	280	400	450	140	160
4.	Opolska	240	350	450	145	190
5.	Białostocka	170	250	350	150	200
6.	Rzeszowska	110	200	250	180	230
7.	Bielsko - Bialska	106	150	200	150	200
	Razem:	1.676	2.350	2.850	140	170
	C. Aglomeracje potencjalne					
1.	Olsztyńska	95	150	200	157	210
2.	Koszalińska	66	150	200	227	303
3.	Zielonogórska	74	120	150	161	202
4.	Legnico - Głogowska	125	200	220	160	176
5.	Kalisko - Ostrowska	131	150	170	114	129
6.	Tarnowska	86	110	130	127	151
	Razem:	577	880	1.070	152	185
1.	Z E S T A W I E N I E					
A.	Aglomeracje wykształcone	8.825	11.100	12.200	126	138
B.	Aglomeracje kształtujące się	1.676	2.350	2.850	140	170
C.	Aglomeracje potencjalne	577	880	1.070	152	185
	OGÓŁEM:	11.078	14.330	16.120	130	145

PROGNOZA ROZWOJU WYPOCZYNKU ŚWIĄTECZNEGO

w 1990 roku

Tabela Nr 2

	1970			1990					
				minimum			maksimum		
	Ludność /w tys./	% uczestn.	Liczba uczestn. /w tys./	Ludność /w tys./	% uczestnictwa	Liczba uczestn. /w tys./	Ludność /w tys./	% uczestnictwa	Liczba uczestn. /w tys./
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1. Aglomeracje wykształcone /10/	8.825	25	2.177	11.100	35	3.885	12.200	35	4.270
2. Aglomeracje kształtujące się /7/	1.676	20	335	2.350	25	588	2.850	25	612
3. Aglomeracje potencjalne /6/	577	12	69	880	20	176	1.070	20	214
4. Pozostałe miasta	5.952	11	654	9.670	15	1.450	7.880	15	1.184
5. Ludność wiejska	15.573	2	311	13.000	5	650	13.000	5	650
	32.603	10,8	3.546	37.000	17,1	6.750	37.000	17,6	6.930

I wariant - 20 niedziel a' 6.750,0 tys. = 135.000 tys./rok
II wariant - 20 niedziel a' 6.930 tys. = 138.600 tys./rok

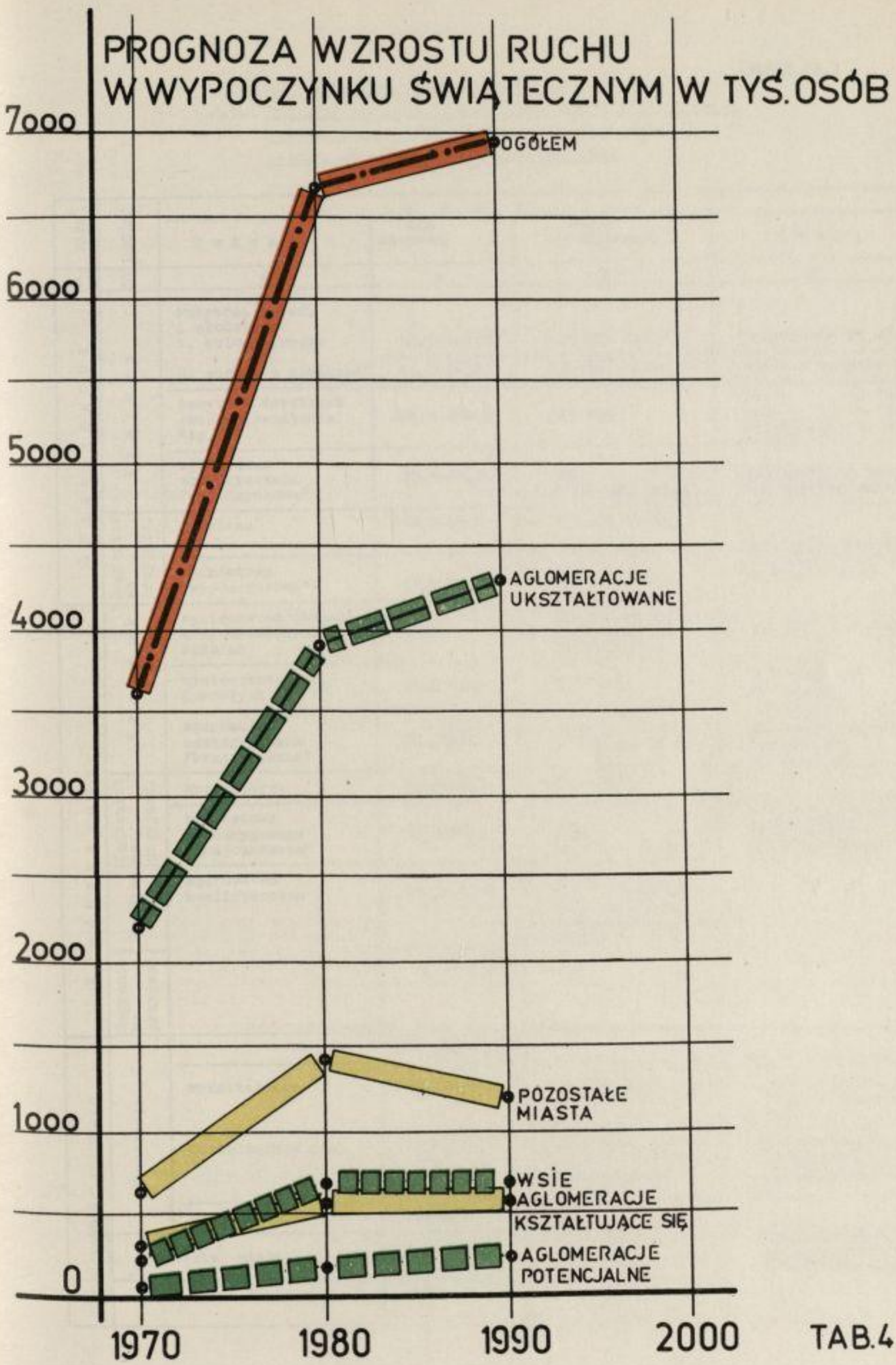
PROGNOZA WZROSTU RUCHU
W WYPOCZYNKU ŚWIĄTECZNYM W TYŚ. OSÓB
7000
6000
5000
4000
3000
2000
1000
0
OGÓŁEM
AGLOMERACJE
UKSZTAŁTOWANE
POZOSTAŁE
MIASTA
WSIE
AGLOMERACJE
KSZTAŁTUJĄCE SIĘ
AGLOMERACJE
POTENCJALNE
1970
1980
1990
2000

TAB.4

Tabela Nr 1

2. Dane wyjściowe do projektowania.

2.1. Przyjęta wielkość ruchu turystycznego i wypoczynku świątecznego w roku 1990 w podziale na rodzaje i sezony, dla określenia bazy noclegowej

BAZA	RODZAJ		RUCH		
		Rodzaj	mln Osobodni	Okres rozłożenia	Uwagi
1	2	3	4	5	6
Wypoczynkowa	Krajowa	Pobytowa dzieci i młodzieży: 1. kolonie, obozy	92,0-104,0	100 dni latem	5 turnusów po 20 dni
		2. wczasy z rodzicami	18,0-26,0	100 dni latem	tylko w sezonie letnim
		pobytowa dorosłych /wczasy, sanatoria itp./	226,0-248,0	240 dni	lato* - 100 dni zima - 100 dni międzysezon - 40 dni
		wędrówkowa zmotoryzowana "wypoczynkowa"	20,0-28,0	90% - 100 dni latem	1/2 ruchu turystyki wędrówkowej zmotoryz.
	Zagraniczna przyjazd.	pobytowa	18,0-25,0	100 dni latem	1/2 ruchu zagranicznej turystyki wędrówkowej zmotoryzowanej
		wędrówkowa "wypoczynkowa"	12,0-17,0	100 dni latem	
Krajoznawcza	Krajowa	wycieczkowa dzieci i młodzież. wycieczki szkolne	12,6	130 dni w tym 50 dni wymaga bazy całorocznej	8,4 mln osobonoclegów
		wycieczkowa dorosłych	10,5-18,5	240 dni	8,4-14,8 mln osobonoclegów
		wędrówkowa zmotoryzowana "krajoznawcza"	20,0-28,5	80 % - 100 dni latem	1/2 ruchu turystyki wędrówkowej zmotoryzowanej
	Zagraniczna przyjazd.	wycieczkowa	18,0-26,0	240 dni	
		wędrówkowa zmotoryzowana "Krajoznawcza"	12,0-17,0	80% 100 dni latem	1/2 ruchu turystyki wędrówkowej zmotoryzowanej
	Krajowa	wędrówkowa kwalifikowana	31,0-45,6	25 % - 100 dni zimą 75% - 140 dni przedłużony sezon letni	
	Zagraniczna przyjazd.		9,0-12,0		
Wypoczynku świątecznego	Aglomeracje		tys. uczestnik.		
		wykształcone	3.885-4.270	przedłużony sezon letni-20 niedziel	podano ilości jednoczesnych uczestników ruchu
		kształtujące się	588-612	ruch zimowy 15% w tym 50% w bazie całorocznej	z sezonowej bazy noclegowej korzysta 33% liczby uczestników
		potencjalne	176-214		Wykorzystanie rezerw bazy wypoczynkowej i krajoznawczej
	pozostałe miasta		1.450-1.184		
	wieś		650		

2.2. Obliczenie wielkości bazy noclegowej na rok 1990.

Zgodnie z omówieniami zawartymi w II części niniejszego opracowania za główny kierunek określenia wielkości elementów zagospodarowania turystycznego do roku 1990 przyjęto wielkość bazy noclegowej. Inne elementy przyjmuje się jako pochodne.

W obliczeniu za punkt wyjścia przyjęto wielkość ruchu turystycznego i wypoczynku świątecznego w roku 1990, ze wskaźnikami dotyczącymi okresu rozłożenia ruchu w sezonach turystycznych, udziału w globalnym ruchu poszczególnych rodzajów turystyki, czy zamiany osobodni na osobonoclegi.

Wielkość bazy noclegowej obliczono dla każdego rodzaju turystyki oddzielnie, określając ją w wielkościach minimum i maksimum. Do programu bazy na rok 1990 przyjęto średnią z tak określonych wielkości.

Zgodnie z przyjętymi zasadami podano zestawienia w podziale na bazę wypoczynkową, krajoznawczą i wypoczynek świąteczny.

Dla wypoczynku świątecznego, w którym wielkości i charakter ruchu wymagają innej skali przyjęto jako element manipulacyjny nie ilość osobodni, czy osobonoclegów, które są wielkościami wyjściowymi w obliczeniu bazy turystycznej, lecz ilość uczestników. Ponadto, zgodnie z potrzebami wynikającymi zarówno z jednorodzajowości jak i przywiązania do jednego obszaru, obliczono wielkość bazy dla różnych stopni zurbanizowania obszarów penetracji wypoczynku świątecznego.

Obliczenie wielkości bazy noclegowej na rok 1990

2.2.1. Baza wypoczynkowa

Wielkości wyjściowe w podziale na młodzież i dorosłych, oraz formy ruchu podano w przyjętej prognozie ruchu /tab . Nr 1/.

2.2.1.1. Kolonie i obozy młodzieży

Wielkość ruchu 92 - 104 mln osobodni

Założenie - przyjęto 5 turnusów po 20 dni łącznie 100 dni
- wykorzystanie bazy 100 %
- baza sezonowa
- zimowiska nie ujęte w bilansach potrzeb korzystać będą z placówek szkolnych, których ok. 50% powinno być całorocznych - 200,0 tys. miejsc

Wielkość bazy - 92,0 mln : 100 = 920 tys. miejsc
-104,0 mln : 100 =1040 tys. miejsc

Średnio -980 tys. miejsc, w tym 200,0 tys. miejsc całorocznych

2.2.1.2. Wczasy

2.2.1.2.1. Młodzież /z rodzicami/

Wielkość ruchu 18 - 26 mln osobodni

Założenie - ruch tylko w sezonie letnim - 100 dni
- wykorzystanie bazy 90 %

- baza sezonowa

Wielkość bazy - 18 mln : 100 : 0,90 = 200 tys. miejsc
26 mln : 100 : 0,90 = 290 tys. miejsc

Średnio - 245 tys. miejsc.

2.2.1.2.2. Dorośli

Wielkość ruchu 226 - 248 mln osobodni

Założenie
- okres urlopów 240 dni w roku z podziałem na :
- sezon zimowy /100 dni/ obejmujący 25% ruchu rocznego w obiektach całorocznych
- sezon letni /100 dni/ obejmujący 25% ruchu " cało - rocznego w obiektach całorocznych + 45% ruchu rocznego w obiektach sezonowych
- międzysezon /40 dni/ obejmujący 5% ruchu rocznego w obiektach całorocznych
- wykorzystanie bazy 90%

Wielkość bazy całorocznej

226 mln x 0,25 : 199 : 0,90 = 630 tys. miejsc
248 mln x 0,25 : 100 : 0,90 = 690 tys. miejsc

Średnio 660 tys. miejsc

Wielkość bazy sezonowej

226 mln x 0,45 : 100 : 0,90 = 1.120 tys. miejsc
248 mln x 0,45 : 100 : 0,90 = 1.250 tys. miejsc

Średnio 1.185 tys. miejsc

2.2.1.3. Turystyka zagraniczna przyjazdowa

Wielkość ruchu 18,0 - 25,5 mln osobodni

Założenie
- ruch głównie w sezonie letnim - 100 dni
- wykorzystanie bazy 90 %
- baza sezonowa

Wielkość bazy

18,0 mln : 100 : 0,90 = 200 tys. miejsc
25,5 mln : 199 : 0,90 = 280 tys. miejsc

Średnio 240 tys. miejsc

2.2.1.4. Wędrówki zmotoryzowane

Założenie
- 50 % zmotoryzowanych wędrówek krajowych i zagranicznych korzystać będzie z bazy wypoczynkowej,/reszta korzysta z bazy krajoznawczej/
- wykorzystanie bazy 90%
- baza sezonowa

2.2.1.4.1. Ruch krajowy

Wielkość ruchu 20,0 - 28,5 mln osobodni

Założenie
- 90 % ruchu w sezonie letnim /100 dni/,pozostałe 10% korzysta z rezerw bazy całorocznej w międzysezonie

Wielkość bazy

20,0 mln x 0,9 : 100 : 0,90 = 200 tys. miejsc
28,5 mln x 0,9 : 100 : 0,90 = 280 tys. miejsc

Średnio 240 tys. miejsc

2.2.1.4.2. Ruch zagraniczny przyjazdowy

Założenie - ruch głównie w sezonie letnim - 100 dni,

Wielkość ruchu- 12,0 - 17,0 mln osobodni

Wielkość bazy - 12,0 mln : 100 : 0,90 = 130 tys. miejsc
17,0 mln : 100 : 0,90 = 190 tys. miejsc

Średnio -160 tys. miejsc w roku 1990
tys. miejsc w roku 1980

2.2.1.5 Zestawienie wielkości bazy wypoczynkowej

Lp.	Rodzaj ruchu.	B A Z A	
		całoroczna tys.miejsc	sezonowa tys.miejsc
1.	2.	3	4
1.	Kolonie,obozy młodzieży	200	780
2.	Wczasy młodzieżowe	-	245
3.	Wczasy dorosłych	660	1.185
4.	Zagraniczny przyjazdowy	-	240
5.	Wędr.zmotor.krajowe	-	240
6.	" " zagraniczne		160
	R A Z E M :	860 /830-890/	2.850 /2.570-3.130/

Zestawienie bazy wypoczynkowej wg struktury i wielkości

Lp.	Obiekty	B A Z A	
		całoroczna tys.miejsc	sezonowa tys.miejsc
1	2	3	4
1.	Kolonie	-	200
2.	Kolonie w obj,szkolnych	200	220
3.	Obozy	-	360
4.	Uzdrowiska i sanatoria	80	-
5.	Ośrodki wczasowe	320	600
6.	Pensjonaty i kwat.pryw.	220	570
7.	Indywid.domki wypocz.	40	400
8.	Campingi i pola biwak.	-	500
	R A Z E M :	860	2.850

2.2.2. Baza krajoznawcza

Wielkości wyjściowe w podziale na młodzież i dorosłych oraz formy ruchu podano w założeniach

2.2.2.1. **Wycieczki**

Z uwagi na konieczność uwzględnienia kryterium wieku i form organizacyjnych rozdziela się młodzież i dorosłych.
Wykorzystanie bazy 80 %

2.2.2.1.1. Młodzież

Wielkość ruchu 12,6 mln osobodni - wobec krótkiego okresu trwania wycieczki /średnio 3 dni/ do obliczenia przyjmuje się 2 osobonoclegi zamiast 3 osobodni tj.

8,4 mln osobonoclegów

Założenie - ruch rozkłada się na 130 dni /m-ce IV, V, VI, IX, X / w tym 50 dni /IV i X/, które wymagają bazy całorocznej, dla 1/3 wielkości całego ruchu tj. 2,8 mln osobonoclegów

Wielkość bazy całorocznej

2,8 mln : 50 : 0,80 = 70 tys. miejsc

70 tys. miejsc obsłuży w sezonie letnim /80 dni/ 4,5 mln osobonoclegów, stąd na bazę sezonową pozostanie 1,1 mln osobonoclegów

Wielkość bazy sezonowej

1,1 mln : 80 : 0,80 = 15 tys. miejsc

2.2.2.1.2. Dorośli

Wielkość ruchu 10-5 - 18-5 mln osobodni, które podobnie jak dla młodzieży redukujemy do 8,4 - 14,8 mln osobonoclegów, przyjmując 4 osobonoclegi zamiast 5 osobodni.

Założenie - ruch rozkłada się na 240 dni z podziałem,
- sezon zimowy i międzysezon /140 dni/ obejmujący 50 % ruchu całorocznego w obiektach całorocznych
- sezon letni /100 dni/ obejmujący 50% ruchu całorocznego w obiektach całorocznych i sezonowych

Wielkość bazy całorocznej

4,2 mln : 140 : 0,80 = 40 tys. miejsc
7,4 mln : 140 : 0,80 = 70 tys. miejsc

Średnio 55 tys. miejsc

Baza całoroczna obsłuży w sezonie letnim:

40 tys. x 100 x 0,80 = 3,2 mln osobonoclegów
70 tys. x 100 x 0,80 = 5,6 mln osobonoclegów

stąd na bazę sezonową pozostanie 1,0 - 1,8 mln osobonoclegów

Wielkość bazy sezonowej

1,0 mln : 100 : 0,80 = 10 tys. miejsc
1,8 mln : 100 : 0,80 = 20 tys. miejsc

Średnio 15 tys. miejsc

2.2.1.2. Turystyka zagraniczna przyjazdowa

Wielkość ruchu 18-26 mln osobodni

Założenie - ruch rozkłada się na 240 dni, w tym
- na sezon zimowy i międzysezon /140.dni/ obejmujący 25 % ruchu całorocznego w obiektach całorocznych
- na sezon letni /100 dni/ obejmujący 75% ruchu całorocznego w obiektach całorocznych i sezonowych,

Wielkość bazy całorocznej

18 mln x 0,25 : 140 : 0,80 = 40 tys. miejsc

26 mln x 0,25 : 140 : 0,80 = 60 tys. miejsc

Średnio 50 tys. miejsc

Baza całoroczna obsłuży w sezonie letnim:

40 tys. x 100 x 0,80 = 3,2 mln osobodni

60 tys. x 100 x 0,80 = 4,8 osobodni, stąd na bazę sezonową pozostanie 10,3 - 14,7 mln osobodni

Wielkość bazy sezonowej

10,3 mln : 100 : 0,80 = 130 tys. miejsc

14,7 mln : 100 : 0,80 = 180 tys. miejsc

Średnio 155 tys. miejsc

2.2.2.3. Wędrówki zmotoryzowane

Założenie - przyjęto 50% ruchu, patrz poz. 1.2.4.

2.2.2.3.1. Ruch krajowy

Wielkość ruchu 20,0 - 28,5 mln osobodni

Założenie - sezon letni /100 dni/ obejmuje 80% ruchu rocznego, w obiektach sezonowych
- międzysezon i sezon zimowy /100 dni/ obejmuje 20% ruchu w obiektach całorocznych w ramach rezerw.

Wielkość bazy sezonowej

20 mln x 0,8 : 100 : 0,8 = 200 tys. miejsc

28,5 mln x 0,8 : 100 : 0,8 = 290 tys. miejsc

Średnio 245 tys. miejsc

2.2.2.3.2. Ruch zagraniczny przyjazdowy

Wielkość ruchu 12-17 mln osobodni

Założenie - międzysezon i sezon zimowy /100 dni/ obejmuje 20% ruchu rocznego w obiektach całorocznych
- sezon letni obejmuje /100 dni/ obejmuje 80% ruchu rocznego w obiektach sezonowych.

Wielkość bazy całorocznej

12 mln x 0,2 : 100 : 0,8 = 30 tys. miejsc

17 mln x 0,2 : 100 : 0,8 = 40 tys. miejsc

Średnio 35 tys. miejsc

Baza całoroczna obsłuży w sezonie letnim

30 tys. x 100 x 0,80 = 2,4 mln osobodni

40 tys. x 100 x 0,80 = 3,4 mln osobodni

stąd na bazę sezonową pozostanie 7,2 - 10,2 mln osobodni

Wielkość bazy sezonowej

7,2 mln : 100 : 0,80 = 90 tys. miejsc

10,2 mln : 100 : 0,80 =130 tys. miejsc

Średnio 110 tys. miejsc

2.2.2.4. Wędrówki kwalifikowane

Założenie - ruch : krajowy i zagraniczny korzystają z tej samej bazy zimowej i sezonowej przystosowanej do przedłużonego sezonu

- sezon zimowy /100 dni/ obejmuje 25% ruchu w obiektach całorocznych
- sezon letni przedłużony /140 dni/ obejmuje 75 %. ruchu w obiektach sezonowych przystosowanych
- wykorzystanie bazy 80 %

Wielkość ruchu

krajowego 31,0 - 45,6 mln osobodni

zagranicznego 9,0 - 12,0 mln osobodni

r a z e m 40,0 - 57,6 mln osobodni

Wielkość bazy całorocznej

40 mln x 0,25 : 100 : 0,80 = 125 tys. miejsc

57,6 x 0,25 : 100 : 0,80 = 180 tys. miejsc

Średnio 150 tys. miejsc

Baza całoroczna obsłuży w sezonie letnim

125 tys. x 140 x 0,80 = 14,0 mln osobodni

180 tys. x 140 x 0,80 = 20,2 mln osobodni

stąd na bazę sezonową pozostanie 16-23 mln osobodni

Wielkość bazy sezonowej przystosowanej

16 mln : 140 : 0,80 = 143 tys. miejsc

23 mln : 140 : 0,80 = 205 tys. miejsc

Średnio - 175 tys. miejsc

2.2.2.5. Zestawienie wielkości bazy krajoznawczej

Lp.	Rodzaj ruchu	B A Z A	
		całoroczna w tys.miejsc	sezonowa w tys.miejsc
1	2	3	4
1.	Wycieczki młodzieży	70	15
2.	Wycieczki dorosłych	55	15
3.	Zagran.przyjazd. wędrówki zmotoryzowane	50	155
4.	Krajowe	-	245
5.	Zagraniczne	35	110
6.	Wędrówki kwalifikowane	150	175 x/
	R A Z E M :	360 /300-420/	715 /590-840/

x/ przystosowana do przedłużonego sezonu

Zestawienie bazy krajoznawczej wg struktury i wielkości

Lp.	OBIEKTY	BAZA	
		całoroczna tys.miejsc	sezonowa tys.miejsc
1	2	3	4
1.	Schroniska szkolne	10	60
2.	Bazy wycieczkowe	60	60
3.	Hotele i motele śr. standard	90	30
4.	Hotele wys. standard	40	-
5.	Campingi	-	330
6.	Kwatery prywatne	10	60
7.	Ośrodki i stanice wodne	-	80 x/
8.	Schroniska, domy turystyczne	150	95 x/
	RAZEM :	360	715

x/ przystosowane do przedłużonego sezonu

2.2.3. Wypoczynek świąteczny

Wielkości wyjściowe w podziale na stopnie rozwoju aglomeracji oraz na sezony, podano w przyjętej prognozie ruchu /tab. Nr 1/.

2.2.3.1. Aglomeracje wykształcone

Założenia - sezon zimowy przyjęto 15% ruchu letniego, obiekty całoroczne
- sezon letni przedłużony, przyjęto w bazie sezonowej 100% całego ruchu
- w sezonie letnim korzysta z bazy noclegowej 33%, w zimowym 50% uczestników,
- wykorzystanie bazy 100%
- wykorzystanie rezerw bazy turystycznej letniej i całorocznej.

Wielkość ruchu

3.885 - 4.279 tys. uczestników

Wielkość bazy całorocznej

3.885 tys. x 0,15 x 0,5 = 290 tys. miejsc
4.270 tys. x 0,15 x 0,5 = 320 tys. miejsc

Średnio 305 tys. miejsc

Wielkość bazy sezonowej

3.885 tys. x 0,33 = 1.280 tys. miejsc
4.279 tys. x 0,33 = 1.410 tys. miejsc

Średnio 1.345 tys. miejsc

2.2.3.2. Aglomeracje kształtujące się.

Założenia jak 3.1.

Wielkość ruchu

588 - 612 tys. uczestników

Wielkość bazy całorocznej

588 x 0,15 x 0,5 = 44 tys. miejsc

612 x 0,15 x 0,5 = 46 tys. miejsc

Średnio 45 tys. miejsc

Wielkość bazy sezonowej

588 x 0,33 = 190 tys. miejsc

612 x 0,33 = 200 tys. miejsc

Średnio 195 tys. miejsc

2.2.3.3. Aglomeracja potencjalna

Założenia - jak 3.1.

Wielkość ruchu

176 - 214 tys. uczestników

Wielkość bazy całorocznej

176 x 0,15 x 0,5 = 14 tys. miejsc

214 x 0,15 x 0,5 = 16 tys. miejsc

Średnio 15 tys. miejsc

Wielkość bazy sezonowej

176 x 0,33 = 60 tys. miejsc

214 x 0,33 = 70 tys. miejsc

Średnio 65 tys. miejsc

2.2.3.4. Pozostałe miasta

Założenia - jak 3.1.

Wielkość ruchu

1.450 - 1.184 tys. uczestników

Wielkość bazy całorocznej

1.450 x 0,15 x 0,5 = 110 tys. miejsc

1.184 x 0,15 x 0,5 = 90 tys. miejsc

Średnio 100 tys. miejsc

Wielkość bazy sezonowej

1.450 x 0,33 = 480 tys. miejsc

1.184 x 0,33 = 390 tys. miejsc

Średnio 435 tys. miejsc

2.2.3.5. Wieś

Założenia - jak 3.1.

Wielkość ruchu 650 tys. uczestników

Wielkość bazy całorocznej 650 x 0,15 x 0,5 = 50 tys. miejsc

Wielkość bazy sezonowej 650 x 0,33 = 215 tys. miejsc

2.2.3.6. Zapotrzebowanie bazy noclegowej w ośrodkach wypoczynku świątecznego /tys. miejsc/.

LP.	Stopień zurbanizowania	B A Z A	
		całoroczna	sezonowa
1.	2	3	4
1.	Agl.wykształcone	305	1.345
2.	" kształtujące się	45	195
3.	" potencjalne	15	65
4.	Pozostałe miasta	100	435
5.	Wieś	50	215
	R A Z E M :	515	2.255

Niezależnie od miejsc noclegowych w ośrodkach wypoczynku świątecznego na ten cel wykorzystane będą rezerwy bazy noclegowej w obiektach innych rodzajów turystyki

Lp.	Rodzaj bazy	Baza całoroczn. tys.miejsc	Baza sezonowa tys.miejsc	Razem tys.miejsc
1	2	3	4	5
1.	Baza wypoczynkowa	65,0	300,0	365,0
2.	Baza krajoznawcza	40,0	100,0	140,0
3.	Kwatery prywatne	55,0	190,0	245,0
4.	Indywidualne domki wypoczynkowe	40,0,	400,0	440,0
5.	Noclegi u rodzin i znajomych	65,0	150,0	215,0
6.	Razem istniejące rezerwy bazy noclegowej	265,0	1.140,0	1.405,0
7.	Baza noclegowa w ośrodkach wyp. świątecznego	250,0	600,0	850,0
8 .	Ogółem baza do dyspozycji wypoczynku świątecznego	515,0	1.740,0	2.255,0

Jak z podanych wyliczeń wynika, biorąc pod uwagę istniejące rezerwy bazy noclegowej w różnych obiektach turystycznych, ośrodki wypoczynku świątecznego, w 1990 roku będą musiały dysponować własną bazą noclegową wielkości 250,0 tys. miejsc w bazie całorocznej i 600,0 tys. miejsc w bazie sezonowej.

Dla uzupełnienia obrazu całokształtu problemu wypoczynku świątecznego, jest w załączniku krótka charakterystyka stref koncentracji wypoczynku świątecznego poszczególnych aglomeracji.

SZKIC SYNTETYCZNY KONCEPCJI TURYSTYCZNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU

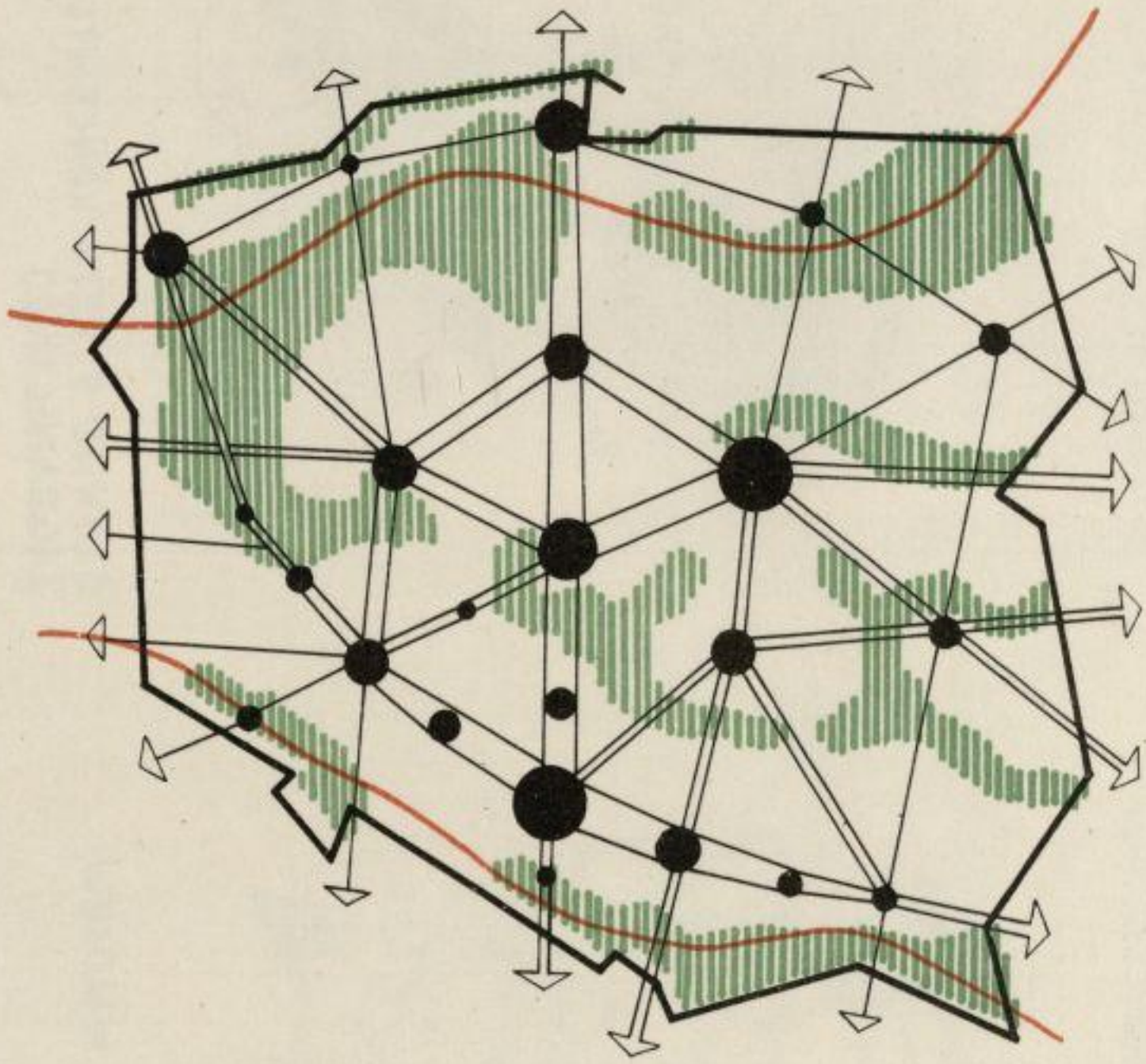

PODSTAWOWE ELEMENTY PRZESTRZENNE TURYSTYCZNEGO ZAGOSPODAROWANIA KRAJU

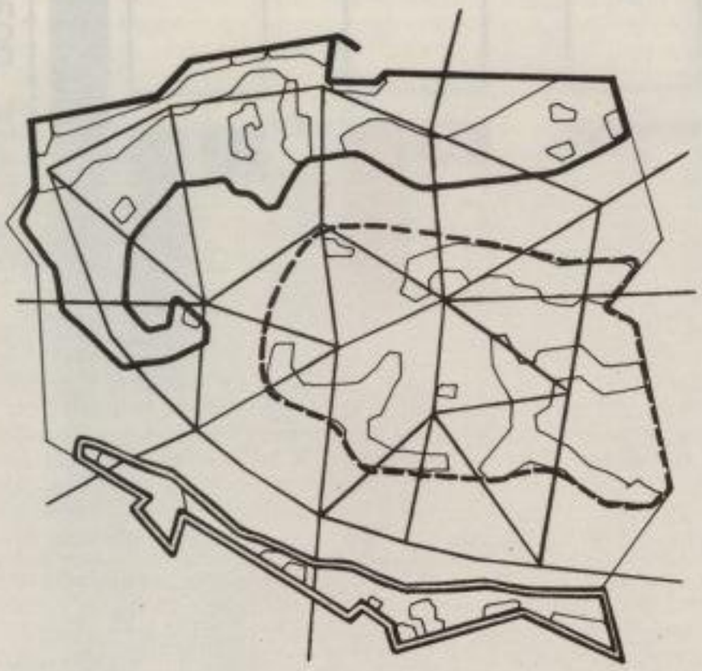

GŁÓWNE STREFY OBSZARÓW TURYSTYCZNO-WYPOCZYNKOWYCH

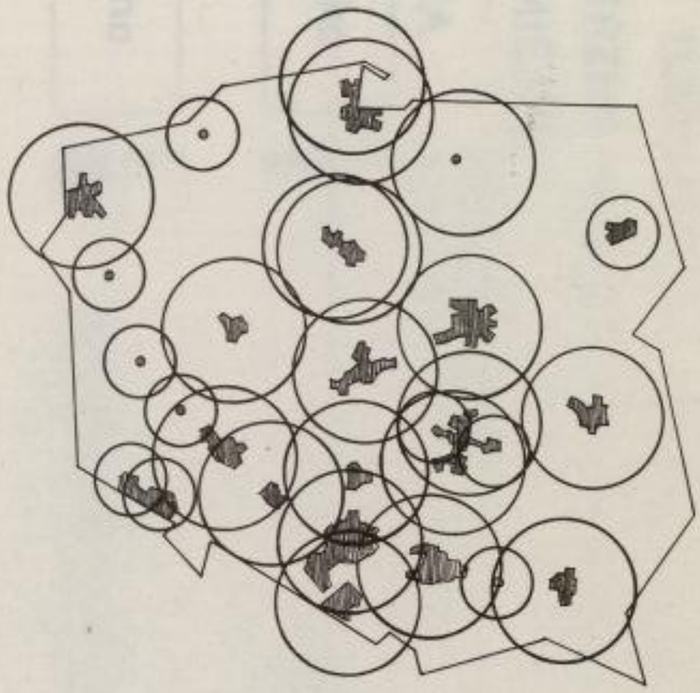

GŁÓWNE REJONY KONCENTRACJI WYPOCZYNKU ŚWIĄTECZNEGO

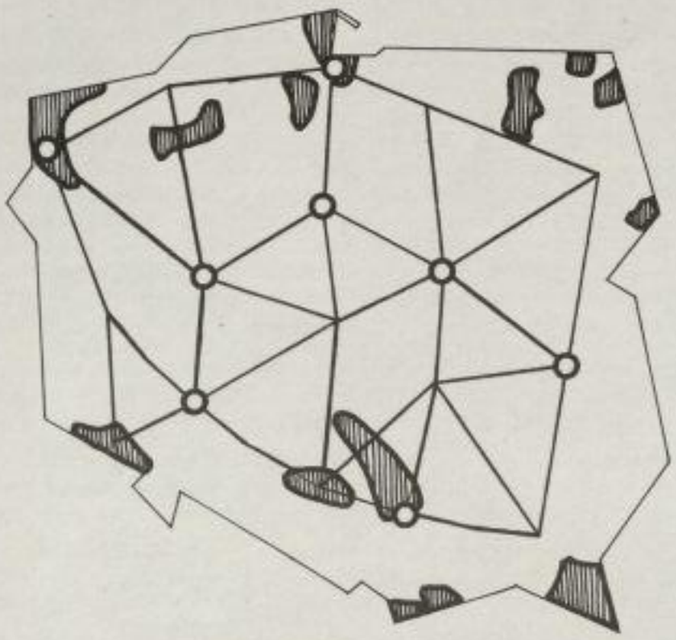

GŁÓWNE REJONY KONCENTRACJI WALORÓW KRAJOBRAZOWYCH

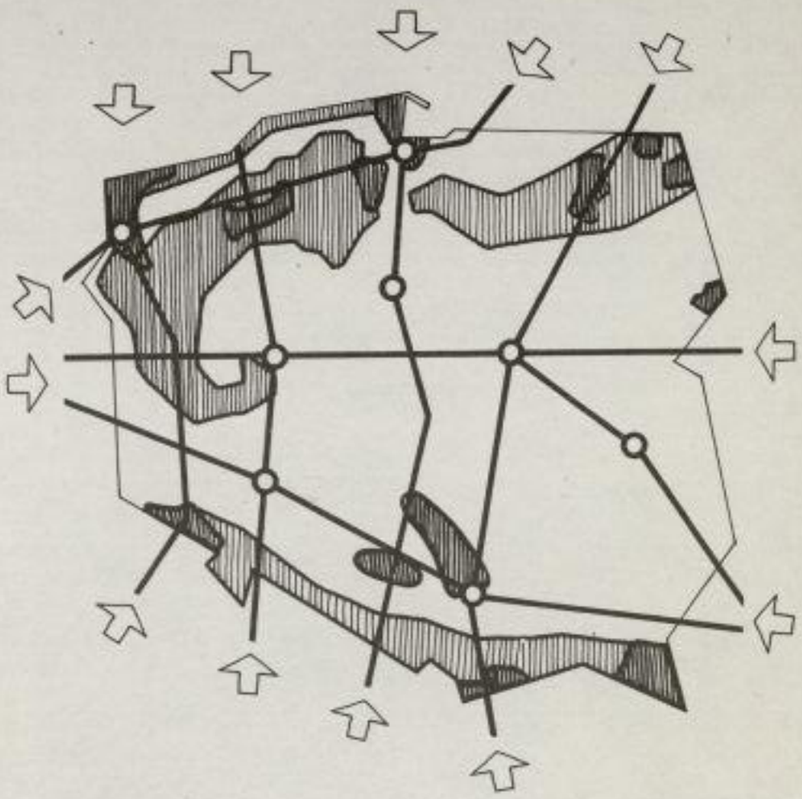

GŁÓWNE STREFY KONCENTRACJI TURYSTYKI ZAGRANICZNEJ

ROZWÓJ TURYSTYCZNEJ BAZY NOCLEGOWEJ DLA POTRZEB WYPOCZYNKU URLOPOWEGO W TYS. MIEJSC

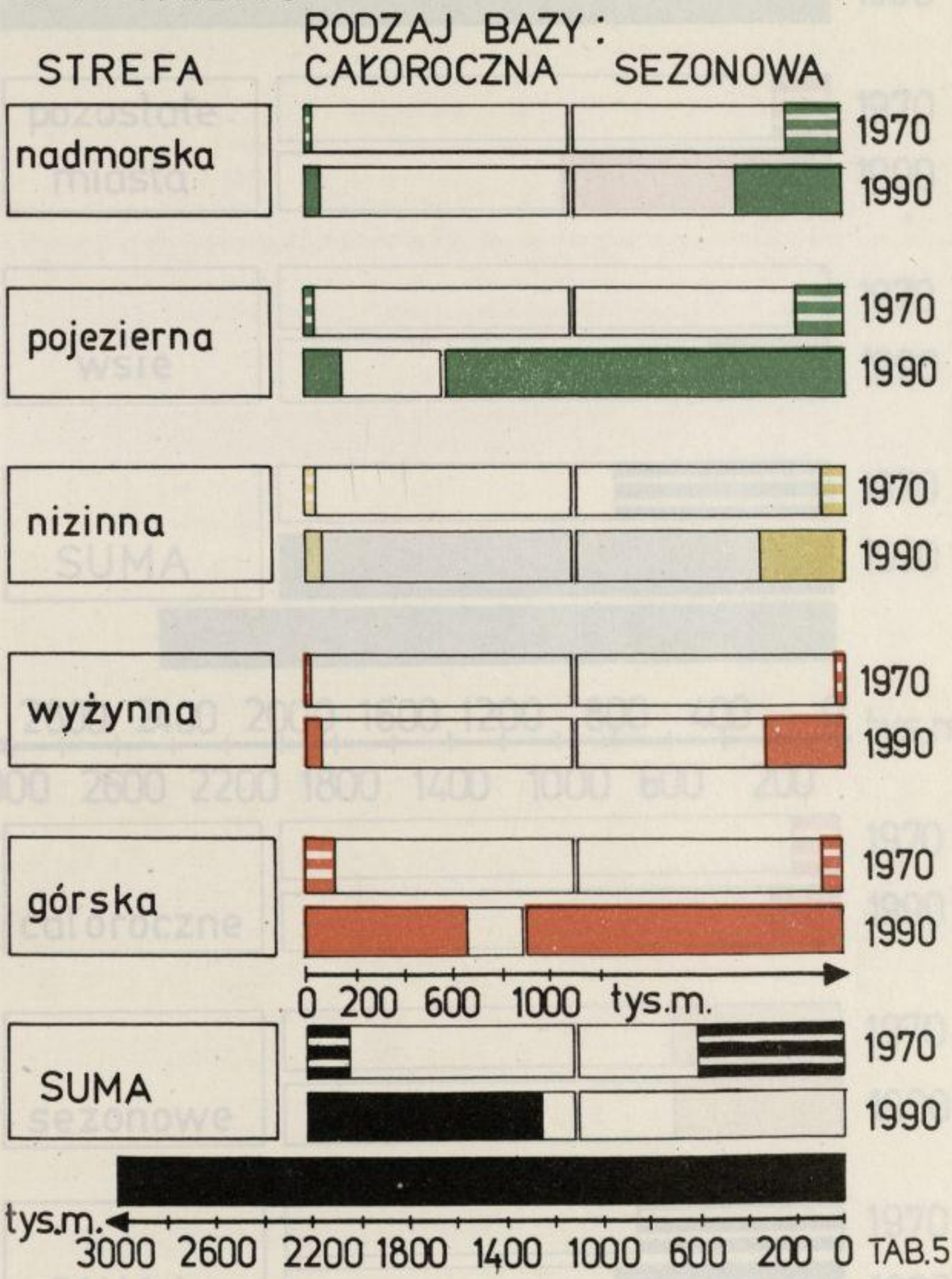

TAB.5

ROZWÓJ BAZY NOCLEGOWEJ DLA POTRZEB WYPOCZYNKU ŚWIĄTECZNEGO

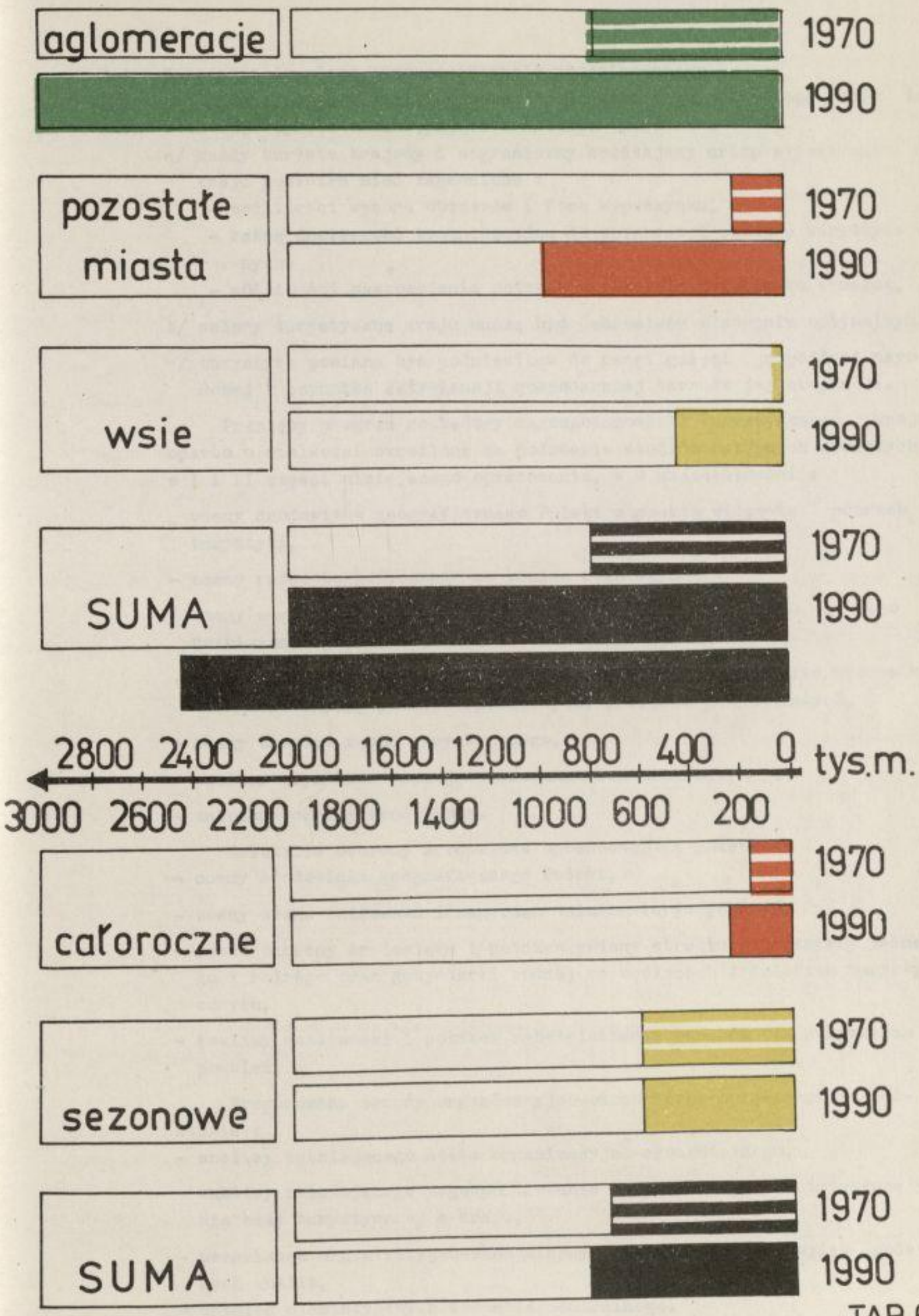

TAB 6

2.3. Założenia do planu zagospodarowania przestrzennego

Koncepcję przestrzennego zagospodarowania turystycznego kraju do roku 1990 oparto o następujące założenia generalne :

a/ każdy turysta krajowy i zagraniczny spędzający urlop wypoczynkowy w kraju powinien mieć zapewnione :
- możliwości wyboru obszarów i form wypoczynku,
- łatwą dostępność komunikacyjną do obszarów i szlaków turystycznych
- możliwości zaspokojenia potrzeb w zakresie wypoczynku i usług,

b/ walory turystyczne kraju muszą być chronione w stopniu optymalnym,

c/ turystyka powinna być podniesiona do rangi gałęzi gospodarki narodowej i czynnika aktywizacji gospodarczej terenów jej ekspansji.

Przyjęty program rozbudowy zagospodarowania turystycznego kraju oparto o wielkości określone na podstawie studiów wstępnych zawartych w I i II części niniejszego opracowania, a w szczególności :

- oceny środowiska geograficznego Polski z punktu widzenia potrzeb turystyki,
- oceny ruchu turystycznego na koniec roku 1970
- oceny zagospodarowania turystycznego na koniec roku 1970 i jego rozmieszczenia,
- prognozy rozwoju turystyki w Polsce do roku 1990, na bazie procesów demograficznych, potrzeb społecznych, procesów gospodarczych,
- oceny trendów ruchu turystycznego,
- analizy czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego,
- założeń ochrony środowiska.

Założenia ochrony środowiska opracowano na podstawie :
- oceny środowiska geograficznego Polski,
- oceny stanu zniszczeń i zagrożeń walorów turystycznych,
- zasad ochrony środowiska i potrzeb zmiany struktury przemysłu leśnego i rolnego oraz gospodarki wodnej na obszarach i szlakach turystycznych,
- analizy możliwości i potrzeb zabezpieczenia terenów dla przyszłych pokoleń,

Proponowane zasady organizacyjno-ekonomiczne opracowano na podstawie :
- analizy istniejącego stanu organizacyjno-ekonomicznego,
- analizy istniejącego zagospodarowania turystycznego i rozmieszczenia bazy turystycznej w kraju,
- przesłanek organizacyjno-ekonomicznych wypływających z wyżej podanych analiz,
- ustaleń planistycznych szczebla centralnego.

Problematykę przestrzenną krajowego planu perspektywicznego ujęto generalnie nie wchodząc w zagadnienia dominujące w planach makroregionów czy regionów. Główny nacisk został położony na wytyczenie kierunków zagospodarowania jego globalnych wielkości i polityki inwestycyjnej tak, aby w planowanym okresie można było wyrównać krok między turystyką i innymi gałęziami gospodarki narodowej.

2.3.1. ZAŁOŻENIA OCHRONY ŚRODOWISKA CZŁOWIEKA W PLANIE PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA POLSKI DO 1990 r.

Tworząc dalekosiężną koncepcję zagospodarowania przestrzennego kraju należy oderwać się od dzisiejszych kryteriów opłacalności ekonomicznej i przestawić na operowanie pojęciem "opłacalności społecznej".

Budując koncepcję sieci osadniczej 1990 roku, trzeba pamiętać, że układ ten przetrwa przynajmniej do 2000 roku i dłużej.

Takie dobra jak : czyste powietrze, woda i tereny zielone wysuną się wówczas na plan pierwszy jako dobra najpotrzebniejsze dla człowieka, o najwyższej cenie i im właśnie podporządkowane zostaną środki ekonomiczne i kryteria opłacalności. Brane to jest pod uwagę w większości koncepcji prognostycznych państw wysokorozwiniętych.

Policentryczny układ przestrzennego zagospodarowania kraju stwarza warunki ochrony obszarów leżących poza aglomeracjami przed nadmierną urbanizacją i zachowuje możliwość ich użytkowania dla potrzeb turystyki.

Przy koncentracji najbardziej dynamicznych inwestycji przemysłowych i miejskich wzdłuż pasm układu i w jego węzłach, stwarzamy korzystne warunki dla ochrony walorów przyrodniczych w przestrzeniach pomiędzy tymi pasmami.

W ramach jednak tego ogólnego schematu otwartą zostanie sprawa lokalizacji szczegółowej.

W związku z tym warto uprzytomnić sobie, że nawet prawidłowa lokalizacja zakładu przemysłowego i stwarzanie stref ochronnych są stosunkowo słabymi środkami ochrony środowiska. Są bowiem zakłady, które zw względu na swą skalę i związaną z tym szkodliwość dla otoczenia po prostu nie mogą być zlokalizowane tak, by z nim nie kolidować/np."Azoty" w Puławach, "Petrochemia" w Płocku i wiele innych, zwłaszcza chemicznych zakładów/.

Dlatego warunkiem zachowania środowiska człowieka jest położenie nacisku na odpowiednią zmianę procesów technologicznych i stosowanie urządzeń ochronnych /np. elektrofiltry/.

To też póki postęp techniczny i odpowiednie środki finansowe nie zostaną skierowane na ochronę środowiska człowieka, mała jest szansa aby walory tego środowiska zachować.

Że tak gospodarować można, świadczą o tym przykłady wielu krajów /Holandia, Szwajcaria, Szwecja/ gdzie nowoczesne i "czyste" zakłady przemysłowe nie kolidują ze środowiskiem, a nawet przysparzają mu interesujących akcentów architektonicznych.

Obok stosowanej powszechnie profilaktyki ochronnej środowiska , przez ograniczenie do minimum szkodliwych składników w wodzie i po -

wietrzu, musi być wprowadzona profilaktyka terenowa, przez wyznaczenie obszarów i stref, na których stosowanoby wogóle ograniczenia zanieczyszczeń środowiska, przez odpowiednie - do właściwych warunków przyrodniczych i społecznych - użytkowanie miejscowych zasobów środowiska. Na obszarach tych podlegałyby ograniczeniu te sposoby ich użytkowania, które stanowiłyby zagrożenie szkodliwego dla zdrowia zanieczyszczenia wód i powietrza.

W celu poprawy obecnego stanu środowiska człowieka, należy w pierwszej kolejności dążyć do likwidacji degradacji na obszarach najbardziej zagrożonych. Są to głównie regiony o dużej koncentracji przemysłu i ludności miejskiej.

Z punktu widzenia zagospodarowania kraju, niezmiernie ważnym jest w jakich warunkach będą mieszkali i pracowali ludzie, a więc społeczeństwo polskie w przyszłości. Jest to, nawet ważniejsze od warunków jakie będziemy w stanie zapewnić społeczeństwu na okres 1 miesiąca w ciągu każdego roku, kiedy odpoczywa.

Poprawę stanu środowiska na wyżej wymienionych obszarach należy uzyskać poprzez opracowanie oraz konsekwentną realizację kompleksowego programu ochrony środowiska, przy zastosowaniu wszelkich dostępnych metod technicznych, przestrzennych i prawno-administracyjnych.

Ochrona tych obszarów powinna iść w dwu kierunkach. Jednym z nich jest koncentracja działalności gospodarczej w aglomeracjach miejskich oraz miejskich ośrodkach regionalnych wytypowanych do szybszego wzrostu, chroniąca przed żywiołowym rozprzestrzenianiem się procesów uprzemysłowienia i urbanizacji na obszary predysponowane do pełnienia innych funkcji rolniczych, leśnych czy turystycznych.
Drugim kierunkiem powinna być kompleksowa działalność inwestycyjna w dziedzinie ochrony środowiska przyrodniczego na obszarach koncentracji działalności gospodarczej podwyższająca naturalną odporność środowiska naturalnego oraz niwelująca zaistniałe w nim naruszenia równowagi.
Ta aktywna forma koordynacji działalności gospodarczej z wymogami środowiska naturalnego powinna polegać na :

- kompleksowych inwestycjach wodociągowo-kanalizacyjnych oraz eliminujących zanieczyszczenia gleb, wód i atmosfery ;
- stosowaniu prawidłowej polityki lokalizacyjnej oraz wyborze technologii "czystych", możliwie w pełni przetwarzających odpady produkcyjne, uwzględniających oszczędną gospodarkę wodną i surowcami oraz stosujących nowoczesne metody redukcji zanieczyszczeń ;
- zabiegach wywołujących podwyższenie wartości środowiska przyrodniczego przez wzrost lesistości, zagospodarowanie hałd i wyrobisk, regulację stosunków wodnych itp.

Jednocześnie należy chronić przed dewastacją i degradacją obszary turystyczne o wysokich walorach przyrodniczych, krajobrazowych i rekreacyjnych. Utrzymanie bowiem tych cech, decydujących o ich wiodących funkcjach turystycznych, ma podstawowe znaczenie dla zabezpieczenia potrzeb regeneracji sił społeczeństwa w dobie wzmożonych procesów urba-

nizacji i uprzemysłowienia.

Na obszarach tych należy przede wszystkim dążyć do zmniejszenia i zapobiegania degradacji w strukturze środowiska, wskutek nieprawidłowej działalności produkcyjnej, eksploatacyjnej i inwestycyjnej.

Obszary o wybitnym i bardzo dużym znaczeniu dla turystyki/razem 113 obszarów o ogólnej powierzchni 52,3 tys. km -16,7% obszaru kraju/ muszą być prawnie chronione przed użytkowaniem mogącym spowodować degradację ich walorów. Na obszarach tych winno być zabronione lokalizowanie zakładów przemysłowych uciążliwych dla otoczenia, ze względu na zanieczyszczenie wód, powietrza czy też hałas i wibracje. Gospodarka ściekowa na tych obszarach musi podlegać bardzo ostrym reżimom. Gospodarka leśna - musi być podporządkowana głównym funkcjom tych obszarów tj. turystyce. Winna ona polegać głównie na pielęgnacji lasów. Wyręby eksploatacyjne powinny być zasadniczo zabronione. Jedynie w uzasadnionych wypadkach, przy małej szkodliwości dla walorów turystycznych tych obszarów, mogą występować sporadyczne wyjątki od tych zasad. Zabudowa turystyczna musi w swojej formie architektoniczno-urbanistycznej harmonizować z otoczeniem.

Na takich samych zasadach należy wprowadzić strefy chronione pasa przybrzeżnego turystycznych szlaków wodnych i akwenów, o wybitnych i bardzo dużych walorach - długość tych szlaków wynosi 8.378 km, powierzchnia akwenów w perspektywie ze zbiornikami sztucznymi-205.116ha.

Szerokość pasa chronionego powinna wynosić przynajmniej 1.000m- dla szlaków po 500 m na obu brzegach, dla akwenów 1.000 m, z zakazem lokalizacji jakichkolwiek inwestycji naziemnych w 100-metrowym ogólnodostępnym pasie przybrzeżnym.

Inne ważniejsze obszary dla turystyki /48,2 tys.km^2-15,4% obszaru kraju/ i pozostałe turystyczne szlaki i akweny /3.182 km długości i 95.371 ha powierzchni/ winny podlegać normalnej ochronie środowiska człowieka, zgodnie z ogólnymi założeniami planu przestrzennego zagospodarowania Polski do 1990 r.

Oprócz zakładanej profilaktyki terenowej, przez wyznaczenie obszarów i stref specjalnie chronionych dla potrzeb turystyki, przyjęte w planie metody przestrzennego zagospodarowania tych obszarów, służą również w dużym stopniu ochronie ich walorów.

Funkcjonalne strefy obszarów

Zapewnienie skutecznej ochrony i racjonalnego zagospodarowania wymaga, aby każdy obszar obejmował trzy strefy o różnych funkcjach :

- strefę osadnictwa turystycznego, która może się składać z jednej lub kilku jednostek osadniczych /miejscowości/ o różnym charakterze zabudowy i różnych formach przestrzennych,
- strefę penetracji turystycznej środowiska przyrodniczego. Strefa ta wykształca się w bezpośrednim sąsiedztwie strefy osadnictwa turystycznego i obejmuje tereny czynnego wypoczynku i krajoznawstwa,
- strefę ochronną, obejmującą tereny otaczające strefy osadnictwa i penetracji. Zachowanie środowiska przyrodniczego w stanie jaknajmniej

naruszonym w strefach osadnictwa i penetracji turystycznej, wymaga likwidacji wszystkich źródeł ich zagrożenia również w odpowiednim promieniu na obszarze otaczającym.

Obszary o intensywnym zagospodarowaniu turystycznym

Na obszarach o dużym nasileniu ruchu turystycznego przyjęto intensywne zagospodarowanie - skoncentrowane. Duża ilość różnego rodzaju urządzeń towarzyszących /basenów kąpielowych, kortów tenisowych, terenów małych gier itp./ skoncentrowanych na małej powierzchni, powinna zatrzymać dużą część ruchu turystycznego, chroniąc strefy penetracji i ochronną przed nadmiernym ruchem i wynikającą z niego dewastacją środowiska przyrodniczego.

Obszary o umiarkowanym zagospodarowaniu turystycznym

Na obszarach o mniejszym nasileniu ruchu turystycznego, wychodząc z założenia, że wielkość ruchu nie stwarza bezpośredniego zagrożenia środowisku naturalnemu, przyjęto umiarkowane zagospodarowanie, o mniejszym stopniu koncentracji. Nie bez znaczenia jest fakt, że koszty tak inwestycyjne jak i eksploatacyjne umiarkowanego modelu zagospodarowania są z reguły dużo niższe, niż skoncentrowanego intensywnego zagospodarowania.

Obszary chronione przed znaczniejszym zainwestowaniem turystycznym, jako obszary o charakterze specjalnym i ew. rezerwy dla przyszłych pokoleń.

Wychodząc z założenia, że w miarę wzrostu urbanizacji, uprzemysłowienia i turystyki, coraz mniej będzie w kraju terenów o zespołach naturalnych w stanie mało naruszonym, wybrano z obszarów o wybitnym i bardzo dużym znaczeniu dla turystyki, szereg obszarów, dla których przyjęto specjalną formę ochrony. Obszary te charakteryzują się wysoką rangą walorów środowiska przyrodniczego, rzadką siecią osadniczą i komunikacyjną oraz ekstensywnym wykorzystaniem gospodarczym, z przewagą gospodarki leśnej.

Jak wszystkie obszary, o wybitnym i bardzo dużym znaczeniu dla turystyki winny one podlegać kompleksowej ochronie środowiska, a ponadto specjalnej ochronie przed znaczniejszym zagospodarowaniem turystycznym i hałasem.

Z uwagi na swoje unikalne walory naturalne i dominujący walor "dzikości", obszary te muszą być chronione przed masową turystyką. Powinny one stanowić jedynie tereny penetracji dla wycieczek krajoznawczych i wędrówek kwalifikowanych z całkowitym wyłączeniem turystyki pobytowej.

Na obszarach tych dopuszcza się jedynie ekstensywne zagospodarowanie dla potrzeb wycieczek i wędrówek /schroniska, stanice, pola biwakowe/ oraz wprowadza strefy ciszy. Inne obiekty turystyczne mogą być lokalizowane jedynie na obrzeżach tych obszarów w wyznaczonych miejscach.

Obszary o ograniczonym zagospodarowaniu
dla potrzeb wypoczynku świątecznego

W granicach stref koncentracji wypoczynku świątecznego znajdują się również obszary, na których, ze względu na wybitne w skali ogólnokrajowej walory wypoczynkowe, wypoczynek urlopowy musi mieć priorytet.

Na obszarach tych, wprowadza się ograniczenia zagospodarowania dla potrzeb wypoczynku świątecznego, którego rozwój spowodowałby degradację ich cennych walorów.

Realizacja tych zasad ochrony wymagać będzie ścisłego przestrzegania odpowiednich aktów prawnych, dotyczących gospodarowania zasobami środowiska przyrodniczego i ochrony środowiska człowieka oraz stworzenia systemu środków gwarantujących kontrolę nad prawidłowym przebiegiem procesów zagospodarowania przestrzennego kraju.

2.3.2. Proponowane zasady organizacyjno-ekonomiczne.

A. Stwierdzenia ogólne

Współczesna turystyka jest nośnikiem rozwoju gospodarczego, nowoczesności i postępu technicznego we wszystkich krajach, które doceniając jej wartość odpowiednio przygotują się inwestycyjnie i organizacyjnie dla jej rozwoju.

Realizacja programu zagospodarowania turystycznego nie może obejmować tylko budowy samych obiektów turystycznych i wypoczynkowych bez uwrządzeń towarzyszących, warunkujących ich realizację.

W skład programu zainwestowania turystycznego musi być włączony rozwój infrastruktury technicznej i usługowej.

Realizacja takiego programu zainwestowania turystycznego nie jest możliwa w warunkach rozproszenia inwestycyjnego, przy udziale licznych inwestorów liczonych już nawet w setkach. Obecnie inwestorzy obiektów turystycznych i wypoczynkowych pozostawiają realizację infrastruktury technicznej, usługowej i zaopatrzenia miejscowym radom narodowym, które nawet wycinkowo nie są w stanie sprostować tym zadaniom ani inwestycyjnie ani organizacyjnie.

Realizacja programu zainwestowania turystycznego wymaga rozwiązań całościowych i potraktowania turystyki jako działu gospodarki narodowej.

W tym celu koniczne jest utworzenie organu centralnego, obejmującego całokształt zagadnień związanych z funkcjonowaniem turystyki i wypoczynku dla całego kraju oraz podległych mu przedsiębiorstw specjalistycznych dla realizacji zagospodarowania i eksploatacji obiektów turystyczno-wypoczynkowych w poszczególnych obszarach turystycznych.

Niemożliwy jest prawidłowy rozwój turystyki i wypoczynku w systemie zakładowych ośrodków wypoczynkowych.

Obiekty i urządzenia turystyczne i wypoczynkowe ze względów społecznych i gospodarczych predysponowane są dla powszechnego użytkowania wg wyboru i upodobań indywidualnych.

Powszechność użytkowania obiektów turystycznych i wypoczynkowych zapewnia efektywniejsze ich wykorzystanie oraz odpowiada zapotrzebowa-

niu społecznemu w zakresie indywidualnego doboru miejsca i charakteru wypoczynku.

Powszechne formy użytkowania obiektów turystycznych i wypoczynkowych umożliwiają i warunkują rozwój turystyki zagranicznej bez konieczności budowy specjalnych obiketów, przy równoczesnym podniesieniu poziomu usług dla turystów krajowych.

Ogólna dostępność wszystkich obiektów turystycznych i wczasowych wyeliminuje /u korzystających obecnie z zakładowych ośrodków wypoczynkowych/ ujemne aspekty ekologiczne i psychofizyczne związane z brakiem wyboru miejsca i charakteru wypoczynku oraz otoczenia. Proponuje się stopniowe przyjmowanie przez centralny organ organizacji wypoczynku, zakładowych ośrodków wypoczynkowych, przy równoczesnym zapewnieniu załogom zakładów pracy miejsc wczasowych w różnych miejscowościach, proporcjonalnie do wartości i wielkości przejmowanych ośrodków wypoczynkowych. Byłaby to forma przejściowa do czasu uruchomienia bazy wypoczynkowej o cechach powszechnej dostępności przy zróżnicowanych formach i standardach usług odpowiednio do zapotrzebowania społecznego i potrzeb turystyki zagranicznej. Organizacja wczasów pracowniczych winna również uwzględniać zmiany organizacyjne w zakresie długości czasu trwania wczasów. Klasyczny system, oparty na dowolności czasu trwania wypoczynku i sprawna informacja, pozwoliłyby na lepsze dopasowanie do zróżnicowanego charakteru zapotrzebowania społecznego i umożliwiłyby efektywniejsze wykorzystanie obiektów wypoczynkowych.

Współczesne formy turystyki charakteryzuje ruch związany z możliwością przemieszczania się, poznawania nowych rejonów turystycznych i korzystania z różnych form wypoczynku.

Kumulacja środków inwestycyjnych pozwoli na efek-tywniejsze formy zainwestowania turystycznego, odpowiadające również przyszłościowym formom wypoczynku i stworzy warunki do rzeczywiście kompleksowego zagospodarowania terenów turystycznych.

Celem wypracowania nowoczesnego systemu organizacji turystyki i wypoczynku w Polsce oraz efektywnych sposobów zagospodarowania turystycznego należy wykorzystać doświadczenia krajów specjalizujących się w tym zakresie.

Nowoczesny system organizacji turystyki, czyli tak zwany "przemysł turystyczny" obejmuje :

- organizację systemu ochrony walorów turystycznych,
- organizację procesu inwestycyjnego,
- organizację i eksploatację kompleksów wypoczynkowych,
- organizację tras turystycznych i urządzeń szlakowych,
- organizację transportu turystycznego,
- organizację zaopatrzenia kompleksów wypoczynkowych,
- organizację imprez turystycznych, regionalnych i kulturalno-rozrywkowych,
- przemysł wytwórczy sprzętu turystycznego i pamiątek regionalnych,
- informację i reklamę turystyczną,
- szkolenie kadr dla obsługi turystyki.

B. Stwierdzenia szczegółowe

Finansowanie konsumpcji usług i świadczeń jest ekonomiczną prawidłowością.

Myślenie ekonomiczne i racjonalna gospodarka na obecnym etapie rozwoju społeczno-ekonomicznego kraju - jest koniecznością.

1. Turystyka tzw. komercyjna i socjalna to identyczne zestawy potrzeb zależne od istniejących warunków ich zaspokojenia i poziomu usług żądanych, za które płaci się cenę ekonomicznie właściwą. W procesie zaspakajania potrzeb fakt, że turysta płacący za usługi płaci z funduszu indywidualnego spożycia czy też korzysta w części z pomocy zbiorowego funduszu spożycia, jest dla producenta usług obojętny.

2. Finansowanie konsumenta stawia ekonomiczną stronę produkcji usług na właściwych podstawach.

3. Wprowadzanie metod finansowania konsumenta - w określonej części - musi być realizowane poprzez eksperymenty i proces prze-stawienia gospodarstw turystycznych na prawidłowe drogi ekonomiki.
Kierownicy gospodarstw będą zmuszeni - metodą rachunku ekonomicznego - do myślenia i działania jako "homo economicus socialis".

4. Specyfika zagadnień sprzyjających podejmowaniu optymalnych decyzji ekonomicznych i polityczno-społecznych.

   - Turystyka krajowa prezentuje poważne zjawisko społeczne o dużym potencjale wartości wychowawczych, regeneracji sił fizycznych i psychicznych człowieka pracy i młodzieży uczącej się. Stanowi b. ważny czynnik ekonomiczny na rynku usług i świadczeń, niezależnie od stopnia udziału turystyki socjalnej czy kamercyjnej tzw.pełnopłatnej, pokrywanej zresztą w poważnym odsetku ze zbiorowego funduszu spożycia.

   - Turystyka zagraniczna wyjazdowa prezentuje poważne wartości poznawcze, zbliżenia międzynarodowego i określoną wielkość ekonomiczną.

   - Turystyka zagraniczna przyjazdowa z krajów socjalistycznych stanowi czynnik zbliżenia młodzieży i ludzi pracy państw zaprzyjaźnionych w imię współpracy i współdziałania w dziele pokoju i bezpieczeństwa.

   - Turystyka zagraniczna przyjazdowa z krajów III-go świata,obejmuje państwa i narody, z którymi chcemy współpracować i udzielamy im pomocy w ich dążeniach do uzyskania niezależności gospodarczej i społecznej.

   - Turystyka zagraniczna przyjazdowa z krajów o ustroju kapitalistycznym stanowi czynnik sprzyjający koegzystencji państw i narodów, oraz walor ekonomiczny z tytułu uzyskiwanych po korzystnej cenie walut obcych.

5. Problemy finansowania konsumpcji usług w trybie bezpośrednim /na rzecz wymagającego pomocy z racji społecznych/.

Świadczenia usług turystycznych muszą być w pełni, w całym swoim wyrazie ekonomicznym opłacalne dla producenta.

Takie ustawienie procesu produkcji usług zabezpieczy jego realizację, uczyni ją elastyczną, zmierzającą do pokrycia popytu zgłaszanego na rynku turystycznym.

Usługi relatywnie opłacalne, łatwo znajdą środki na rozwój ich sieci - urządzeń noclegowych, żywieniowych, rozrywkowych i innych. Przedmiot naszych rozważań stanowią obie grupy, zarówno grupa konsumentów tzw. komercyjnych, jak też turyści korzystający z pomocy środków socjalnych, w ramach tzw. turystyki społecznej. Konsumenci opłacający 100% pełnych kosztów znajdują pokrycie swoich wydatków w indywidualnym funduszu spożycia.

a/ Model finansowania konsumenta /konsumpcji/.

Turystyka socjalna oznacza w swej ekonomicznej treści pomoc finansową dla jednostek lub grup społecznie wartościowych, a ekonomicznie słabych, skierowaną na rzecz ich czynnego wypoczynku, realizowanego w różnych formach turystyki. Pomoc ta powinna być przeznaczona głównie dla :

- członków Związków Zawodowych z racji socjalnych, a więc złego stanu zdrowia, licznej rodziny, niskiego poziomu zarobków na 1 członka rodziny.itp. Pomoc ta może być organizowana w formach łącznego pokrywania kosztów przez pracownika + zakład + ZZ i ujęta w system celowego oszczędzania,
- młodzieży, w wysokości stanowiącej dopełnienie do pełnych kosztów, związanych z wypoczynkiem, a ponoszonych przez szkoły lub zakłady pracy,
- członków turystycznych organizacji społecznych, których należałoby dotować,
- różne formy czynnej turystyki kwalifikowanej, najbardziej pożądane ze społecznego punktu widzenia, w postaci finansowych ulg przy korzystaniu ze sprzętu społecznego, czy też usług w specjalistycznych obiektach turystycznych,
- akcje kierujące ruch na szlaki czy regiony mniej uczęszczane, poza sezonowymi itp.

Organizacja tej pomocy powinna być ujęta w system rozliczeń obciążających rachunek central turystycznych organizacji społecznych.

b/ Konieczność pomocy finansowej na organizację wypoczynku.

Upowszechnienie potrzeb i warunków ich zaspokajania w zakresie wypoczynku w Polsce, w warunkach pracy jednej osoby w rodzinie napotyka i napotykać musi na poważne trudności. Istnieje co prawda obowiązek płatnych urlopów. Niewielki jednak jest odsetek tych pracowników,

którzy w ramach własnego budżetu domowego mogą samodzielnie sfinansować urlopy łącznie z rodziną.
Konieczna jest organizacja celowej pomocy zakładów pracy i państwa w imię korzyści, jakie przynosi regeneracja sił fizycznych i odprężenie psychiczne pracownika. Określenie i stworzenie ram systemu organizacyjnych tej pomocy jest bardzo istotne. W efekcie musi dawać możliwość spędzenia urlopu za opłatą, mieszczącą się w ramach budżetu domowego przeciętnie zarabiającego pracownika.

6. Wnioski ekonomiczno-organizacyjne.

- Należy utrzymać zasadę podziału kosztów między pracowników, pracodawców i państwo w skali 30 : 35 : 35.
- Należy zwrócić większą uwagę niż dotychczas, zakładów pracy na korzyści społeczne i produkcyjne, jakie uzyskuje zarówno pracownik, jak zakład pracy poprzez dobrą organizację różnych form wypoczynku.
- Nowa organizacja np. wczasów i premii wczasowych musi zapewnić:
  a/ pełną rentowność pracy przedsiębiorstw i placówek - a więc pełną odpłatność za usługi;
  b/ dużą skalę wyboru miejsca i czasu wypoczynku dla wczasowicza ulgowego na równi z tymi, którzy płacą pełną cenę świadczeń za pobyt wczasowy.
- Większe niż dotychczas związanie materialne pracownika z premią wczasową, jako bodźcem ekonomicznym wynikającym z jakości jego pracy i sytuacji socjalnej.
- Stabilizacja dotacji budżetowej w wysokości dotychczasowych stawek jednostkowych i wielkości sum wzrastających w zasadzie w skali corocznego przyrostu dochodu narodowego.
- W warunkach stosowanej polityki gospodarczej i sytuacji rozwijającej się gospodarki, trudno mówić o wydatnym zwiększeniu dotacji z budżetu państwa na akcje wczasowe. Wydaje się, że ciężar kosztów wczasów pracowniczych powinien być, przy utrzymaniu dotychczasowej dotacji budżetowej, przerzucony w wyższym niż dotąd stopniu na fundusz zakładów pracy.
- Pełna odpłatność usług i świadczeń dla ich producenta i pomoc finansowa dla określonego potrzebującego konsumenta usług i świadczeń - stanowią zasadę ekonomicznego działania, które powinno wpłynąć :
  a/ na rozszerzenie sezonów turystycznych i otwarcie dla użytku powszechnego obiektów, znajdujących się w gestii zakładów pracy i instytucji,
  b/ na stosowanie wskaźników turystycznych - ustalonych w oparciu o porównywalne informacje statystyczne w odniesieniu do regionów szczególnie silnego ruchu krajowego czy zagranicznego, w zakresie masy towarowej ze szczególnym akcentem na żywność jak też innego zaopatrzenia związanego ze stałą, sezonową i

poza sezonową siecią placówek handlu i gastronomii.

- Podstawowym elementem będzie stworzenie systemu jednolitych cen za usługi i świadczenia, jak też polityki cen, w zależności od warunków takich jak :

  a/ stan i poziom wyposażenia podstawowego obiektu, jego lokalizacji i położenia, jak też wyposażenia w urządzenia dodatkowe, jak : radio-telewizor-klimatyzacja-telefon itp.,

  b/ okres, w którym świadczy się usługi, to znaczy : sezon główny letni, zimowy, przedsezon, okres międzysezonowy itp,

  c/ czas wynajmu lub świadczeń usług,

  d/ świadczenia indywidualne lub zbiorowe, w oparciu o stałą umowę lub zlecenie doraźne.

Tabela Nr 1

OBSZARY TURYSTYCZNE : ILOŚCI, POWIERZCHNIE,
ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE, W UKŁADZIE TYPÓW KRAJOBRAZÓW

Lp.	TYP KRAJOBRAZU	Zainwestowanie						Rekonstrukcja			Wyłączone obszary z wypoczynku świątecznego		Realizacja w I etapie	
		Intensywne		Umiarkowane		Ekstensywne		Obszary		Miejscowości				
		Ilość obszarów	Pow. w km^2	Ilość obszarów	Pow. w km^2	Ilość obszarów	Pow. w km^2	Ilość obszarów	Pow. w km^2	Ilość	Ilość	Pow. w km^2	Ilość	Pow. w km^2
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
1.	NADMORSKI	8	730	5	310	1	180	1	60	19	-	-	1	80
2.	POJEZIERNY	18	6.600	30	14.640	6	4.760	-	-	12	3	920	8	3.330
3.	NIZINNY	6	1.130	17	5.020	1	310	2	470	2	1	550	3	1.220
4.	WYŻYNNY	2	360	12	5.360	1	300	-	-	1	2	480	3	2.870
5.	GÓRSKI	8	4.350	12	6.340	3	1.890	1	500	13	4	2.430	4	2.910
	RAZEM	42	13.170	76	31.670	12	7.460	4	1.030	47	10	4.380	19	10.410
	Wskaźnik pojemn. $\frac{\text{miejsc}}{km^2}$	120 - 500		40 - 300		10 - 50		-	-	-	-	-	-	-

Tabela Nr 2

OBSZARY TURYSTYCZNE POLSKI

Lp.	TYPY KRAJOBRAZU	LICZBA OBSZARÓW I POWIERZCHNIE W GRUPIE									RAZEM		
		I			II			III					
		Ilość obszarów	Powierzchnia w km^2	%	Ilość obszarów	Powierzchnia w km^2	%	Ilość obszarów	Powierzchnia w km^2	%	Ilość obszarów	Powierzchnia w km^2	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1.	NADMORSKI	8	730	5,6	5	310	1,0	1	180	2,4	14	1.220	2,3
2.	POJEZIERNY	18	6.600	50,1	30	14.640	46,3	6	4.780	64,1	54	26.020	49,7
3.	NIZINNY	6	1.130	8,6	17	5.020	15,8	1	310	4,1	24	6.460	12,3
4.	WYŻYNNY	2	360	2,7	12	5.360	16,9	1	300	4,1	15	6.020	11,6
5.	GÓRSKI	8	4.350	33,0	12	6.340	20,0	3	1.890	25,3	23	12.580	24,1
	P O L S K A	42	13.170	100,0	76	31.670	100,0	12	7.460	100,0	130	52.300	100,0

Tabela Nr 3

OBSZARY I SZLAKI PRZEWIDZIANE DO REKONSTRUKCJI
LUB REALIZACJI W PIERWSZEJ KOLEJNOŚCI
/ do roku 1980/

Lp.	NUMER zespołu obszarów	NUMER w zespole obszarów	NAZWA OBSZARU
1	2	3	4
			A. Obszary do rekonstrukcji
1.	3	3	Półwyspu Helskiego
2.	19	2	Zalewu Zegrzyńskiego
3.	17	4	Turawski
4.	17	6	Tatrzańsko - Podhalański
			B. Obszary do zagospodarowania w I kolejności
1.	2	1	Obszar Kołobrzeski
2.	5	3	" Pojezierza Drawskiego-Wschodniego
3.	6	6	" Szwajcarii Kaszubskiej
4.	6	10	" Zbiornika Koronowskiego
5.	8	1	" Pojezierza Mrągowskiego
6.	9	1	" Wzniesień Płn.-Białostockich
7.	9	3	" Augustowsko - Suwalski
8.	11	2	" Pojez.Lubniewicko - Łagowskiego
9.	12	5	" Pojezierza Leszczyńskiego
10.	15	3	" Ślęży
11.	16	5	" Zbiornika Sulejowskiego
12.	17	8	" Nadwiślański
13.	20	2	" Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej
14.	21	3	" Gór Świętokrzyskich
15.	23	1	" Północno Roztocki
16.	25	4	" Śnieżnika
17.	26	1	" Beskidu Śląskiego i Żywieckiego
18.	27	5	" Pienin i Beskidu Sądeckiego
19.	28	5	" Zbiornika Solińskiego

C. S Z L A K I

C - 1 Szlaki drogowe

1. Szlak Sudecko - Karpacki
2. Szlak Tysiąca Jezior

C - 2 Szlaki wodne

1. Szlak Wielkich Jezior Mazurskich
2. Szlak rz. Narwi /Zalew Zegrzyński -uj.Pisy/
3. Szlak rz. Czarnej Hańczy
4. Szlak rz. Drwęcy
5. Szlak rz. Brdy

Tabela Nr 4

ZESTAWIENIE ILOŚCI OBSZARÓW DO ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNEGO W UKŁADZIE WOJEWÓDZKIM WEDŁUG KRYTERIÓW INTENSYWNOŚCI I REKONSTRUKCJI

Lp.	WOJEWÓDZTWO	ILOŚĆ OBSZARÓW DO ZAGOSPODAROWANIA					REKONSTRUKCJA	
		Intensywne	Umiarkowane	Extensywne	Razem	I etap	Obszary ilość	Miejscowości ilość
1	2	3	4	5	6	7	8	9
1.	Białostockie	2	2	2	6	2	-	1
2.	Bydgoskie	4	4	-	8	1	-	2
3.	Gdańskie	4	7	1	12	1	1	5
4.	Katowickie	-	-	-	-	-	-	3
5.	Kieleckie	-	8	-	8	1	-	1
6.	Koszalińskie	4	6	2	12	2	-	6
7.	Krakowskie	3	6	1	10	3	1	3
8.	Lubelskie	1	7	1	9	1	-	1
9.	Łódzkie	2	6	-	8	1	-	1
10.	Olsztyńskie	2	2	2	6	1	-	3
11.	Opolskie	1	2	-	3	-	1	-
12.	Poznańskie	2	7	-	9	1	-	2
13.	Rzeszowskie	2	2	2	6	1	-	-
14.	Szczecińskie	5	4	1	10	-	-	8
15.	Warszawskie	2	5	-	7	1	1	-
16.	Wrocławskie	5	5	-	10	2	-	7
17.	Zielonogórskie	3	3	-	6	1	-	4
	P O L S K A razem:	42	76	12	130	19		47

3. Koncepcja przestrzennego zagospodarowania turystycznego kraju

3.1. Rozpatrywane warianty i wybór koncepcji przestrzennej

Wybór przedstawionej dalej koncepcji przestrzennej zagospodarowania turystycznego kraju nastąpił w wyniku analiz szeregu wariantów.

Można je ogólnie scharakteryzować następująco :

a/ wariant ekonomiczny zakładał :

- w pierwszej kolejności zagospodarowanie obszarów, które posiadają walory dla całorocznego ruchu turystycznego,
- dalsze intensywne rozwijanie miejscowości i obszarów turystycznych o istniejącym dużym zainwestowaniu.

W wariancie tym tereny górskie Polski Południowej oraz wąski pas wybrzeża stanowiłyby obszary turystyczne a w pozostałej części kraju byłyby niewielkie tereny wykorzystane dla potrzeb turystyki. Dalszy rozwój miejscowości i obszarów turystycznych o dużym zainwestowaniu powodowałby dalsze dysproporcje przestrzenne w rozmieszczeniu ruchu oraz powstawanie "aglomeracji" turystycznych z wszelkimi ich ujemnymi cechami.

b/ wariant potrzeb społecznych wychodząc z faktu, że w aglomeracjach miejsko-przemysłowych zamieszkiwać będzie 2/3 ludności kraju zakładał :

- zagospodarowanie miast aglomeracji dla potrzeb wypoczynku i rekreacji w mieście,
- zagospodarowanie obszarów położonych w pobliżu aglomeracji miejsko-przemysłowych, czyli obszarów położonych w strefach koncentracji wypoczynku świątecznego, mimo, że walory turystyczne tych obszarów są stosunkowo niskie.
- wychodząc z założenia, że należy rozwijać wszelkie formy "aktywnej" turystyki /pożądany typ turystyki/, należy zagospodarować obszary o szczególnych predyspozycjach /walory/ dla tych form.

W wariancie wynikającym z potrzeb społecznych przestrzenny układ obszarów turystycznych przedstawiąłby się następująco: dwa pasy równoleżnikowe, pojezierze i góry oraz strefy koncentracji wypoczynku świątecznego, wokół aglomeracji miejsko-przemysłowych.

c/ wariant konsumpcyjny - zakładał :

- wykorzystanie dla potrzeb turystyki wszystkich obszarów o najważniejszych walorach tak wypoczynkowych jak i krajoznawczych,
- prawo wyboru dowolnych obszarów, miejscowości i szlaków turystycznych.

Wariant ten posiada ważną zaletę, a mianowicie rozprasza w sposób naturalny ruch turystyczny.

d/ wariant wynikający z przesłanek ochrony środowiska przyrodniczego zakładał:

- skanalizowanie większości ruchu turystycznego wzdłuż określonych

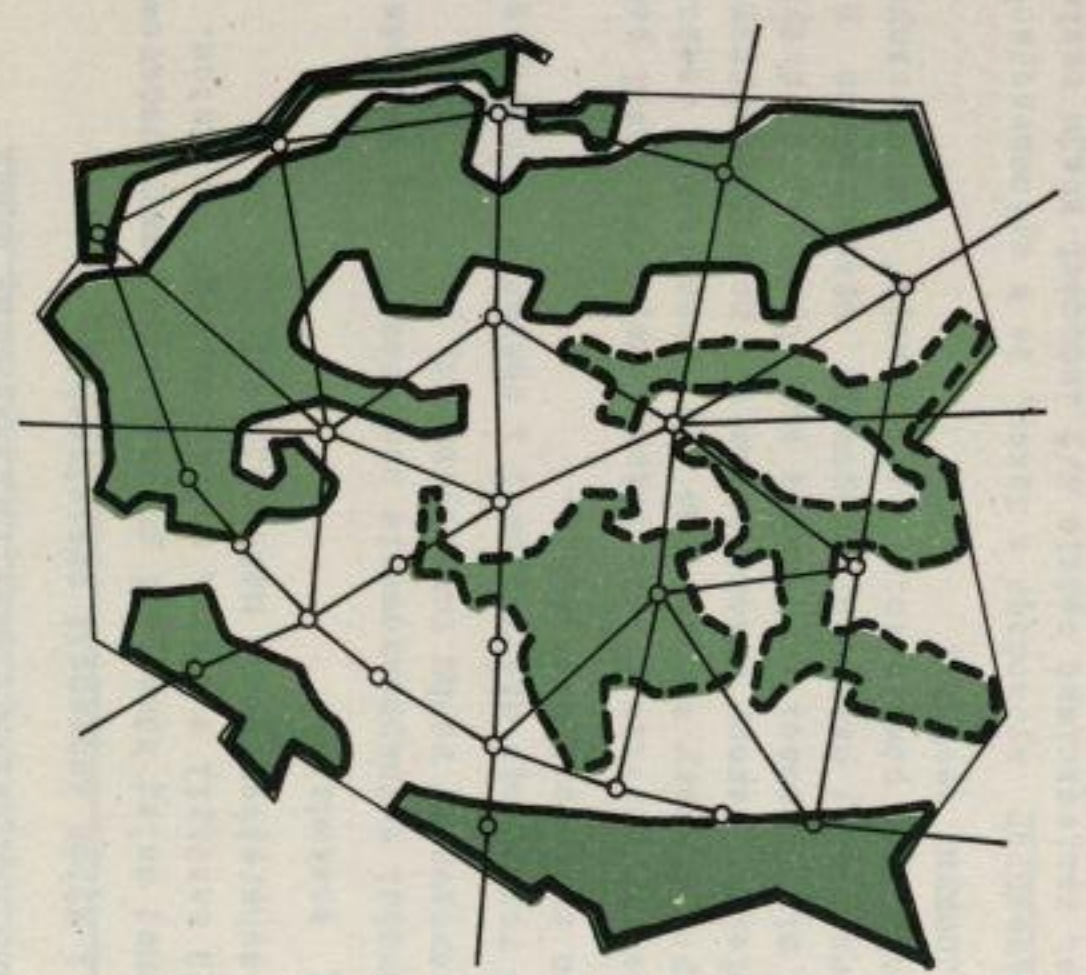

III WARIANT "KONSUMPCYJNY"

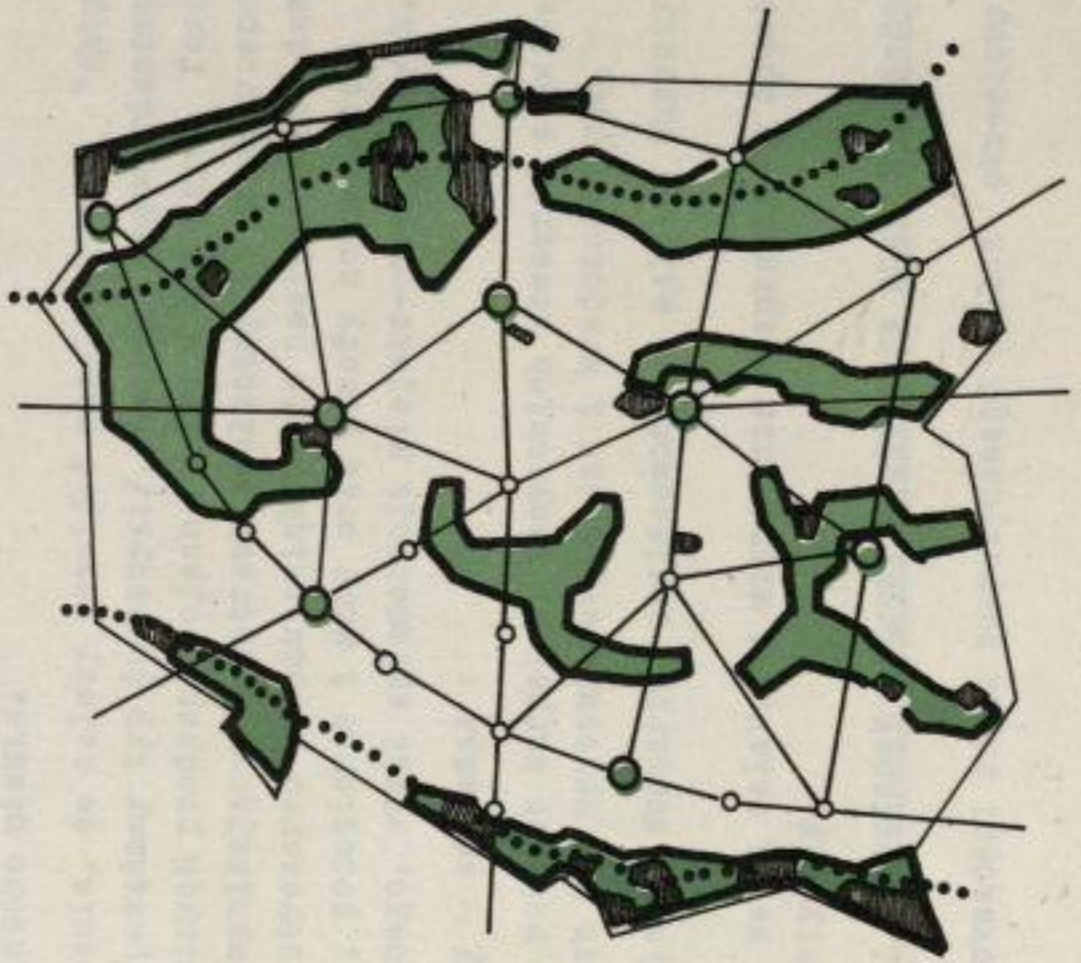

IV WARIANT "OCHRONY ŚRODOWISKA"

ANALIZA WARIANTÓW MODELOWYCH TURYSTYCZNEGO ZAGOSPODAROWANIA POLSKI

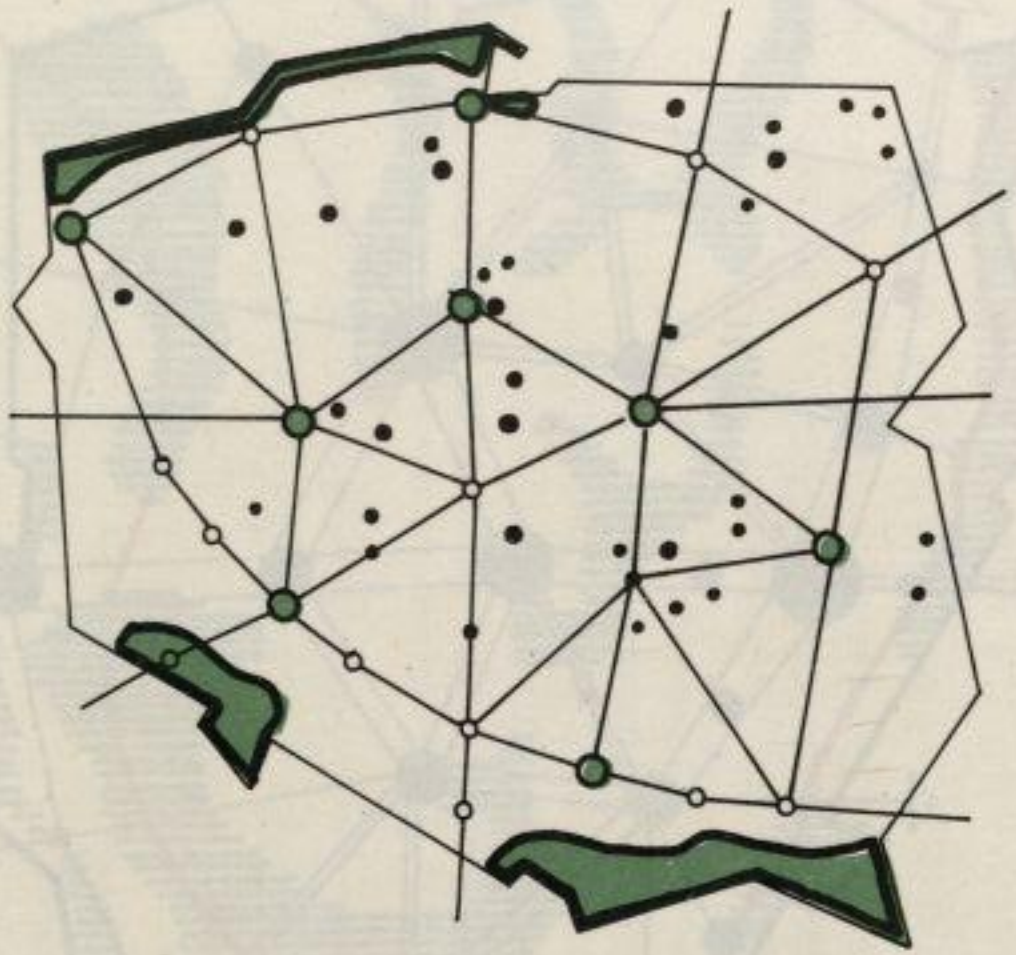

I WARIANT "EKONOMICZNY"

II WARIANT "POTRZEB SPOŁECZNYCH"

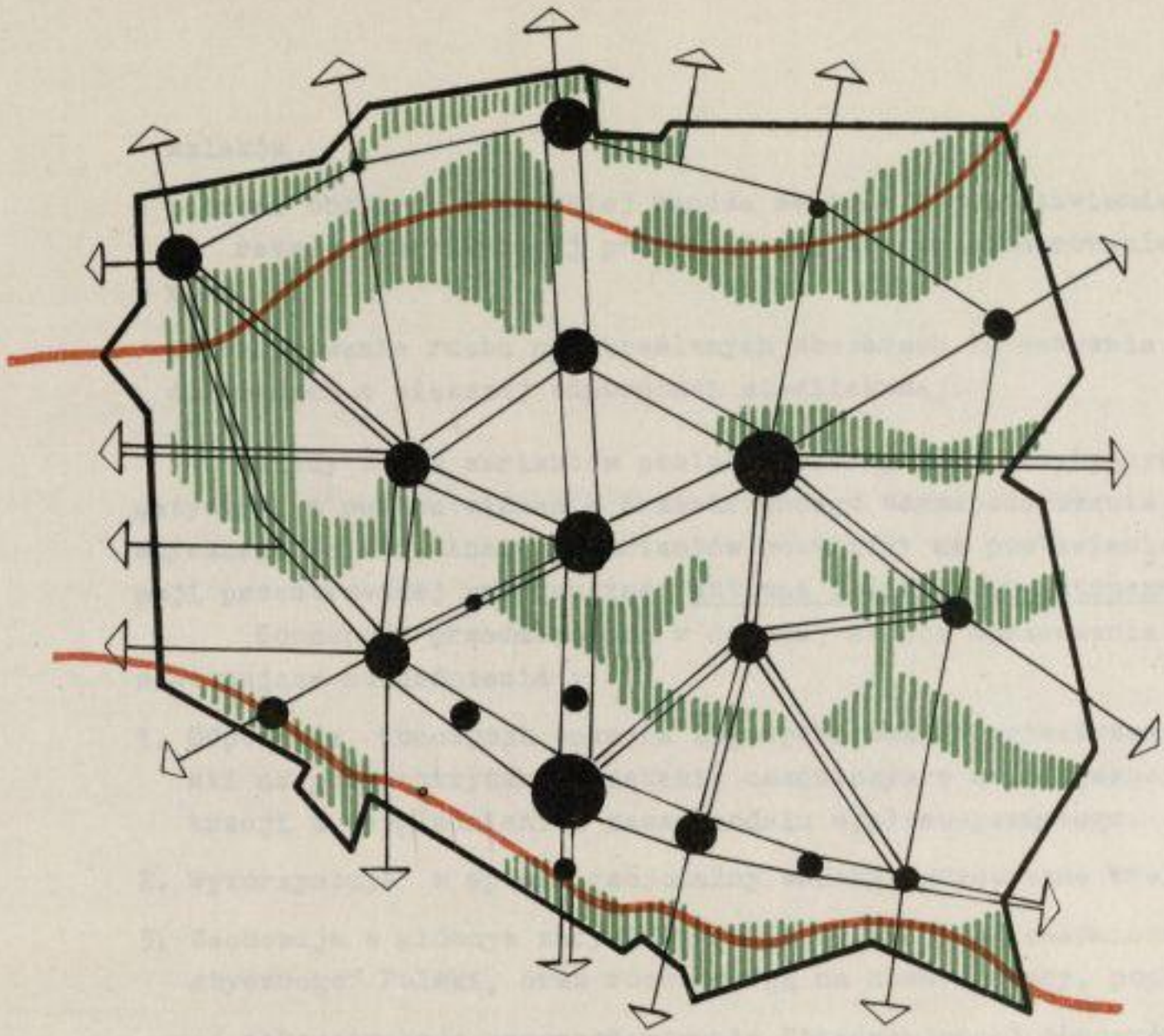

WYBRANY WARIANT KONCEPCJI PRZESTRZENNEJ TURYSTYCZNEGO ZAGOSPODAROWANIA POLSKI NA TLE UKŁADU SIECI OSADNICZEJ

GŁÓWNE REJONY TURYSTYCZNE

GŁÓWNE AGLOMERACJE M-D

II II GŁÓWNA INFRASTRUKTURA KOMUNIKACYJNA

GŁÓWNE TRASY TURYSTYCZNE

szlaków

- ochrona obszarów o wysokiej randze walorów i pozostawienie ich jako rezerwy turystycznej przewidzianej do zagospodarowania po 1990 roku,
- koncentrowanie ruchu na określonych obszarach intensywnie zagospodarowanych o większej odporności siedliskowej.

Każdy z w/w wariantów posiadał szereg cech pozytywnych i negatywnych z punktu widzenia przestrzennego zagospodarowania turystycznego Polski. Analizy wariantów pozwoliły na postawienie koncepcji przestrzennej przyjmującej aktywną politykę przestrzenną.

Koncepcja przedstawiona w dalszej części opracowania znajduje następujące uzasadnienie :

1. Odpowiada koncepcji oparcia zagospodarowania przestrzennego Polski na policentrycznym systemie osadniczym o umiarkowanej koncentracji a uwzględnieniem zasad modelu węzłowo-pasmowego.
2. Wykorzystuje w sposób racjonalny walory turystyczne kraju.
3. Zachowuje w głównym zarysie ukształtowaną "sieć osadnictwa turystycznego" Polski, oraz rozciąga ją na nowe obszary, poprzez :
   a/ rekonstrukcję zagospodarowania "tradycyjnych" obszarów i miejscowości turystyczno-wypoczynkowych,
   b/ odciążenie "tradycyjnych" obszarów i miejscowości poprzez szersze udostępnienie terenów, mających także cenne walory naturalne, a dotychczas słabo wykorzystane.
4. Policentryczność gospodarki turystycznej pobudza regionalne możliwości wzrostu gospodarczego przez co bardziej dynamizuje całą gospodarkę.
5. Aktywizuje obszary kraju położone w strefach przygranicznych -głównie zachodniej i północnowschodniej.
6. Odpowiada potrzebom społecznym poprzez zwrócenie uwagi na zagospodarowanie obszarów i szlaków w pobliżu największych skupisk ludzkich i tych na których rozwijać się będą wszelkie formy "aktywnej" turystyki.
7. Wychodzi naprzeciw ochronie środowiska naturalnego i chroni przed zagospodarowaniem turystycznym pewne obszary.

3.2. Ustalenie dyspozycji przestrzennej obszaru kraju

Na bazie wyznaczonych w syntezie oceny środowiska geograficznego obszarów o wybitnym i bardzo dużym znaczeniu dla turystyki, wskazano obszary, które w skali Polski powinny stanowić w r. 1990 największą koncentrację zagospodarowania turystycznego dla ruchu wakacyjno-urlopowego, zagranicznej turystyki przyjazdowej i częściowo wypoczynku świątecznego.

Tereny te podzielono na :

- obszary intensywnego zagospodarowania turystycznego ;

- obszary umiarkowanego zagospodarowania turystycznego.

Obszary intensywnego zagospodarowania turystycznego /tab.Nr 1,2/ znajdują się w większości na terenach, których znaczenie dla turystyki uznano za wybitne i wyrażają się liczbą 42 obszarów w kraju o łącznej powierzchni 13,2 tys. km^2.

Obszary te powinny stanowić główne miejsce koncentracji inwestycji w zakresie bazy noclegowej, głównie wypoczynkowej, a turystyka ma stać się ich dominującą funkcją przestrzenną i gospodarczą.

Obszary umiarkowanego zagospodarowania /tab. Nr 1,2/ z uwagi na to, że w ich skład wchodzą tereny z przyrodniczymi walorami krajoznawczymi I rangi, są z natury rzeczy przeznaczone do roztoczenia nad nimi szczególnej opieki, wynikającej z przesłanek ochrony środowiska naturalnego, przy zachowaniu równorzędności funkcji turystyki z innymi funkcjami gospodarczymi.

Obszarów takich wyznaczono 76 na terenie całego kraju /tab Nr1,2/ ich łączna powierzchnia wynosi 31,7 tys. km^2.

Część obszarów, których znaczenie dla turystyki określono jako wybitne została zakwalifikowana do obszarów o umiarkowanym zagospodarowaniu turystycznym /tam gdzie intensywne zagospodarowanie obniżyłoby istniejącą dużą wartość środowiska naturalnego/, lub też włączona została do grupy "obszarów przewidzianych do ochrony lub rezerwy dla przyszłych pokoleń".

Ochrona tych obszarów powinna polegać na ekstensywnym zagospodarowaniu, tworzeniu tzw. "stref ciszy", faworyzowaniu różnych form kwalifikowanej turystyki wędrówkowej, np. turystyki wodnej, pieszej, a przede wszystkim przypisaniu tej grupie obszarów socjalnych, prawnych norm ochrony.

Na terenie kraju wyznaczono 12 obszarów przeznaczonych do ekstensywnego zagospodarowania /tab. Nr 1,2/, o łącznej powierzchni 7,4 tys. km^2.

Wymienione wyżej trzy typy zainwestowania poszczególnych obszarów odpowiadają trzem różnym wskaźnikom pojemności wyrażającym liczbę miejsc noclegowych na jednostkę powierzchni /km^2/ i są różne dla poszczególnych typów krajobrazu.

Przyjęto graficzne wartości - miejsc nocleg./km^2

I.	- obszary intensywnego zagospodarowania	120	do	500
II.	- " umiarkowanego "	40	do	300
III.	- " ekstensywnego "	10	do	50

Wśród obszarów o intensywnym i umiarkowanym zagospodarowaniu wyodrębniono takie /lub ich część/, które leżąc w pobliżu wielkich zespołów miejsko-przemysłowych, a więc w strefach koncentracji wypoczynku świątecznego 23-ch aglomeracji uwzględnionych w planie - narażone są na dewastację przez masowy, zazwyczaj bardzo intensywny ruch wypoczynku świątecznego.

Dlatego też należy je chronić przed tym ruchem kształtując w innych rejonach ośrodki zagospodarowane specjalnie dla wypoczynku świątecznego, a ograniczając ten rodzaj zagospodarowania w zagrożonych rejonych.

Takie rejony nazwano obszarami o ograniczonym zagospodarowaniu dla potrzeb wypoczynku świątecznego i wyznaczono ich w kraju 10 /tab. Nr 1/ z rejonów o dużych wartościach środowiska naturalnego /m.in. parki narodowe/, względnie istniejącej specyfice uzdrowiskowej itp.

W odniesieniu do stanu istniejącego zagospodarowania turystycznego, wobec zjawiska przeinwestowania określonych jednostek turystycznych wskazano 4 obszary i 47 miejscowości do rekonstrukcji i uporządkowania /tab. Nr 1/, o łącznej powierzchni 1,0 tys. km^2.

Obszary te to :

- półwysep Helski i obszar Zakopiańsko-Podhalański, obydwa o wielkich walorach i tradycjach turystyczno-wypoczynkowych, wymagają całkowitej przebudowy swojej struktury i infrastruktury dla uratowania przed całkowitym zniszczeniem.
- Obszary zalewów Zegrzyńskiego i Turawskiego, wielkie inwestycje ostatniego piętnastolecia, które w wyniku złej organizacji procesu inwestycyjnego, nie mogą wystartować do przeznaczonej im roli terenów masowego wypoczynku świątecznego dla sąsiednich aglomeracji.

Obszary te i wytypowane 47 miejscowości powinny być w I-szym etapie tj. do roku 1980, poddane generalnej przebudowie poprzedzonej rewizją ich stanu i planów zagospodarowania.

Niezależnie od w/w plan typuje 19 obszarów /tab. Nr 1,3/,o łącznej powierzchni 10,4 tys. km^2 do zagospodarowania w pierwszej kolejności do roku 1980. Zagospodarowanie ich jest konieczne dla stworzenia nowych terenpw ekspansji ruchu turystycznego i odciążenia obszarów i miejscowości przeciążonych.

Typując je kierowano się następującymi kryteriami :

- stopniem przygotowania planistycznego do realizacji,
- potrzebami wyznaczenia nowych obszarów wypoczynku świątecznego dla głównych aglomeracji ubogich w takie tereny,
- istniejącymi inicjatywami społecznymi,
- potrzebą rozrzutu we wszystkich typach krajobrazu.

Dla uzyskania większej przejrzystości układu obszarów turystycznych pogrupowano je w zespoły obszarów turystycznych. Zespół obszarów turystycznych jest pojęciem teoretycznym, mającym na celu globalne, adekwatne do skali planu krajowego, przypisanie wielkości planowanej bazy turystycznej do większego terytorium należącego do jednego typu krajobrazu.

Ta przynależność do jednego typu krajobrazu determinuje charakter ruchu turystycznego, określa jego sezonowość i typ zagospodarowania.

Wyznaczono w kraju 28 zespołów obszarów turystycznych/tab.Nr5/.

Dla wypoczynku świątecznego wyznaczono strefy koncentracji dla 23 aglomeracji wykształconych, kształtujących się i potencjalnych , o ogólnej powierzchni 62,0 tys. km^2.

W strefie koncentracji wyznaczono strefy podmiejskie - ogółem 10,3tys km^2 i 177 rejonów do zagospodarowania, o powierzchni ogólnej 24,6 tys km^2. /Tab.Nr 9/.

Ze stref koncentracji wydzielono 10 rejonów o ograniczonym zagospodarowaniu dla wypoczynku świątecznego, o czym wyżej.

Elementy wypoczynkowe zagospodarowania potraktowane zostały powierzchniowo, zgodnie z ich charakterem funkcjonalno-przestrzennym /obszar zainwestowania, obszar penetracji. otulina/, w elementach krajoznawczych natomiast, oprócz zjawisk powierzchniowych, występują zjawiska, które można nazwać punktowymi i które leżą częściowo poza obszarami o znaczeniu dla turystyki.
Są to miasta i obiekty krajoznawcze, z których jako problem planu krajowego uznano wielkie centra krajoznawcze i ośrodki krajoznawcze. Przedstawiono więc 8 wielkich centrów krajoznawczych i 57 ośrodków krajoznawczych.

Dla turystyki o celach mieszanych krajoznawczo-wypoczynkowych, a więc turystyki wędrówkowej, charakterystyczny jest ruch liniowy po najatrakcyjniejszych szlakach łączących walory turystyczne i przechodzących przez nie.

Dla turystyki wędrówkowej są to szlaki drogowe, które podzielono na :

Główne szlaki wędrówek zmotoryzowanych i ważniejsze szlaki szlaki wędrówek motorowych. Są one, obok dróg tranzytowych przechodzących przez Polskę, najważniejszym elementem krajowej infrastruktury technicznej, gdyż przedstawiają drogi, po których wędrówki samochodowe turystów krajowych i zagranicznych mogą odbywać się w sposób najatrakcyjniejszy , tzn. umożliwiający wypoczynek, a jednocześnie pozwalający poznać krainy i miejscowości polskie.

Zagospodarowanie tych szlaków korzysta częściowo z zagospodarowania rejonów, przez które przechodzi, lecz dodatkowo powinny być one /przede wszystkim "główne"/ wyposażone w obsługę techniczną, parkingi i motele lub campingi na odcinkach łączących rejony i miejscowości.

Z uwagi na to, że szlaki wędrówek motorowych pokrywają się z siecią dróg stanowiących element ogólnogospodarczej infrastruktury komunikacyjnej, przewiduje się w planie pełną realizację dwóch szlaków o charakterze wybitnie turystycznym tj. szlaków Sudecko-Karpackiego i Tysiąca Jezior.

Turystyka wodna kwalifikowana /kajakowa, żeglarska i motoro-wodna/ odbywa się przedewszystkim po szlakach wodnych i akwenach o wybitnym i bardzo dużym znaczeniu /międzynarodowym i ogólnokrajowym/.
Ogółem wyznaczono takich szlaków wodnych - 8.400 km, zaś akwenów/łącznie z atrakcyjniejszymi zbiornikami sztucznymi realizowanymi do 1990 roku/ - 205.000 ha. Z tej liczby do intensywnego zagospodarowania wytypowano szlaki o przepustowości masowej - 6.000 km i ważniejsze pojedyńcze akweny o powierzchni - 140.000 ha.
Szlaki o przepustowości indywidualnej, o wybitnym i bardzo dużym znaczeniu - 2.400 km, oraz pozostałe akweny - 65.000 ha wytypowano do zagospodarowania ekstensywnego.

Wobec zupełnego braku w skali krajowej szlaków o kompleksowym zagospodarowaniu dla potrzeb turystyki wodnej, wyznaczono do zagospoda-

TEORETYCZNY PODZIAŁ OBSZARU KRAJU NA ZESPOŁY OBSZARÓW TURYSTYCZNYCH

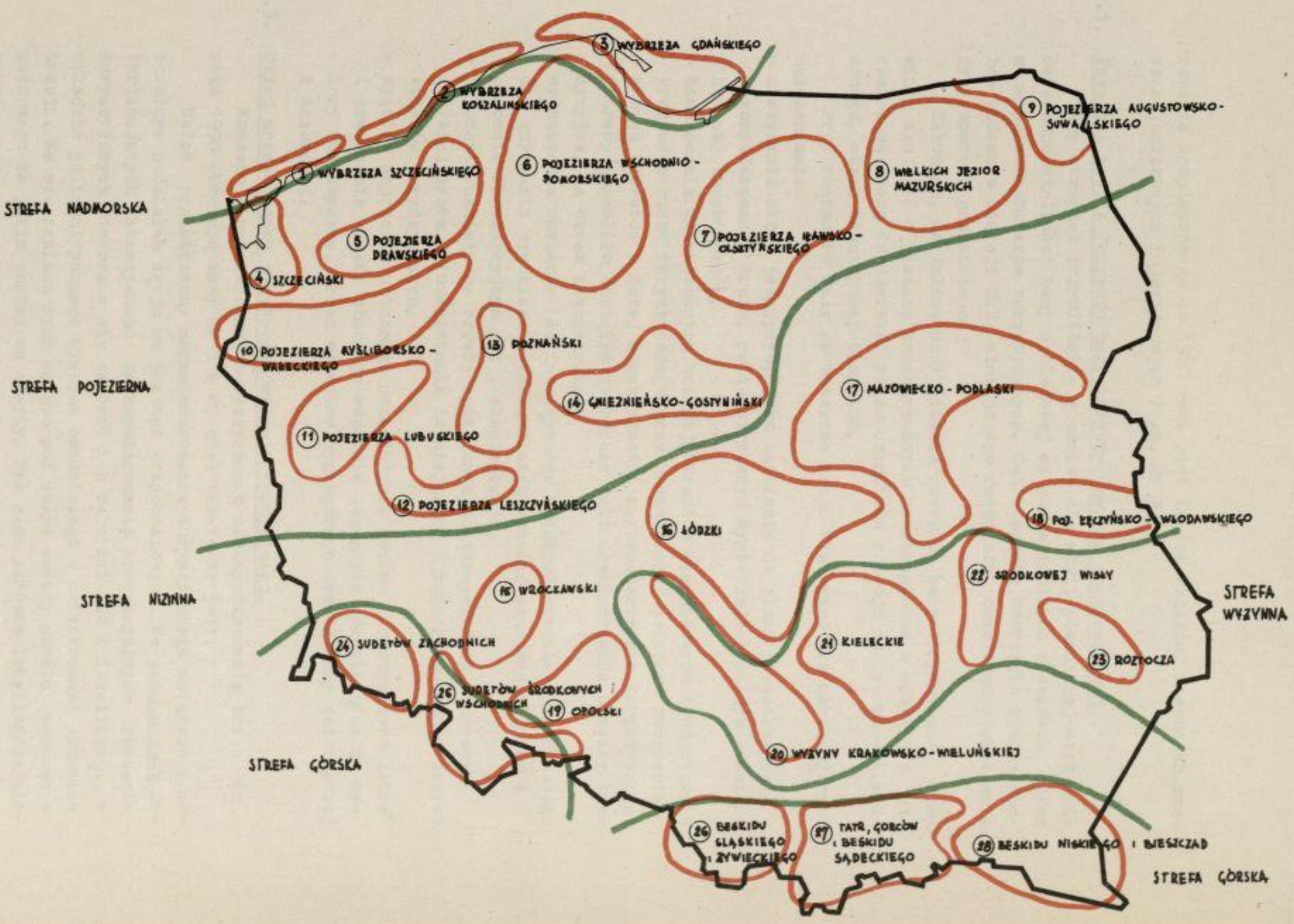

rowania kompleksowego do 1980 roku pięć takich szlaków, rzecznych, rzeczno-jeziorowych i jeziorowych /tab. Nr 3/.

3.2.1. Przyjęta metoda rozrzutu bazy turystycznej na obszarze kraju.

Aby utrzymać przybliżenie właściwe dla skali planu krajowego nie określono wielkości bazy noclegowej na poszczególnych obszarach lecz w zespołach obszarów turystycznych. Cel i zasadę tworzenia tych zespołów podano w pozycji 2.2. niniejszego rozdziału, omawiającym ustalenia dysproporcji przestrzennej

Założono, że dalsze przybliżenia rozrzutu bazy turystycznej powinny nastąpić w planach przestrzennych makroregionów w oparciu o szczegółową ocenę środowiska, ruchu czynników rozwoju społeczno-ekonomicznego, stanu istniejącej bazy itd.

Przy rozrzucie bazy na obszarze kraju kierowano się następującymi założeniami:

- utrzymania się w przyjętym, jako założenie do planu przestrzennego zagospodarowania kraju, policentrycznym systemie osadniczym o umiarkowanej koncentracji,
- honorowania ugruntowanych tradycją trendów kierunkowych i docelowych krajowego ruchu turystycznego przy jednoczesnej polityce tworzenia nowych obszarów o dużej atrakcyjności zagospodarowania turystycznego któreby pozwoliło odciążyć zagrożone dziś dewaloryzacją obszary tradycyjne, na okres rekonstrukcji,
- wyznaczenia obszarów do intensywnego zagospodarowania kompleksowego dla uzyskania wysokiego wskaźnika efektywności ekonomicznej tak w procesie inwestycyjnym jak i eksploatacji,
- położenia nacisku na rozwój społecznie pożądanych form turystyki aktywnej przez doinwestowanie istniejących i zagospodarowanie nowych szlaków turystycznych,
- wyjścia naprzeciw potrzebie przedłużenia sezonu turystycznego latem i otworzenia sezonu zimowego wszędzie tam gdzie pozwalają na to walory turystyczne, przez właściwe wyproporcjonowanie bazy całorocznej i sezonowej.

3.3. Układ przestrzenny zagospodarowania turystycznego.

Koncepcję przestrzenną turystycznego zagospodarowania kraju do roku 1990 obrazują mapy Nr 3 i 4, oraz tabele Nr 5-11.

Układ przestrzenny zagospodarowania turystycznego związano z naturalnym podziałem kraju na 5 stref krajobrazowych. We wskazaniach determinujących intensywność zagospodarowania poszczególnych obszarów turystycznych kierowano się zarówno ich walorami jak i lokalizacją w układzie policentrycznego systemu osadniczego o umiarkowanej koncentracji. We wskazaniach tych wzięto pod uwagę zasady modelu węzłowo - pasmowego na jakim został on oparty. Tak więc zarówno lokalizację elementów węzłowych jak i przebieg wiążących je pasm.
Spojrzenie na schemat układu węzłowo-pasmowego /rys. Nr 15/ pozwala stwierdzić, że lokalizacja zespołów obszarów turystycznych wpisuje się w oka jego sieci nie stwarzając poważnych styków kolizyjnych.

Wąskie nitki infrastruktury technicznej, zwłaszcza komunikacyjnej będą mogły i powinny być tak opracowane w planach regionalnych aby w kolejnym przybliżeniu i realizacji stwarzały jaknajmniej zagrożeń dla walorów obszarów turystycznych obok lub przez które będą przebiegać.

Układ przestrzenny zespołów obszarów turystycznych wyodrębnia 28 takich jednostek teoretycznych o łącznej powierzchni 52.300 km^2/patrz poz. 3.2./ w układzie stref krajobrazowych /tabele 5-8/.

Strefa krajobrazu nadmorskiego obejmująca 3 zespoły obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 1.220 km^2

- Wybrzeże Szczecińskie obejmujące 2 obszary turystyczne o łącznej powierzchni 230 km^2
- Wybrzeże Koszalińskie obejmujące 5 obszarów turystycznych o łącznej powierzcnni 560 km^2
- Wybrzeże Gdańskie obejmujące 7 obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 430 km^2.

Strefa krajobrazu pojeziernego obejmująca 11 zespołów obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 26.020 km^2

- Szczeciński obejmujący 3 obszary turystyczne, o łącznej powierzchni 650 km^2
- Pojezierza Drawskiego obejmujący 5 obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 2.270 km^2
- Pojezierza Wschodnio-Pomorskiego obejmujący 10 obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 6.720 km^2
- Pojezierza Sławsko-Pomorskiego obejmujący 4 obszary o łącznej powierzchni 2.340 km^2
- Wielkich Jezior Mazurskich obejmujący 5 obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 4.280 km^2
- Pojezierza Augustowsko-Suwalskiego obejmujący 4 obszary turystyczne o łącznej powierzchni 1.620 km^2
- Pojezierza Myśliborsko-Wałeckiego obejmujący 7 obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 2.880 km^2
- Pojezierza Lubelskiego obejmujący 5 obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 1.920 km^2
- Pojezierza Leszczyńskiego obejmujący 5 obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 740 km^2
- Poznański obejmujący 2 obszary turystyczne o łącznej powierzchni 900 km^2
- Gnieźnieńsko-Gostyniński obejmujący 4 obszary turystyczne o łącznej powierzchni 1.610 km^2

Strefa krajobrazu nizinnego obejmująca 5 zespołów obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 6.460 km^2

- Wrocławski obejmujący 3 obszary turystyczne o łącznej powierzchni 210 km^2
- Łódzki obejmujący 7 obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 1.640 km^2
- Mazowiecko Podlaski obejmujący 9 obszarów turystycznych o łącznej

powierzchni 3.670 km^2

- Pojezierza Łęczyńsko-Włodawskiego obejmujący 3 obszary turystyczne o łącznej powierzchni 720 km^2
- Opolski obejmujący 2 obszary turystyczne o łącznej powierzchni 220 km^2

Strefa krajobrazu wyżynnego obejmująca 4 zespoły obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 2.520 km^2

- Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej obejmujący 2 obszary turystyczne o łącznej powierzchni 2.520 km^2
- Kielecki obejmujący 7 obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 1.730 km^2
- Środkowej Wisły obejmujący 3 obszary turystyczne o łącznej powierzchni 870 km^2
- Roztocza obejmujący 3 obszary turystyczne o łącznej powierzchni 900 km^2

Strefa krajobrazu górskiego obejmująca 5 zespołów obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 12.580 km^2

- Sudetów Zachodnich obejmujący 3 obszary turystyczne o łącznej powierzchni 1.140 km^2
- Sudetów Środkowych i Wschodnich obejmujący 5 obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 1.690 km^2
- Beskidu Śląskiego i Żywieckiego obejmujący 3 obszary turystyczne o łącznej powierzchni 2.690 km^2
- Tatr, Gorców i Beskidu Sądeckiego obejmujący 6 obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 3.930 km^2
- Beskidu Niskiego i Bieszczadów obejmujący 6 obszarów turystycznych o łącznej powierzchni 3.130 km^2

Tabela Nr 5 podaje ogólną charakterystykę poszczególnych obszarów, wielkość bazy turystycznej przypisanej do każdego z nich i uwagi wynikające z koncepcji zagospodarowania.

W strefie krajobrazu morskiego z 14 obszarów turystycznych - 8 o powierzchni łącznej 730 km^2 zakwalifikowano do zagospodarowania intensywnego, 5 o powierzchni łącznej 310 km^2 do umiarkowanego i 1 o powierzchni 180 km^2 do ekstensywnego.

W strefie krajobrazu pojeziernego z 54 obszarów turystycznych - 18, o powierzchni łącznej 6.600 km^2, przypisano do zagospodarowania intensywnego, 30, o powierzchni łącznej 14.400 km^2, do umiarkowanego i 6, o powierzchni łącznej 4.780 km^2, do ekstensywnego.

W strefie krajobrazu nizinnego z 24 obszarów turystycznych - 6 o łącznej powierzchni 1.130 km^2 przypisano do zagospodarowania intensywnego, 17 - o łącznej powierzchni 5.020 km^2, do umiarkowanego i 1 o powierzchni 310 km^2 do ekstensywnego.

W strefie krajobrazu wyżynnego z 15 obszarów turystycznych - 2 o łącznej powierzchni 360 km^2 przypisano do zagospodarowania intensywnego, 12 o po-

I. STREFA NADMORSKA

O B S Z A R Y T U R Y S T Y C Z N E P O L S K I

Tabela Nr 5

Nr zespołu	Lp.	NAZWA ZESPOŁU OBSZARÓW / OBSZAR	POŁOŻENIE /województwo/	Powierzchnia w km²	RODZAJ WALORÓW: Wypoczynkowe: WODA	Las	Urozmaicona rzeźba	Korzystne warunki do uprawiania sportów zimowych	Uzdrowiskowe	KRAJOZNAWCZE	TYP ZAGOSPODAROW. Intensywny	Umiarkowany	Ekstensywny	BAZA 1990 w tys. miej. OGÓŁEM	CAŁOROCZNA	UWAGI: R- miejscowości do rekonstrukcji; I- zagospodarowanie w I etapie; O- ograniczenie wypoczynku świątecznego
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
1		WYBRZEŻE SZCZECIŃSKIE		230										123	20	
	1.	Woliński	szczecińskie	130	X	X			X	X	X					R-Świnoujście, Międzyzdroje, Międzywodzie, Dziwnów.
	2.	Niechowski	szczecińskie	100	X	X			X	X	X					R-Pobierowo, Niechorze, Pogorzelica, Mrzeżyno
2		WYBRZEŻE KOSZALIŃSKIE		560										143	19	
	1.	Kołobrzeski	koszalińskie	80	X	X			X	X	X					I-R-Dźwirzyno, Kołobrzeg, Ustronie
	2.	Mielna	koszalińskie	130	X	X			X	X	X					R- Mieslno, Darłowo
	3.	Darłowo-Jarosławiec	koszalińskie	70	X	X				X		X				
	4.	Ustki	koszalińskie	100	X	X			X		X		X			R- Ustka
	5.	Słowiński	koszalińskie	180	X					X						
3		WYBRZEŻE GDAŃSKIE		430										198	15	
	1.	Łeba - Białogóra	gdańskie	60	X	X			X			X				R- Łeba
	2.	Przylądka Rozewie	gdańskie	80	X	X			X	X	X					R- Jastrzębia Góra
	3.	Półwyspu Helskiego	gdańskie	60	X				X	X		X				R- cały obszar
	4.	Zatoki Puckiej	gdańskie	40	X	X				X		X				
	5.	Sobieszewa	gdańskie	30	X	X				X	X					R- Sobieszewo
	6.	Mierzei Wiślanej	gdańskie	80	X	X			X	X	X					R- Stegna, Krynica Morska
	7.	Zalewu Wiślanego	gdańskie	80	X					X		X				

II. STREFA POJEZIERNA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
4		SZCZECIŃSKI		650										21	5	
	1.	Trzebierzy	szczecińskie	60	X	X				X	X					
	2.	Zalewu Kamieńskiego	szczecińskie	190	X				X	X		X				
	3.	G.Bukowych-Jez.Miedwie	szczecińskie	400	X	X				X		X				
5		POJEZIERZA DRAWSKIEGO		2.270										218	10	
	1.	Jez. Ińsko	szczecińskie	150	X	X				X	X					
	2.	Poj.Drawskiego-Zach.	koszal/szcz.	950	X	X				X		X				
	3.	Poj.Drawskiego-Wsch.	koszalińskie	360	X	X			X	X	X					I
	4.	Poj.Szczecineckie	koszalińskie	560	X	X				X		X				
	5.	Jez.Bobięcińskiego	koszalińskie	250	X	X						X				.
6		POJEZIERZA WSCHODNIO POMORSKIEGO		6.720										268	22	
	1.	Górnej Brdy	kosz./bydg.	1.240	X	X							X			
	2.	Jez.Charzykowskiego	bydgoskie	350	X	X					X					R- Charzykowy
	3.	Jez.Wdzydzkiego	bydg-oskie	410	X	X				X	X					
	4.	Zach.Poj.Kaszubskie	gd./kosz.	1.510	X	X						X				
	5.	Pobrzeża Kaszubskiego	gdańskie	300	X	X				X		X				
	6.	Szwajcarii Kaszubsk.	gdańskie	350	X	X	X	X		X	X					I - O
	7.	Raduni	gdańskie	270	X	X						X				
	8.	Borów Tucholskich Płn.	gdańskie	1.150	X	X							X			
	9.	Borów Tucholskich Płd	bydgoskie	1.200	X	X						X				R - Tleń
	10.	Zbiornika Koronowskiego	bydgoskie	300	X	X				X	X					I
7		POJ.IŁAWSKO-OLSZTYNSKIE		2.430										253	13	
	1.	Górzna	bydgoskie	270	X	X						X				
	2.	Poj.Brodnickiego	bydgoskie	280	X	X				X		X				
	3.	Poj.Iławsko-Ostródz.	olsztyńskie	900	X	X				X	X					
	4.	Poj.Olsztyńskiego	olsztyńskie	980	X	X						X				

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
8		WIELKICH JEZIOR MAZURSKICH		4.280										218	18	
	1.	Poj.Mrągowskiego	olsztyńskie	620	X	X					X					I
	2.	Wielkich Jezior Mazursk.	olsztyńskie	1.800	X	X				X		X				R - Giżycko,Mikołajki, Ruciane
	3.	Puszczy Piskiej	olsztyńskie	400	X	X				X			X			
	4.	Puszczy Boreckiej	olsztyńskie	890	X	X							X			
	5.	Poj. Ełckiego	białostockie	570	X	X		X			X					
9		POJ.AUGUSTOWSKO-SUWALSKIE		1.620										153	30	
	1.	Wzniesień Płn.Białostoc.	białstockie	480	X	X	X	X		X		X				I
	2.	Sejn	białostockie	230	X	X				X		X				
	3.	Augustowsko-Suwalski	białostockie	520	X	X		X	X	X	X					I
	4.	Puszczy Augustowskiej	białostockie	390		X				X			X			
10.		POJ.MYŚLIBORSKO-WAŁECKIEGO		2.880										125	6	
	1.	Poj.Zach.Myśliborskie	szczecińskie	740	X	X						X				
	2.	Myśliborza	szczecińskie	130	x	x					x					
	3.	Jez.Barlineckiego	szczec/ziel.	520	X	X						X				
	4.	Jez.Dobiegniewskich	ziel/szczec.	410	X	X					X					
	5.	Drawy	szczec/kosz.	710	X	X							X			
	6.	Zach.Poj.Wałeckiego	koszalińskie	200	X	X						X				
	7.	Wsch.Poj.Wałeckie	koszalińskie	170	X	X						X				
11		POJ.LUBUSKIE		1.920										223	8	
	1.	Puszczy Rzepińskiej	zielonog.	190		X						X				
	2.	Poj.Lubniewicko-Łag.	zielonog.	530	X	X			X		X					I R - Lubniewice,Łagów
	3.	Jez.Pszczewskich	ziel/pozn.	490	X	X				X		X				
	4.	Puszczy Noteckiej	ziel/pozn.	210	X	X						X				
	5.	Poj. Międzychodzko-Sierakowskiego	poznańskie	500	X	X					X					R - Sieraków

1	2	3	4	5	6	7	8	9.	10	11	12	13	14	15	16	17
12		POJ.LESZCZYŃSKIE		740										72	5	
	1.	Jez.Zbąszyńskich	pozn./ziel.	120	X	X				X		X				
	2.	Jez.Wolsztyńskich	poznańskie	120	X	X						X				
	3.	Poj.Sławskiego-Zach.	zielonog.	90	X	X					X					R- Sława
	4.	Poj.Sławskiego-Wsch.	pozn./ziel.	240	X	X					X					R- Boszkowo
	5.	Leszna	poznańskie	170	X	X						X				I
13		POZNAŃSKI		900										29	4	
	1.	Wągrowca	poznańskie	440	X	X						X				
	2.	Warty	poznańskie	460	X	X				X		X				O -na terenie Wielkop. Parku Narodowego
14		GNIEŹNIEŃSKO-GOSTYNIŃSKI		1.610										83	9	
	1.	Poj.Gnieźnieńskiego	pozn./bydg.	460	X	X						X				R- Przyjezierze
	2.	Gopła	bydg./pozn.	360	X	X						X				
	3.	Ciechocinka	bydgoskie	110					X		X					O
	4.	Poj.Gostynińskiego	warsz./bydg.	680	X	X						X				

III. STREFA NIZINNA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
15		WROCŁAWSKI		210										35	8	
	1.	Obornik Śląskich	wrocławskie	80		X						X				
	2.	Mietkowa	wrocławskie	40	X						X					
	3.	Ślęży	wrocławskie	90		X		X			X					R I.
16		ŁÓDZKI		1.640										105	15	
	1.	Doliny Warty	łódzk./pozn.	230	X	X					X					
	2.	Ozorkowa	łódzkie	60		X			X			X				
	3.	Bełchatowa	łódzkie	80	X	X						X				
	4.	Puszczy Pilickiej	łódzk./kiel.	410	X	X						X				
	5.	Zbiornika Sulejowsk.	łódzk./kiel.	300	X	X					X					I. R-Sulejów
	6.	Doliny Pilicy	łódzk./kiel.	460	X	X						X				
	7.	Prosny	poznańskie	100	X	X						X				
17		MAZOWIECKO-PODLASKI		3.670										99	13	
	1.	Skierniewicki	łódzkie	230	X	X				X		X				
	2.	Puszczy Kampinoskiej	warszawsk.	550		X				X		X				O -na terenie Kampinowsk. Parku Narodowego
	3.	Pomiechówka	warszawsk.	100	X	X						X				
	4.	Zalewu Zegrzyńskiego	warszawsk.	370	X	X					X					R -cały obszar
	5.	Dolnego Bugu	warszawsk.	710	X	X						X				
	6.	Środkowego Bugu	warszawsk.	350	X							X				
	7.	Puszczy Białowieskiej	białostockie	310		X				X			X			
	8.	Nadwiślański	warsz./kiel.	830	X	X			X		X					I.
	9.	Puszczy Kozienickiej	kieleckie	220		X						X				
18		POJ.ŁĘCZYŃSKO-WŁODAWSKIE		720										44	5	
	1.	Firlej	lubelskie	30	X	X						X				
	2.	Poj.Łęczyńskie	lubelskie	580	X	X						X				
	3.	Poj.Włodawskie	lubelskie	110	X	X						X				R -Okuninka
19		OPOLSKI		220										55	10	
	1.	Otmuchowski	opolskie	120	X	X						X				
	2.	Turawski	opolskie	100	X	X					X					R - cały obszar

IV. STREFA WYŻYNNA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
20		WYŻYNY KRAKOWSKO-WIELUŃSKIEJ		2.520										65	22	
	1.	Działoszyna-Warty	łódzkie	240	X	X						X				
	2.	Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej	krak./katow.	2.280			X			X		X				I. O-na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego
21		KIELECKI		1.730										118	35	
	1.	Sielpi Wielkiej	kieleckie	150	X	X				X		X				R - Sielpia Wielka
	2.	Puszczy Świętokrzyskiej	kieleckie	360		X	X	X		X		X				
	3.	Gór Świętokrzyskich	kieleckie	290		X	X	X		X		X				O-I
	4.	Zb. Brzegi	kieleckie	170	X	X				X		X				
	5.	Nidy	kieleckie	170	X	X						X				
	6.	Daleszycko-Orłowiński	kieleckie	380		X	X	X				X				
	7.	Buska	kieleckie	210					X			X				
22		ŚRODKOWEJ WISŁY		870										77	11	
	1.	Kazimierz -Nałęczów	lubelskie	190	X		X		X	X	X					O
	2.	Nadwiślański	lub./kiel.	520	X	X						X				
	3.	Równiny Biłgorajskiej	lubelskie	160	X	X						X				
23		ROZTOCZA		900										44	9	
	1.	Płn.-Roztocki	lubelskie	300		X	X	X				X				I
	2.	Środkowo-Roztocki	lubelskie	300	X	X	X	X					X			
	3.	Połudn.-Roztocki	lubelskie	300		X	X	X				X				

V. STREFA GÓRSKA

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17
24		SUDETÓW ZACHODNICH		1.140										150	84	
	1.	Zbiorników na Kwisie	wrocławskie	40	X	X	X			X		X				
	2.	Karkonoski	wrocławskie	490		X	X	X	X	X	X					O-na terenie Karkonoskiego Parku Narodowego R-Świeradów,Szkl.Poręba, Karpacz
	3.	Gór Kaczawskich i Kotliny Kamiennogórsk.	wrocławskie	610		X	X	X		X		X				
25		SUDETÓW ŚRODKOWYCH I WSHODN.		1.690										255	131	
	1.	Gór Sowich	wrocławskie	370		X	X	X	X	X	X					
	2.	Gór Stołowych i Bystrzyckich	wrocławskie	620		X	X	X	X	X		X				R-Kudowa Zd.Duszniki Zd. Polanica Zd.
	3.	Gór Bardzkich i Złotych	wrocławskie	300		X	X	X	X	X		X				R-Lądek Zdrój
	4.	Śnieżnika	wrocławskie	320		X	X	X		X	X					I .
	5.	Gór Opawskich	opolskie	80		X	X	X				X				
26		BESKIDU ŚLASK.I ŻYWIECKIEGO		2.690										275	125	
	1.	Beskidu Sl. i Kotliny Żywieckiej	krak./kat.	1.080	X	X	X	X	X	X	X					I. O- częściowe R - Ustroń,Wisła,Szczyrk
	2.	Koniakowa i Zwardonia	krak./kat.	360		X	X	X		X		X				O -częściowe
	3.	Babiej Góry i Beskidu Makowskiego	krakowskie	1.250		X	X	X		X		X				
27		TATR.GORCÓW I BESKIDU SĄDECKIEGO		3.930										365	210	
	1.	Myślenic	krakowskie	370	X	X	X				X					
	2.	Rabka-Zb.Rożnowski	krakowskie	840	X	X	X	X	X	X		X				
	3.	Gorców	Krakowskie	450		X	X	X		X			X			
	4.	Gorlicko,Nowosądecki	krak./rzesz.	870		X	X	X	X	X		X				
	5.	Pienin i Beskidu Sądec.	krakowskie	900	X	X	X	X	X	X	X					
	6.	Tatrzańsko-Podhalański	krakowskie	500		X	X	X		X		X				I. R-Szczawnica i Krynica R-O -częściowe.R-Zakopane
28		BESKIDU NISKIEGO I BIESZCZADÓW		3.130										240	120	
	1.	Sanocki	rzeszowskie	340	X	X	X			X		X				
	2.	Zach.Beskidu Niskiego	rzeszowskie	460		X	X	X		X			X			
	3.	Rymanów-Iwonicz	rzeszowskie	210		X	X	X	X	X	X					
	4.	Wsch.Beskid Niski	rzeszowskie	530		X	X	X		X		X				
	5.	Zbiornika Solińskiego	rzeszowskie	610	X	X	X	X		X	X					I.
	6.	Bieszczad	rzeszowskie	580		X	X	X		X			X			

wierzchni łącznej 5.360 km^2 do umiarkowanego i 1 o powierzchni 300 km^2 do ekstensywnego.

W strefie krajobrazu górskiego z 23 obszarów turystycznych 8 o powierzchni łącznej 4.350 km^2 przypisano do zagospodarowania intensywnego, 12 o powierzchni łącznej 6.340 km^2 do umiarkowanego i 3 o łącznej powierzchni 1.890 km^2 do ekstensywnego.

Ogółem zakwalifikowano w kraju 130 obszarów turystycznych. W tym 42, o powierzchni ogólnej 13.170 km^2 do zagospodarowania intensywnego, 76 o powierzchni ogólnej 31.670 km^2 do umiarkowanego i 12 o powierzchni ogólnej 7.460 km^2 do ekstensywnego.

Tabela Nr 6 podaje zestawienie w/w obszarów.

Wielkość bazy noclegowej przypisanej do poszczególnych zespołów obszarów obrazuje tabela Nr 7 i tak :

W strefie krajobrazu nadmorskiego zaplanowano zagospodarowanie na 464 tys. miejsc, a w tym 54 tys. /11,6%/ miejsc całorocznych i 410tys. /88,4%/ miejsc sezonowych. Wskaźnik ilości miejsc/km^2 wynosi 460-534.

W strefie krajobrazu pojeziernego zaplanowano zagospodarowanie na 1.668 tys. miejsc, a w tym 130 tys. /7,8%/ miejsc całorocznych i 1.533 tys. /92,2%/ miejsc sezonowych.
Wskaźnik ilości miejsc/km^2 wynosi 32-116.

W strefie krajobrazu nizinnego zaplanowano zagospodarowanie na 338 tys. miejsc, a w tym 51 tys. /16,0%/ miejsc całorocznych i 287/84,0%/ miejsc sezonowych. Wskaźnik ilości miejsc/km^2 wynosi 27-250.

W strefie krajobrazu wyżynnego zaplanowano zagospodarowanie na 311tys. miejsc, a w tym 77 tys. /40,3%/ miejsc całorocznych i 234 /59,7%/miejsc sezonowych. Wskaźnik ilości miejsc/km^2 wynosi 26-88.

W strefie krajobrazu górskiego zaplanowano zagospodarowanie na 1.285 tys.miejsc, a w tym 670 tys./52,1%/ miejsc całorocznych i 615tys/47,9%/ miejsc sezonowych. Wskaźnik ilości miejsc/km^2 wynosi 77-151.

Ogółem zaplanowano na obszarach turystycznych 4.061 tys. miejsc. Wielkość ta stanowi 85% całej planowanej do roku 1990 turystycznej bazy noclegowej. Na resztę tj. 724 tys. miejsc /15%/ składa się baza zaplanowana dla 8 wielkich centrów krajoznawczych - 147 tys./3%/ i rozproszona poza obszarami turystycznymi - 584 tys./12%/ miejsc. Ogólna wielkość noclegowej bazy turystycznej wynosi 4.785 tys.miejsc. Pełne zestawienie całej bazy noclegowej w rozbiciu na strefy krajobrazowe podaje tabela Nr 8.

W omówieniu zagospodarowania w poszczególnych strefach krajobrazowych podano rozpiętości wskaźników ilości miejsc/km^2 na obszarach turystycznych. W skali kraju wskaźnik ten wynosi średnio 78 miejsc/km^2, zaś w poszczególnych strefach krajobrazowych średnio jak następuje :

- w nadmorskiej 380

Tabela Nr 6

ZESPOŁY OBSZARÓW TURYSTYCZNYCH W PODZIALE NA TYPY KRAJOBRAZU I WG TYPU ZAGOSPODAROWANIA do roku 1990

Nr zespołu	Typy krajobrazu	ZESPÓŁ OBSZARÓW		TYPY ZAGOSPODAROWANIA							
				intensywny		umiarkowany		ekstensywny		razem	
		Lp	NAZWA	Ilość	pow. w km²	ilość	pow. w km²	ilość	pow. w km²	ilość	pow. w km²
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	NADMORSKI	1.	Wybrzeże Szczecińskie					-	-	2	230
2		2.	Wybrzeże Koszalińskie				70	1	180	5	560
3		3.	Wybrzeże Gdańskie				240	-	-	7	430
			razem		730	5	310	1	180	14	1.220
4	POJEZIERNY	1.	Szczeciński	1	60	2	590	-	-	3	650
5		2.	Pojezierze Drawskie	2	510	3	1.760	-	-	5	2.270
6		3.	Pojezierze Wsch.-Pomorskie	4	1.410	4	2.920	2	2.390	10	6.720
7		4.	Poj.Iławsko-Olsztyńskie	1	900	3	1.530	-	-	4	2.430
8		5.	Wielkich Jezior Mazurskich	2	1.190	1	1.800	2	1.290	5	4.280
9		6.	Poj.Augustowsko-Suwalskie	1	520	2	710	1	390	4	1.620
10		7.	Poj.Wyśliborsko- Wałeckie	2	540	4	1.630	1	710	7	2.880
11		8.	Poj.Lubuskie	2	1.030	3	890	-	-	5	1.920
12		9.	Poj.Leszczyńskie	2	330	3	410	-	-	5	740
13		10.	Poznański	-	-	2	900	-	-	2	900
14		11.	Poj.Gnieźnieńsko-Gostynińskie	1	110	2	1.500	-	-	4	1.610
			razem	18	6.600	30	14.640	6	4.780	54	26.020
15	NIZINNY	1.	Wrocławski	2	130	1	80	-	-	3	210
16		2.	Łódzki	2	530	5	1.110	-	-	7	1.640
17		3.	Mazowiecko-Podlaski	1	370	7	2.990	1	310	9	3.670
18		4.	Poj.Łęczyńsko-Włodawskie	-	-	3	720	-	-	3	720
19		5.	Opolski	1	100	1	120	-	-	2	220
			razem	6	1.130	17	5.020	1	310	24	6.460
20	WYŻYNNY	1.	Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej	-	-	2	2.520	-	-	2	2.520
21		2.	Kielecki	1	170	6	1.560	-	-	7	1.730
22		3.	Środkowej Wisły	1	190	2	680	-	-	3	870
23		4.	Roztocza	-	-	2	600	1	300	3	900
			razem	2	360	12	5.360	1	300	15	6.020
24	GÓRSKI	1.	Sudetów Zachodnich	1	490	2	650	-	-	3	1.140
25		2.	Sudetów Środk. i Wschodn.	2	690	3	1.000	-	-	5	1.690
26		3.	Beskidu Śląsk. i Żywieck.	[illegible]	1.080	2	1.610	-	-	3	2.690
27		4.	Tatr,Gorców i Beskidu Sądeck.	2	1.270	3	2.210	1	450	6	2.930
28		6.	Beskidu Niskiego i Bieszczad	2	820	2	870	2	1.440	6	3.130
			razem	8	4.350	12	6.340	3	1.890	23	12.580
			POLSKA OGOŁEM :	42	13.170	76	31.670	12	7.460	130	52.300

Tabela Nr 7

PRZYJĘTA WIELKOŚĆ BAZY NOCLEGOWEJ W ROKU 1990
W PODZIALE NA KRAINY KRAJOBRAZOWE I ZESPOŁY
OBSZARÓW TURYSTYCZNYCH

KRAJOBRAZ	Lp.	ZESPÓŁ OBSZARÓW	Powierzchnia w km²	Ilość miejsc w tys.		Wskaźnik miejsc/km²	
				całorocz	ogółem	całor.	ogółem
1	2	3	4	5	6	7	8
NADMORSKI	1.	Wybrzeże Szczecińskie	230	20	123	87	534
	2.	Wybrzeże Koszalińskie	560	19	143	34	255
	3.	Wybrzeże Gdańskie	430	15	198	35	460
		razem	1.220	54	464	44	380
POJEZIERNY	4.	Rejon Szczecina	650	5	21	8	32
	5.	Pojezierze Drawskie	2.270	10	218	5	96
	6.	Pojezierze Wsch.-Pomorskie	6.720	22	268	3	40
	7.	Pojezierze Iławsko-Olsztyńskie	2.430	13	253	5	104
	8.	Rejon Wielkich Jezior	4.280	18	218	4	51
	9.	Pojezierze Augustowsko-Suwalskie	1.620	30	153	18	94
	10.	Pojezierze Myśliborsko-Wałeckie	2.880	6	125	2	43
	11.	Pojezierze Lubuskie	1.920	8	223	4	116
	12.	Pojezierze Leszczyńskie	740	5	72	7	97
	13.	Pojezierze Poznańskie	900	4	29	4	32
	14.	Pojezierze Gnieźnieńsko-Gostynińskie	1.610	9	83	5	52
		razem	26.020	130	1.663	5	64
NIZINNY	15.	Rejon Wrocławia	210	8	35	38	167
	16.	Rejon Łodzi	1.640	15	105	9	64
	17.	Pojezierze Mazowiecko-Podlaskie	3.670	13	99	3	27
	18.	Pojezierze Łęczyńsko-Włodawskie	720	5	44	7	61
	19.	Rejon Opolski	220	10	55	45	250
		razem	6.460	51	338	8	52
WYŻYNNY	20.	Wyżyna Krakowsko-Wieluńska	2.520	22	65	9	26
	21.	Rejon Kielc	1.730	35	118	20	68
	22.	Rejon Środkowej Wisły	870	11	77	13	88
	23.	Rejon Roztocza	900	9	44	10	49
		razem	6.020	77	311	13	52
GÓRSKI	24.	Rejon Sudetów Zachodnich	1.140	84	150	74	131
	25.	Rejon Sudetów Środk. i Wschodn.	1.690	131	255	77	151
	26.	Rejon Beskidu Śląskiego i Żywieck.	2.690	125	275	46	102
	27.	Rejon Tatr, Gorców i Beskidu Wschodn.	3.930	210	365	53	93
	28.	Rejon Beskidu Niskiego i Bieszczad	3.130	120	240	38	77
		razem	12.580	670	1.285	53	102
		POLSKA OGÓŁEM	52.300	982	4.061	19	78

Tabela Nr 8

ROZRZUT BAZY NOCLEGOWEJ NA ZESPOŁY OBSZARÓW TURYSTYCZNYCH
WIELKIE CENTRA TURYSTYCZNE I BAZA ROZPROSZONA W 1990r.

/w tys. miejsc/

Nr zespołu	Typy krajobrazu oraz zespoły obszarów i wielkie centra	1990	
		ogółem	całoroczna
1	2	3	4
	NADMORSKI	486	67
1.	Wybrzeże Szczecińskie	123	20
2.	Wybrzeże Koszalińskie	143	19
3.	Wybrzeże Gdańskie	198	15
4.	Trójmiasto	22	13
	POJEZIERNY	1.857	166
4.	Zespół Szczecina	21	5
5.	Pojezierze Drawskie	218	10
6.	Pojezierze Wschodn.-Pomorskie	268	22
7.	Pojezierze Iławsko-Olsztyńskie	253	13
8.	Zespół Wielkich Jez.Mazurskich	218	18
9.	Pojezierze Augustowsko-Suwalskie	153	30
10.	Pojezierze Myśliborsko-Wałeckie	125	6
11.	Pojezierze Lubuskie	223	8
12.	Pojezierze Łęczyńskie	72	5
13.	Zespół Poznania	29	4
14.	Pojezierze Gnieźnieńsko-Gostynińskie	83	9
B	Szczecin	12	8
C	Poznań	17	10
D	Toruń	8	6
	baza rozproszona	157	12
	NIZINNY	656	153
15.	Zespół Wrocławia	35	8
16.	Zespół Łodzi	105	15
17.	Zespół Mazowiecko-Podlaski	99	13
18.	Pojezierze Łęczycko-Włodawskie	44	5
19.	Zespół Opola	55	10
E	Warszawa	34	26
F	Wrocław	17	11
G	Kraków	27	15
	baza rozproszona	240	50
	WYŻYNNY	376	104
2o.	Zespół wyż.Krakowsko-Wieluńskiej	65	22
21.	Zespół Kielc	118	35
22.	Zespół Środkowej Wisły	77	11
23.	Zespół Roztocza	44	9
H	Lublin	10	7
	baza rozproszona	62	20

1	2	3	4
	GÓRSKI	1.410	730
24.	Sudety Zachodnie	150	84
25.	Sudety Środkowe i Wschodnie	255	131
26.	Beskid Śląski i Żywiecki	275	125
27.	Tatry, Gorce i Beskid Sądecki	365	210
28.	Beskid Niski i Bieszczady	240	120
	baza rozproszona	125	60
	P O L S K A	4.785	1.220

- w pojeziernej 64
- w nizinnej 52
- w wyżynnej 52
- w górskiej 102

Powyższe zestawienie wskazuje, że największą "gęstość" zainwestowania przewidziano dla nadmorskiej strefy krajobrazowej. Wynika to z trzech przyczyn :

- z wielkości ruchu wypoczynkowego, który wynosi ok. 60% całorocznego krajowego ruchu wypoczynkowego i posiada wieloletnią tradycję,
- z małej "głębokości" tej strefy w stosunku do jej długości w połączeniu z tym, że każdy turysta przyjeżdżający tu na wypoczynek chce mieć plażę w zasięgu spaceru czy krótkiego dojazdu,
- ze skoncentrowania całego ogromnego ruchu w okresie krótkiego sezonu letniego.

Drugą z kolei strefą krajobrazową, która wielkością bazy i wskaźnika miejsc/km^2 wybiega ponad przeciętną jest strefa górska. I tu też wynika to z tradycyjnej wielkości ruchu, który mimo całorocznego sezonu dorpowadził do przeciążenia Tatrzańsko-Podhalańskiego obszaru turystycznego. Znaczna rozbudowa bazy, stworzenie kilku obszarów konkurencyjnych dla w/w, budowa szlaku Sudecko-Karpackiego, a ponadto zapewnienie większej dostępności komunikacyjnej do całej strefy górskiej są najpilniejszymi problemami tych ziem.

Największym w kraju makroobszarem krajobrazowym jest strefa pojezierna. Mimo, że posiadamy w kraju ponad 9 tys. jezior, największy napór ruchu wypoczynkowego kieruje się na Wielkie Jeziora Mazurskie. Z uwagi na unikalne walory tego zespołu obszarów turystycznych, zakwalifikowano z 5 jego obszarów 2 do zagospodarowania intensywnego, 1 do umiarkowanego i 2 do ekstensywnego, a ponadto 3 miejscowości do rekonstrukcji. W całej strefie obejmującej 54 obszary turystyczne tylko 6 zakwalifikowano do zagospodarowania ekstensywnego. Z uwagi na konieczność odciążenia W.J.M. 8 zespołów obszarów turystycznych zakwalifikowano do zagospodarowania w I etapie. Ważnym elementem rozwojowym będzie dla tej strefy krajobrazowej budowa drogowego szlaku turystycznego Tysiąca Jezior, biegnącego w kierunku równoleżnikowym przez cały ten makroobszar.
W zakresie infrastruktury komunikacyjnej plan postuluje budowę 2 szlaków turystycznych tj. Sudecko-Karpackiego i Tysiąca Jezior. Te 2 szlaki powinny uzyskać przewagę funkcji turystycznej nad ogólnogospodarczą.
Drogi o funkcji ogólnogospodarczej, biegnące z naszych portów: Szczecin, Gdańsk, Kołobrzeg na południe przewidziano do zagospodarowania turystycznego dla podniebienia ich konkurencyjności z drogą Roztok, Berlin, Wiedeń i dalej w kierunku Adriatyku i morza Czarnego dla turystów skandynawskich /rys. Nr 19/.
W zakresie dostępności komunikacyjnej plan postuluje skrócenie i rozwój połączeń kolejowych i drogowych Wybrzeża Koszalińskiego, wschodniej

części strefy pojeziernej oraz całej strefy górskiej, a ponadto połączeń lotniczych całego kraju z zespołami obszarów turystycznych pojezierza Augustowsko-Suwalskiego, Sudetów Środkowych, Tatrzańsko- Podhalańskim i Bieszczadów.

3.4. Zagospodarowanie turystyczne na tle trendów ruchu turystycznego

Ruch turystyczny w Polsce wykazuje wyraźne ukierunkowanie latem nad morze i góry, zimą na obszary górskie. Obydwie krainy krajobrazowe położone peryferyjnie, posiadają najbardziej poszukiwane w obydwu sezonach walory, dzięki którym ściągają znaczny odsetek ruchu, zwłaszcza pobytowego z całego kraju. Zjawisko to omówione w poz. 1.1. niniejszego rozdziału /trendy ruchu/, obejmuje łącznie 50 do 60% całego krajowego ruchu rocznego.

W koncepcji zagospodarowania turystycznego starano się iść za tymi trendami. Odzwierciedla to w odniesieniu do strefy krajobrazu nadmorskiego ponad siedmiokrotnie wyższy od najniższego wskaźnik ilości miejsc/km^2, przy wielkości bazy noclegowej lokującej się w pobliżu najniższych, zaś w strefie krajobrazu górskiego i wysoki wskaźnik ilości miejsc/km^2 i bezwzględna wielkość bazy noclegowej. Idąc za istniejącymi trendami ruchu starano się jednocześnie w koncepcji zagospodarowania złagodzić ich ujemne strony, z których na czoło wybija się sezonowe przeciążenie niektórych miejscowości.

W odniesieniu do strefy nadmorskiej postuluje się znaczny rozwój bazy całorocznej, kompleksowe zagospodarowanie w pierwszej kolejności, najmniej aktualnie obciążonego zespołu obszarów Wybrzeża Koszalińskiego, a ponadto rekonstrukcję 19 miejscowości. Dużą wagę przypisuje się rozbudowie bazy całorocznej, jej wzrost powinien otworzyć szerokie możliwości całorocznych uzdrowisk, a niezależnie od tego znacznie przedłużyć sezon letni. Intensywne i kompleksowe zagospodarowanie Wybrzeża Koszalińskiego, z jego znanymi już w kraju walorami uzdrowiskowymi oraz oddaleniem od wielkich aglomeracji portowo-przemysłowych powinno skutecznie odciążyć inne obszary turystyczne wybrzeża i stworzyć warunki do rekonstrukcji 19 wybranych miejscowości położonych nad morzem.

Dla zrealizowania takiego planu konieczne jest podniesienie stopnia dostępności komunikacyjnej całego Wybrzeża Koszalińskiego.

W odniesieniu do strefy górskiej przewidziano intensywne i kompleksowe zagospodarowanie 4-ch z 23 wyodrębnionych tam obszarów turystycznych, a ponadto postuluje się ukończenie w okresie perspektywicznym drogowego szlaku turystycznego Sudecko-Karpackiego.

Trzecią strefą, na której zaznacza się trend kierunkowy ruchu krajowego jest pojezierze. Jego kierunkiem jest zespół obszarów Wielkich Jezior Mazurskich. Zespół ten, z uwagi na jego unikalne walory turystyczne, przewidziano do zagospodarowania umiarkowanego. Dla zmniejszenia ruchu zwłaszcza pobytowego, na obszarach W.J.M. przewidziano, w strefie krajobrazu pojeziernego 18 obszarów turystycznych o ogólnej

powierzchni 6,6 tys. km^2 do zagospodarowania intensywnego. Niezależnie od tego postuluje się budowę drogowego szlaku turystycznego Tysiąca Jezior.

3.5. Wypoczynek świąteczny

3.5.1. Rejony i strefy wypoczynku świątecznego

Przy opracowaniu prognozy rozwoju ruchu wypoczynku świątecznego do 1990 roku zajęto się szczególnie 23 aglomeracjami.

Przy wyznaczaniu rejonów wypoczynku świątecznego dla poszczególnych 23 aglomeracji przemysłowo-miejskich przyjęto ekwidystanty :

- 20 km dla miast od 50 000 do 100 000 mieszkańców
- 30 km dla miast od100 000 do 500 000 mieszkańców
- 40 km dla miast powyżej 500 000 mieszkańców

Przy wyborze rejonów brano pod uwagę : tereny leśne, rzeki i tereny nadrzeczne, istniejące lub projektowane akweny, parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki podworskie a także niejednokrotnie obiekty zabytkowe itp. W strefach podmiejskich, które niejednokrotnie posiadają tereny zdewastowane - założono - że zostaną one rekultywowane i przeznaczone pod budowę ośrodków wypoczynkowych /zadrzewienie, budowa basenów i zbiorników wodnych na terenach powyrobiskowych itp./.
W strefie tej ważną rolę w rekreacji spełniają również ogródki działkowe.

Dla 23 aglomeracji przemysłowo-miejskich wyznaczono 33 strefy podmiejskie oraz 177 rejonów wypoczynku świątecznego /tabela Nr 9/ o ogólnej powierzchni 34896 km^2, w tym 10305 km^2 to powierzchnia stref podmiejskich przeznaczona w głównej mierze dla wypoczynku codziennego.

3.5.2. Strefy koncentracji wypoczynku świątecznego

Zgrupowania rejonów w ekwidystancie aglomeracji pozwoliło na zakreślenie strefy koncentracji wypoczynku świątecznego.

Strefy koncentracji wypoczynku świątecznego wokół aglomeracji zajmują powierzchnię 62075 km^2 a rozłożona równomiernie na te strefy wielkość ruchu wypoczynku świątecznego w 1990 r. daje średnio 74 osoby na 1 km^2. Przy czym największe zagęszczenie występuje w aglomeracjach wykształconych /108 osób na km^2/ - najniższe, w aglomeracjach potencjalnych /24 osoby na km^2/. Wśród poszczególnych aglomeracji największy wskaźnik ma aglomeracja Katowicko-Rybnicko-Chrzanowsko-Jaworznicka wynoszący 207 osób na 1 km^2 /tabela Nr 10/.

3.5.3. Pojemność rejonów i stref podmiejskich wypoczynku świątecznego .

Dla zachowania równowagi biologicznej środowiska przyrodniczego rejonów wypoczynku świątecznego i zapobieżenia destrukcyjnemu oddziaływaniu nadmiernej liczby uczestników przybywających do danego rejonu, należało określić jego optymalną pojemność.
W obliczeniach przyjęto następujące wskaźniki chłonności, przekonsultowane z Pracowniami Planów Regionalnych i Woj. Pracowniami Urbanistycznymi 17 województw :

- dla rejonów o dużych walorach wypoczynkowych
  500 - 1000osób na 1 km^2
- dla rejonów dalej położonych od miast i o mniejszych walorach wypoczynkowych
  100 - 500 osób na 1 km^2

Wykonane na tej podstawie obliczenia ustalają pojemność terenów w strefach koncentracji wypoczynku świątecznego dla 23 aglomeracji na łączną liczbę 8217 tys. osób /tabela Nr 11/. Daje to wskaźnik pojemności w stosunku do liczby ludności tych aglomeracji 61,5%. Porównanie tych samych pojemności z liczbami uczestników wypoczynku świątecznego podanymi w prognozie tego ruchu pozwala stwierdzić, że w roku 1990 wykorzystanie minimalne stref podmiejskich i rejonów wyniesie dla aglomeracji rozwiniętych 65-72%, dla rozwijających się 35-36%, zaś dla potencjalnych 30-36%.

3.5.4. Zagospodarowanie dla potrzeb wypoczynku świątecznego.

Wielkość ruchu wypoczynku świątecznego i jego formy mają zasadniczy wpływ na jego przestrzenne zagospodarowanie.

Określenie potrzeb w zakresie urządzeń, któreby zapewniały racjonalny wypoczynek w 1990 roku może być jedynie prognostyczne z uwagi na brak podstawowych materiałów wyjściowych.

Można przyjąć, że z liczby 6840 tys. osób jednorazowego wyjazdu na wypoczynek świąteczny w całym kraju w 1990 roku jedynie 2/3 zeschce korzystać z urządzonych ośrodków tj. 4560 tys.osób.
Potrzeby te, w rozbiciu na źródła ruchu przedstawiają się następująco /patrz poz. 2.2.3.8. niniejszego rozdziału/

Lp.	Źródło ruchu	Liczba osób wypoczywających 1990 r. tys.osób	Zapotrzebowanie na urządzone ośrodki tys.miejsc	Istniejące ośrodki 1970 r. tys.miejsc	Konieczny wzrost urządzonych ośrodków tys.miejsc
1	2	3	4	5	6
1.	23 aglomeracje	4.870,0	3.250,0	705,0	2.545,0
2.	pozostałe miasta	1.320,0	880,0	185,0	695,0
3.	wieś	650,0	430,0	10,0	420,0
	r a z e m :	6.840,0	4.560,0	900,0	3,660,0

Jak z podanego zestawienia wynika, zapotrzebowanie wyniesie około 4.600,0 tys.miejsc - gdy obecnie istniejące ośrodki mogą obsłużyć tylko 900,0 tys. osób. Konieczna jest zatem budowa urządzonych ośrodków wypoczynku świątecznego dla obsługi ok. 3.700,0 tys. osób. Przyjmując wskaźnik chłonności 1000 os./km^2 otrzymamy łączny obszar zagospodarowania ośrodków - ok. 4600 km^2 w roku 1990.

Dla uzupełnienia obrazu całokształtu problemu wypoczynku świątecznego, jest podana w załączniku krótka charakterystyka stref koncentracji wypoczynku świątecznego poszczególnych aglomeracji.

Tabela Nr 9

STREFY I REJONY WYPOCZYNKU ŚWIĄTECZNEGO

Lp.	NAZWA AGLOMERACJI	Strefa podmiejska		Rejony		Powierzchnia ogółem km²	Powierzchn. strefy koncentrac. km²
		liczba	powierzchnia km²	liczba	powierzchnia km²		
1.	2	3	4	5	6	7	8
	A. Aglomeracje wykształcone						
1.	Katowicko-Rybnicko-Chrzanowsko-Jaworznicka	4	1.520	12	2.587	4.107	4.900
2.	Warszawska	1	1.242	8	2.005	3.247	6.025
3.	Łódzka	1	675	7	1.685	2.360	4.200
4.	Gdańska	1	1.600	8	1.185	2.785	4.025
5.	Krakowska	1	560	13	2.160	2.720	3.425
6.	Wrocławska	1	666	10	788	1.454	3.250
7.	Szczecińska	1	369	5	611	980	2.425
8.	Poznańska	1	414	6	679	1.093	1.650
9.	Bydgosko-Toruńska	2	445	8	1.078	1.523	3.625
10.	Sudecka	2	238	10	830	1.068	2.350
	R a z e m	15	7.729	87	13.608	21.337	35.875
	B. Aglomeracje kształtujące się						
1.	Staropolska	5	650	25	2.975	3.625	6.375
2.	Częstochowska	1	279	6	1.226	1.505	1.725
3.	Lubelska	1	216	7	502	718	3.150
4.	Opolska	1	117	5	684	801	2.175
5.	Białostocka	1	207	5	630	837	1.525
6.	Rzeszowska	1	80	6	1.015	1.095	2.100
7.	Bielsko-Bialska	1	99	5	554	653	1.850
	R a z e m	11	1.648	59	7.586	9.234	18.900
	C. Aglomeracje potencjalne						
1.	Olsztyńska	1	144	4	553	697	1.350
2.	Koszalińska	1	225	3	211	436	675
3.	Zielonogórska	1	166	4	370	536	1.075
4.	Legnicko-Głogowska	1	67	6	805	872	800
5.	Kalisko-Ostrowsko-Wlkp	2	166	8	628	794	1.900
6.	Tarnowska	1	160	6	830	990	1.500
	R a z e m	7	928	31	3.397	4.325	7.300
	O G Ó Ł E M	33	10.305	177	24.591	34.896	62.075

Tabela Nr 10

NATĘŻENIE RUCHU WYPOCZYNKU ŚWIĄTECZNEGO
W STREFACH KONCENTRACJI WYPOCZYNKU ŚWIĄTECZNEGO
w 1990 roku

Lp.	AGLOMERACJA	Liczba mieszkańców w 1990 r. tys.	Powierzchnia strefy koncentracji wyp. świąt. km²	Liczba osób wypoczywających tys.	wypoczywaj./km²
1	2	3	4	5	6
	A. Aglomeracje wykształcone				
1.	Katowicko-Rybnicko-Chrzanowsko-Jaworzyńska	2.900	4.900	1.015	207
2.	Warszawska	2.250	6.025	787	130
3.	Łódzka	1.200	4.200	420	100
4.	Gdańska	900	4.025	315	75
5.	Krakowska	750	3.425	263	76
6.	Wrocławska	700	3.250	245	75
7.	Poznańska	750	1.650	263	160
8.	Szczecińska	650	2.425	227	93
9.	Bydgosko-Toruńska	650	3.625	227	62
10.	Sudecka	350	2.350	123	51
	R a z e m	11.100	35.875	3.885	108
	B. Aglomeracje kształtujące się				
1.	Staropolska	650	6.375	162	25
2.	Częstochowska	350	1.725	88	51
3.	Lubelska	400	3.150	100	31
4.	Opolska	350	2.175	88	40
5.	Białostocka	250	1.525	62	41
6.	Rzeszowska	200	2.100	50	23
7.	Bielsko-Bialska	150	1.850	38	21
	R a z e m	2.350	18.900	588	31
	C. Aglomeracje potencjalne				
1.	Olsztyńska	150	1.350	30	22
2.	Koszalińska	150	675	30	44
3.	Zielonogórska	120	1.075	24	22
4.	Legnicko-Głogowska	200	800	40	50
5.	Kalisko-Ostrowsko Wlkp	150	1.900	30	15
6.	Tarnowska	110	1.500	22	14
	R a z e m	880	7.300	176	24
	Z E S T A W I E N I E				
1.	A. Aglomeracje wykształcone	11.100	35.875	3.885	108
2.	B. Aglomeracje kształtujące się	2.350	18.900	588	31
3.	C. Aglomeracje potencjalne	880	7.300	176	24
	R A Z E M	14.330	62.075	4.650	74

Tabela Nr 11

POJEMNOŚĆ STREF KONCENTRACJI WYPOCZYNKU ŚWIĄTECZNEGO

Lp.	AGLOMERACJE	Liczba mieszkańc. w 1990r. tys.osób		Pojemność w tys. osób			Wskaźnik pojemn. %	
		minimum	maksimum	strefa podm.	rejony	razem 5 i 6	minimum 7 : 3	maksimum 7 : 4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	A. Aglomeracje wykształcone							
1.	Katowicko-Rybnicko-Chrzanowsko-Jaworznicka	2.900	3.000	1.050	201	1.251	43,1	40,1
2.	Warszawska	2.250	2.500	371	445	816	36,3	32,6
3.	Łódzka	1.200	1.250	455	329	784	65,3	62,7
4.	Gdańska	900	1.050	400	200	600	66.6	57,1
5.	Krakowska	750	850	320	338	658	87,1	77,4
6.	Wrocławska	700	800	287	185	472	67,4	59,0
7.	Szczecińska	650	800	200	141	341	52,4	42,6
8.	Poznańska	750	800	200	210	410	54,6	51,2
9.	Bydgosko-Toruńska	650	750	92	138	230	31,2	30,6
10.	Sudecka	350	400	139	236	375	107,1	93,7
	R a z e m	11.100	12.200	3.514	2.423	5.937	53,4	48,6
	B. Aglomeracje kształtujące się							
1.	Staropolska	650	750	285	359	644	99,0	85,7
2.	Częstochowska	350	400	110	112	222	63,4	55,5
3.	Lubelska	400	450	98	79	177	44,2	39,3
4.	Opolska	350	450	25	97	122	34,8	27,1
5.	Białostocka	250	350	108	119	227	90,8	64,8
6.	Rzeszowska	200	250	40	98	138	60,9	50,5
7.	Bielsko-Bialska	150	200	60	95	155	103,3	77,5
	R a z e m	1.676	2.350	726	959	1.685	105,3	71,7
	C. Aglomeracje potencjalne							
1.	Olsztyńska	150	200	40	115	155	103,3	77,5
2.	Koszalińska	150	200	30	20	50	33,3	25,0
3.	Zielonogórska	120	150	30	57	87	72,5	58,0
4.	Legnicko-Głogowska	200	220	34	115	149	74,5	67,7
5.	Kalisko-Ostrowsko-Wlkp	150	170	28	36	64	42,6	37,6
6.	Tarnowska	110	130	40	50	90	81,8	69,2
	R a z e m	577	880	202	393	595	103,1	67,5
	Z E S T A W I E N I E							
1.	Aglomeracje wykształcone	11.100	12.200	3.514	2.423	5.937	53,4	48,6
2.	Aglomeracje kształtujące się	1.676	2.350	726	959	1.685	105,3	71,7
3.	Aglomeracje potencjalne	577	880	202	393	595	103,1	67,5
	O G Ó Ł E M	13.353	15.430	4.442	3.775	8.217	61,5	53,2

GŁOWNE REJONY KONCENTRACJI WYPOCZYNKU ŚWIĄTECZNEGO

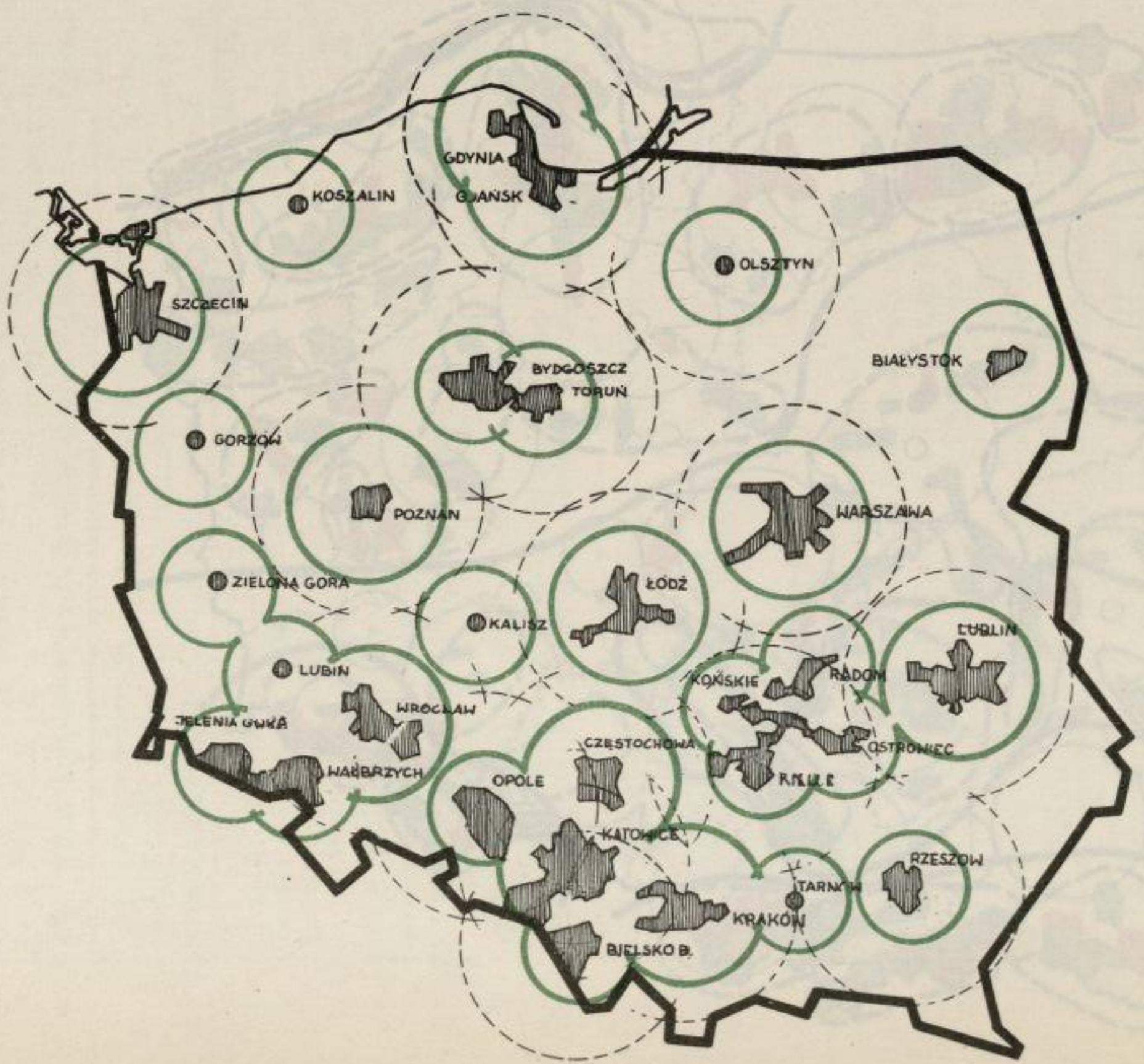

GRADACJA PROPONOWANEJ INTENSYWNOŚCI ZAGOSPODAROWANIA POSZCZEGÓLNYCH OBSZARÓW TURYSTYCZNYCH

4. Baza turystyczna i urządzenia towarzyszące

Przewidywany wzrost ruchu w roku 1990 będzie wymagać dużego powiększenia bazy turystycznej i podjęcia środków dla pełnego wykorzystania bazy już istniejącej, która jest użytkowana w sposób nieekonomiczny.

W roku 1990 baza powinna być przygotowana na przyjęcie i obsłużenie 526,0 - 636,0 mln osobodni. W stosunku do roku 1970 daje to 2,7 do 3,2 krotny wzrost ruchu. Zakłada się, że baza uspołeczniona będzie dysponować 60-70 % miejsc.

Zakłada się ogólny wzrost bazy w roku 1990 o 3.955 tys. miejsc tj.235,4% w stosunku do roku 1970.

Zakłada się wzrost ilości miejsc hotelowych wysokiego i średniego standardu o ok. 300%, co da uzyskanie wskaźnika 4,3 łóżka/100 mieszkańców kraju.

Rozwój bazy noclegowej w okresie 1970-1990 w układzie strkturalnym ilustruje tabela Nr 1.

Najwyższą dynamikę wzrostu bazy zakłada się dla turystyki kwalifikowanej - ośrodki i stanice wodne oraz schroniska, co wynika z zaobserwowanych ubytków w tych rodzajach obiektów, na przestrzeni ostatnich lat.

Podobnie duży powinien być wzrost ilości miejsc w kwaterach prywatnych i pensjonatach w pierwszym rzędzie na obszarach, na których turystyka przewidziana jest jako czynnik aktywizacji gospodarczej.

W układzie przestrzennym, w rozbiciu na strefy krajobrazowe, ilustruje wielkość bazy tabela Nr 2, zaś w rozbiciu na województwa tabela Nr 3.

Największą bazę posiada strefa pojezierna co, mimo krótkiego sezonu, wynika z wielkości jej obszaru globalnego i ilości zespołów obszarów turystycznych, niewiele jej ustępuje strefa górska, w której decyduje całoroczny sezon i duży procent obszarów z walorami uzdrowiskowymi.

Rozkład bazy na województwa jest funkcją układu stref krajobrazowych przodują tu województwa południowe, leżące częściowo w strefie górskiej.

4.1. Propozycje bazy całorocznej i sezonowej.

Propozycje bazy całorocznej i sezonowej są wielkością wynikającą z założeń jakie przyjęto przy określaniu okresu rozłożenia każdego rodzaju ruchu w ciągu roku. Założenia te zawarte są w poz. 2.1. niniejszego rozdziału.

Zgodnie z nimi okresy rozłożenia ruchu mogą obejmować tylko sezon letni, letni przedłużony lub cały rok.

I tak w noclegowej bazie wypoczynkowej przyjęto :

- dla kolonii i obozów młodzieży ruch w okresie 100 dni latem, a na zimowe wyjazdy wypoczynkowe przewidziano 200 tys. miejsc w obiektach szkolnych,
- dla wczasów młodzieży - ruch tylko w sezonie letnim,

dla wczasów dorosłych - podział ruchu całorocznego na 100 dni zimowych dla 25% uczestników, 100 dni letnich dla 45% uczestników w bazie sezonowej i 25% w bazie całorocznej, oraz 40 dni międzysezonu dla 5% uczestników w bazie całorocznej,

- dla turystyki zagranicznej 100 dni latem w bazie sezonowej.

Podobnie przeliczono zapotrzebowanie na miejsca całoroczne i sezonowe w bazie krajoznawczej i wypoczynku świątecznego.

Wyżej podana metoda oparta na analizie rodzajów ruchu i ich potrzeb pozwoliła dość ściśle określić globalne proporcje obu rodzajów bazy. W bazie wypoczynkowej przyjęto w oparciu o powyższą metodę 23,2% całorocznej i 76,8 % sezonowej. W bazie krajoznawczej 33,6 % całorocznej i 66,4 % sezonowej.
W bazie wypoczynku świątecznego 29,4 % całorocznej i 70,6% sezonowej. Ogółem w całej bazie noclegowej przyjęte 26,1 % całorocznej i 73,9 % sezonowej.

W rozbiciu na strefy krajobrazowe udział bazy całorocznej jest funkcją długości sezonu i występowania walorów uzdrowiskowych np. w zespole obszarów turystycznych Pojezierza Augustowsko-Suwalskiego udział bazy całorocznej wynosi ze względu na występujące tam walory uzdrowiskowe-29,6% podczas, gdy średnia dla całej strefy pojeziernej wynosi 7,8 %.Najwyższy udział bazy całorocznej występuje w strefie górskiej - 52,1 %.

4.2. Sieć gastronomiczna

Na podstawie prognozy rozwoju ruchu turystycznego należy założyć,że w stosunku do roku 1970 sieć gastronomiczna powinna wzrosnąć od ok. 270 tys. miejsc konsumpcyjnych w roku 1970 do ok. 800 tys. miejsc konsumpcyjnych w roku 1990, tj. ok. 200 %.

Tabela Nr 1

PORÓWNANIE BAZY NOCLEGOWEJ PLANOWANEJ NA ROK 1990 ZE STANEM W ROKU 1970

Lp.	RODZAJ OBIEKTÓW	Baza 1970			Potrzeby 1990			Przyrost bazy 1970-1990			% wskaźnik wzrostu bazy 1970 - 1990		
		całoroczna tys. miejsc	sezonowa tys.miej.	Razem tys.miejsc	całoroczna tys.miejsc	sezonow. tys.miej.	Razem tys.miej.	całoroczna tys.miejsc	sezonowa tys.miejsc	Razem tys.miej.	całoroczna tys.miej.	sezonowa tys.miej.	Razem tys.miejsc
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
	I. Baza wypoczynkowa												
1.	Kolonie w obiektach kolnijnych	-	148,1	148,1	-	200,0	200,0	-	51,9	51,9	-	35,1	35,1
2.	Kolonie w obiektach szkolnych	-	390,0	390,0	200,0	220,0	420,0	200,0	-170,0	30,0	-	-43,6	7,7
3.	Obozy	-	200,0	200,0	-	360,0	360,0	-	160,0	160,0	-	80,0	80,0
4.	Uzdrowiska i sanatoria	26,5	-	26,5	80,0	-	80,0	53,5	-	53,5	202,0	-	202,0
5.	Ośrodki wczasowe	76,8	316,0	392,8	320,0	600,0	920,0	243,2	284,0	527,2	316,7	89,9	134,2
6.	Pensjonaty i kw.prywatne	51,7	207,0	258,7	220,0	570,0	790,0	168,3	363,0	531,3	325,5	175,4	205,4
7.	Indywid. domki wypoczynk.	-	30,0	30,0	40,0	400,0	440,0	40,0	370,0	410,0	-	1.233,3	1.366,7
8.	Campingi i pola biwak.	-	38,9	38,9	-	500,0	500,0	-	461,1	461,1	-	1.185,4	1.185,4
	R a z e m :	155,0	1.330,0	1.485,0	860,0	2.850,0	3.710,0	705,0	1.520,0	2.225,0	459,9	114,3	149,8
	II. Baza krajoznawcza												
1.	Schroniska szkolne	3,0	27,2	30,2	10,0	60,0	70,0	7,0	32,8	39,8	233,4	120,6	132,0
2.	Domy wycieszkowe	28.6	22,3	50,9	60,0	60,0	120,0	31,4	37,7	69,1	110,0	169,1	135,8
3.	Hotele i motele średn. standardu	44,6	-	44,6	90,0	30,0	120,0	45,4	30,0	75,4	102,0	-	169,1
4.	Hotele wys. standardu	9,3	-	9,3	40,0	-	40,0	30,7	-	30,7	330,2	-	331,0
5.	Campingi	-	45,9	45,9	-	330,0	330,0	-	284,1	284,1	-	619,0	619,0
6.	Kwatery prywatne	1,8	-	1,8	10,0	60,0	70,0	8,2	60,0	68,2	456,0	-	3.789,0
7.	Ośrodki i stanice wodne	-	4,6	4,6	-	80,0 x/	80,0	-	75,4 x/	75,4 x/	-	1.639,2	1.639,2
8.	Schroniska	7.7	-	7,7	150,0	95,0 x/	245,0	142,3	95,0 x/	237,3	1.848,1	-	3.081,9
	R a z e m	95,0	100,0	195,0	360,0	715,0	1.075,0	265,0	615,0	880,0	279,0	615,0	451,3
	III. Baza wypoczynku świąteczn.												
1.	Ośrodki wypocz.świąteczn.	-	-	-	250,0	600,0 x/	850,0	250,0	600,0 x/	850,0	-	-	-
	R a z e m	-	-	-	250,0	600,0 x/	850,0	250,0	600,0 x/	850,0	-	-	-
	Ogółem baza noclegowa /I + II + III/	250,0	1.430,0	1.680,0	1.470,0	4.165,0	5.635,0	1.220,0	2.735,0	3.955,0	488,0	191,3	235,4

x/ Przystosowane do przedłużonego sezonu

Tabela Nr 2

ROZWÓJ BAZY NOCLEGOWEJ W LATACH 1970 - 90
w typach krajobrazu

/w tys.miejsc/

Lp.	TYP KRAJOBRAZU	1970 x/		1980		1990	
		ogółem	całoroczna	ogółem	całoroczna	ogółem	całoroczna
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Nadmorski	261,8	14,3	420	33	486	67
2	Pojezierny	320,2	26,2	1.175	95	1.857	166
3	Nizinny	236,2	34,9	430	80	656	153
4	Wyżynny	72,8	10,5	225	62	376	104
5	Górski	300,1	104,7	980	430	1.410	730
	POLSKA ogółem:	1.191,1	190,6	3.230	700	4.785	1.220

x/ bez kwater prywatnych, indywidualnych domków wypoczynkowych, obozów młodzieżowych, stan bazy w 1970 r. z uwzględnieniem szacunków w/w obiektów wynosił około 1.700 tys.miejsc.

Tabela Nr 3

ROZWÓJ BAZY NOCLEGOWEJ
W LATACH : 1970-90, w województwach

/w tys.miejsc/

Lp.	Województwa	1970 x/		1980		1990	
		ogółem	całoroczna	ogółem	całoroczna	ogółem	całoroczna
1	2	3	4	5	6	7	8
1.	białostockie	28,0	2,8	179	26	282	48
2.	bydgoskie	56,8	9,1	145	15	228	27
3.	gdańskie	123,9	4,9	260	22	384	39
4.	katowickie	62,9	18,7	115	44	164	77
5.	kieleckie	40,0	5,9	139	29	198	46
6.	koszalińskie	106,3	9,2	308	18	388	32
7.	krakowskie	147,0	43,5	417	182	632	310
8.	lubelskie	39,8	3,5	113	20	188	37
9.	łódzkie	34,6	3,9	64	10	96	16
10.	olsztyńskie	61,9	2,9	223	14	360	25
11.	opolskie	28,6	2,6	55	9	88	18
12.	poznańskie	63,4	6,4	56	17	249	27
13.	rzeszowskie	47,3	9,7	225	85	350	165
14.	szczecińskie	106,2	5,3	193	20	265	38
15.	warszawskie	88,5	11,0	131	25	176	39
16.	wrocławskie	118,4	48,5	342	154	475	258
17.	zielonogórskie	37,5	2,7	155	10	262	18
	P O L S K A ogółem	1.191,1	190,6	3.230	700	4.785	1.220

x/ bez kwater prywatnych, indywidualnych domków wypoczynkowych, domów młodzieżowych; stan bazy z uwzględnieniem szacunków w/w obiektów wynosił około 1.700 tys. miejsc.

Tabela Nr 4

4.3. OBIEKTY, URZĄDZENIA I PRZYSTOSOWANIE SZLAKÓW TURYSTYKI WODNEJ DO ROKU 1990

Lp.	Obiekty, urządzenia, przystosowanie	Ilość
1	2	3
	A. Szlaki i akweny śródlądowe	
1.	budowa stanic wodnych /sw/ na szlakach o walorach wybitnych i b.ważnych i przepustowości masowej w odstępach jednodniowego etapu spływu /25-30 km/	SW - 200
2.	budowa stanic wodnych na szlakach o walorach wybitnych i b.ważnych i przepustowości indywidualnej w punktach wyjściowych i końcowych	SW - 40
3.	budowa ośrodków turystyki wodnej /OTW/ na skrzyżowaniu /przecięciu/ ważniejszych szlaków, w aglomeracjach i przy większych miastach	OTW - 60
4.	budowa ośrodków wodnych i stanic na atrakcyjnych akwenach	OTW - 60 SW - 40
5.	przystosowanie turystycznych szlaków wodnych dla potrzeb turystyki - usunięcie przeszkód - utrzymanie stałej drożności - zabezpieczenie odpowiedniej głębokości tranzytowej - oznakowanie żeglugowe - wytyczenie bezpiecznych miejsc do kąpieli - wprowadzenie stref ochronnych pasa przybrzeżnego - zalesienie pasa przybrzeżnego.	
	B. Porty morskie	
1.	rozbudowa portów i zagospodarowanie zaplecza lądowego istniejących portów jachtowych w Szczecinie, Trzebieży, Jastarni, Gdyni i Pleniewie /Górki Wschodnie/	Portów - 5
2.	budowa portów jachtowych w Kołobrzegu, Świnoujściu i Darłówku	Portów - 3
3.	przystosowanie do spełnienia roli przystani jachtowych małych portów rybackich Zalewu Szczecińskiego, Zatoki Gdańskiej i Puckiej oraz Zalewu Wiślanego /m.in. Stepnica, Nowe Warpno, Wolin, Kamień Pomorski, Puck, Kuźnica, Swibno, Kąty Rybackie, Krynica Morska, Frombork/	Portów -10

4.4. Przewidywane nakłady na rozbudowę bazy noclegowej w latach 1970 - 1990
/bez uwzględnienia ubytków/

Tabela Nr 5

Lp.	RODZAJ OBIEKTÓW	Baza całoroczna w tys.miejsc	Koszt 1 miejsce tys. zł.	Koszt Suma mln zł.	Baza sezonowa w tys. miejs	Koszt 1 miejsce tys. zł.	Koszt Suma mln zł.	Ogółem tys. zł.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
	I. Baza wypoczynkowa							
1.	Kolonijne	-	-	-	51,9	80,0	4.160,0	
2.	Kolonie w szkołach	30,0	10,0	300,0	-	-	-	
3.	Obozy	-	-	-	160,0	15,0	2.400,0	
4.	Uzdrowiska i sanatoria	53,5	230,0	12.320,0	-	-	-	
5.	Ośrodki wczasowe	243,2	120,0	29.200,0	284,0	80,0	22.800,0	
6.	Pensjonaty i kwatery prywatne	168,3	50,0	8.420,0	363,0	50,0	18.150,0	
7.	Indywidualne domki wypoczynk.	40,0	50,0	2.000,0	370,0	30,0	1.110,0	
8.	Campingi i pola biwakowe	-	-	-	461,0	25,0	1.150,0	
	R a z e m	705,0	-	52.240,0	1.520,0	-	49,770,0	102.010,0
	II. Baza krajoznawcza							
1.	Schroniska szkolne	7,0	5,0	35,0	32,8	5,0	164,0	
2.	Domy wycieczkowe	31,4	130,0	4.080,0	37,7	70,0	2.640,0	
3.	Hotele i motele średn.standardu	45,4	230,0	10.045,0	30,0	150,0	4,500,0	
4.	Hotele wys. standardu	30,7	300,0	9.250,0	-	-	-	
5.	Campingi	-	-	-	284,1	25,0	7.100,0	
6.	Kwatery prywatne	8,2	50,0	410,0	60,0	50,0	3.000,0	
7.	Ośrodki i stanice wodne	-	-	-	75,4	100,0	7.540,0	
8.	Schroniska	142,3	130,0	18.450,0	95,0	100,0	9.500,0	
	R a z e m :	265,0	-	42.270,0	615,0	-	34.444,0	76.714,0
	III. Baza wypocz. świątecznego							
1.	Ośrodki wypoczynku świątecznego	250,0	80,0	20.000,0	600,0	30,0	18.000,0	38.000,0
	Ogółem I + II + III	1.220,0	-	114.510,0	2.735,0	-	102.214,0	216,724,0

5. Uwagi końcowe

A. Uwagi ogólne

Możliwości uprawiania turystyki zależeć będą w perspektywie kilkunastu czy kilkudziesięciu lat głównie od tego, czy kraj nasz dysponować będzie odpowiednią ilością atrakcyjnych obszarów, miejscowości i szlaków turystycznych, oraz czy będą one w racjonalny sposób zagospodarowane i przystosowane dla potrzeb ruchu turystycznego.

Walory turystyczne Polski, w szczególności walory turystyczne środowisk przyrodniczych uległy w okresie ostatniego dwudziestolecia znacznemu zmniejszeniu. Proces ten postępuje mimo przepisów prawnych, mających na celu ochronę poszczególnych elementów środowiska oraz mimo istniejących planów zagospodarowania przestrzennego dla znacznej większości odnośnych miejscowości i obszarów. Ponadto, część środków inwestycyjnych na budownictwo obiektów i urządzeń turystycznych nie została wydatkowana w sposób prawidłowy, na skutek czego uzyskane efekty usługowe nie mogą być uznane za w pełni zadowalające.

W tej sytuacji konieczne jest :

- opracowanie postępującego procesu zmniejszania się obszarów i obiektów stanowiących najatrakcyjniejsze walory turystyczne,
- znalezienie środków pozwalających na zachowanie, również w przyszłości walorów istniejących obecnie,
- określenie możliwości tworzenia nowych walorów,
- opanowanie postępującego procesu niszczenia obiektów będących dobrami kultury i wyznaczenie im właściwego znaczenia w rozwoju turystycznym kraju,
- ustalenie dla poszczególnych typów obszarów, miejscowości i szlaków ich funkcji turystycznych oraz podstawowych zasad ich zagospodarowania turystycznego.

Dla rozwiązania powyższych zadań opracowany został Plan Przestrzennego Zagospodarowania Turystycznego Kraju do 1990 roku.

W planie tym ustalono 38 obszarów o wybitnym znaczeniu dla turystyki o powierzchni 18,1 tys. km^2 tj. 5,8 % obszaru kraju i 75 obszarów o b.dużym znaczeniu dla turystyki o powierzchni 34,2 tys. km^2 tj. 10,9 % obszaru kraju - razem 113 obszarów I i II kategorii ogólnej powierzchni 52,3 tys. km^2 tj. 16,7 % obszaru kraju.

Jednocześnie ustalono 15 odcinków szlaków wodnych o wybitnym znaczeniu dla turystyki, ogólnej długości 1.600 km tj. 8,0 % długości ważniejszych rzek Polski i 62 odcinki szlaków o b.dużym znaczeniu, długości 6.800 km tj. 34,2% długości ważniejszych rzek Polski - razem 77 odcinków szlaków ogólnej długości 8.400 km tj. 42,2 % długości 159 ważniejszych rzek Polski. Poza tym wyznaczono 90 akwenów naturalnych i sztucznych, 33 - o powierzchni 142,0 tys. ha o wybitnym znaczeniu, 40 - o powierzchni 63,0 tys. ha o b.dużym znaczeniu i 17 ważniejszych o dużym znaczeniu o powierzchni 27,0 tys. ha - razem ogólnej powierzchni 232,0 tys. ha tj.46,4%

powierzchni wszystkich zbiorników wodnych powyżej 1 ha.

Są to obszary, szlaki wodne i akweny o najcenniejszych walorach środowiska przyrodniczego, mające podstawowe znaczenie dla zaspakajania potrzeb wypoczynkowych i odnowy sił współczesnego.społeczeństwa i przyszłych pokoleń.

Z tego względu cała gospodarka przestrzenna na tych obszarach, szlakach i akwenach musi być podporządkowana potrzebom turystyki.

Rozwój funkcji turystycznych tych obszarów i szlaków uwarunkowany jest w pierwszym rzędzie zachowaniem a w pewnym stopniu nawet powiększeniem istniejących walorów środowiska przyrodniczego. Z tych względów podstawą racjonalnej gospodarki przestrzennej na wyznaczonych obszarach, szlakach wodnych i akwenach musi być troska o utrzymanie i wzbogacenie cech i elementów środowiska przyrodniczego, stanowiących podstawowe walory turystyczne.

Aby Plan Przestrzennego Zagospodarowania Turystycznego Kraju do 1990 roku spełnił swoje podstawowe zadania, konieczne jest opracowanie kompleksowego krajowego planu ochrony środowiska człowieka, ze szczególnym uwzględnieniem ochrony obszarów turystycznych oraz szlaków wodnych i akwenów I i II kategorii.

Jednocześnie należy zrewidować, na bazie tego planu, resortowe plany przestrzennej działalności gospodarczej. Dotyczy to szczególnie takich agresywnych form gospodarki, które powodują zanieczyszczenie powietrza, gleby i wody oraz dewastacje krajobrazu, jak przemysł gospodarka komunalna,transport. Gospodarka rolna i leśna, muszą zweryfikować swoje plany produkcyjne, w odniesieniu do obszarów turystycznych oraz terenów nadbrzeżnych szlaków wodnych i akwenów - chemizacja rolnictwa musi być ostrożna,a funkcja gospodarki leśnej przestawiona z eksploatacyjnej na ochronną.

Przedstawiony Plan Przestrzennego Zagospodarowania Turystycznego Kraju do 1990 roku, stanowi właściwą podstawę do opracowania bardziej szczegółowych planów zagospodarowania i rozwoju turystyki oraz ujmowania problematyki turystycznej w ogólnydh planach przestrzennych różnych stopni, a także w niektórych planach branżowych.

W szczególności bardzo istotne jest opracowanie - w możliwie krótkim czasie - szczegółowych planów perspektywicznych rozwoju społeczno-gospodarczego i zagospodarowania przestrzennego.do roku 1990 - dla najcenniejszych obszarów turystycznych określanych w przedmiotowych założeniach jako obszary turystyczne I i II kategorii. Opracowanie takich planów i ich konsekwentne przestrzeganie przyczyni się nie tylko do prawidłowych procesów w zagospodarowaniu turystycznym, ale będzie jednocześnie ważnym instrumentem ochrony najcenniejszych walorów przyrodniczych ujętych w większe jednostki przestrzenne.

Dla celów ochrony najcenniejszych walorów krajoznawczych oraz stworzenia szczegółowych podstaw zagospodarowania turystycznego miejscowości, w których te walory występują, konieczne jest opracowanie szczegółowych planów perspektywicznych zagospodarowania turystycznego miejscowości określonych w założeniach i podstawowych ustaleniach Planu jako wielkie centra i ośrodki turystyki krajoznawczej. Jednocześnie niezbędne jest zabezpieczenie warunków realizacji tych planów poprzez włączenie ich usta-

leń do planów urbanistycznych tych miast.

Dla mniejszych zespołów i pojedyńczych obiektów krajoznawczych, wystarczające będą plany ich przystosowania dla potrzeb turystyki.

Pełne wdrożenie zasad wynikających z założeń i podstawowych ustaleń Planu wymaga ponadto:

- opracowania perspektywicznego planu ochrony i adaptacji obiektów, będących dobrami kultury, dla pełniejszego wykorzystania ich w rozwoju turystyki,
- opracowania perspektywicznego planu rozwoju morskiej i śródlądowej turystycznej żeglugi pasażerskiej,
- opracowania perspektywicznego planu zabezpieczenia warunków dla uprawiania turystyki wodnej, na szlakach i akwenach o wybitnym i bardzo dużym znaczeniu dla tej formy turystyki oraz budowy morskich portów jachtowych i przystani,
- opracowania perspektywicznego planu budowy linii kolejowych i portów lotniczych oraz rozbudowy i modernizacji sieci dróg, uwzględniającego w pełni potrzeby turystyki.

B. Uwagi szczegółowe

W celu zapewnienia szybkiego i racjonalnego rozwoju bazy materialnej turystyki, zgodnie z założonym programem do 1990 roku, konieczne jest przeprowadzenie w latach 1973-75 szeregu prac przygotowawczych i organizacyjnych a w szczególności :

- opracowanie przez jednostki podległe Ministerstwu Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska oraz GKKFiT ogólnych, szczegółowych i realizacyjnych planów miejscowych zagospodarowania przestrzennego obszarów, miejscowości i miast określonych jako szczególnie ważne dla turystyki i wypoczynku, z wyraźnym uwzględnieniem wiodącej funkcji turystycznej danego obszaru,
- przygotowanie przez jednostki organizacyjno-projektowe podległe właściwym wojewódzkim radom narodowym oraz GKKFiT planów operacyjnych kompleksowej realizacji i koordynacji przestrzenno-czasowej inwestycji turystycznych i towarzyszących, wynikających z powyższego programu i przewidywanych do realizacji na terenie wybranych miast i obszarów turystycznych do r. 1980,
- opracowanie wzgl. zweryfikowanie przez jednostki naukowo_badawcze podległe GKKFiT ramowych norm projektowych oraz wskaźników techniczno-ekonomicznych dotyczących optymalnego w polskich warunkach i w poszczególnych rejonach kraju, wyposażenia wybranych obszarów, miast i terenów wiejskich w urządzenia przeznaczone dla potrzeb turystyki i wpoczynku, których zwiększony program wynika z dominującej roli funkcji turystycznej danego obszaru,
- w oparciu o ten materiał oraz o wnikliwą ocenę dotychczasowych doświadczeń w kraju i zagranicą - GKKFiT wspólnie z Ministerstwem Budownictwa i Przemysłu Materiałów Budowlanych oraz Ministerstwem Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska dokona wyboru najlepszych /dla konkretnych polskich warunków terenowych i wielokrotności stosowania/ projektów

oraz systemów prefabrykacji poszczególnych typów obiektów i urządzeń turystycznych, z równoczesnym przygotowaniem i uruchomieniem w tym samym okresie seryjnej produkcji przemysłowej elementów wybranych typów, z uwzględnieniem wariantowych rozwiązań dostosowanych do specyfiki warunków środowiskowych,

Ze względu na wyjątkowo słabe efekty pracy dotychczasowej służby architektoniczno-budowlanej w kraju w zakresie planowania, zatwierdzania oraz nadzoru nad realizacją obiektów turystycznych i paraturystycznych, szczególnie sektoru prywatnego, spółdzielczego oraz przyzakładowego, GKKFiT wspólnie z Ministerstwem GTiOS winny opracować - możliwie do końca 1973r. propozycje nowej struktury organizacyjnej oraz sposobu działania aparatu nadzoru i koordynacji działalności projektowej i realizacyjnej poszczególnych inwestorów prywatnych, spółdzielczych i państwowych w zakresie tych inwestycji.

Ministerstwo Gospodarki Terenowej i Ochrony Środowiska wspólnie z Ministerstwem Spraw Wewnętrznych i GKKFiT, winny przygotować i zacząć wprowadzać w życie efektywne środki porządkowania zabudowy i sposobu użytkowania terenów miejskich i wiejskich na obszarze całego kraju, z systematycznym likwidowaniem wszelkich prowizorycznych wzgl. szpecących otoczenie obiektów budowlanych i innych, tak ażeby sukcesywnie najpóźniej do końca 1980 r. została zakończona akcja kompleksowego porządkowania stanu zagospodarowania przestrzennego miast, wsi oraz terenów przemysłowych i urządzeń komunikacyjnych.

6. Podstawowe opracowanie graficzne na podkładach mapowych w skali 1: 500.000

STAN ISTNIEJĄCY

Plansza I

"Predyspozycje istniejącego środowiska naturalnego" przedstawia:
- główne typy krajobrazu naturalnego /nadmorski, pojezierny, nizinny i górski/,
- tereny o walorach wypoczynkowych,
- tereny o specjalnych predyspozycjach, dla turystyki zimowej, dla lecznictwa uzdrowiskowego,
- pojedyńcze miejscowości o walorach uzdrowiskowych,
- projektowane zbiorniki wodne wpływające w sposób zasadniczy na ocenę walorów,
- tereny o walorach krajoznawczych,
- miesjcowości i obiekty o walorach krajoznawczych /w tym: o dużej koncentracji walorów oraz zespoły i pojedyńcze obiekty/,
- szlaki wodne i akweny o znaczeniu wybitnym, bardzo dużym i dużym,
- strefy /zasięgi/ koncentracji wypoczynku świątecznego ważniejszych miast i aglomeracji miejsko-przemysłowych.

Plansza II

"Predyspozycje istniejącego stanu zainwestowania" przedstawia :
- główne typy krajobrazu naturalnego,

- miejscowości i miasta z bazą noclegową,
- strefy koncentracji wypoczynku świątecznego miast,
- elementy infrastruktury komunikacyjnej o podstawowym znaczeniu dla turystyki/drogi samochodowe,linie kolejowe,przejścia graniczne,lotniska, pasażerskie porty morskie i morskie porty jachtowe/.

KONCEPCJA ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYKI POLSKI DO ROKU 1990.

Plansza III

"Predyspozycje obszarów i miast do zagospodarowania turystycznego przedstawia :

- granice typów krajobrazu,
- obszary turystyczne,
- obszary o całorocznym charakterze ruchu,
- miasta o znaczeniu dla turystyki krajoznawczej,
- uzdrowiska poza granicami obszarów turystycznych,
- strefy koncentracji wypoczynku świątecznego
- ośrodki wiodące w aglomeracjach,
- parki narodowe istniejące,

oraz koncepcję zagospodarowania w roku 1990;

- obszary do intensywnego zagospodarowania turystycznego,
- obszary do umiarkowanego zagospodarowania turystycznego,
- obszary do ekstensywnego zagospodarowania turystycznego i przeznaczone do rezerwy,
- obszary o ograniczonym zagospodarowaniu dla potrzeb wypoczynku świątecznego,
- wielkie centra krajoznawcze,
- ośrodki krajoznawcze,
- szlaki wędrówek motorowych do zagospodarowania,
- szlaki wędrówek wodnych do zagospodarowania,
- istniejące rejony turystyczne i miejscowości do rekonstrukcji i uporządkowania.

Plansza IV

"Rozwój bazy turystycznej"

przedstawia :

- obszary o wybitnym i bardzo dużym znaczeniu dla turystyki,
- zespoły obszarów turystycznych,
- strefy koncentracji wypoczynku świątecznego,
- wielkość bazy turystycznej, w zespołach obszarów i w wielkich centrach krajoznawczych w roku 1980 i 1990,
- wielkość jednorazowego ruchu turystycznego w wypoczynku świątecznym.

OBSZARY PRZYGRANICZNE KWALIFIKUJĄCE SIĘ DO ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNEGO /KOOPERACJA Z KRAJAMI SĄSIEDNIMI/

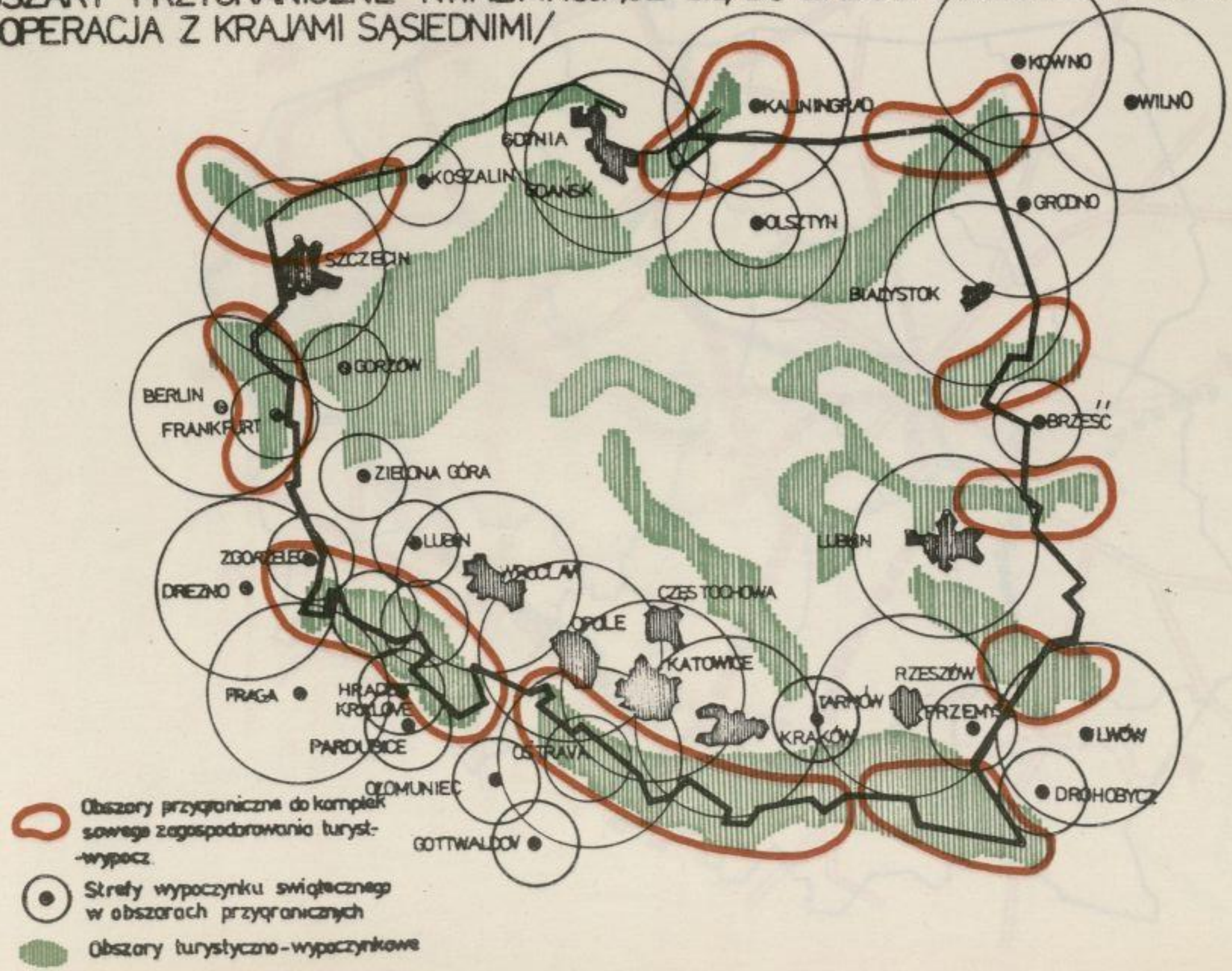

SCHEMAT MAGISTRALNEGO UKŁADU DROGOWEGO O PODSTAWOWYM ZNACZENIU DLA RUCHU TURYSTYCZNEGO

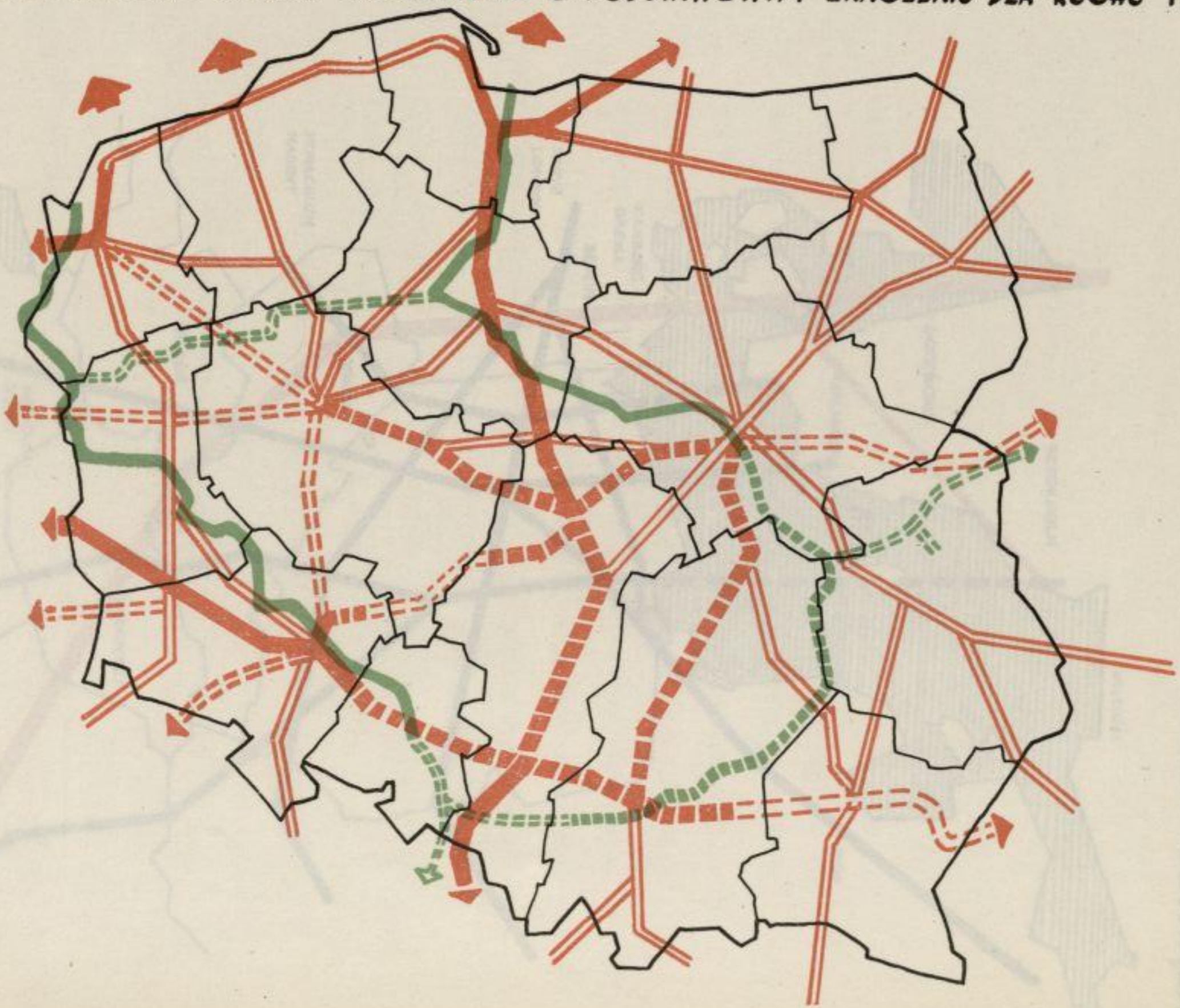

EFEKTYWNOŚĆ TURYSTYCZNEGO TRANZYTU N-S NA TLE KONKURENCYJNOŚCI INNYCH ROZWIĄZAŃ

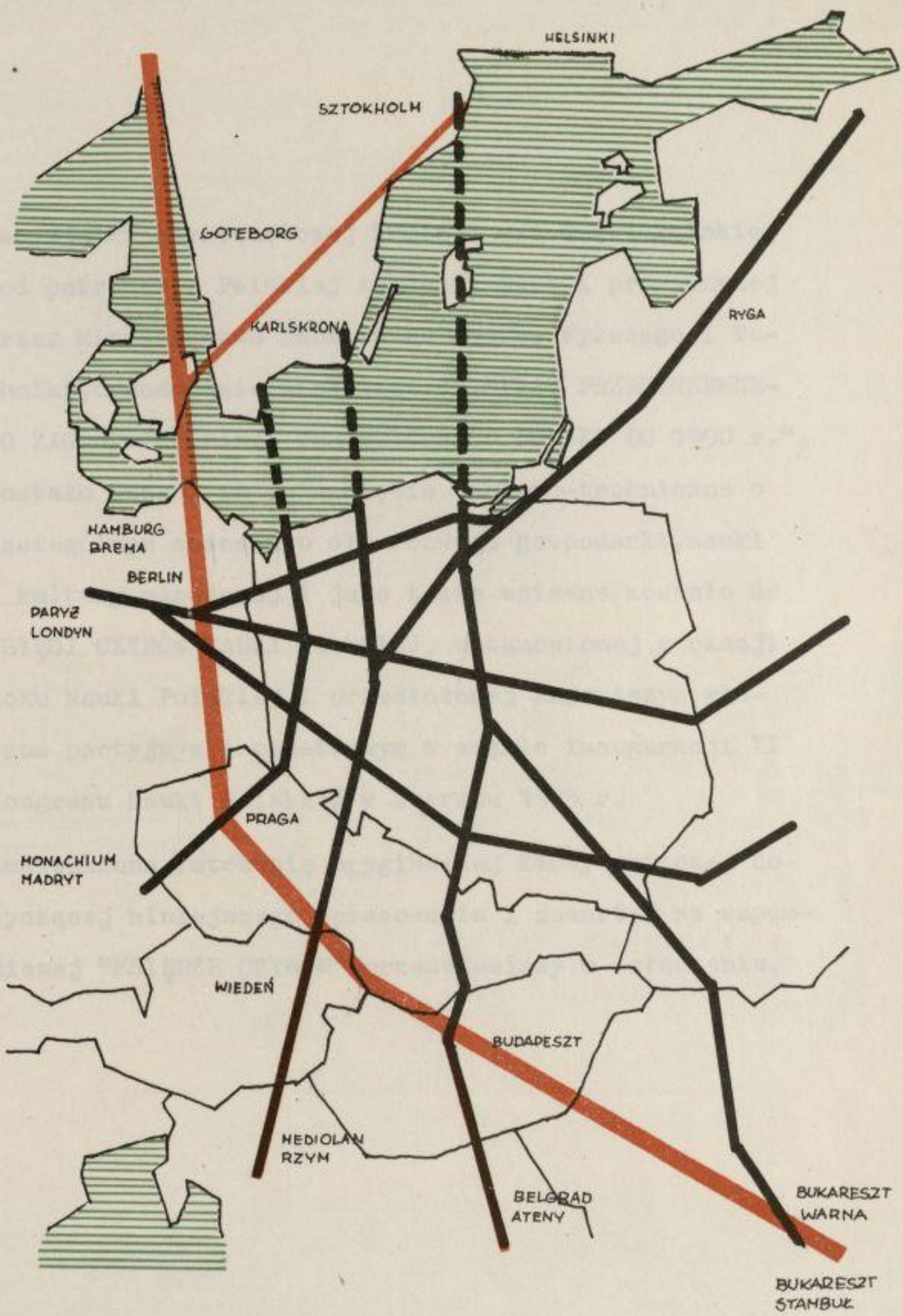

Decyzją Międzyresortowej Komisji d/s Nauki Polskiej pod patronatem Polskiej Akademii Nauk i prowadzonej przez Ministerstwo Nauki Szkolnictwa Wyższego i Techniki, opracowanie niniejsze, tj. "PLAN PRZESTRZENNEGO ZAGOSPODAROWANIA TURYSTYCZNEGO POLSKI DO 1990 r.", zostało uznane za osiągnięcie naukowo-techniczne o szczególnym znaczeniu dla rozwoju gospodarki, nauki i kultury narodowej i jako takie wpisane zostało do KSIĘGI CZYNÓW NAUKI POLSKIEJ, ustanowionej z okazji Roku Nauki Polskiej i przedłożonej najwyższym władzom partyjnym i państwowym w czasie inauguracji II Kongresu Nauki Polskiej w czerwcu 1973 r.

Zmniejszoną fotokopię oryginalnej karty opisowej dotyczącej niniejszego opracowania i zawartej we wspomnianej "KSIĘDZE CZYNÓW" przedstawiamy w załączeniu.

I N S T Y T U T T U R Y S T Y K I
GŁÓWNEGO KOMITETU KULTURY FIZYCZNEJ I TURYSTYKI
Z A K Ł A D P R Z E S T R Z E N N E G O Z A G O S P O D A R O W A N I A P O L S K I
KOMISJI PLANOWANIA PRZY RADZIE MINISTRÓW

Od szeregu lat jesteśmy świadkami niespotykanego dawniej rozwoju ruchu turystycznego na całym świecie.

Polska - dzięki swojemu położeniu geograficznemu w centralnej części Europy - znalazła się raz jeszcze na trasie odwiecznych wędrówek, tym razem ludzi żądnych wzajemnego poznawania się i zwiedzania świata.

Skrzyżowanie szeregu najważniejszych tras komunikacyjnych układu europejskiego i międzykontynentalnego na obszarze naszego kraju daje nam szczególną szansę - a zarazem zobowiązuje nas - do właściwego wykorzystania możliwości społecznych i ekonomicznych, które otwiera przed nami turystyka.

Równocześnie, wybitne - niekiedy nawet unikalne - walory krajoobrazowo-rekreacyjne 16 % powierzchni naszego kraju stanowią majątek społeczny i narodowy, który winniśmy w optymalny sposób zabezpieczyć i wykorzystywać.

Ponad 9.000 jezior, ponad 8.000 km wybitnie atrakcyjnych szlaków wodnych ponad 500 km pięknego wybrzeża morskiego, ok. 5.000 km^2 najcenniejszych obszarów górskich oraz blisko 45.000 km^2 najpiękniejszych, podmiejskich obszarów leśnych czeka na prawidłowe przeznaczenie i zagospodarowanie.

Dziesiątki miast i miejscowości oraz setki pojedyńczych obiektów o wybitnych wartościach krajoznawczych oczekują właściwego zwaloryzowania ich roli w procesie rozsławiania historii i kultury Polski na świecie.

Według najostrożniejszych przewidywań, w latach dziewięćdziesiątych naszego stulecia Polskę zwiedzać będzie co roku ok.25-30 milionów turystów krajowych i zagranicznych a ok.5,5 mln indywidualnych samochodów osobowych oraz ok.7,- mln osób będzie przemierzało co tydzień drogi naszego kraju w poszukiwaniu zasłużonego wypoczynku po pracy, poza miejscem stałego zamieszkania.

Dokąd i jak powinniśmy kierować tych ludzi - czyli nas wszystkich i nasze rodziny - ażeby każdy miał zapewnione warunki odpowiedniego i poszukiwanego wypoczynku ?

Gdzie i jak powinniśmy zlokalizować owych ok 4 milionów niezbędnych, nowych miejsc noclegowych różnego typu, ok.500 tys. nowych miejsc gastronomicznych dla samych turystów oraz ponad 3,5 mln nowych miejsc w urządzonych ośrodkach wypoczynku świątecznego ?

Co i jak powinniśmy uczynić ażeby, udostępniając najatrakcyjniejsze krajobrazowe tereny turystom, nie doprowadzić równocześnie do dewastacji środowiska wskutek nadmiernej penetracji oraz niewłaściwego programu inwestycji?

plan przestrzennego zagospodarowania turystycznego Polski do 1990 r.

mgr inż. arch. ZBIGNIEW KRASNODĘBSKI - kierownik zespołu • mgr inz. arch. ANDRZEJ COSMA • prof. dr ZYGMUNT FILIPOWICZ • mgr BONIFACY GAJDZIK • mgr KAZIMIERZ KLIMASZEWSKI • mgr BOGDAN MIKUŁOWSKI • mgr inż. arch. ROMANA PRZYBYSZEWSKA-GUDELIS • mgr CZESŁAWA ROLEWICZ • mgr JANUSZ STĘPOROWSKI • mgr BOGUMIŁ WĘGIEŁEK • mgr JERZY WYRZYKOWSKI

opracowanie redakcyjne: mgr KAZIMIERZ KLIMASZEWSKI
mgr inż. arch. ZBIGNIEW KRASNODĘBSKI • mgr BOGUMIŁ WĘGIEŁEK •
koncepcja projektowo-graficzna: mgr inż. arch. ANDRZEJ COSMA

2158